ÖZGÜL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÇOCUKLARDA ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİNİN; ALGILANAN ANNE BABA TUTUMLARINA, ANKSİYETELERİNE VE AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİ

Gülşah Aydın Yeşilyurt
161104125

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji (Opsiyon: Gelişim Psikolojisi) Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Handan Doğan
İstanbul

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eylül, 2019

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

GÜLŞAH AYDIN YEŞİLYURT'un "Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklarda Çocuk Merkezli Oyun Terapinin, Anksiyetelerine, Algılanan Aile Tutumlarına ve Akademik Başarılarına Etkisi" başlıklı tezi 25.09.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" nin ilgili maddeleri uyarınca Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans/Doktora tezi oy birliğiyle/oy çokluğuyla, başarılı/başarısız olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı. Adı ve Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	Dr.Öğr.Üyesi Handan DOĞAN Maltepe Üniversitesi	.....
Üye	Prof.Dr. Hacer Nermin ÇELEN Maltepe Üniversitesi	.....
Üye	Dr.Öğr.Üyesi Işık KAMARAJ Marmara Üniversitesi	.....

Prof. Dr. Ahu TUNÇEL ÖNKAL
Enstitü Müdürü

maltepe üniversitesi	ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI	Doküman No	FR-178
		İlk Yayın Tarihi	01.03.2018
		Revizyon Tarihi	
		Revizyon No	00
		Sayfa	1/1

Revizyon Takip Tablosu

REVİZYON NO	TARİH	AÇIKLAMA
00	01.03.2018	İlk yayın.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

25/09/2019

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; çalışmanın Maltepe Üniversitesinde kullanılan "bilimsel intihal tespit programı" ile tarandığını ve öngörülen standartları karşıladığını beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Gülşah Aydın Yeşilyurt

Hazırlayan	Kalite Koordinatörü	Kurumsal Yetkili
İlgili Birim	Dr. Öğr. Üyesi Şafak GÜNDÜZ	Prof. Dr. Belma AKŞİT

(Dokuman No: FR-178; Yayın Tarihi: 01.03.2018; Revizyon Tarihi: ; Revizyon No:00)

TEŞEKKÜR

Süreç boyunca yanımda olan ve desteklerini benden esirgemeyen, başta tez danışmanım Dr. Öğretim Görevlisi Handan Doğan olmak üzere, Arş. Gör. Zeynep Ece Tezel'e, Öğretim Görevlisi Diğdem Enerem'e, Psikolog Gülay Yaşar Özdoğan'a,

30 saniyelik hayat kurtaran yardımları için Arş. Gör. Özlem Kasapoğlu (Pervan)'na,

Özel Kardeş Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinin kurucularına, idarecilerine ve öğretmenlerine,

Çalışmaya katılan sevgili çocuklara, özverili ailelerine ve değerli öğretmenlerine,

Yüksek lisans eğitimine başlamam için teşvik eden (bitirmem için de) Sevgili eşim Yılmaz Yeşilyurt'a, annem Ayşe Aydın'a, babam Naci Aydın'a, kardeşlerim Ayça Yüksek'e, Levent Yüksek'e, İ. Caner Aydın'a, dostlarım Nilüfer Türe ve Derya Kardeş Ekici'ye tez çalışmama verdikleri katkıdan dolayı teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Gülşah Aydın Yeşilyurt

Eylül 2019

ÖZ

ÖZGÜL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÇOCUKLARDA ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİNİN; ALGILANAN ANNE BABA TUTUMLARINA, ANKSİYETELERİNE VE AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİ

Gülşah Aydın Yeşilyurt
Yüksek Lisans Tezi
Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji (Opsiyon: Gelişim Psikolojisi) Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Gör. Handan Doğan
Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019

Bu çalışma 7-12 yaş arası Özgül Öğrenme Güçlüğü yaşayan çocuklara uygulanan Çocuk Merkezli Oyun Terapisinin algılanan aile tutumlarına, anksiyetelerine ve akademik başarılarına etkisine bakan deneysel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul ili Tuzla ilçesinde bulunan özel bir rehabilitasyon merkezinde eğitim gören ÖÖG tanısı olan 14 çocuk ile çalışma grubunda yer alan çocukların aileleri ve öğretmenleri oluşturmaktadır.

Çalışmada kullanılan veri toplama araçları Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği – Yenilenmiş Biçim (ÇSAÖ-Y) (Social Anxiety Scale for Children-Revised), Çocuklar İçin Durumluk–Sürekli Kaygı Envanteri (ÇDSKE), Bilişsel Değerlendirme Sistemi (Cognitive Assesment System (CAS), Anne Baba Tutum Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan Demografik Form ve Anamnez Formu kullanılmıştır.

Verilerin analizinde; betimleyici analiz, parametrik olmayan tekniklerden Fırıedman ve Wilcoxon testi adlı teknikler kullanılmıştır. Çalışmanın sonunda Özgül Öğrenme Güçlüğü yaşayan çocuklarda Çocuk Merkezli Oyun Terapinin anksiyete düzeyleri, dikkat ve planlama becerileri üzerinde etkili olduğu, algılanan aile tutumları ve akademik başarıya etki etmediği bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Özgül Öğrenme Güçlüğü, Çocuk Merkezli Oyun Terapi, Anksiyete, Algılanan Aile Tutumları, Akademik Başarı.

ABSTRACT

EFFECT of CHILD CENTERED PLAY THERAPY ON PERCEIVED PARENTAL ATTITUDES AND ACADEMIC PERFORMANCE OFCHILDREN WITH SPECIFIC LEARNING DIFFICULTIES

Gülşah Aydın Yeşilyurt
Master Thesis
Department of Psychology
Psychology (Option: Developmental Psychology) Programme
Advisor: Dr. Öğr. Gör. Handan Doğan
Maltepe University Graduate School of Social Sciences, 2019

This study is an experimental research on effects of Child Centered Play Therapy toperceived parental attitudes, anxiety and academic performance of children who have specific learning difficulties. Study group formed from 14 children with Specific Learning Difficulty diagnosis who are schooler of a private rehabilitation center in İstanbul Province, Tuzla District and parents and teachers of these children.

Social Anxiety Scale for Children- Revised Form, State- Trait Anxiety Scale for Children, Cognitive Assessment System (CAS), Parental Attitude Scale, and demographic information and history forms developed by researcher have been used as data collection tools.

Descriptive analysis, Friedman and Wilcoxon non-parametric tests have been used to analyze data. As a result of this study; Child Centered Play Therapy has showed statistically significant difference on anxiety level, attention and planning skills of children with specific learning disability however; statistically significant difference was not found on perceived parental attitudes and academic performance.

Keywords: Specific Learning Difficulty, Child Centered Play Therapy, Anxiety, Perceived Parental Attitudes, Academic Performance.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ..... **HATA! YER İŞARETİ TANIMLANMAMIŞ.**

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI ..... **HATA! YER İŞARETİ TANIMLANMAMIŞ.**

TEŞEKKÜR ..... İV

ÖZ V

ABSTRACT ..... Vİ

İÇİNDEKİLER ..... Vİİ

GRAFİKLER LİSTESİ X

TABLOLAR LİSTESİ ..... XVİ

KISALTMALAR ..... XXİ

ÖZGEÇMİŞ ..... XXİİ

BÖLÜM 1. GİRİŞ 1

1.1. Problem 1

1.1.1. Özgül Öğrenme Güçlüğü 4

1.2. 1.1.1.3.1. Okuma Güçlüğü (Disleksi) 9

1.3. 1.1.1.3.2. Matematik Zorluğu (Diskalkuli) 9

1.4. 1.1.1.3.3. Yazma Güçlüğü (Disgrafi) 10

1.5. 1.1.1.3.4. Başka Türlü Adlandırılamayan Öğrenme Güçlükleri 10

1.6. 1.1.1.4.1. Motor Becerilerde Yaşadıkları Sorunlar (Dispraxia) 11

1.7. 1.1.1.4.2. Dil Konuşma Alanında Yaşadıkları Sorunlar (Disfoni) 11

1.8. 1.1.1.4.3. Bilişsel Süreçlerle İlgili Yaşadıkları Sorunlar 11

1.1.2. Anksiyete 12

1.9. 1.1.2.1.2.Seçici Konuşmazlık 14

1.10. 1.1.2.1.3. Fobiler 14

1.11. 1.1.2.1.4. Yaygın Kaygı Bozukluğu 14

1.12. 1.1.2.1.5. Sosyal Kaygı Bozukluğu 14

1.13. 1.1.2.2.1.Psikanalitik Teoriler 14

1.14. 1.1.2.2.2. Varoluşçu Teoriler 15

1.15. 1.1.2.2.3. Davranışçı Teoriler 15

1.1.3. Ebeveyn Tutumları 15

1.1.3. Oyun Terapisi 16

1.16. Amaç 26

1.17. Önem 26

1.18. Varsayımlar 27

1.19. Sınırlıklar 27

1.20. Tanımlar 27

BÖLÜM 2. YÖNTEM 29

1.21. 2.1. Araştırma Modeli 29

1.22. 2.2. Çalışma Grubu 29

1.23. 2.3. Kullanılacak Veri Toplama Araçları 30

1.24. 2.4. Veriler ve Toplanması 36

1.25. 2.5. Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması 41

BÖLÜM 3. BULGULAR VE YORUMLAR 42

1.26. 3.1. Bulgular 42

3.1.1. Nitel Verilere İlişkin Bulgular 42

3.1.2. Nicel Verilere İlişkin Bulgular 239

1.27. 3.2. Yorumlar 296

BÖLÜM 4. SONUÇ 302

1.28. 4.1. Özet 302

1.29. 4.2. Yargı 303

1.30. 4.3. Öneriler 304

EK'LER 306

KAYNAKÇA 315

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: ASK'nin Saldırganlık Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimini Gösterir Grafik 59
Grafik 2: ASK'nin Oyunu Kendine Yöneltme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimini Gösterir Grafik 59
Grafik 3: ASK'nin Enerjisinin Seanslar Esnasındaki Değişimi 59
Grafik 4: ASK'nin Oyuna Devam Etmeme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 60
Grafik 5: ASK'nin Oyundaki Yıkıcı Davranışlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi 60
Grafik 6: ASK'nin Oyundaki Dağınıklığının Seanslar Esnasındaki Değişimi 61
Grafik 7: ASK'nin Oyundaki Konuşma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 61
Grafik 8: ASK'nin oyunda ki sınırları Bozma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 61
Grafik 9: ASK'nin Oyundaki Yalnız Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 62
Grafik 10: ASK'nin Oyundaki Sözsüz İletişim Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 62
Grafik 11: ASK'nin Belirli Bir Amaca Yönelik Oyun Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 63
Grafik 12: ASK'nin Oyundaki Duygularını İfade Etme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 63
Grafik 13: ASK'nin Olumsuz Duygu Yoğunluğunun Seanslar Esnasındaki Değişimi 63
Grafik 14: ASK'nin Regresif Oyunlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi 64
Grafik 15: ASK'nin Oyunda Hakimiyet Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 64
Grafik 16: ASK'nin Oyundaki Hayal Kırıklığını Tolere Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 64
Grafik 17: ASK'nin Oyun Zorlaşınca Devam Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 65
Grafik 18: ASK'nin Oyunlardaki Olumsuz Temalarının Seanslar Esnasındaki Değişimi 65
Grafik 19: AN'ın Saldırganlık Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 83
Grafik 20: AN'ın Oyunu Kendine Yöneltme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 84
Grafik 21: AN'ın Enerjisinin Seanslar Esnasındaki Değişimi 84
Grafik 22: AN'ın Oyuna Devam Etmeme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 84
Grafik 23: AN'ın Oyundaki Yıkıcı Davranışlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi 84

Grafik 24: AN'ın Oyundaki Dağınıklığının Seanslar Esnasındaki Değişimi 84
Grafik 25:AN'ın Oyundaki Konuşma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 85
Grafik 26: AN'ın Oyundaki Sınırları Bozma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....85
Grafik 27: AN'ın Oyundaki Yalnız Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....85
Grafik 28: AN'ın Oyundaki Sözsüz İletişim Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....86
Grafik 29: AN'ın Belirli Bir Amaca Yönelik Oyun Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 86
Grafik 30: AN'ın Oyundaki Duygularını İfade Etme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 86
Grafik 31: AN'ın Olumsuz Duygu Yoğunluğunun Seanslar Esnasındaki Değişimi..87
Grafik 32: AN'ın Regresif Oyunlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi 87
Grafik 33: AN'ın Oyunda Hakimiyet Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi .87
Grafik 34: AN'ın Oyundaki Hayal Kırıklığını Tolere Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....88
Grafik 35: AN'ın Oyun Zorlaşınca Devam Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 88
Grafik 36: AN'ın Oyunlarda Değişim Gösteren Temaların Seanslar Esnasındaki Değişimi.....89
Grafik 37: DA'nın Saldırganlık Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....107
Grafik 38: DA'nın Oyunu Kendine Yöneltme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....107
Grafik 39: DA'nın Enerjisinin Seanslar Esnasındaki Değişimi.....107
Grafik 40: DA'nın Oyuna Devam Etmeme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....108
Grafik 41: DA'nın Oyundaki Yıkıcı Davranışlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....108
Grafik 42: DA'nın Oyundaki Dağınıklığının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....108
Grafik 43: DA'nın Oyundaki Konuşma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....109
Grafik 44: DA'nın Oyundaki Sınırları Bozma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....109
Grafik 45: DA'nın Oyundaki Yalnız Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....109
Grafik 46: DA'nın Oyundaki Sözsüz İletişim Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....110
Grafik 47: DA'nın Belirli Bir Amaca Yönelik Oyun Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 110
Grafik 48: DA'nın Oyundaki Duygularını İfade Etme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 111

Grafik 49: DA'nın Olumsuz Duygu Yoğunluğunun Seanslar Esnasındaki Değişimi.....111
Grafik 50: DA'nın Regresif Oyunlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi 111
Grafik 51: DA'nın Oyunda Hakimiyet Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....111
Grafik 52: DA'nın Oyundaki Hayal Kırıklığını Tolere Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....112
Grafik 53: DA'nın Oyun Zorlaşınca Devam Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 112
Grafik 54: DA'nın Oyunlarında Değişim Gösteren Temaların Seanslar Esnasındaki Değişimi.....112
Grafik 55: EK'nin Saldırganlık Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 130
Grafik 56: EK'nin Oyunu Kendine Yöneltme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....130
Grafik 57: EK'nin Enerjisinin Seanslar Esnasındaki Değişimi 130
Grafik 58: EK'nin Oyuna Devam Etmeme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....130
Grafik 59: EK'nin Oyundaki Yıkıcı Davranışlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....131
Grafik 60: EK'nin Oyundaki Dağınıklığının Seanslar Esnasındaki Değişimi 131
Grafik 61: EK'nin Oyundaki Konuşma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....132
Grafik 62: EK'nin Oyundaki Sınırları Bozma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....132
Grafik 63: EK'nin Oyundaki Yalnız Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....132
Grafik 64: EK'nin Oyundaki Sözsüz İletişim Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....133
Grafik 65: EK'nin Belirli Bir Amaca Yönelik Oyun Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 133
Grafik 66: EK'nin Oyundaki Duygularını İfade Etme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 133
Grafik 67: EK'nin Olumsuz Duygu Yoğunluğunun Seanslar Esnasındaki Değişimi.....134
Grafik 68: EK'nin Regresif Oyunlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....134
Grafik 69: EK'nin Oyunda Hakimiyet Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....134
Grafik 70: EK'nin Oyundaki Hayal Kırıklığını Tolere Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....135
Grafik 71: EK'nin Oyun Zorlaşınca Devam Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 135

Grafik 72: EK'nin Oyunlarda Değişim Gösteren Temaların Seanslar Esnasındaki Değişimi.....135
Grafik 73: ENG'nin Saldırganlık Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 152
Grafik 74: ENG'nin Oyunu Kendine Yöneltme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....152
Grafik 75: ENG'nin Enerjisinin Seanslar Esnasındaki Değişimi 153
Grafik 76: ENG'nin Oyuna Devam Etmeme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....153
Grafik 77: ENG'nin Oyundaki Yıkıcı Davranışlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....153
Grafik 78: ENG'nin Oyundaki Dağınıklığının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....153
Grafik 79: ENG'nin Oyundaki Konuşma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....153
Grafik 80: ENG'nin Oyundaki Sınırları Bozma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....154
Grafik 81: ENG'nin Oyundaki Yalnız Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....154
Grafik 82: ENG'nin Oyundaki Sözsüz İletişim Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....155
Grafik 83: ENG'nin Belirli Bir Amaca Yönelik Oyun Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 155
Grafik 84: ENG'nin Oyundaki Duygularını İfade Etme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 155
Grafik 85: ENG'nin Olumsuz Duygu Yoğunluğunun Seanslar Esnasındaki Değişimi.....156
Grafik 86: ENG'nin Regresif Oyunlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....156
Grafik 87: ENG'nin Oyunda Hakimiyet Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....156
Grafik 88: ENG'nin Oyundaki Hayal Kırıklığını Tolere Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....157
Grafik 89: ENG'nin Oyun Zorlaşınca Devam Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 157
Grafik 90: ENG'nin Oyunlarda Düşüş Gösteren Temalarının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....157
Grafik 91: ENG'nin Oyunlarda Artış Gösteren Temalarının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....158
Grafik 92: ESN'nin Saldırganlık Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 174
Grafik 93: ESN'nin Oyunu Kendine Yöneltme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....174
Grafik 94: ESN'nin Enerjisinin Seanslar Esnasındaki Değişimi.....174
Grafik 95: ESN'nin Oyuna Devam Etmeme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....175

Grafik 96: ESN'nin Oyundaki Yıkıcı Davranışlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....175
Grafik 97: ESN'nin Oyundaki Dağınıklığının Seanslar Esnasındaki Değişimi 176
Grafik 98: ESN'nin Oyundaki Konuşma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....176
Grafik 99: ESN'nin Oyundaki Sınırları Bozma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....176
Grafik 100: ESN'nin Oyundaki Yalnız Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....177
Grafik 101: ESN'nin Oyundaki Sözsüz İletişim Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....177
Grafik 102: ESN'nin Belirli Bir Amaca Yönelik Oyun Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....177
Grafik 103: ESN'nin Oyundaki Duygularını İfade Etme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 178
Grafik 104: ESN'nin Olumsuz Duygu Yoğunluğunun Seanslar Esnasındaki Değişimi.....178
Grafik 105: ESN'nin Regresif Oyunlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi 178
Grafik 106: ESN'nin Oyunda Hakimiyet Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....178
Grafik 107: ESN'nin Oyundaki Hayal Kırıklığını Tolere Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....179
Grafik 108: ESN'nin Oyun Zorlaşınca Devam Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 179
Grafik 109: ESN'nin oyunlarda düşüş gösteren temalarının seanslar esnasındaki değişimi.....179
Grafik110: ESN'NİN Oyunlarında Artış Gösteren Temalarının Seanslar Grafiği...180
Grafik 111: MEM'nin Saldırganlık Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi ..196
Grafik 112: MEM'nin Oyunu Kendine Yöneltme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....196
Grafik 113: MEM'nin Enerjisinin Seanslar Esnasındaki Değişimi.....197
Grafik 114: MEM'nin Oyuna Devam Etmeme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....197
Grafik 115: MEM'nin Oyundaki Yıkıcı Davranışlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....197
Grafik 116: MEM'nin Oyundaki Dağınıklığının Seanslar Esnasındaki Değişimi ...198
Grafik 117: MEM'nin Oyundaki Konuşma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....198
Grafik 118: MEM'nin Oyundaki Sınırları Bozma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....198
Grafik 119: MEM'nin Oyundaki Yalnız Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....198

Grafik 120: MEM'nin Oyundaki Sözsüz İletişim Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....199
Grafik 121: MEM'nin Belirli Bir Amaca Yönelik Oyun Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....199
Grafik 122: MEM'nin Oyundaki Duygularını İfade Etme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 200
Grafik 123: MEM'nin Olumsuz Duygu Yoğunluğunun Seanslar Esnasındaki Değişimi.....200
Grafik 124: MEM'nin Regresif Oyunlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi 200
Grafik 125: MEM'nin Oyunda Hakimiyet Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....200
Grafik 126: MEM'nin Oyundaki Hayal Kırıklığını Tolere Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi.....201
Grafik 127: MEM'nin Oyun Zorlaşınca Devam Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi 201
Grafik 128: MEM'nin Oyunlardaki Değişim Gösteren Temalarının Seanslar Esnasındaki Değişimi 201

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Oyun Odası Oyuncakları 24
Tablo 2: Deney ve Kontrol Gruplarının Haftalık Seans Planlarını Gösterir Tablo 39
Tablo 3: ASK'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 65
Tablo4: ASK'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 65
Tablo5: ASK'nin Aldığı Karne Notları 66
Tablo 6: AN'ın Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 89
Tablo 7: AN'ın Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 90
Tablo 8: AN'ın Aldığı Karne Notları 90
Tablo 9: DA'nın Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 113
Tablo 10: DA'nın Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 113
Tablo 11: DA'nın Aldığı Karne Notları 113
Tablo 12: EK'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 136
Tablo 13: EK'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 136
Tablo 14: EK'nin Aldığı Karne Notları 137
Tablo 15: ENG'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 158
Tablo 16: ENG'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 158
Tablo 17: ENG'nin Aldığı Karne Notları 159
Tablo 18: ESN'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 180
Tablo 19: ESN'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 180
Tablo 20: ESN'nin Aldığı Karne Notları 181
Tablo 21: MEM'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 202
Tablo 22: MEM'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 202
Tablo 23: MEM'nin Aldığı Karne Notları 202
Tablo 24: AHT'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 207
Tablo 25: AHT'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 207
Tablo 26: AHT'nin Aldığı Karne Notları 208
Tablo 27: KK'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 212
Tablo 28: KK'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 212
Tablo 29: KK'nin Aldığı Karne Notları 213
Tablo 30: MBM'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 217
Tablo 31: MBM'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 218
Tablo 32: MBM'nin Aldığı Karne Notları 218
Tablo 33: MEK'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 223
Tablo 34: MEK'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 223
Tablo 35: MEK'nin Aldığı Karne Notları 224
Tablo 36: MYÖ'nün Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 228
Tablo 37: MYÖ'nün Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 229
Tablo 38: MYÖ'nün Aldığı Karne Notları 229
Tablo 39: ÖK'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 233
Tablo 40: ÖK'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 234

Tablo 41: ÖK'nin Aldığı Karne Notları 234
Tablo 42: YT'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 238
Tablo 43: YT'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar 238
Tablo 44: YT'nin Aldığı Karne Notları 239
Tablo 45: Çocuklar İçin Durumluk- Sürekli Kaygı Ölçeğinin Durumluk Anksiyete Alt Boyutuna İlişkin Öntest, Sontest ve Gözlem Sonuçlarının Betimleyici Analiz Sonuçları 240
Tablo 46: Çocuklar İçin Durumluk- Sürekli Kaygı Ölçeğinin Durumluk Anksiyete Alt Boyutuna İlişkin Öntest, Sontest ve Gözlem Sonuçlarının Friedman Testi Sonuçları 241
Tablo 47: Çocuklar İçin Durumluk- Sürekli Kaygı Ölçeğinin Sürekli Anksiyete Alt Boyutuna İlişkin Öntest, Sontest ve Gözlem Sonuçlarının Betimleyici Analiz Verileri 242
Tablo 48: Çocuklar İçin Durumluk- Sürekli Kaygı Ölçeğinin Sürekli Anksiyete Alt Boyutuna İlişkin Öntest, Sontest ve Gözlem Sonuçlarının Friedman Testi Sonuçları 243
Tablo 49: Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği-Yenilenmiş Biçim Ölçeğinin Öntest, Sontest ve Gözlem Sonuçlarına İlişkin Betimleyici Analiz Verileri 244
Tablo 50: Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği-Yenilenmiş Biçim Ölçeğinin Öntest, SontestVe Gözlem Sonuçlarının Fıedman Testi Sonuçları 246
Tablo 51: Aile Tutum Ölçeğinin "Otorite ve Denetleme" Alt Boyutunun Öntest, Sontest ve Gözlem Sonuçlarına İlişkin Betimleyici Analiz Verileri 247
Tablo 52: Aile Tutum Ölçeğinin "Otorite Ve Denetleme" Alt Boyutunun Öntest, Sontest Ve Gözlem Sonuçlarına İlişkinFriedman Testi Sonuçları 248
Tablo 53: Aile Tutum Ölçeğinin "Sorumluluk" Alt Boyutunun Öntest, Sontest ve Gözlem Sonuçlarına İlişkin Betimleyici Analiz Verileri 249
Tablo 54: Aile Tutum Ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" Alt Boyutunun Öntest, Sontest ve Gözlem Sonuçlarına İlişkin FrıedmanTesti Sonuçları 250
Tablo 55: Araştırma Grubunun Karne Not Ortalamalarının Öntest, Sontest ve Gözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkin BetimleyiciAnaliz Verileri 251
Tablo 56: Araştırma Grubunun Karne Not Ortalamalarının Öntest, SontestVeGözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkin Fıedman Testi Sonuçları 252
Tablo 57: Araştırma Grubunun Türkçe Dersi Notlarının Öntest, SontestVeGözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkin Betimleyici Analiz Sonuçları 253
Tablo 58: Araştırma Grubunun Türkçe Dersi Notlarının Öntest, Sontest ve Gözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkin Fıedman Testi Sonuçları 254
Tablo 59: Araştırma Grubunun Matematik Dersi Notlarının Öntest, Sontest ve Gözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkin Betimleyici Analiz Verileri 255
Tablo 60: Araştırma Grubunun Matematik Dersi Notlarının Öntest, Sontest ve Gözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkin Fıedman Testi Sonuçları 256
Tablo 61: Araştırma Grubunun Hayat Bilgisi Dersi Notlarının Öntest, Sontest ve Gözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkin BetimleyiciAnaliz Sonuçları 257

Tablo 62: Araştırma Grubunun Hayat Bilgisi Dersi Notlarının Öntest, Sontest ve Gözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkin Frıedman Testi Sonuçları 258
Tablo 63: Araştırma Grubunun Fen Bilgisi Dersi Notlarının Öntest, Sontest ve Gözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkin Betimleyici Analiz Sonuçları 258
Tablo 64: Araştırma Grubunun Fen Bilgisi Dersi Notlarının Öntest, Sontest ve Gözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkinFrıedman Testi Sonuçları 260
Tablo 65: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (Cognitive Assessment System) Planlama Alt Boyutuna İlişkin Öntest ve Sontest Sonuçlarının Betimleyici Analiz Sonuçları 261
Tablo 66: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (Cognitive Assessment System) Planlama Alt Boyutuna İlişkin Öntest ve Sontest Sonuçlarının Friedman Testi Sonuçları 262
Tablo 67: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (Cognitive Assessment System) Eş zamanlı Bilişsel İşlemler Alt Boyutuna İlişkin Öntest ve Sontest Sonuçlarının Betimleyici Analiz Sonuçları 263
Tablo 68: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (Cognitive Assessment System) Eş zamanlı Bilişsel İşlemler Alt Boyutuna İlişkin Öntest veSontest Sonuçlarının Friedman Testi Sonuçları 264
Tablo 69: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (Cognitive Assessment System) Dikkat Alt Boyutuna İlişkin Öntest ve Sontest Sonuçlarının Betimleyici Analiz Sonuçları . 264
Tablo 70: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (Cognitive Assessment System) Dikkat Alt Boyutuna İlişkin Öntest ve Sontest Sonuçlarının Friedman Testi Sonuçları 266
Tablo 71: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (Cognitive Assessment System) Ardıl Bilişsel İşlemler Alt Boyutuna İlişkin Öntest ve Sontest Sonuçlarının Betimleyici Analiz Sonuçları 267
Tablo 72: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (Cognitive Assessment System) Ardıl Bilişsel İşlemler Alt Boyutuna İlişkin Öntest ve Sontest Sonuçlarının Friedman Testi Sonuçları 268
Tablo 73: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (Cognitive Assessment System) Toplam Sonucuna İlişkin Öntest ve Sontest Sonuçlarının Betimleyici Analiz Sonuçları 269
Tablo 74: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (Cognitive Assessment System) Toplam Sonucuna İlişkin Öntest ve SontestSonuçlarınınFriedman Testi Sonuçları 270
Tablo 75: Deney Grubunun Durumluk Kaygı Ölçek Puanı Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları 271
Tablo 76: Deney Grubunun Sürekli Kaygı Ölçek Puanı Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları 272
Tablo 77: Deney Grubunun Sosyal Kaygı Ölçek Puanı Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları 273
Tablo 78: Deney Grubunun Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Otorite ve Denetleme Alt Boyutu Puanı Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları 274

Tablo 79: Deney Grubunun Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Sorumluk ve Kabul Alt Boyut Puanı Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları 275
Tablo 80: Deney Grubunun Karne Ortalaması Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları 276
Tablo 81: Deney Grubunun Türkçe Dersi Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları 277
Tablo 82: Deney Grubunun Matematik Dersi Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları 278
Tablo 83: Deney Grubunun Hayat Bilgisi Dersi Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları 279
Tablo 84: Deney Grubunun Fen Bilgisi Dersi Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları 280
Tablo 85: Deney Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Planlama Boyutu Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları 281
Tablo 86: Deney Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Eş Zamanlı Bilişsel İşlemler Boyutu Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları 281
Tablo 87: Deney Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Dikkat Boyutu Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları 282
Tablo 88: Deney Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Ardıl Bilişsel İşlemler Boyutu Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları 282
Tablo 89: Deney Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Toplam Puan Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları 283
Tablo 90: Kontrol Grubunun Durumluk Kaygı Ölçeği Öntest, Sontest ve Gözlem Testi Wilcoxon Sonuçları 284
Tablo 91: Kontrol Grubunun Sürekli Kaygı Ölçeği Öntest, Sontest ve Gözlem Testi Wilcoxon Sonuçları 285
Tablo 92: Kontrol Grubunun Sosyal Kaygı Ölçeği Öntest, Sontest ve Gözlem Testi Wilcoxon Sonuçları 286
Tablo 93: Kontrol Grubunun Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Otorite ve Denetleme Alt Boyutu Öntest, Sontest ve Gözlem Testi Wilcoxon Sonuçları 287
Tablo 94: Kontrol Grubunun Ebeveyn Tutumları Ölçeği Sorumluluk Alt Boyutu Öntest, Sontest ve Gözlem Testi Wilcoxon Sonuçları 288
Tablo 95: Kontrol Grubunun Karne Notlarının Öntest, Sontest ve Gözlem Testi Wilcoxon Sonuçları 289
Tablo 96: Kontrol Grubunun Türkçe Dersi Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları 290
Tablo 97: Kontrol Grubunun Matematik Dersi Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları 291
Tablo 98: Kontrol Grubunun Hayat Bilgisi Dersi Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları 292
Tablo 99: Kontrol Grubunun Fen Bilgisi Dersi Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları 293

Tablo 100:Kontrol Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Planlama Boyutu Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları 294
Tablo 101: Kontrol Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Eş Zamanlı Bilişsel İşlemler Boyutu Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları 294
Tablo 102:Kontrol Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Dikkat Boyutu Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları 295
Tablo 103:Kontrol Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Ardıl Bilişsel İşlemler Boyutu Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları 295
Tablo 104: Kontrol Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Toplam Puan Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları..... 296

KISALTMALAR

ÖÖG : Özgül Öğrenme Güçlüğü

ÇMOT : Çocuk Merkezli Oyun Terapi

BEP : Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

RAM : Rehberlik Araştırma Merkezi

ÇSAÖ-Y- :Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği – Yenilenmiş Biçim (SocialAnxietyScaleforChildren – Revised)

CAS :Bilişsel Değerlendirme Sistemi (CognitiveAssesmentSystem)

BDOT : Bilişsel- Davranışçı Oyun Terapi

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

DEHB : Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu

ÖZGEÇMİŞ

Gülşah Aydın Yeşilyurt

Psikoloji Anabilim Dalı

Eğitim

Derece	Yıl	Üniversite, Enstitü, Anabilim/Anasanat Dalı
Ls.	2003	İstanbul Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Anabilim Dalı
Lise	1998	Süleyman Demirel Lisesi

İş/İstihdam

Yıl	*Görev*
2018 -	Öğretim Görevlisi. Maltepe Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu
2007- 2017	Kurum Müdürü. Özel Kardeş Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
2006-2007	Hastane Psikoloğu. Siyami Ersek Gögüs, Kalp ve Damar Eğitim Araştırma Hastanesi
2003-2006	Eğitimci. Özel Dünyalar Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı : Vakfıkebir, 1981 Cinsiyet: K

GSM / e-posta : 0506 533 56 86
/gulsahyesilyurt5197@gmail.com
gulsahyesilyurt@maltepe.edu.tr

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problem, amaç, önem, varsayımlar, sınırlıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem

Okula başlayan çocuğun akademik alanda başarısız olması; hem ailesinin ve öğretmeninin çocukla ilgili algısını hem de onlardan etkilenen çocuğun kendisi ile ilgili algısını olumsuz yönde etkilemektedir. Genel olarak aileler ve öğretmenler yaşıtlarından farklı görünmeyen bu çocukların yaşadıkları başarısızlığa anlam veremedikleri için çocukları tembel olmakla ya da yeterince dikkatini vermemekler itham etmektedir. Aslında Özgül Öğrenme Güçlüğüne sahip olan çocuklar; bu haksız muamele nedeniyle çoğu zaman akademik hayattan soğumaktadır. Ruh sağlığı etkilenen ve kendilik algıları bozulan çocuklar zamanla kendilerine biçilen bu sıfatlara uyum sağlamaktadır. Aslında, doğru yönlendirmelerle güçlü yönleri ön plana çıkartıldığında, erken müdahale yöntemleri kullanıldığında ve aile bilinçlendirildiğinde bu çocukların akademik yaşamları olumlu yönde değişiklik gösterebilmektedir. Bu döngüyü kırmada oyun; çocuğun yaşam mücadelesinde önemli bir savunma aracıdır.

Ginnot'a göre "Oyun çocuğun dili, oyuncaklar ise kelimeleridir". Çocuklar kendilerini ifade etmek, sorunlarına çözüm bulmak, zorluklarla baş edebilmek, yeni çözüm yolları deneyimlemek amacıyla oyunu kullanır. Yetişkin dünyasındaki "çalışma" kavramının taşıdığı önemle eşdeğer olan oyun kavramı çocuğun yaşamında önemli bir

yere sahiptir (Uluğ, 2013). Yetişkinler çalışma aracılığı ile hayatını kazanırken çocuklar oyun aracılığı ile zeka, kişilik, beceri gibi yönlerini geliştirerek bütünleştirmektedir(Uluğ, 2013). Bu sebeple çocukluk döneminde oyun ve oyuncaklar çok önemli bir yer tutmaktadır (Erbay ve Saltalı, 2012,) Oyunun çocuklar üzerinde iyileştirici bir gücü olduğu (Schaefer ve Drewes, 2010), hiç oyun oynamayan ya da yeteri kadar oyun oynamayan çocukların ruhsal gelişiminden ve ruh sağlığı dengesinden şüphe edildiği uzmanlar tarafından ifade edilmektedir. (Uluğ, 2013). Çocuklarla çalışan klinisyenlerin oyunun iyileştirici gücü olduğu dikkatini çekmiş ve Freud‟un psikoterapi uygulamasına terapötik oyun temasını ilk defa sokmasından bu yana birçok kuramcı tarafından şekillendirilmiştir (Nash ve Schaefer, 2013). Çocuk terapisinde oyunun kullanımı 1930‟lu yıllarda AnnaFreud,MelaineKlein ve HermeineHug-Hellmuth ile başlayarak günümüze kadar farklı yaşlarda ve farklı sorunları olan çocuklarda kullanılmak üzere uyarlanmıştır (Schaefer ve Drewes, 2013).

Çocuklar oyun terapisi sürecinde terapist tarafından sunulan güvenli ortam sayesinde kelimeler yerine oyuncakları koyarak kendilerini ifade etmelerini sağlanır ve terapistle istedikleri şekilde oyun oynayabilmeleri için cesaretlendirilirler (Gürnal, 2003).

Çocuk Merkezli Oyun Terapisinin kuramsal kavramları çocuğun fiziksel ve psikolojik gelişimiyle, yaşıyla ya da mevcut problemle ilgili değildir. Bunun yerine çocuğun benliğini keşfetmesi bu benlikle ilişki kurması ve var olma kapasitesine sahip olduğu içsel dinamikleriyle ilgilidir. Çocuk merkezli oyun terapisi yaklaşımı, uygun ortam sağlandığında çocukların iyileşebileceği inancına sahiptir ve en temel varsayımı, terapistin çocuğun kendini yönlendirme kapasitesine ve büyümesine duyduğu bu inançtır (Schaefer, 2013).

Evrende insana yüklenen anlam çok özeldir, kendi varlığının gerçekliği ile yüzleştirilmesi bakımından da biriciktir. İnsana verilen hayatla, hayata yüklenen anlam iç içedir. İnsan belleği, gelişim evreleri, doğumundan ölümüne yaşadıkları, psikolojik açıdan bu sürekliliğin izlerini taşır. Olayları değerlendirmesinde, davranışlarında duygulanma biçiminde, yaşanmışlığın izleri vardır. İnsanlar kendi varlıklarını yaşadıklarıyla ilişkilendirir. Bu hem kendi değerlendirmelerinde hem de ötekinin gözünde bu şekildedir. Her çocuk dünyaya geldiği andan itibaren, genetik yapısı, mizacı, kişilik özellikleri, zekâsı, duygusal ve psikolojik özellikleri bakımından biriciktir. Bazı çocuklar fiziksel açıdan diğer çocuklardan ayırt edilemeyen ancak dinleme, düşünme, heceleme, okuma, yazma, konuşma ve matematik işlemlerini yapma yeteneğini etkileyen okuma, yazmanın veya konuşmanın yapılamaması ve ya anlaşılamamasıyla ilgili psikolojik süreçlerden birine ya da bir kaçına sahip olabilir. Bu durum özgül öğrenme güçlüğü olarak tanımlanmaktadır (Salend, 1998; Akt: Sucuoğlu ve Karkın, 2006).

Özgül öğrenme güçlüğü tanısı almış çocuklar tıpkı diğer çocuklar gibi doğası gereği meraklıdır ve hareketlerinde bağımsız olma isteği içindedirler. Düşüncelerini paylaşmakta, soru sormakta seçim yapmakta ve istedikleri gibi davranmakta özgür olmak isterler. Anne babalar çocukların bu hareketli yaşamlarını kendi disiplin yöntemleriyle yönlendirmeye çalışırlar. Anne ve babaların disiplin yöntemleri çocukların özgüvenleri, benlik saygıları, sorumluluk duyguları ve problem çözme becerileri üzerinde olumlu yönde etki edebildiği gibi hayal kırıklığı, düşük benlik saygısı vb. olumsuz etkilere de neden olabilmektedir (Kutlu vd., 2007).

Özgül öğrenme güçlüğü tanısı almış çocuklarda Çocuk Merkezli Oyun terapisinin algılanan anne baba tutumlarına, anksiyetelerine ve akademik başarılarına etkisinin

araştırıldığı bu çalışmada elde edilen bulgular kuramsal temeller ile incelenmiştir. Bu nedenle araştırmanın bu bölümünde kuramsal temellere ve ilgili yazında alan yapılan çalışmalara yer verilecektir.

1.1.1. Özgül Öğrenme Güçlüğü

Özgül Öğrenme Güçlüğü; kültürel veya eğitim imkanı gibi sebeplerle açıklanamayan, çocuğun yapılan zekâ testlerinde normal veya normalüstü sonuç almasına rağmen; motor işlevlerde, okumada, yazma da, kendini ifade etme, dilin kullanımında, matematik becerilerinde, dinlemede, düşünmede yaşından beklenenin altında performans göstermesi durumudur (Tuğ, 2011; APA,2000, Akt:Aktaş,E; Özyeşil, 2015; Özyürek, 2001; Morrison, 2016)).

DSM V'e göre Özgül Öğrenme Bozukluğu

"A. Gerekli girişimlerde bulunulmuş olmasına karşın, en az altı aydır süren aşağıdaki belirtilerden en az birinin varlığı ile belirli, öğrenme ve okuma becerilerini kullanma güçlükleri:

1. Sözcük okumanın yanlış ya da yavaş ve çok çaba gerektiriyor olması (örn. tek tek sözcükleri yüksek sesle okurken, yanlış ya da yavaş ve duraksayarak okur, sıklıkla sözcükleri kestirir [öngörür], sözcükleri seslendirme de güçlük yaşar).

2. Okunanın anlamını anlama güçlüğü (örn. düzyazıyı düzgün okuyabilir ancak sırayı, ilişkileri, çıkarımları ya da derin anlamları anlamaz.

3. Harf harf söyleme/yazma güçlükleri (ünlü ya da ünsüz harfleri ekleyebilir, çıkarabilir ya da bunların yerini değiştirebilir).

4. Yazılı anlatım güçlükleri (örn. cümleler içinde birden çok dilbilgisi ya da noktalama yanlışı yapar; paragraf düzenlemesi kötüdür; görüşlerinin yazılı anlatımı açık değildir).

5. Sayı algısı, sayı gerçekleri ya da hesaplama güçlükleri (örn. sayıları, bunların büyüklüğünü ve ilişkilerini anlaması kötüdür; yaşıtlarının matematik dersinden öğrendiklerinden değişik olarak, tek rakamlı sayıları eklerken parmak hesabı yapar; sayısal hesaplamaların ortasında kaybolur ve işlemleri değiştirebilir).

6. Sayısal uslamlama (akıl yürütme) güçlükleri (örn. nicel sorunları çözmek için matematikle ilgili kavramları, gerçekleri ya da işlemleri uygulamakta güçlük çeker).

B. Etkilenen okul becerileri, kişisel olarak uygulanan geçerli başarı ölçümleri ve kapsamlı klinik değerlendirme ile doğrulandığı üzere, kişinin zaman dizinsel (kronolojik) yaşına göre beklenenden önemli ölçüde ve ölçülebilir derecede altındadır ve okul ya da işle ilgili başarıyı ya da günlük yaşam etkinliklerini ileri derecede bozar. On yedi yaşında ve üzerinde olan kişilerde, geçerli değerlendirmelerin yerine, işlevselliği bozan, belgeli öğrenme güçlükleri öyküsü kullanılabilir.

C. Öğrenme güçlükleri okul yıllarında başlar, ancak etkilenen okul becerileriyle ilgili gerekler, kişinin sınırlı yeterliğini aşmadıkça tam olarak kendini göstermeyebilir (örn. zamanla sınırlı sınavlar, dar bir zamanda uzun ve karmaşık raporları okuma ve yazma, okulda aşırı yüklenme).

D. Öğrenme güçlükleri, anlıksalyetiyitimleri, düzeltilmemiş görme ya da duyma keskinliği, diğer ruhsal ve sinirsel bozukluklar, ruhsal-toplumsal güçlükler, okulda kullanılan dili tam bileme ya da eğitsel yönergelerin yetersizliği ile daha iyi açıklanamaz." (DSM-5)

Öğrenme Güçlükleri Ajanslar Arası Kurulu (TheInteragencyCommitte on Learning DisabiliEşit) Özgül Öğrenme Güçlüğünün tanımında merkezi sinir sistemindeki fonksiyon bozukluğundan kaynaklandığından, dikkat dağınıklığı, sosyo-çevresel faktörler ve farklı engelleyici durumlarla birlikte seyretse de bunların direkt sonucu olmadığından bahseder (Özyeşil,2015; Morrison, 2016)

Öğrenme yetersizliği durumunun merkezi sinir sistemindeki işleyiş bozukluğu gibi sebebiyle ömür boyu sürebildiğini söyleyen Esen ve Çifti bu durumda ki bir öğrencinin belli başlı 21 özelliğinden bahseder. Bunlar:

"*1. Kendisinden istenilenleri anlamakta ve istenen sırayla yapmakta güçlük çeker.*

2. Harfleri, günleri, ayları sırasıyla söylemez.

3.Sağını, solunu ve yönleri ayıramaz.

4. Saatini öğrenmekte zorlanır.

5.Kendisinden istenilenleri belli bir sürede tamamlayamaz.

6. Bir işe kendini veremez, çabuk sıkılır.
7. Göz- el koordinasyonu zayıftır.
8. Vücudunu dengede tutmasını gerektiren davranışları yapmakta zorlanır.
9. Kendisine söylenen harfleri, kelimeleri, sayıları aklında tutamaz.
10. Okuması ve yazması sınıf seviyesinin altındadır.
11. Okurken ve yazarken harf, kelime veya satır atlamaları yapar.
12. Okuduğu ve yazdığı kelimeleri değiştirir veya eklenmeler yapar. (örn, lif yerine file okur ve yazar)
13. Harfleri ters algılar ve yazar (ayna yazısı) örn., b yerine d, n yerine u gibi.
14. Kelimeleri ters algılar ve yazar. (örn; kaç yerine çak gibi)
15. Sayıları ters algılar ve yazar (örn, 12 yerine 21, 6 yerine 9 gibi)
16. Okunan bir parçayı takip etmekte güçlük çeker.
17. Bir çizgi üzerinde yazmakta zorlanır.
18. Harfleri dağınık ve orantısızdır.
19. Kendisine söylenen harfleri, kelimeleri, sayıları yanlış anlayıp, karıştırabilir.
20. Okuduğunu anlamakta güçlük çeker.
21. Okuduklarını ve kendisine söylenenleri kısa zamanda unutur"(Esen ve Çiftçi; 2000).

1.1.1.1. Özgül Öğrenme Güçlüğü Tarihçesi

1800'lü yılların başında Frenoloji ile ilgilenen Franz Joseph Gall, beyin sarsıntısı geçiren askerlerle yaptığı çalışma da bu kişilerin konuşma bozukluğuna da sahip olduklarını gözlemlemiştir. Bu çalışmanın neticesinde beynin bir bütün olarak çalıştığı düşüncesine karşı çıkmış ve 27 farklı bölümden bahsetmiştir. Gall tam olarak öğrenme güçlüğünden bahsetmese de daha sonra karşılaşılan vakaların anlaşılmasına ışık tutmuştur. (Melekoğlu, 2017; Özyeşil, 2015; Çakıroğlu, 2017)

1925 yılında Dr. SamuelOrton ve arkadaşları zihinsel engelli tanısı olduğu düşünülen 14 çocukla araştırma yapmış ve bu çocukların normal ve ya normal üstü zekaya sahip olduklarını keşfetmiş, "strephosymblia" adı ile özgül öğrenme güçlüğü yaşayan çocukları; zekâsı normal, hiçbir fiziksel problemi olmayan okuma yazmayı öğrenmede problem yaşayan çocuklar olarak tanımlamışlardır. Bu zamana kadar bu çocuklara zihinsel

engelli etiketi ile muamele edilirdi. (Bender, 2014; Korkmazlar, 2003; Bender; 2014, çev:Yılmaz).

1867'de işitme engelli Alman öğretmen Heinrich STÖTZNER, bellek ve motor becerilerde yetersizliği olan, yavaş öğrenen çocuklar için özel bir okul kurdu (Jung, 2010).

1905'te Bruner ilk kez "Çocukta Okuma Güçlükleri" ile ilgili bildiri yayınladı(Özyeşil, 2015).

1930'lardan sonra bu durumun beyin hasarından kaynaklı nörolojik bir durum olduğu düşünülerek "Minimal Beyin Hasarı" ismi ile tanılanmıştır. Ancak devamında yapılan çalışmalarda bu durum kanıtlanmadığından Merkezi Sinir Sistemine bağlı bir rahatsızlık olduğu düşünülerek "Minimal Beyin Disfonksiyonu - MBD" olarak adlandırılmıştır (Korkmazlar; 2003).

1963'te ise Chicago'da bir konferansta ilk kez "Öğrenme Güçlükleri" terimini kullandı. (Özyeşil, 2015)

1970'lerden sonra çeşitli araştırmacılar "okuma güçlüğü, okuma geriliği, akademik beceri bozukluğu" gibi birçok isimle tanıyı adlandırmışlardır (Korkmazlar; 2003).

1986 yılında İngiliz Doktor Morgan; Percy isimli 14 yaşındaki hastasının yaşadığı okuma problemini "konjenital kelime körlüğü" olarak yayınlaması ile ilk kez literatürde bir özgül öğrenme güçlüğü vakası olur (Korkmazlar; 2003).

1.1.1.2. Özgül Öğrenme Güçlüğü Belirtileri

Özgül Öğrenme Güçlüğü Okul öncesi dönemde Özgül Öğrenme Güçlüğünün birçok belirtisi bulunmaktadır. Özgül öğrenme Güçlüğü tanısı almış çocuklarda

konuşmanın geciktiği, sözcük dağarcığının yaşa uygun olmadığı, sözcük bulmada, bilinen objeleri, eylem sözcüklerini isimlendirmede, ses ya da hecelerin ardışıklığını öğrenmede, sözcükleri doğru telaffuz etmede, basit kafiyeli sözcükleri öğrenmede zorlandıkları görülür (MEB - Özel Öğrenme Güçlüğü Destek Eğitim Programı 2008). Smith ve arkadaşlarının (2006) yaptığı araştırmada okuma güçlüğü çeken çocukların daha yavaş konuşma hızına sahip oldukları ve konuşurken daha fazla durakladıkları bulunmuştur. Scrborough'ın (1990) yaptığı boylamsal çalışmada 30 aylıkken ortalama söyleyiş uzunluğu, sözdizimsel karmaşıklık ve telaffuz doğruluğunda düşük performans gösteren çocukların ileride okuma bozukluğu yaşadığı bulunmuştur (Deniz ve Ark. 2015).

Ses sembolü, renk, sayı ve geometrik şekilleri öğrenme ve ayırt etme güçlük yaşarlar. Zaman, mekân ve yön kavramlarını öğrenmede yaşına uygun oyunları anlamada zorlanırlar. Akıl yürütme ve sorun çözmede güçlük çeker, yeni becerileri yavaş öğrenirler. İnce ve kaba motor becerilerinde gerilik vardır. Denge ve motor koordinasyonları geç ve / veya yetersiz gelişim gösterir. Sakardırlar, sıklıkla düşerler. El tercihleri gecikir. Haftanın günleri, aylar gibi sıralı zamansal kavramları adlandırmakta ve /veya sıralı saymakta zorlanırlar. Belleklerinin zayıf olduğuna dair çalışmalar mevcuttur (Deniz ve Ark.; 2015; MEB - Özel Öğrenme Güçlüğü Destek Eğitim Programı; 2008; Doğan; 2012).

Bu tanıda ki çocukların okul öncesi dönemde öğretmenlerine güvenli bağlanma gerçekleştiren çocukların daha düşük özgül öğrenme güçlüğü risk puanına sahip oldukları, ayrıca bu tanıdaki çocukların anneden bağımsızlaşma sürecinde zorluklar yaşadıkları belirlenmiştir (Deniz ve Ark. 2015).

Okuma yazma öğretiminin başlaması ile birlikte okumada ve ödev yapmada isteksizlik, akıcı okuyamama, (Melekoğlu M. A., 2017)not tutma ve vaktinde yazmada

zorlanma, harfleri ters yazma, matematik öğretimi ile beraber rakamları ters yazma, sıralı sayı sayamama, işlem mantığını anlamama, zihinden işlem yapamama gibi problemler görülmektedir (Deniz, Hamarta, & Akdeniz, 2015).

1.1.1.3. Özgül Öğrenme Güçlüğü Türleri

Dsm 5' e göre ÖÖG'nün, okuma güçlüğü, Matematik güçlüğü, Yazma Güçlüğü ve Başka Türlü Adlandırılamayan Öğrenme Güçlükleri isimleri ile dört türü bulunmaktadır. Ayrıca çocuğun etkilenme oranına göre ağır, orta ve hafif olmak üzere 3 düzeyi bulunmaktadır. (DSM-V)

1.2. 1.1.1.3.1. Okuma Güçlüğü (Disleksi)

Kelimeleri okumakta, heceleri birleştirmede, anlamı yakalamada güçlük yaşama, okurken dikkatini toplayamama, akıcı olmayan yavaş okuma, okuduğu kelimeleri tersten söyleme, satır atlama ya da aynı satırı tekrar okuma, okuduğunu anlamada güçlük durumudur (akt: Doğan 2012; Bek & Şen, 2015). Bu çocukların sözcüklerin harflerden oluştuğunu, bir anlamı temsil ettiğini anlamaları kısıtlıdır. Bu durum okuma eyleminin öğretimini zorlaştırmaktadır. Okumalarını ve okuduklarını anlamalarını sağlayacak etkinlikler elbette ki bulunmaktadır. Ancak bu etkinliklerin erken yaşta uygulanması önem taşımaktadır. (Bender, 2014;Balıkçı, 2017)

1.3. 1.1.1.3.2. Matematik Zorluğu (Diskalkuli)

İşlem sırasını ve mantığını anlamama, rakamları ters yazma ya da yazamama, sayılar arası ilişkileri kavrayamama, sıra ile sayı sayamama, tane – sayı ilişkisini kuramama, okuduğu ya da anlatılan problemleri anlamada, bilgiyi sıralamada ve çözüm yolu bulmada zorlanma, saati okuyamama durumudur (Bek & Şen, 2015;

ÖzçivitAsfuroğlu& Fidan, 2016). Bu çocukların sıralı olguları anlama becerileri zayıftır. Bu sayıları sıralamak ya da işlemi sıralamak gibi becerilerin öğretimini güçleştirir. Çocuklara önce 3 boyutlu nenelerle, daha sonra kağıt üzerinde çalışmalar yaptırmak bu sorunun çözümü bir yol haritası uygulanabilir. Verilebilecek eğitim biçimlerinin işe yaraması için erken eğitim oldukça önemlidir. (MEB - Özel Öğrenme Güçlüğü Destek Eğitim Programı; 2008)

1.4. 1.1.1.3.3. Yazma Güçlüğü (Disgrafi)

Normal ya da normalüstü zihinsel performansa sahip olmasına rağmen; harfleri ya da sayıları yazamama, ters yazma ya da yerlerini değiştirerek yazma, yazarken çabuk yorulma, bozuk bir el yazısı kullanma, düzgün kalem tutamama, düz bir çizgi üzerinde yazamama, harf ekleme ya da çıkarma, kelimeler arası boşluk bırakmama durumudur (Korkmazlar;2003 (ÖzçivitAsfuroğlu& Fidan, 2016).

1.5. 1.1.1.3.4. Başka Türlü Adlandırılamayan Öğrenme Güçlükleri

Özgül öğrenme güçlüğünün herhangi bir türünün tanı ölçütlerini tam olarak karşılanmamasına rağmen öğrenmede bozukluk olması durumudur (Asfuroğlu Özçivit & Fidan, 2016).

1.1.1.4. Özgül Öğrenme Güçlüğü Yaşayan Çocuklarda Görülebilen Ortak Sorunlar

Her çocuk özeldir. ÖÖG yaşayan her çocuk kendi özel güçlüğüne sahip olsa da, bu çocuklar da görülen bazı ortak sorunlarda bulunmaktadır.

1.6. 1.1.1.4.1. Motor Becerilerde Yaşadıkları Sorunlar (Dispraxia)

ÖÖG yaşayan çocukların gelişiminde hem ince hem kaba motor becerilerde gerilikler görülmektedir. Kaba motor becerilerde; merdiven inip çıkmak, koşmak, sek sek oynamak, bisiklet kullanmak, ince motor becerilerde, makas kullanmak, kalem kullanmak, legolarla, küplerle oynamak gibi eylemleri gerçekleştirmede gerilikler görülmektedir (MEB - Özel Öğrenme Güçlüğü Destek Eğitim Programı; 2008). Motor becerileri öğrenmede ki bu zorluklar sebebiyle öz bakım becerilerini gerçekleştirmede zorluklar yaşamaktadır (Melekoğlu M. A., 2017).

1.7. 1.1.1.4.2. Dil Konuşma Alanında Yaşadıkları Sorunlar (Disfoni)

ÖÖG olan çocuklar anlatılanları ya da karşılıklı konuşmaları takip etmede, kendini anlatmada, duygularını adlandırmada, mecazları anlamada, soruları anlamada, zamanı adlandırmada, yeni kelimeleri öğrenmede güçlük yaşamaktadırlar (Çakıroğlu, 2017).

1.8. 1.1.1.4.3. Bilişsel Süreçlerle İlgili Yaşadıkları Sorunlar

Şekil – zemini ayırt etme, derinlik algısında zayıflık, derinlik algısında bozukluk(Korkmazlar,2003), dikkat eksikliği, işitsel ve görsel ayırt etmede, bilgiyi bellekte tutmada problemler görülmektedir (Çakıroğlu, 2017).

1.1.1.5. Özgül Öğrenme Güçlüğü Yaşayan Çocuklarda Görülen Uyum ve Davranış Bozuklukları

ÖÖG olan çocukların, dili anlamada yaşadıkları zorluklar sebebiyle, oyunlarda zorlandıkları bu durumun onları akranları ile ilişki kurmada dezavantajlı hale geldikleri (Melekoğlu & Kayışdağ, 2017), akranlarından daha az kabul gördükleri (Walker, 2000

akt. Çakıroğlu, 2017) bilinmektedir. İletişimde yaşanan bu problemler ÖÖG yaşayan çocukların daha hırçın tavırlar sergilemesine sebep olabilmektedir. Ancak ÖÖG olan çocuklarda olan davranış sorunlarına kesin olarak duygusal bozuklukların bir göstergesi olarak bakılmamalıdır. Bu davranışlar ÖÖG ile ilgili, nörogelişimsel gecikmelerin bir parçası olabilir (Greenhill, 2000).

ÖÖG yaşayan çocuklar günlük yaşantılarında karşılaştıkları birçok durumda kendilerini yeterli hissederken, akademik hayatta kendilerini yetersiz hissetmektedirler. Bu durum ÖÖG olan çocuklarda akademik hayata dair düşük benlik algısına sebep olmaktadır (Bender, 2014). Rothmanve Cosden(1995) yaptıkları bir çalışmada, engellerini öğrenirken pozitif bir tutuma sahip olan örencilerin daha yüksek benlik algılarının olduğunu ve akademik başarılarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır (Bender, 2014).

Margalit ve Shulman (1986) tarafından yapılan çalışma ÖÖG olan çocukların anksiyetepuanlarının yüksek olduğunu göstermektedir (Bender, 2014). Normal değerler içerisinde olduğunda organizmanın devamlılığını sağlayan anksiyete yükseldiğinde hem gündelik hem de akademik yaşamı zorlaştırmaktadır (Babaroğlu, 2016). Başlangıçta hafif bir huzursuzluk biçiminde görülürken zamanla akademik hayatın getirdiği yüklerle beraber artış göstermektedir (Greenhill, 2000)

1.1.2. Anksiyete

Anksiyete; kişide sıkıntılara yol açan; çarpıntı, titreme, terleme, kas gerilimi gibi belirtilerin yaşandığı endişe duygusu olarak tanımlanabilir. Organizmanın her zaman tehlikeli bir durumda olması da söz konusu değildir. Kendini ya da bütünlük duygusunu tehlikede algılaması hatta tehlike beklentisi içinde olması yeterlidir. Davranışsal, fizyolojik ve bilişsel birçoksemptomu beraberinde getirir (Dağlar;2016).

Anksiyete belli bir düzeyde kişinin yaşamını sürdürmesi için gereklidir. Tehlikelere karşı tetikte olmayı ve korunmayı sağlar. Kişiyi rahatsız edecek boyuta geldiğinde kişinin günlük yaşam becerileri de dahil olmak üzere bir çok alanda zorluğa sebep olmaktadır (Ekemen;2015, Tokuççu;2006).

Anksiyete doğuştan edinilmektedir ya da sonradan edinilmektedir şeklinde birçok açıklama mevcuttur. Cattel ve Scheier'a (1958) göre bu farklılık kaygının iki farklı türünün açıklanmaya çalışılmasından kaynaklanır (Özusta; 1995). Spielberger (1966) bu iki farklı kaygı türünü durumluk kaygı ve sürekli kaygı olarak adlandırmıştır. Bireyin kaygılı yaşama yatkınlığı sürekli kaygı olarak adlandırılırken, karşılaştığı bir duruma verdiği tepki durumluk kaygı olarak adlandırılmaktadır (Özusta; 1995).

1.1.2.1. Anksiyete Türleri

1.1.2.1.1. AyrılıkAnksiyetesi

Çocuklarda en yaygın görüleni ayrılık anksiyetesidir. Ayrılık anksiyetesi çocuğun kendisine bakım veren kişiden ayrılması ya da ayrılığı çağrıştıran durumların oluşması ile ortaya çıkar. Yaşamın ilk yıllarında yaşam için gerekli olan ayrılık anksiyetesi ilerleyen yaşlarda ve uzun sürdüğünde bir problem olarak kabul edilir.Bowlby'e göre; ayrılıkta görülebilen sıkıntı, sadece anksiyete değildir; sevgi objesinin kaybı nedeniyle depresyonda vardır. Tek başına evden veya bildik çevreden uzağa bir yere yolculuğa çıktıklarında huzursuzlaşırlar ve tek başlarına bir yere gitmekten kaçınırlar. Ebeveynlerine yakın durma davranışı gösterirler (Dağlar;2016, Ekemen;2015, Bowlby;1973 akt: Diriöz;2010).

1.9. 1.1.2.1.2.Seçici Konuşmazlık

Diğer bir anksiyete çeşidi Seçici Konuşmazlık durumudur. Çocuğun fizyolojik ya da zihinsel bir problemi olmamasına ve konuşma kapasitesine sahip olmasına rağmen konuşmamayı tercih etmesi durumudur (Dağlar;2016).

1.10. 1.1.2.1.3. Fobiler

Bir nesne ya da eylemden bilinçli olarak kaçınma durumu ise özgül fobi'dir. Kişi fobi nesnesini görme endişesi ile yüksek anksiyete gösterir (Ekemen;2015).

1.11. 1.1.2.1.4. Yaygın Kaygı Bozukluğu

Yaygın kaygı bozukluğu yaşayan çocuklar ise sürekli mükemmeliyetçi bir tavır içindedirler. Kendilerini sürekli tedbir almak zorunda hissederler. Bu sebeple olgun çocuklar olarak tanımlanırlar (Dağlar;2016).

1.12. 1.1.2.1.5. Sosyal Kaygı Bozukluğu

Sosyal Kaygı bozukluğunda ise kişinin kendini güvende hissetmediği durumlarda ortaya çıkan bir durumdur. Yabancı kişi ya da kişilerle iletişime girmekten kaçınır (Ekemen;2015).

1.1.2.2.Anksiyeteİle İlgili Teoriler

1.13. 1.1.2.2.1.Psikanalitik Teoriler

Freud'a göre organizmanın yaşamını sürdürmesi için çevreden gelen tehlikelere karşı uyarıcı bir görev üstlenir. Savunma mekanizmaları bu durumda organizma ve

anksiyeteoluşturan durumla ilgili denge sağlar (Tokuçcu; 2006, Karahan ve Sardoğan;1994 akt: Tekneci; 2010).

1.14. 1.1.2.2.2. Varoluşçu Teoriler

May'a göre anksiyete olumlu ve olumsuz iki yönde ortaya çıkar. Olumlu yönü yaşamın devamlılığını sağlarken, olumsuz yönü kişiyi çevreden soyutlar(Gençtan;2000, akt: Tekneci; 2010).

1.15. 1.1.2.2.3. Davranışçı Teoriler

Bu kuramı benimseyen teorisyenler anksiyetenin klasik ya da operant şartlanma ile öğrenildiğini öne sürerler. Anksiyete durumlarına verilen tepkiler de yine koşullanma ile öğrenilir (Tokuççu; 2006).

1.1.3. Ebeveyn Tutumları

Çocuğun anne ve babası ile olan ilişkisinde en önemli etmen anne baba tutumlarıdır. Literatürde ebeveyn tutumları 6 başlıkta incelenmektedir. Bu tutumlar demokratik anne baba tutumu, otoriter anne baba tutumu, koruyucu/kollayıcı anne baba tutumu, reddedici anne baba tutumu, ilgisiz anne baba tutumu ve dengesiz anne baba tutumu olarak ifade edilebilir (Bal; 2015, Yavuzer; 2004).

1.1.3.1. Demokratik Anne Baba Tutumu

Ailenin çocuğu desteklediği, keşfetmesine, denemesine izin verdiği, fikirlerini dinlediği, onunla kaliteli zaman geçirip, destek olan bunların yanı sıra kuralları ve sınırları öğreten aile tutumudur (Bal; 2015, Yavuzer; 2004).

1.1.3.2. Otoriter Anne Baba Tutumu

Ailenin katı kuralları benimseyip, bunların dışına çıkmadığı, çocuğun söz hakkının olmadığı, zorlayıcı aile tutumudur. (Bal; 2015, Yavuzer; 2004)

1.1.3.3. Koruyucu / Kollayıcı Anne Baba Tutumu

Ailenin çocuğu sürekli koruyup kollamaya çalıştığı, kendi başına hareket etmesine izin vermediği aile tutumudur. (Bal; 2015, Yavuzer; 2004)

1.1.3.4. Reddedici Anne Baba Tutumu

Ailenin çocuğu görmezden geldiği istekleri ve ihtiyaçları ile ilgilenmediği, sevgi ve ilgi göstermediği, anne baba tutumudur. (Bal; 2015, Yavuzer; 2004)

1.1.3.5. İlgisiz Anne Baba Tutumu

Ailenin çocuğun ne yatığı ile ilgilenediği, genel olarak görmezden geldiği anne baba tutumudur. (Bal; 2015, Yavuzer; 2004)

1.1.3.6. Dengesiz Anne Baba Tutumu

İki türlü dengesiz anne baba tutumu söz konusudur. Birincisinde anne ile babanın Tutumlarının birbirinden farklı olması söz konusudur. Diğerinde ise anne baba tutumu sürekli değişkenlik göstermektedir. (Bal; 2015, Yavuzer; 2004)

1.1.3. Oyun Terapisi

1.1.3.1. Oyun Nedir?

Oyun çocuğun; seçimlerini test etme, sorunlarını tekrar tekrar prova ederek çözümler arama, kararlar alma, kararlarını test ederek doğru kararlara ulaşma becerilerini, sosyalliğini arttıran doğal bir süreç, biyolojik yapının parçası olan biyolojik bir

motivasyondur. Çocuk oyun oynarken; gelişim yolculuğunu kolaylaştırmakta, sorunları için çözüm aramakta, ilk elden öğrenmektedir. Oyunun dikkati toplamak ve bilgileri koordine etmeyi öğrenmek üzerinde etkin olduğu bilinmektedir. Dil gelişimini olumlu yönde etkiler. Kalabalık oyunlarda; paylaşma duygusunu tanır, işbirliği yapmayı öğrenir, iletişim becerilerini geliştirir. (Kasap; 2014, Özdoğan; 1998; Sevinç, 2009; VanFleet, Sywulak, & Sniscak, 2018).

İlkokul dönemine gelene kadar(yaklaşık 6 yaş) çocuklar ortalama olarak 15000 saatten fazla oyun oynamaktadır. Bu sürenin büyüklüğü çocuk için oyunun önemini anlatır niteliktedir (Reddy ve diğ., 2005, akt: Zorlu 2016).

1.1.3.2. Oyun Kuramları

1.1.3.2.1. Fazla Enerji Kuramı

Bu kurama göre çocuğun hayatta kalmak için çabaya ihtiyacı yoktur. Bu sebeple enerjisi birikir ve gerginlik yaratır. Çocuk enerjiyi harcamak için oyun oynar (Yavuzer, 1998**;** Sevinç, 2009).

1.1.3.2.2. Eğlence Kuramı

Lazarus oyunu hedefi olmayan basit bir aktivite olarak tanımlamaktadır. Eğlence kuramı oyunun, çocuğun enerjisini biriktirmeye yaradığını söyler (Özdoğan;1988).

1.1.3.2.3. Tekrarlama Kuramı

Bu kurama göre çocuk kendi ırkına ait yaşam kalıplarını tekrarlamaktadır. Çocuk ırkının yaşadıklarını oyunları yoluyla deneyimler (Yavuzer; 1998).

1.1.3.2.4. Pratik ve Egzersiz Öncesi Kuramı

Gross tarafından ortaya atılmış bir kuramdır. Oyunun çocuk için gerçek hayata atılmak için yapılan ön egzersizler olduğunu ifade eder (Özdoğan,1988).

1.1.3.2.5. Psikoanalitik Kuram

Freud'a göre oyun çocuğun gelişimini olumlu etkiler. Freud, çocukların duygusal gelişimi üzerinde oyunun etkisini vurgulamakta ve oyunu çocuğun duygusal sorunları ile ilgili bilgi edinmemizi sağlayan bir araç olarak problemleri çözmek için oyunu kullanıldığını söylemektedir (Özdoğan;1988).

1.1.3.2.6. Zihin Kuramı

Piaget'e göre oyun yaşla birlikte değişir. Çocuğun gelişimi için oldukça önemlidir. Çocuk günlük hayatta kullanacağı şemaları oluşturur ve geliştirir (Berk, 2015).

1.1.3.2.7. Sosyo-Kültürel Kuram

Vigotsky tarafından öne sürülmüştür. Oyunun sosyal yönüne dikkati çeker. Çocuk oyun aracılığıyla sosyal kuralları ve kendi içsel fikirlerini oluşturmayı öğrenir (Berk, 2015).

1.1.3.3. Oyun Terapi Nedir?

11 yaşın altında kalan çocuklar kendilerini ifade etmek için yetişkinlerin kullandığı cümleleri kullanmazlar. Çocuklar var olan problemlerin sebebini anlamak ve onlara çözüm bulmak için oyunları kullanırlar. Oyun terapisi ile amaç çocuğun çizdiği yola eşlik etmek, problemleri için bulduğu çözümlere destek olmaktır (Brotton ve ark. 2005).

1.1.3.4. Oyun Terapisi Çeşitleri

İki çeşit oyun terapi sistemi bulunmaktadır. Terapistin çocuğa ve/ve ya aileye ne yapacağını söylediği Yönlendirilmiş Oyun Terapileri ve Terapistin çocuğu serbest bırakıp yanında destekçi olduğu Yönlendirilmemiş Oyun Terapileri (Özdoğan, 1988).

1.1.3.4.1. Bilişsel – Davranışçı Oyun Terapi (BDOT)

BDOT aslında yetişkinle için geliştirilmiş, ancak zaman içinde çocuklara uyarlanmış bir terapi biçimidir. Çocukların düşünce ve davranışlarının değiştirilmesi için oyunu ve oyuncakları kullanarak başa çıkma becerilerini öğretir. (VanFleet, Sywulak, & Sniscak, 2018; Cavett, 2017)

1.1.3.4.2. Serbest Bırakma Oyun Terapisi

Bu terapi biçimi güvenli bir ortamda travmaların çalışılmasının duygusal boşalmayı sağlayacağı ve acının serbest kalacağı inancına dayanır. Başlarda terapist çocuğa serbest bir oyun imkanı sağlayarak güven ortamı kurar. Daha sonra oyuncaklar ve minyatürler kullanarak travmayı çalışır. (VanFleet, Sywulak, & Sniscak, 2018)

1.1.3.4.3. Kum Tepsisi ve Kum Oyun Terapisi

Yönlendirmeli ve yönlendirmesiz uygulamaları bulunan kum terapide BDOT'de olduğu gibi öncelik çocuğun güvenini kazanmaktır. Kum terapisinde bir tepsi üzerine yerleştirilmiş kum ve minyatür oyuncaklar kullanılarak çocuğun dünyasını yansıtması sağlanmaya çalışılır. (VanFleet, Sywulak, & Sniscak, 2018)

1.1.3.4.4. Theraplay

Bolby'nin kurduğu bağlanma teorisinin temelini oluşturan çocuk ve bakım veren kişi ilişkisinden yola çıkmış bir teoridir. Çocukların problemlerinin çözümlenmesi için ebeveyn ve çocukla oyuncaklar olmaksızın, ebeveyne nasıl oyun oynaması gerektiğini öğretir. Ebeveyn bu oyunlar aracılığı ile çocuğun sağ hemisferi ile ilişki kurar(VanFleet, Sywulak, & Sniscak, 2018; Whelan & Stewart, 2017).

1.1.3.4.5. Filial Terapi

ÇMOT ilkelerinin ve becerilerin ebeveyne öğretilmesi ve uygulatılması vasıtasıyla hem çocuk ebeveyn ilişkisinin güçlendirilmesi hem de terapist kontrolü altında olması sayesinde çocuğun problemlerinin çözümlenmesini amaçlayan psiko-eğitsel bir çalışmadır(Bratton, Opiola, & Dafoe, 2017; VanFleet, Sywulak, & Sniscak, 2018).

1.1.3.4.6. Çocuk Merkezli Oyun Terapisi (ÇMOT)

Oyun terapisinin yönlendirilmemiş bir çeşididir. Çocuğun güvenli bir ortamda kendi problemlerini çözebilecek güce sahip olduğuna inanır. Çocuğu olduğu gibi kabul eder, eleştirmez, yargılamaz (Özdoğan; 1988; Çetin; 2013). ÇMOT birey merkezli terapinin insanın kendini gerçekleştirme eğiliminde olmasını kabul etmesine dayanır. Kendini gerçekleştirme doğal bir eğilimdir. Kişinin hem biyolojik hem de psikolojik varlığını sürdürmeyi ve geliştirmeyi sağlayan,tüm kapasitesini geliştirme meylidir (Rogers;1959,akt: Murdrock, 2013; Ray & Landreth, 2017).

ÇMOT'de çocuk ve terapist arasında kabul edilebilir ve güvenilir bir ilişki kurulmalıdır. Terapist çocuğun kendini iyileştirme potansiyeline sahip olduğuna inanır ve bu potansiyelin ortaya çıkması için çocuğa, çocuğun çizdiği yolda eşlik ve rehberlik eder.

Çocuğun kullanacağı yöntemleri ve yoğunluğunu seçme hakkı vardır. Terapist asla çocuğu yönlendirmez(Ryan & Wilson, 2016)**.**

1.1.3.4.6.1. Çocuk Merkezli Oyun Terapisi İlkeleri:

ÇMOT sürecine rehberlik eden Axline tarafından geliştirilen 8 ilke bulunmaktadır. İlk ve belki de en temel ilke terapistin çocuk ile sıcak ve samimi bir ilişki kurmasına dayanmaktadır. Bu ilişkinin devamlılığı bir diğer ilke olan çocuğu olduğu gibi kabullenmekten ve başka bir ilke olan özgürlük ortamı oluşturmaktan geçmektedir. Özgür ortamda bırakılan, duyguları olduğu gibi kabul edilen çocuğun duygularının terapist tarafından içgörü kazandıracak şekilde çocuğa geri döndürülmesi önemli bir başka ilkedir. Bunu yaparken terapistçocuğun kendi sorunlarını çözecek beceriye sahip olduğu ilkesine uyar ve çocuğun becerilerine saygı duyar.Çocuk istemeden ona yardım teklif etmez. Çocuğun yöntemlerine saygı duyan terapist onu yönlendirmeye çalışmaz ve bunun aşamalı bir çözümün parçası olduğunu bilir. Çocuğa sağlanan bu hakları kullanan çocuğun gerçek dünya bağlantısını kurması için sınırlar ilkesi uygulanmalıdır (VanFleet, Sywulak, & Sniscak, 2018; Ryan & Wilson, 2016; McMahon, 1992)**.**

1.1.3.4.6.2. Çocuk Merkezli Oyun Terapisi Temel Becerileri:

Terapist tarafından kullanılması gereken bu beceriler çocuğun terapatik ilişkiye girmesini kolaylaştırır. Bu beceriler; yapılandırma becerisi, hayali oyuna girme becerisi, empatik dinleme becerisi ve sınır koymadır (Özdoğan, 1988; Çetin, 2013).

1.1.3.4.6.2.1. Yapılandırma Becerisi: Bu beceri çocuğun oyunun genel kalıplarını ve dış dünyadan farklılığını anlaması sağlar. Çocuğun sürprizlerle karşılaşmasını önleyerek güvenilir bir ortam oluşturur. İlk adımda terapist çocuğa “Burası özel bir oyun odası.

Burada istediğin her şeyi yapabilirsin. Yapmaman gereken bir şey olursa ben sana söyleyeceğim" diyerek terapiyi başlatır. Çocuk tuvalete gitmek isterse bir kereye mahsus izin verilir. Çocuk döndüğünde oyun tekrar başlatılır. Oyunu bitirmek için terapist bitime beş dakika kala "Özel oyun seansımızın bitmesine 5 dakika var." Diye çocuğu uyarır. Daha sonra 1 dakika kaldığında uyarı tekrarlanır. Seans bittiğinde terapist "Özel oyun saatimiz bitti" diyerek terapiyi sonlandırır (Çetin, 2013; VanFleet, Sywulak, & Sniscak, 2018).

1.1.3.4.6.2.2. Empatik Dinleme Becerisi: Terapistin soru sormadan, yargılamadan çocuğa oyundaki duyguları yansıtması becerisidir. Bu beceri ile terapist çocuğa duygularını ve davranışlarını kabul ettiğini gösterir. Çocuğa oyun esnasında neler yaptığı ve neler hissettiği söylenir. Çocuk söylenenlere itiraz ederse, onun söylediği şekli doğru kabul edilir. Terapist asla kendi duygu ve düşüncelerini seansa getirmez, soru sorarak çocuğu yönlendirmez, nasihat, öneri vermez, telkin etmez, övmez ya da eleştirmez. Çocuğun sözel ve sözel olmayan davranışlarını geriye yansıtarak, kendi duygularını tanımlamasına yardımcı olur. Çocuk kızgın bir şekilde hacıyatmazı dövüyorsa "Şu an çok öfkelisin" demek, çocuk bir konu hakkında soru soruyorsa cevaplamadan önce "Bunu merak ettin" demek empatik dinleme becerisi için örnek olarak gösterilebilir (Çetin; 2013; Ryan & Wilson, 2016).

1.1.3.4.6.2.3. Hayali Oyuna Girme Becerisi: Çocuğun hayali bir oyun kurup, terapisti davet ettiği durumlarda kullanılan bir beceridir. Terapist ona verilen rolü kabul eder ve çocuğun istediği şekilde sürdürür. Yansıtılması gereken duyguları çocuğun anlayabileceği şekilde yansıtır (Çetin, 2013).Terapist oyun esnasında empatik dinleme yapmaz, rolün gerekliliğinin dışına çıkmaz, rolünü çocuktan bilgi almak amacı ile kullanmaz. Empatik

dinlemeye geri dönmek için çocuğun tek başına oyun oynamaya dönmesi beklenir (VanFleet, Sywulak, & Sniscak, 2018).

1.1.3.4.6.2.4. Sınır Koyma Becerisi: Çocuk merkezli oyun terapisi sınırları minimum düzeyde tutar. Sınırlar çocuğun kendisine, terapiste ya da materyale zarar vermesi durumunda ortaya konur. Konulan sınır açık ve net bir biçimde ifade edilir. Çocuk aynı sınırı 2. Kez ihlal ederse çocuğa bir daha ki tekrarda seansın bitirileceği söylenir. 3. tekrar da seans durdurulur (Çetin; 2013).Oyun saati bittiğinde odadan çıkmak istemeyen çocuklara da oyunun bittiği mesajı ile sınırlar belli edilir. Çocuk ikna edilerek odadan çıkartılmalı ve oyun saatinin sınırları dışına çıkılmamalıdır. (VanFleet, Sywulak, & Sniscak, 2018).

1.1.3.4.6.3. Çocuk Merkezli Oyun Terapisi Oda Düzeni: Çocuk merkezli Oyun Terapisinde öncelikli amaçlardan biri çocuğa kendini güvende ve rahat hissettiği bir ortam sunmak olduğundan oyuncaklar çocuğun rahatlıkla erişebileceği şekilde odaya yerleştirilir. Oyuncaklar her seans başında aynı yerlerinde bulunur (Çetin; 2013). Odayı düzenlemek ve toplamak terapistin sorumluluğundadır. Çocuk oyun seansı esnasında kendisi isterse odayı toplayabilir (VanFleet, Sywulak, & Sniscak, 2018).

1.1.3.4.6.4. Çocuk Merkezli Oyun Terapisi Oyuncakları: Çocuk Merkezli Oyun Terapisi esnasında çocuğun çeşitli davranış, duygu ve düşüncelerini gözlemleyebilmek için çok çeşitli oyuncaklar bulunur. Tablo 1'de Çetin tarafından temalara ayrılmış ÇMOT oyuncakları mevcuttur. Çocuğun oynadığı oyuncaklar terapist tarafından gözlemlenerek belirtilen temalara ilişkin bilgi edinilmesi mümkün olacaktır.

Tablo 1: Oyun Odası Oyuncakları

Aile ile İlgili Bakım ve Şefkat Temalı Oyuncaklar	**Saldırganlık İçeren Oyuncaklar**	**Yaratıcılığı Ve Duygusal İfadeyi Sağlayan Oyuncaklar**	**Çok Amaçlı Kullanılan Oyuncaklar**
• Aile Bebekleri • Küçük Oyun Evi • Oyuncak Mobilyalar • Oyuncak Bebek • Oyuncak Biberon • Gerçek Biberon • Oyuncak Battaniye • Alt Değiştirme Bezi • Su Koymak İçin Kase ve ya Sürahi • Oyuncak Musluk • Evcilik Malzemeleri • Mutfak Eşyaları • Çeşitli Kostümler • Çeşitli Kumaşlar • Aile ve Hayvan kuklaları • Evcil hayvanlar	Hacı Yatmaz Sünger Sopa Plastik Bıçak İp Vahşi Hayvanlar veya Kuklalar Plastik Asker veya Şövalyeler	• Su İçin Kap • Hamurlar • Boya Kalemleri • Boya • Kağıt • Makas • Yapım Oyuncakları • Legolar • Bloklar • Yazı Tahtası • Silgi • Tahta Kalemi • 2 Tane Oyuncak Telefon • Ayna • Maskeler • Şapkalar	• Taşıtlar (Araba, Kamyon vb.) • Acil Durum Arabaları (Ambulans, İtfaiye vb.) • Doktor Kiti • Oyuncak Para • İnsan Figürleri • Halka Oyunu

1.1.3.4.6.5. Çocuk Merkezli Oyun Terapisi Temaları:Her çocuk kendine özgü temalar ortaya koymaktadır. Terapistin çocuğu bağımsız olarak değerlendirmesi önem taşısa da görülen bazı ortak temalar mevcuttur. VanFleet, Sywulak ve Sniscak'a(2018) göre yaygın olarak görülen bazı oyun temaları şunlardır:

- Güç ve kontrol
- Agresyon
- Keyif, üzüntü, kızgınlık ve korku gibi farklı duygular
- İyiye karşı kötü

- Kazanma kaybetme
- Gelişimsel görevler ile ilgili yeterlilik kazanma
- Korku ve kaygı ile ilgili yeterlik kazanma
- Travmanın yeniden canlandırılması ve başa çıkma ile ilgili yeterlik kazanma
- Kimlik
- Sınırlar
- Yas ve kaygı
- Bakım verme
- Regresyon
- Bağlanma
- Tehlike/tehdit, genellikle de güvenlik/kurtarma/koruma ile eşlenir
- Dayanıklılık
- Süreklilik
- Problem çözme
- Kültürel semboller, gelenekler, ritüeller
- Arzular ve dilekler

Çocuğun oynadığı oyundan temaların ortaya konulabilmesi çocuğun seans esnasında kullandığı sinyaller bulunmaktadır. Bu sinyaller çocuğun belli bir oyunu birden fazla kere tekrar etmesi, farklı oyuncaklarla benzer oyunlar oynaması, oyuna yoğunlaşması ve odaklanması, oyunun oynanma sırasının farklı seanslarda aynı olması, oyun esnasında ani ortaya konan değişiklikler, oyuna bir önceki seansta kaldığı yerden devam etmek, oyun esnasında kullandığı ton şeklinde ortaya konabilir (VanFleet, Sywulak, & Sniscak, 2018).

1.16. Amaç

Bu araştırmada özgül öğrenme güçlüğü tanısı alan çocuklara çocuk merkezli oyun terapisi uygulanması ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. "Çocuk merkezli oyun terapisinin algılanan anne baba tutumlarına, anksiyetelerine ve akademik başarılarına etkisi nedir?" Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. Çocuk Merkezli Oyun Terapisi uygulanan grup ile Çocuk Merkezli Oyun Terapisi uygulanmayan grupların uygulama öncesi, uygulama sonrası ve Gözlemden sonra yapılan ölçümlerden alınan anksiyete puanları arasında fark vardır.
2. Çocuk Merkezli Oyun Terapisi uygulanan grup ile Çocuk Merkezli Oyun Terapisi uygulanmayan grupların uygulama öncesi, uygulama sonrası ve Gözlemden sonra yapılan ölçümlerden alınan algılanan anne baba tutumları arasında fark vardır.
3. Çocuk Merkezli Oyun Terapisi uygulanan grup ile Çocuk Merkezli Oyun Terapisi uygulanmayan grupların uygulama öncesi, uygulama sonrası ve Gözlemden sonra yapılan ölçümlerden alınan karne notları arasında fark vardır.
4. Çocuk Merkezli Oyun Terapisi uygulanan grup ile Çocuk Merkezli Oyun Terapisi uygulanmayan grupların uygulama öncesi, uygulama sonrası ve gözlemden sonra yapılan ölçümlerden alınan bilişsel performans puanları arasında fark vardır.

1.17. Önem

Bu araştırmada Özgül Öğrenme Güçlüğü tanısı alan çocuklara Çocuk Merkezli Oyun Terapi yapılacaktır. Çocuk Merkezli Oyun Terapisinin faydalarını ortaya koyan birçok çalışma olmasına rağmen, literatürde Özgül Öğrenme Güçlüğü tanılı çocuklarla yapılanına rastlanmamıştır. Bu çalışma özgül öğrenme güçlüğü tanısı almış çocukların yaşadıkları anksiyete göz önüne alınırsa çözüme yönelik olması güncel önemini

göstermektedir. Çalışmanın oyun terapistleri ve aileler için yön gösterici olması amaçlanmaktadır.

1.18. Varsayımlar

Çocuğun aile ve öğretmenleri tarafından doldurulan form ve ölçeklerin, doğru ve objektif olarak doldurulduğu varsayılmıştır.

1.19. Sınırlıklar

1. Araştırma İstanbul ilinde özel bir rehabilitasyon merkezine devam çocuklar ile yürütülmüştür.Bu nedenle bulgular bu 7 deney 7 kontrol grubuyla sınırlıdır.
2. Araştırmanın bulguları için kullanılan veriler, kullanılan ölçme araçlarından uygulama öncesi ve sonrası elde edilen verilerle sınırlıdır.
3. Deneysel çalışma araştırmacı tarafından yürütülen oyun terapi sürecini içermektedir. Araştırmanın etkililiği araştırmacının çalıştığı kuramsal yöntem ve yeterliliği ile sınırlıdır.
4. Oyun terapi süreci 16 hafta çocuk 4 hafta aile geri bildirim oturumları olmak üzere toplam 20 oturumla sınırlıdır.
5. Araştırma 2017 – 2018 öğrenim yılında gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle araştırma bu süre ile sınırlıdır.
6. Uygulama ilkokul ve ortaokul öğrencilerine uygulanmıştır. Bu nedenle bulgular bu 7 – 12 yaş grubuyla sınırlıdır.

1.20. Tanımlar

Özgül Öğrenme Güçlüğü: Bireyin yapılan zekâ testlerinde normal ve ya normalüstü sonuç almasına rağmen; motor işlevler, okuma, yazma, kendini ifade etme,

dilin kullanımı, matematik becerileri, dinleme, düşünme becerilerinin birinde ya da birkaçında yaşından beklenenin altında performans gösterme durumudur.

Çocuk Merkezli Oyun Terapisi:Çocuğa yönlendirme yapılmadan uygulanan bir oyun terapisi çeşididir.

Anksiyete: Kişide sıkıntılara yol açan; çarpıntı, titreme, terlem kas gerilimi gibi belirtilerin yaşandığı endişe duygusu olarak tanımlanabilir.

BÖLÜM 2. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, çalışma grubu, çalışma süresi, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması ile ilgili bilgilerine yer verilmiştir.

1.21. 2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, çocuk merkezli oyun terapisinin özgül öğrenme güçlüğü olan çocukların durumluk, sürekli ve sosyal anksiyeteleri, algılanan anne baba tutumları, akademik başarıları ve bilişsel değerlendirme sistemleri üzerindeki etkisinin incelendiği deney- kontrol gruplu ön-test, son-test ve Gözlem ölçümlü gerçek (tam) deneysel çalışmadır. Gerçek deneysel desenler birden fazla grubun olduğu grupların seçkisiz atandığı çalışmalarda kullanılır. Ön-test ve son-test kontrol gruplu modelde gelişigüzel atama yoluyla oluşturulan deney ve kontrol grubu olmak üzere iki grup yer alır. Gerek deney gerekse kontrol gruplarının ikisinden de uygulama öncesine bağımlı değişkenlere yönelik ölçümler alınır. Uygulamanın etkisini test etmek amacıyla bağımsız değişken deney grubuna uygulama yapılırken kontrol grubuna yapılmaz ve uygulamanın sonunda aynı ölüm araçları yeniden tekrar edilir. Sonuç olarak bağımlı değişken üzerindeki değişimin bağımsız değişkenler ile ilişkisi açıklanmaya çalışılır (Karasar, 2012; Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2012).

1.22. 2.2. Çalışma Grubu

2017-2018 Eğitim Öğretim yılı başlangıcında İstanbul İle Tuzla İlçesinde bulunun bir Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezine devam eden Özgül Öğrenme Güçlüğü tanısı almış 7 deney ve 7 kontrol grubu olmak üzere 14 çocuk ile çalışma grubunda yer alan çocukların aileleri ve öğretmenlerinden oluşmaktadır.

1.23. 2.3. Kullanılacak Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği – Yenilenmiş Biçim (ÇSAÖ-Y) (SocialAnxietyScaleforChildren-Revised), Çocuklar İçin Durumluk – Sürekli Kaygı Envanteri (ÇDSKE), Bilişsel Değerlendirme Sistemi (CognitiveAssesmentSystem, (CAS) ve araştırmacı tarafından hazırlanan Demografik Form ve Anamnez Formu kullanılmıştır

Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği – Yenilenmiş Biçim (ÇSAÖ-Y) (SocialAnxietyScaleforChildren-Revised): Çalışma da çocukların sosyal anksiyete düzeylerini ölçmek için La Greca(1993)ve arkadaşları tarafından hazırlanan Demir ve arkadaşları tarafından geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılan Çocuklar İçin SosyalAnksiyete Ölçeği uygulanmıştır. İlk formu 3'lü likert tipi 10 soru şeklinde 1988'de hazırlanan ölçek 1993'de yenilenerek 5'li likert tipi 18 soruluk yeni bir form haline getirilmiştir (Demir ve ark. 2000).

La Greca ve Stone'un yaptığı geçerlik ve güvenirlik çalışması sonucunda standartlaştırılmış geçerlik katsayısı "Fear of Negatif Evaluation" alt boyutu için r= .86, "SocialAvoidanceandDistress- New Peers" alt boyutu için r= .78 ve son olarak "SocialAnxietyandDistress General" alt boyutu için r= .69 olarak bulgulanmıştır (1993).

Demir ve arkadaşlarının yaptığı geçerlik güvenirlik çalışmasında test tekrar test yöntemi uygulanmış, korelasyonu yüksek (r=0.81), iç tutarlılık için cronbachalpha değeri iyi seviyede (α= .813) bulunmuştur. Türkçeye uyarlaması sırasında alt boyutlar için faktör analizi çalışmasında orijinal formla benzer sonuç bulgulanmamıştır. Geçerlik çalışmaları ölçeğin ayırt edici olduğunu göstermiştir. Bulgular ışığında ölçek çocuk ve ergenlerde geçerli ve güvenilir bulunmuştur (Demir ve ark. 2000).

Bu çalışmada ise ölçeğe ilişkin cronbachalpha değeri öntest aşamasında a= .74, sontest aşamasında a= .78, gözlem aşamasında ise a= .69 olarak bulgulanmıştır. Bulgulanan değerler .65'in üzerinde olduğu için ölçeğin iç tutarlılığının iyi düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Çocuklar İçin Durumluk – Sürekli Kaygı Envanteri (ÇDSKE) :Çalışma da çocukların durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini ölçmek için Spielberger(1973)tarafından hazırlanan Özusta tarafından uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılan Çocuklar İçin Durumluk – Sürekli Kaygı Ölçeği uygulanacaktır. Ölçek iki ayrı formdan oluşmaktadır. Sürekli Kaygı formu cevapları hemen hemen hiç, bazen ve sık sıktan oluşan 20 sorudan oluşmaktadır. Durumluk Kaygı Formu o anki durumu yansıtan üç durumdan birini seçmesi istenen 20 sorudan oluşmaktadır (Özusta; 1995).

Orijinal ölçeklerin geçerlik güvenirlik çalışmasına bakıldığında Çocuklar İçin Durumluk Kaygı Envanteri Cronbach Alpha değeri a= .88, Sürekli Kaygı Envanterinin Cronbach Alpha değeri ise a= .87 olarak bulgulanmıştır (Kirisci, Clark, & Moss, 1997).

Özusta'nın uyarlama sırasında elde ettiği Durumluk Kaygı Ölçeği'nin katsayısı a= .82 ve Sürekli Kaygı Ölçeği'nin ise a= 81 olarak bulunmuştur. Değerler ölçeklerin iç tutarlılık düzeyinin iyi olduğunu göstermektedir (1995).

Araştırma sonucunda Durumluk Kaygı Ölçeği'ninöntest aşamasında cronbachalpha katsayısı a= .90, sontest aşamasında a= .88, gözlem aşamasında a= .95 olarak bulgulanmıştır. Sürekli Kaygı Ölçeği'ninöntest aşamasında cronbachalpha katsayısı a= .91, sontest aşamasında a= .80, gözlem aşamasında ise .82 olarak bulgulanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda her iki ölçeğinde her aşamada değeri .65'ten yüksek olduğu için iç tutarlılık düzeylerinin iyi olduğu sonucuna varılmıştır.

Anne Baba Tutum Ölçeği (Parental Attitude Scale);Çalışmada çocukların algılanan anne baba tutumlarını belirlemek amacıyla Küçükturan'ın (2005) yılında geliştirdiği Anne Baba Tutum Ölçeği kullanılmıştır. 30 maddeden oluşan anababa tutum ölçeği anne babaların davranışlarını iki boyutta göstermektedir. Ölçekte kullanılan ifadeler incelendiğinde, birinci boyutta, anne babalara ait ilgi, destek ve güven duygularını gösteren tutumların; ikinci boyutta ise baskı ve aşırı isteği gösteren tutumların toplandığı görülmektedir. Bu verilere göre birinci boyutta sorumluluk ve kabul ikinci boyutta ise otorite ve denetlemenin ifade edildiği düşünülmektedir. Ölçeğin 2 faktörlü olup ve faktörler 15 maddeden oluşmaktadır.

Ölçeğin güvenilirliğiniCronbach Alpha iç tutarlılık katsayısıyla hesaplanmıştır. Alpha değeri, birinci faktör için .88, ikinci faktör için.85 ve toplam için .79 olarak bulunmuştur. Ölçeğin faktörleri arasında ilişki Pearson korelasyon katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Buna göre, sorumluluk faktörüne ilişkin anababa tutumları ile otorite faktörüne ilişkin anababa tutumları arasında negatif, ancak anlamlı ($p<.01$) bir ilişki bulunmuştur. Toplam ölçek puanı ile sorumluluk faktörü arasında-.65 ($p<.01$), otorite faktörü arasında .62 ($p<.01$) anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir.

Bu araştırma sırasında ölçeğin her iki faktörü dahil edilmiş cronbachalpha katsayısı öntest aşamasında a= .76, sontestte a= .84 ve gözlem aşamasında a= .86 olarak bulgulanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda ölçeğin iç tutarlılığının iyi olduğu belirlenmiştir. Ebeveyn Tutumları Ölçeği'nin Sorumluluk ve Kabul alt boyutunun öntest aşamasında a= .89, sontestte a= 90 ve gözlem aşamasında a= .88 bulunmuştur. Otorite ve Denetleme Alt Boyutuna ait cronbachalphadeğeri öntestte a= .83, sontest aşamasında a= .86 ve gözlem aşamasında ise a= .85 olarak bulugulanmıştır. Bu bulgular sonucunda

ölçeğin alt boyutlarının da her aşamada iç tutarlılık değeri .65'ten yüksek olduğu için iyi olduğu sonucuna varılmıştır.

Bilişsel Değerlendirme Sistemi (CAS); Araştırmada özgül öğrenme güçlüğü olan çocukların bilişsel düzeylerini belirlemek amacıyla Naglieri ve Das (1997) tarafından geliştirilen ve Ergin (2003) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan Bilişsel Değerlendirme Sistemi (CAS) kullanılacaktır. İlgili ölçme aracı 5-17 yaş arası çocuk ve ergenlerin bilişsel işlemlerini değerlendirmek için planlanmış bir bataryadır. Araştırmada 8-17 yaş formları kullanılacaktır.

CAS'in Standart ve Temel Batarya olmak üzere iki formu vardır. Bu iki formun her biri dört PASS (Planlama, Dikkat, Eşzamanlılık, Ardıl) ölçeğinden oluşmaktadır. Standart Batarya'daki bu dört ölçeğin her biri üç alt testten oluşmaktadır. Temel Batarya ise bu dört ölçeğin her biri ikişer alt testten oluşmaktadır. Her bir alt test ölçek puanının ortalaması 10, standart sapması ise 3'tür. Dört PASS ölçeğinin her biri; ortalaması 100 olan standart puan ve ortalaması 15 olan standart sapmayı vermektedir. "Standart Batarya" 12 alt testten, "Temel Batarya" ise 8 alt testten oluşmaktadır. Her iki bataryanın da alt test ölçek puanlarının toplamından "Tam Ölçek Standart Puanı" elde edilmektedir(Naglieri ve Das, 1997; akt: Ergin, 2003).

CAS, PASS Teorisi (Planning-Planlama, Attention-Dikkat, Simultaneous-Eşzamanlılık, SuccessiveArdıllık)'ne dayanılarak türetilmiştir. CAS'i oluşturan dört ölçek, bu işlem alanlarıyla ilgilidir (Naglieri ve Das, 1997; akt: Ergin, 2003).

PASS ölçek puanları ile "Tam Ölçek" puanlarını elde etmek için kullanılan CAS alt testlerinin iki şekli vardır. Bunlardan Temel Batarya 8 alt testten; Standart Batarya ise 12 alt testten oluşmaktadır:

Planlama Ölçeği Alt Testleri: Sayıları Eşleştirme, Planlanmış Kodlar ve Planlanmış Bağlantılar.

Dikkat Ölçeği Alt Testleri: İfadesel Dikkat, Sayı Bulma, Algısal Dikkat.

Eşzamanlı Bilişsel İşlemler Ölçeği Alt Testleri: Matrisler, Sözel-Uzamsal İlişkiler, Şekil Hafızası.

Ardıl Bilişsel İşlemler Ölçeği Alt Testleri: Kelime Serileri, Cümle Tekrarı, Konuşma Hızı (5-7 yaşlar için), Cümleye İlişkin Sorular (8-17 yaşlar için).

Her bir alt testin ortalama norm değeri 10, Standart Sapma değeri 3 puan olacak şekilde belirlenmiştir (Naglieri ve Das, 1997; akt: Ergin, 2003). Araştırmada CAS Ölçeği Standart Bataryası kullanılacaktır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmasında geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, Ergin (2003) tarafından gerçekleştirilmiştir. Planlama Ölçeği ve *Planlama Ölçeğini* oluşturan alt ölçeklerin güvenirlik çalışması için yapılan test-tekrar test tekniğine göre, iki uygulama arasındaki ilişkilerin anlamlı olduğu görülmüştür. Standart batarya için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .97 olarak bulunmuştur. Planlama Ölçeği'ndeki alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları, .84 ile .99 arasında yer almaktadır. Bu sonuçlar CAS içindeki Planlama Ölçeği ile bu ölçeği oluşturan alt ölçeklerin 5 yaş Türk çocukları için güvenilir olduğunu göstermektedir (Ergin, 2003).

Ölçeğin orijinal geçerlik güvenirlik çalışması sonuçları incelendiğinde Planlama Ölçeği testin iki ayrı bölüme ayrılması yöntemi kullanılarak hesaplanmıştır ve Spearman-Brown ile düzeltilmiştir.Güvenirlik katsayısı temel bataryada .85, standart bataryada ise.88 bulunmuştur(Naglieri & Das, 1997).

Eşzamanlı Bilişsel İşlemler Ölçeği ve bu ölçeği oluşturan alt ölçekler için yapılan test-tekrar test tekniğine göre, iki uygulama arasındaki ilişkilerin anlamlı olduğu görülmüştür. Standart Batarya Eşzamanlı Bilişsel İşlemler Ölçeği Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı. 80 olarak bulunmuştur. Eşzamanlı Bilişsel İşlemler Ölçeği'ndeki alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları. 71 ile .91 arasında yer almaktadır. Bu sonuçlar CAS içindeki Eşzamanlı Bilişsel İşlemler Ölçeği ile bu ölçeği oluşturan alt ölçeklerin 5 yaş Türk çocukları için güvenilir olduğunu göstermektedir (Ergin, 2003).

Ölçeğin orijinal geçerlik güvenirlik çalışması sonuçları incelendiğinde Eşzamanlı Bilişsel İşlemler Ölçeği testin iki ayrı bölüme ayrılması yöntemi kullanılarak hesaplanmıştır ve temel bataryada Spearman-Brown ile düzeltilmiş hali ile .90, standart bataryada .93 bulunmuştur (Naglieri & Das, 1997).

Dikkat Ölçeği ve Dikkat Ölçeği'ni oluşturan alt ölçeklerin güvenirlik çalışması için yapılan test-tekrar test tekniğine göre, iki uygulama arasındaki ilişkilerin anlamlı olduğu görülmüştür. Standart batarya Dikkat Ölçeği cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı. 93 olarak bulunmuştur. Dikkat Ölçeği'ndeki alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları. 72 ile. 93 arasında yer almaktadır. Bu sonuçlar CAS içindeki Dikkat Ölçeği ile bu ölçeği oluşturan alt ölçeklerin 5 yaş Türk çocukları için güvenilir olduğunu göstermektedir (Ergin, 2003).

Ölçeğin orijinal geçerlik güvenirlik çalışması sonuçları incelendiğinde Dikkat Ölçeği testin iki ayrı bölüme ayrılması yöntemi kullanılarak hesaplanmıştır ve temel bataryada Spearman-Brown ile düzeltilmiş hali ile .84 bulunmuştur(Naglieri & Das, 1997).

Ardıl Bilişsel İşlemler Ölçeği ve bu ölçeği oluşturan alt ölçekler için yapılan test-tekrar test tekniğine göre, iki uygulama arasındaki ilişkilerin anlamlı olduğu görülmüştür.

Standart Batarya Ardıl Bilişsel İşlemler Ölçeği Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı. 87 olarak bulunmuştur. Ardıl Bilişsel İşlemler Ölçeği'ndeki alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları. 88 ile .92arasında yer almaktadır. Bu sonuçlar CAS içindeki Ardıl Bilişsel İşlemler Ölçeği ile bu ölçeği oluşturan Kelime Serileri, Cümle Tekrarı ve Konuşma Hızı alt testlerinin 5 yaş Türk çocukları için güvenilir olduğunu göstermektedir (Ergin, 2003).

Ölçeğin orijinal geçerlik güvenirlik çalışması sonuçları incelendiğinde Ardıl Bilişsel İşlemler Ölçeği testin iki ayrı bölüme ayrılması yöntemi ve Spearman-Brown ile düzeltilmiş hali ile temel bataryada ortalaması .90, standart bataryada ise .93 bulunmuştur (Naglieri & Das, 1997).

1.24. 2.4. Veriler ve Toplanması

Çalışmaya başlamak için hazırlanan tez önerisi Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne sunulmuş ve onay alınmıştır. İstanbul Tuzla'da bulunan özel bir rehabilitasyon merkezinin idarecileri ile görüşülüp onay alınmıştır. Kurumda eğitim gören 7-12 yaş arasında bulunan ve ÖÖG tanısı almış çocukların aileleri ile görüşülmüş ve çalışma anlatılmıştır. Çalışmaya katılmak isteyen 14 aileye onam formu imzalatılarak çalışmaya dahil edilmiştir.

Çalışmaya katılan; çeşitli devlet hastanelerinden Özgül Öğrenme Güçlüğü tanısı almış tüm çocuklara Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM) tarafından verilen özel eğitim ve değerlendirme kurul raporunda yer alan eğitim ihtiyaçlarına göre belirlenmiş amaçlar doğrultusunda bireyselleştirilmiş eğitim planı (BEP) hazırlanmıştır. Oluşturulan BEP'ler doğrultusunda çocuklara özel eğitim öğretmenleri tarafından haftada 2 kez 45'er dakikalık bireysel destek eğitim hizmeti verilmiştir.

Çalışmaya başlamadan önce tüm çocuklara CAS, Durumluk Kaygı Ölçeği, Sürekli Kaygı Ölçeği, Sosyal Anksiyete Ölçeği, Algılanan Aile Tutumları Ölçeği uygulanmıştır. 2016-2017 eğitim öğretim yılına ait karneleri alınmıştır. Ailelere Demografik Form doldurtulmuştur. Çocukların eğitim aldıkları ilköğretim okulundaki sınıf öğretmenlerine ve rehabilitasyon merkezindeki öğretmenlerine "Öğretmen değerlendirme Formu" yollanmış ve öğretmenler doldurduktan sonra kapalı zarfla geri alınmıştır.

Çocukların ailelerine çocuklarının oyun terapi seansların gelmesini isteyip istemedikleri sorulmuştur. Katılmak isteyen 12 aileden random olarak 7 tanesi seçilmiş ve deney grubu oluşturulmuştur.

Deney grubuna dahil edilen çocukların ailelerinden anamnez bilgileri alınmıştır. Haftada 1 kez olacak şekilde seans planı hazırlanmış ve ailelerden seanslara düzenli olarak gelmeleri istenmiştir. 20 haftalık seansların 16 tanesi çocuklarla ÇMOT olarak, 4 tanesi aile geri bildirim seansı olarak planlanmış ve uygulanmıştır.

Aynı ortamda ve aynı düzende yapılabilmesi için ÇMOT seanslarının tümü İstanbul ilinin Tuzla ilçesinde bulunan özel bir rehabilitasyon merkezinde kurulan oyun odasında yapılmıştır. Seanslar Axline'ın ÇMOT ilkeleri doğrultusunda uygulayıcı tarafından bireysel olarak uygulanmıştır. Seanslar terapi odasına sabitlenmiş bir sisteme yerleştirilmiş cep telefonu kamerası ile kaydedilmiştir. Uygulayıcı her seanstan sonra seansta kullanılan oyuncakları, oynanan oyunları ve seansta yoğun olarak gözlemlenen temaları seans gözlem formuna kaydetmiş ve seans temaları tablosunu doldurmuştur. Kaydedilen seanslar başka bir psikolog tarafından da izlenmiş ve tema tablosu doldurulmuştur. Doldurulan tema tabloları birbiri ile kıyaslanıp, farklı değerlerde seans videoları tekrar izlenerek ortak karara varılmıştır. İlk dört seansın ortak temaları belirlendikten sonra uygulayıcı çocukların ebeveynleri ile aile bilgilendirme seansı

yapmıştır. Aile bilgilendirme seanslarında temaların özellikleri, görülme sıklığı anlatılmış ve çocuğun günlük yaşamındaki karşılığı konuşulmuştur. Seansta görülen temalar ve aile ile yapılan görüşmeler baz alınarak ailelere önerilerde bulunulmuştur. Her dört ÇMOT seansından sonra, ortak temalar belirlenerek aile bilgilendirme seansı yapılmıştır.

Seansların bitiminde çocuklara; CAS, Durumluk Kaygı Ölçeği, Sürekli Kaygı Ölçeği, Sosyal Anksiyete Ölçeği, Algılanan Aile Tutumları Ölçeği uygulanmıştır. 2017-2018 eğitim öğretim yılı Ocak ayına ait karneleri alınmıştır. Çocukların eğitim aldıkları ilköğretim okulundaki sınıf öğretmenlerine ve rehabilitasyon merkezindeki öğretmenlerine "Öğretmen değerlendirme Formu" yollanmış ve öğretmenler doldurduktan sonra kapalı zarfla geri alınmıştır.

Oyun terapi seansları bittikten 6 ay sonra çocuklara; CAS, Durumluk Kaygı Ölçeği, Sürekli Kaygı Ölçeği, Sosyal Anksiyete Ölçeği, Algılanan Aile Tutumları Ölçeği uygulanmıştır. 2017-2018 eğitim öğretim yılı Haziran ayına ait karneleri alınmıştır. Çocukların eğitim aldıkları ilköğretim okulundaki sınıf öğretmenlerine ve rehabilitasyon merkezindeki öğretmenlerine "Öğretmen değerlendirme Formu" yollanmış ve öğretmenler doldurduktan sonra kapalı zarfla geri alınmıştır.

Çocuk Merkezli Oyun Terapi müdahalesi her bir öğrenci için bireysel olarak planlanmış olup birbirinden bağımsız seanslar şeklinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın takvimine ilişkin bilgilere Tablo 2'de yer verilmiştir.

Deney ve kontrol grubunda yer alan çocuklara ait bilgiler ve seanslara ait genel değerlendirmeler bulgular bölümünde verilmiştir.

Tablo 2: Deney ve Kontrol Gruplarının Haftalık Seans Planlarını Gösterir Tablo

	Deney Grubu	**Kontrol Grubu**
1. Hafta	CAS testi uygulandı. Ölçekler doldurtuldu.	CAS testi uygulandı. Ölçekler doldurtuldu.
2. Hafta	2 seans bireysel eğitim verildi. 1. ÇMOT seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.
3. Hafta	2 seans bireysel eğitim verildi. 2. ÇMOT seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.
4. Hafta	2 seans bireysel eğitim verildi. 3. ÇMOT seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.
5. Hafta	2 seans bireysel eğitim verildi. 4. ÇMOT seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.
6. Hafta	2 seans bireysel eğitim verildi. 1. Aile Bilgilendirme Seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.
7. Hafta	2 seans bireysel eğitim verildi. 5. ÇMOT seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.
8. Hafta	2 seans bireysel eğitim verildi. 6. ÇMOT seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.
9. Hafta	2 seans bireysel eğitim verildi. 7. ÇMOT seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.
10. Hafta	2 seans bireysel eğitim verildi. 8. ÇMOT seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.
11. Hafta	1 seans bireysel eğitim verildi. 2. Aile Bilgilendirme Seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.
12. Hafta	2 seans bireysel eğitim verildi. 9. ÇMOT seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.

13. Hafta	2 seans bireysel eğitim verildi. 10. ÇMOT seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.
14. Hafta	2 seans bireysel eğitim verildi. 11. ÇMOT seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.
15. Hafta	2 seans bireysel eğitim verildi. 12. ÇMOT seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.
16. Hafta	1 seans bireysel eğitim verildi. 3. Aile Bilgilendirme Seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.
17. Hafta	2 seans bireysel eğitim verildi. 13. ÇMOT seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.
18. Hafta	2 seans bireysel eğitim verildi. 14. ÇMOT seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.
19. Hafta	2 seans bireysel eğitim verildi. 15. ÇMOT seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.
20. Hafta	2 seans bireysel eğitim verildi. 16. ÇMOT seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.
21. Hafta	1 seans bireysel eğitim verildi. 4. Aile Bilgilendirme Seansı yapıldı.	2 seans bireysel eğitim verildi.
22. Hafta	Ölçekler doldurtuldu.	Ölçekler doldurtuldu.
6 ay sonra	CAS testi uygulandı. Ölçekler doldurtuldu.	CAS testi uygulandı. Ölçekler doldurtuldu.

**Not: Bireysel eğitim seansları özel eğitim öğretmenleri tarafından verilmiştir.

1.25. 2.5. Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması

Bu çalışma kapsamında yapılan analizlerin nicel verileri Sosyal Bilimler için İstatistik Programı (SPSS) paket programı kullanılarak tamamlanmıştır. Verilerin analizinin ilk aşamasında verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini araştırma kapsamında kullanılan ölçme araçlarından alınan puanların betimleyici istatistikleri hesaplanmıştır.

Araştırma grubu 14 katılımcıdan oluştuğu ve rastgele seçilmiş olmadığı için parametrik olmayan testlerden “Friedman Testi” ve “Wilcoxon Testi” uygulanmıştır. Friedman Testi; parametrik testlerde birden çok tekrarlanan testlerin farklarının tespiti için kullanılan ANOVA ile benzeştiğinden, Wilcoxon Testi;bağımlı örneklem T-testinin karşılığı olarak parametrik olmayan bir test olduğu için tercih edilmiştir (Zimmerman & Zumbo, 1993).Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi karşılaştırılan iki durum arasındaki farkı ortaya koymak için kullanılır(Field, 2018).

BÖLÜM 3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, öncelikle araştırma sonucu elde edilen bulgulara ve bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

1.26. 3.1. Bulgular

3.1.1. Nitel Verilere İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırma sürecinde gerçekleştirilen "Çocuk Merkezli Oyun Terapisi" seansları kapsamında elde edilmiş olan bulgular her bir denek için ayrı ayrı incelenmiş olup her bir seansın özeti yer almaktadır. Ayrıca araştırma sürecinde uygulanan ölçeklerin ve ders notlarının çalışma grubunun her bir üyesine ilişkin öntest, sontest ve Gözlem aşamalarındaki sonuçlarını gösterir tablolar, terapi sürecinde ortaya çıkan temalar ve her bir deneğin yaşadığı değişimleri gösterir grafiklere ve grafiklerin yorumlarına yer verilmiştir.

3.1.1.1. Denek 1

ASK 9 yaşında erkek çocuk. 5 çocuklu bir ailenin 4. çocuğu.2016 yılı Şubat ayında Pendik Devlet Hastanesinden Özgül Öğrenme Güçlüğü tanısı almıştır. Anne 42 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı. Baba 46 yaşında, Lisans mezunu, tır şoförü. ASK'nın ablalarından birinin yaygın gelişimsel bozukluk tanısı bulunmaktadır.

Anamnez Esnasında Alınan Bilgiler

Alınan anamnez esnasında anne; gebeliğin istenilen bir gebelik olmadığını, hamilelik esnasında bir problem yaşanmadığını, doğumun normal yollarla gerçekleştiğini ancak bebeğin doğduğunda mor bebek olduğunu, 30. sn. kadar nefessiz kaldığını

belirtilmiştir. Yine anneden alınan bilgilere göre; ASK 2 yaşına kadar anne sütü almıştır. Anne sütü unutturularak bırakılmıştır. 1.5 yaş civarında 2 kelimelik cümlelerle konuşmaya başlamıştır. 2 yaş civarında hiç zorluk çıkartmadan tuvalet eğitimi almıştır. 2 yıl süre ile okul öncesi eğitime katılmıştır. Okula başlarken anneden ayrılmada zorluk yaşamamıştır. Arkadaş edinirken zorluk yaşamadığı, arkadaşları ile ilişkilerinde hırçınlık gösterdiği ifade edilmiştir. Anneye göre ASK'nin liderlik vasfının yüksek olup, hep benim istediğim olsun demektedir. Geçen seneye kadar çok kavga ettiği, bu sene tekvandoya başladıktan sonra şiddet uygulamadığı, kalabalık bir ortamda önce kenarda gözlem yaptığı, eğer hoşuna giderse ortama katıldığı, kuralları yıkmaya çalıştığı anne tarafından belirtildi. Annenin ifadesine göre; aile kurallar konusunda tutarsızdır. Olumsuz bir davranış sergilediğinde anne sınırlama getirir veya ceza verir. Çocuğun olumlu bir davranışlarında anne takdir eder ve aferin der. Anneye göre; ASK oyun oynarken; legoları, tamir setlerini, inşaat malzemelerini tercih ediyor. Tercih ettiği oyunlar ise grup halinde oynanan üretmeye yönelik ve yakıp yıkmaya yönelik oyunlar.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Sınıf öğretmeni ASK için; sınıf içinde 2-3 arkadaşı ile sorunlar yaşadığını, sorunlarını çözmek için destek istediğini, öğretmeni ile olumlu ilişkiler kurduğunu, ders esnasında dikkat çekmek için gülme davranışı gösterdiğini ve bunu uzattığını, genel olarak grup halinde oynamak yerine tek başına olmayı tercih etiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni ASK için; genel olarak mesafeli ve kayıtsız tavırları sergilediğini, arkadaşları ile bağ kurmakta zorlandığını, derse karşı ilgisiz olduğunu, kurallara uymakta zorluk yaşadığını belirtmiştir.

İlk Yapılan Formal Değerlendirmeler

ASK;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 50,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 62,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 82 (Tablo:4) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 80,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 24 (Tablo:5) almıştır.
- Karnesinde Türkçe notu; 4, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri notları; 5'tir (Tablo:6).

1. Seans Özet

ASK oyun odasına alındıktan sonra oda tanıtılmış, başlangıç sözleri olan "S…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 1

ASK odayı ve oyuncakları incelemiş ancak oyun kurmamıştır. Yaptığı her şeyi terapiste anlatmış ve oyuncaklarla ilgili bildiklerini anlatmıştır. Saldırganlık temalı oyuncaklarla diğerlerinden daha fazla ilgilendiği gözlemlenmiştir.

1. seans gözlemlenen temalar: Saldırganlık, kendine yöneltilmiş oyun, hakimiyet, yalnız oynama, bildiğini gösterme çabası.

2. Seans Özet

ASK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "S…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 2

ASK; oyun esnasında odadaki oyuncakları incelemiştir. Belirli bir oyun kurmamıştır. Ancak saldırganlık temalı oyuncaklarla daha fazla ilgilenmiştir. Seans boyunca bildikleri ve yaptıkları ile ilgili terapiste bilgi vermiştir.

2. seans gözlemlenen temalar: Saldırganlık, kendine yöneltilmiş oyun, hakimiyet, yalnız oynama, bildiğini gösterme çabası.

3. Seans Özet

ASK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "S…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 3

Oyuncakları incelemeden direk oyun kurmuştur. Oyun evini dizme, temizlik yapma gibi düzen ve hakimiyet temalı oyunlar ve hacıyatmazla saldırganlık ve cezalandırma temalı oyunlar oynamıştır. Oyunlar esnasında bildiğini gösterme çabası devam etmiştir.

3. seans gözlemlenen temalar: Saldırganlık, kendine yöneltilmiş oyun, hakimiyet, yalnız oynama, bildiğini gösterme çabası, düzen.

4. Seans Özet

ASK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "S…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 4

Oyuna oyun evini dizerek başlamıştır. Eve hırsızların ya da vahşi hayvanların saldırdığı güven temalı oyunlar, doktor seti ile bildiğini gösterme teması ile ilgili oyunlar oynamıştır. Son 1 dakika uyarısı verildiğinde terapist ile uzağa atma yarışı yapmıştır.

Oyun esnasında bebeksi bir konuşma hakim olmuştur.

4. seans gözlemlenen temalar: Kendine yöneltilmiş oyun, regresyon, hakimiyet, yalnız oynama, bildiğini gösterme çabası, güvenlik, güç.

1. Aile Geri Bildirim Seansı

İlk dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak ASK'nin oyunlarının genel temasının bildiğini gösterme çabası olduğu görülmektedir. Yapılan aile görüşmesinde aileye bu durumun çocuğun daha görünür olmak istemesi ile ilişkili olabileceği anlatıldı.

Anne; ASK'nin evde en küçük çocuk olduğu için söz hakkının az olduğunu bildirdi. Vakit ayırmaya çalıştıklarını ama çocuklarla geçirilen vakitlerin çoğunlukla toplu olduğunu bireysel olarak vakit ayıramadıklarını anlattı. Abisi ile sıklıkla atıştığını, abisinin tavırlarının daha olumlu olduğunu ifade etti. Abisi ile kıyaslayıp kıyaslamadıkları sorulduğunda abisini örnek alması için zaman zaman anlattıklarını söyledi.

Aileye haftada yarım saatte olsa bireysel olarak vakit geçirebileceği zamanlar ayarlamaları önerildi. Kardeşler arasında kıyaslama yapmamaları gerektiği anlatıldı. Çocukları bir şeyler anlattığı zaman nasıl empatik dinleyecekleri ile ilgili bilgi verildi.

5. Seans Özet

ASKoyun odasın alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "S…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 5

Oyuna silahlarla oynamayacağını söyleyerek başlamıştır. Oyun evindeki karakterlerle ilgili güç iktidar, kahramanlık, güven temalı oyunlar oynamıştır. Son 1 dakika uyarısı verildiğinde kuklalarla güç temalı bir oyun oynamıştır. Oyun boyunca bebeksi konuşmayı sürdürmüştür.

5. seans gözlemlenen temalar: Kendine yöneltilmiş oyun, regresyon, hakimiyet, yalnız oynama, bildiğini gösterme çabası, güç, düzen, güven.

6. Seans Özet

ASK oyun odasın alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "S…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 6

Oyun boyunca abisinin ve kendisinin temsili figürlerini ağırlıkta kullanmıştır. Oyun evinde bulunan eşyaları başka bir yere koyarak taşınma oyunu oynamıştır. Eve hırsız girmesi ve hırsızı yakalama ile alakalı koruma, korunma, güç, kontrol temalı

oyunlar, aileyi koruma, besleme ile bakım temalı oyunlar oynamıştır. Oyun esnasında kendini 2 yaşında olarak tanıtmış ve anne figürü ile regresyon odaklı oyunlar oynamıştır.

6. seans gözlemlenen temalar: Kendine yöneltilmiş oyun, regresyon, hakimiyet, yalnız oynama, güç, düzen, güven, abi kardeş ilişkisi, bakım, koruma

7. Seans Özet

ASK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "S…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 7

Hacıyatmazla ve silahlarla saldıranlık temalı oyunlar oynamıştır. Oyun evi ve karakter oyuncakları ile aile ilişkileri, hakimiyet, bakım ve koruma temalı oyunlar oynamıştır. Oyun esnasında bebeksi konuşma sürmüştür.

7. seans gözlemlenen temalar: Kendine yöneltilmiş oyun, regresyon, hakimiyet, başarma arzusu, savaş, evden uzaklaşma, abi kardeş ilişkisi.

8. Seans Özet

ASK oyun odasın alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "S…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 8

Oyun evi ve karakter oyuncakları ile aile ilişkileri, hakimiyet, bakım ve koruma temalı oyunlar oynamıştır. Karakter oyuncakları ile aile ilişkileri, bakım temalı oyunlar oynamıştır. Legolarla başarı temalı yapı inşa oyunları oynamıştır.

8. seans gözlemlenen temalar: Kendine yöneltilmiş oyun, regresyon, hakimiyet, yalnız oynama, dağınıklık, başarma arzusu, sahip olma.

2. Aile Geri Bildirim Seansı

İkinci dört seansın genel değerlendirmesine bakıldığında ASK'nin oyunlarının genel temasının başarma arzusu, şiddet, evden uzaklaşma ve abi kardeş ilişkisi görülmektedir. Yapılan aile görüşmesinde; aileye bu durumun çocuğun daha görünür olmak istemesi ile ilişkili olabileceği, abisi ile ilişki kurma çabasında olduğu, ev yaşantısı ile ilgili kafasının karışık olduğu anlatıldı.

Anne; anneanne ve dede ile aynı apartmanda yaşadıklarını, zamanlarının çoğunun beraber geçtiğini söyledi. Son görüşmede önerilen özel vakitleri yapmaya çalıştıklarını ancak zaman ayırmakta zorlandıklarını anlattı. Dede ile çok zıtlaştığını, dedenin onun öfkesinden çok hoşlandığını bu yüzden onu kızdırmaya çalıştığını anlattı. ASK'nin odasında oyun oynamadığını oyun oynamak için oyuncaklarını salona getirdiğini, eskiden toplamadığını ama son 1,2 haftadır toplamaya başladığını anlattı. Abi ile daha az kıyas yaptıklarını ama tamamen bitmediğini söyledi. Derslerini sürekli kendilerinin hatırlattığından bu durumun aralarında probleme yol açtığın bahsetti. Aileye abi ile olan ilişkilerinin geliştirilmesi, birlikte geçirdikleri vakitlerin arttırılması önerildi. Empatik dinleme becerileri ile ilgili hatırlatma ve bilgilendirme yapıldı. ASK'nin dede ile ilişkilerinin geliştirmek için yapılması gerekenler anlatılıp, dede ile görüşülmesi istendi. Babanın uzun süreli iş seyahatleri olduğu için evdeki diğer büyük erkeklerle (abi ve dede) ilişki çabalarının olumlu bir durum olduğu ve desteklenmesi gerektiği, abi ile kıyaslama yapılmasının aralarındaki ilişkiye uzun vadede ciddi zararlar verebileceği anlatıldı. Kendi sorumluluklarını alması için evin içinde ufak görevler verilmesi istendi.

9. Seans Özet

ASK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "S…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 9

Oyun evi ve karakter oyuncakları ile aile ilişkileri, hakimiyet, bakım ve koruma temalı oyunlar oynamıştır. Köpeklerle besleme bakım temalı oyunlar oynamıştır.

9. seans gözlemlenen temalar: Kendine yöneltilmiş oyun, regresyon, hakimiyet, yalnız oynama, düzen, sahip olma.

10. Seans Özet

ASK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "S…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 10

Karakterler, oyun evi, hayvanlar, hakimiyet ile sahip olma, düzen temalı oyunlar oynamıştır. Oyun esnasında aile içi ilişkiler baskın şeklide işlenmiştir.

10. seans gözlemlenen temalar: Kendine yöneltilmiş oyun, regresyon, hakimiyet, yalnız oynama, düzen, sahip olma.

11. Seans Özet

ASK oyun odasın alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "S…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 11

Karakterler, oyun evi, hayvanlar ile hakimiyet, sahip olma, düzen temalı oyunlar oynamıştır. Aile içi ilişkiler yanında yardım yardımlaşma odaklı oyunlara ağırlık vermiştir.

11. seans gözlemlenen temalar: Kendine yöneltilmiş oyun, hakimiyet, yalnız oynama, düzen, abi kardeş ilişkisi.

12. Seans Özet

ASK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "S…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 12

Karakterler, oyun evi, hayvanlar, araçlar, legolar ile hakimiyet, sahip olma, düzen, başarı temalı oyunlar oynamıştır.

12. seans gözlemlenen temalar: Kendine yöneltilmiş oyun, hakimiyet, başarı, yalnız oynama, aile ilişkileri. Başarı temalı oyunlara ağırlık vermiştir.

3. Aile Geri Bildirim Seansı

Üçüncü dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak ASK'nin oyunlarının genel temasının hakimiyet, düzen, evden uzaklaşma ve abi kardeş ilişkisi olduğu görülmektedir. Yapılan aile görüşmesinde; aileye abisi ile ilişki kurma çabasının sürdüğü, ev yaşantısı ile ilgili kafasının karışık olduğu, aile içinde daha fazla görünür olmaya ve söz hakkına ihtiyaç duyduğu, anlatıldı.

Anne; evde sorumluluklar vermeye başladıklarını ve ASK'nin bu durumdan memnun olduğunu ancak hala okulla ilgili görev ve sorumluluklarını hatırlamakta zorlandığını, evde küçük abla ile ilgili özel problemlerin yaşandığını, bu sebeple ilginin küçük abla üzerine toplandığını, ASK'nin bu durumla ilgili kafasında sorular olduğunu fark ettiklerini ama nasıl anlatacaklarını bulamadıklarını söylediler. Ayrıca ASK'nin ev içinde daha uyumlu olduğunu ve daha olumlu ilişkiler kurduğunu anlattılar.

Aileye ASK'nin okulla ilgili görevlerini hatırlaması için takvimden işaretleme ya da günlük tutma gibi yöntemlerin kullanılabileceğini ama en ideal yöntemin bulunabilmesi için ASK ile görüşmeleri önerildi. Kendi hayatı ile ilgili konularda daha çok söz hakkı tanınması istendi. Aile içinde bir problem olduğunda çocuklara durumun dürüstlükle ancak yaşlarına uygun olan kadarının anlatılması gerektiği söylendi. Ablanın yaşadığı durumu ASK ile abisinin yaşına uygun olarak nasıl anlatılabileceği ile ilgili öneriler verildi. Empatik dinleme ile ilgili egzersizler yapıldı.

13. Seans Özet

ASK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "S…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 13

Karakterler, oyun evi, hayvanlar, araçlar, legolar ile hakimiyet, sahip olma, düzen, başarı temalı oyunlar oynamıştır. Aile içi ilişkiler yanında yardım yardımlaşma odaklı oyunlara ağırlık vermiştir.

13. seans gözlemlenen temalar: Kendine yöneltilmiş oyun, hakimiyet, yalnız oynama, aile ilişkileri.

14. Seans Özet

ASK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "S…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 14

Karakterler, oyun evi, hayvanlar, araçlar, legolar ile hakimiyet, sahip olma, düzen, başarı temalı oyunlar oynamıştır. Özellikle abisi ile ilişkilerine yoğunlaştığı bir oyun oynamıştır.

14. seans gözlemlenen temalar: Yüksek enerji, hakimiyet, oyunu sürdürememe, aile ilişkileri.

15. Seans Özet

ASK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "S…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 15

Karakterler, oyun evi, hayvanlar, araçlar, legolar ile hakimiyet, sahip olma, düzen, başarı temalı oyunlar oynamıştır. Özellikle dedesi ile ilgili aile ilişkilerini işleyen oyunlar oynamıştır. Başarma isteği bu oyunda da yoğun biçimde görülmüştür.

15. seans gözlemlenen temalar: Kendine yöneltilmiş oyun, başarı, hakimiyet, yalnız oynama, sözsüz iletişim, yıkıcı koyun, aile ilişkileri.

16. Seans Özet

ASK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "S…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 16

Karakterler, oyun evi, hayvanlar, araçlar, legolar ile hakimiyet, sahip olma, düzen, başarı temalı oyunlar oynamıştır. Saldırganlık teması ilk oyunlarda olduğu gibi oyunun önemli bir kısmında görülmüştür.

16. seans gözlemlenen temalar: Saldırganlık, kendine yöneltilmiş oyun, hakimiyet, yalnız oynama, düzen, aile ilişkileri.

4. Aile Geri Bildirim Seansı

Son dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak ASK'nin oyunlarının genel temasının hakimiyet, aile ilişkisi olduğu görülmektedir. Yapılan aile görüşmesinde; aileye abisi ile ilişki kurma çabasının yerini ailenin tümüne yönelik bir ilişki çabasının aldığı, aile içinde daha fazla görünür olma ve söz hakkına ihtiyaçlarının sürdüğü, anlatıldı.

Anne; ASK 'nin son dönemlerde ev içinde olumlu tutumlar sergilediğini, abi ve dede ile olan ilişkilerinin daha tutarlı olduğunu ancak abla ile ilgili yaşanan olumsuz durumun aile içinde genel bir mutsuzluk haline sebep olduğunu anlattı.

Aileye ASK'nin seanslar esnasında sürekli kendini önemli ve sözü geçen biri olarak tanımladığı, bu durumun çocuğun asıl ihtiyacının kendin, daha önemli hissetmek olduğunun bir göstergesi olduğu anlatıldı. Aileye içinden geçtikleri süreçle ilgili bir ek destek almaları önerildi. Evde yaşanan problemlerle ilgili çocuklarına karşı dürüst olmalarının önemi anlatıldı.

ASK'nin okulla ilgili görevlerini hatırlaması için takvimden işaretleme ya da günlük tutma gibi yöntemlerin kullanılabileceğini ama en ideal yöntemin bulunabilmesi için ASK ile görüşmeleri önerildi. Kendi hayatı ile ilgili konularda daha çok söz hakkı tanınması istendi. Aile içinde bir problem olduğunda çocuklara durumun dürüstlükle ancak yaşlarına uygun olan kadarının anlatılması gerektiği söylendi. Ablanın yaşadığı durumu A.S ile abisinin yaşına uygun olarak nasıl anlatılabileceği ile ilgili öneriler verildi. Empatik dinleme ile ilgili egzersizler yapıldı.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Sınıf öğretmeni ASK için; sınıf içinde birkaç arkadaşı ile sorun yaşadığını bunun dışında diğer öğrencilerle iletişim problemi yaşamadığını, derse sıklıkla katılım gösterdiğini, kalabalık ortamlarda çoğunlukla olumlu tutumlar sergilediğini, ara ara olumsuz tutumlar sergilediğini, kişi sayısı az gruplarla oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni ASK için; genelde rahat tavırlar sergilediğini, arkadaşlık kavramını sevdiğini ama sağlam bağlar kurmakta zorlandığını, derslerde genel olarak sıkılsa da katılım göstermeye başladığını, kurallara çoğunlukla uyduğunu, eğlenceli ve grup halindeki oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Son Yapılan Formel Değerlendirmeler

ASK;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 44,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 51,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 67 (Tablo:4) puan almıştır.

- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 90,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 34 (Tablo:5) almıştır.
- Karnesinde Matematik notu; 4, Türkçe, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri notları; 5'tir (Tablo:6).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Sınıf öğretmeni ASK'nin; onunla iletişim kurmakta zorlanmadığını, arkadaşları ile anlaşmakta zorlandığını, derse katıldığını, kalabalık ortamlarda olumsuz davranışlar sergilediğini, teneffüslerde ağırlıkta resim yaptığını belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezinde ki öğretmeni ASK'nin; kendisi ile olumlu ilişki kurabildiğini, arkadaşları ile uyum sağlamakta güçlük yaşadığını, sayısal derslerde katılımının daha iyi olduğunu, kalabalık bir ortamda beklenen davranışları yerine getirmediğini, saldırganlık içerikli oyunları tek başına oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir. Bireysel oyunları tercih etmesinin sebebi olarak grup oyunlarına uyum sağlamakta zorlanmasını göstermiştir.

Gözlem Amaçlı Yapılan Formel Değerlendirmeler

ASK;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 39,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 48,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 70 (Tablo:4) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 71,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 31 (Tablo:5) almıştır.

- Karnesinde Matematik, Türkçe, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri notları notu; 4'tür (Tablo:6).

Bulgular

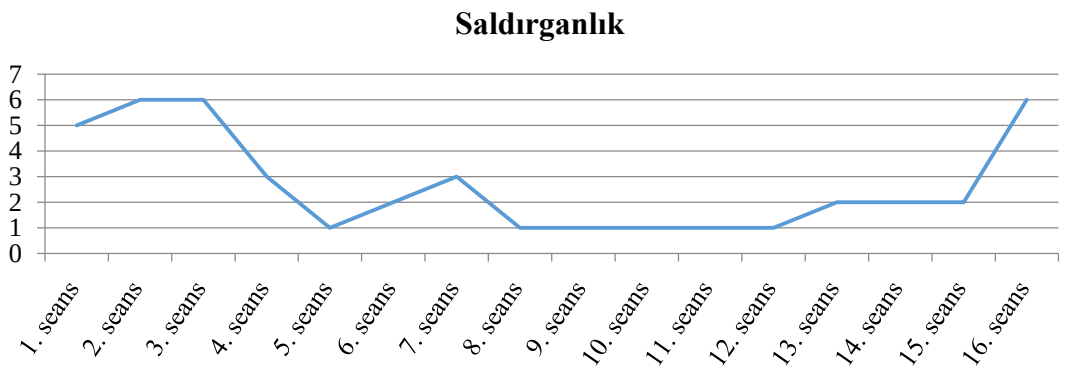
ASK ile yapılan oyun terapi seanslarına ait; saldırganlık, duygularını ifade etmeme, olumsuz duygular, regresif oyunlar, amaçsız oyun oynama, oyunu sürdürememe ve yıkıcı davranışlar temalarının ilk seanslarda daha yoğun gözlemlendiğini, daha sonraki seanslarda azaldıklarını görmekteyiz. (Sadece son seansta olumsuz temalar tekrar yoğun olarak gözlemlenmiştir. Bu durum çocuğun seanstan ayrılmaya hazır olması şeklinde yorumlanmıştır.) Olumsuz temaların yoğunluğundaki azalma (Grafik:18) ve çocuğun anksiyete puanlarında (Tablo:3) birbirine paralel bir düşüş görülmektedir. Seanslar bittikten 6 ay sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde ASK'nin sürekli ve durumluk kaygı puanlarındaki düşüşün sürdüğü, sosyal kaygı puanında ise artış olduğu görülmektedir. Ancak bu artışa rağmen değer, başlangıç düzeyinden oldukça düşüktür.

Seanslara başlamadan önce temel derslere (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 4,75'tir. Seanslardan sonra bu ortalama aynen korunmuştur. Gözlem değerlendirmesi için alınan bir sonraki karne de ortalaması 4'e düşmüştür. (Tablo:5)

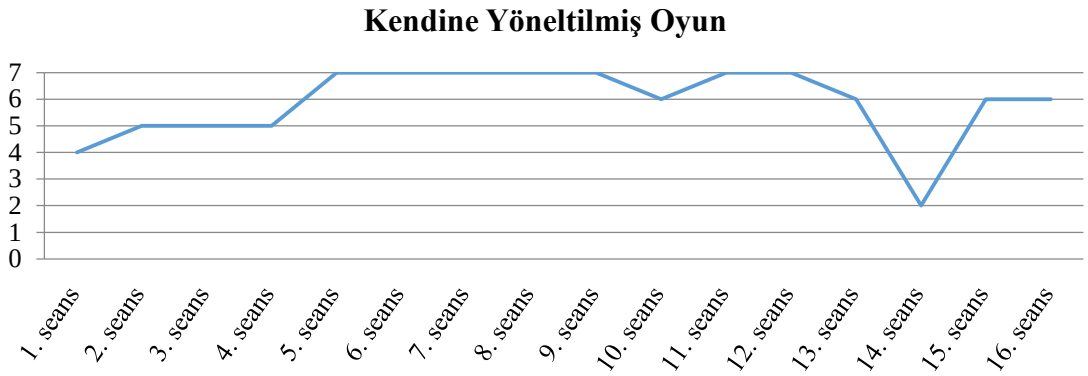
ASK'nin ailesi ile yapılan ilk görüşmelerde aile çocuğun disiplinsiz davranışları olduğundan, kardeşleri ve aile büyükleri ile sorun yaşadığından ve okulda disiplin problemleri göstermesinden rahatsız olduklarını belirtmiştir. Yapılan aile görüşmelerin de ailenin çocuğa nasıl davranacakları ve nasıl sınır koyacakları ile ilgili sıkıntıları olduğu anlaşıldı ve bu konularda yardımcı olundu. Ayrıca aileye empatik dinleme becerileri, sınır

koyma ve sınırların devamlılığını sağlamaya becerileri kazandırılmaya çalışıldı. Yapılan ilk algılanan aile tutumları ve ikincisi kıyaslandığında hem sorumluluk ve kabul hem de otorite ve denetleme algılarında artış olduğu görülmektedir. (Tablo:4) Aile ile yapılan görüşmeler de bu durumun aile içi ilişkilere de olumlu yansıdığı, disiplinsiz tavırlarının azaldığı, aile içi iletişimin güçlendiği anlaşılmıştır. 6 ay sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde ise her iki alt tutum da azalma olduğu görülmüştür. (Tablo:4) Aile de sınırlar konusunda zaman zaman tutarsızlıklar olduğunu bildirmiştir.

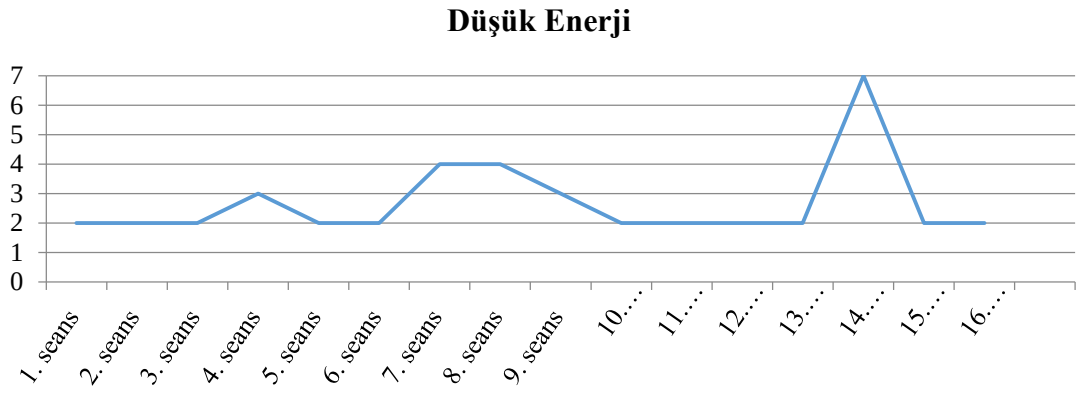
Başlangıç değerlendirmesinde hem sınıf öğretmeni hem de rehabilitasyon merkezinde ki öğretmeni ASK'nin derse katılım göstermediğini, arkadaşları ile sağlıklı iletişim kuramadığını, ders başarısının özellikle sayısal derslerde iyi olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca sınıf öğretmeni dikkat çekmek için yaptığı davranışlarla sınıfın dikkatini dağıttığını bildirmiştir. Oyun terapi seanslarından sonra yapılan görüşmelerde ise her iki öğretmende; derse karşı ilgili olduğunu, derslere katılım gösterdiğini, kurallara uymaya çalıştığını bildirmişlerdir. Oyun terapi seanslarından sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde öğretmenleri; arkadaşları ile zorluklar yaşamaya başladığını derse ilgisinin azalsa da sürdüğünü, kalabalık ortamlarda olumsuz davranışlar sergilemeye meyilli olduğunu bildirmişlerdir.

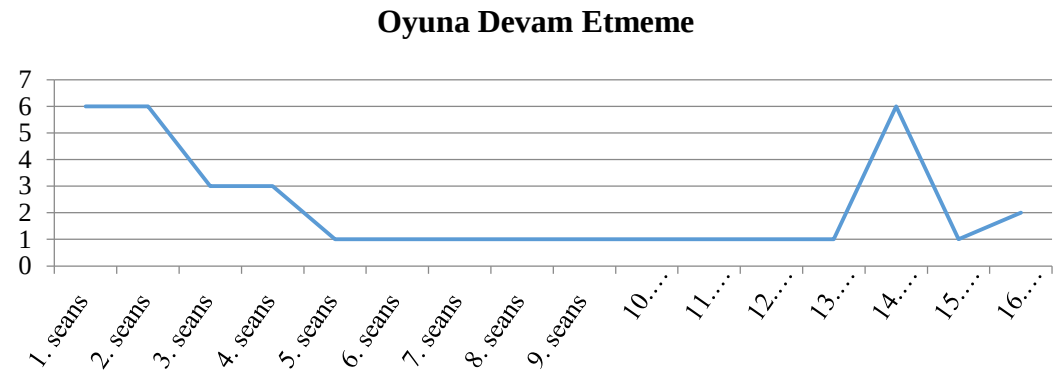
Grafik 1: ASK'nin Saldırganlık Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimini Gösterir Grafik

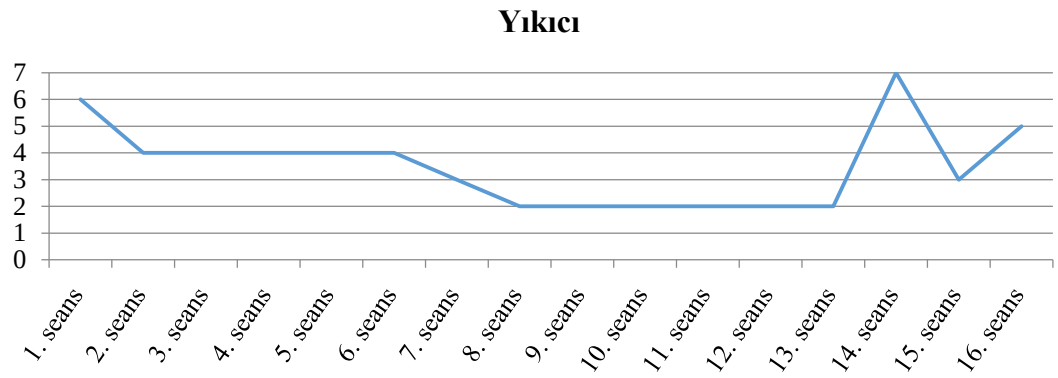
Grafik 2: ASK'nin Oyunu Kendine Yöneltme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimini Gösterir Grafik

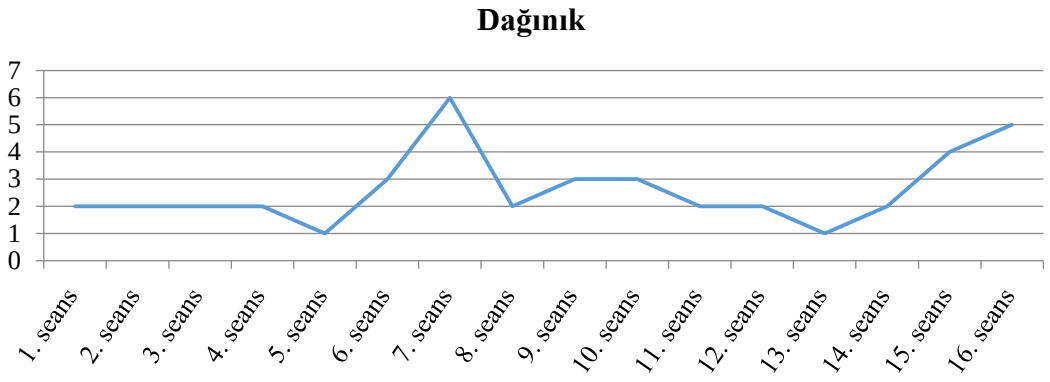
Grafik 3: ASK'nin Enerjisinin Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 4: ASK'nin Oyuna Devam Etmeme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

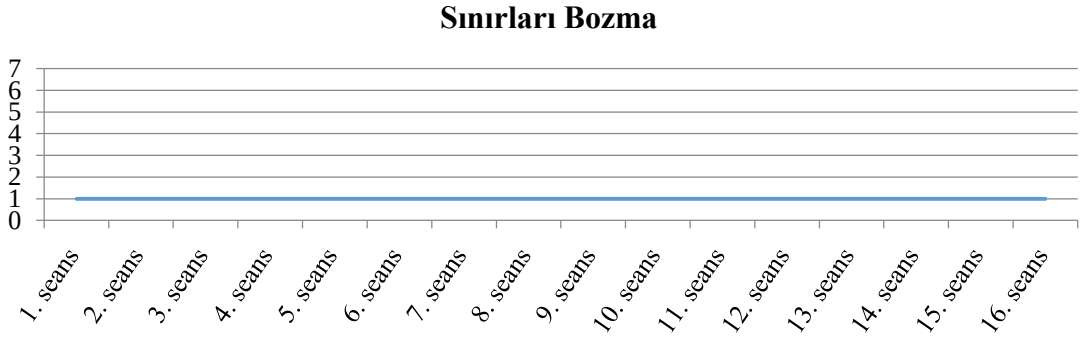
Grafik 5: ASK'nin Oyundaki Yıkıcı Davranışlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi

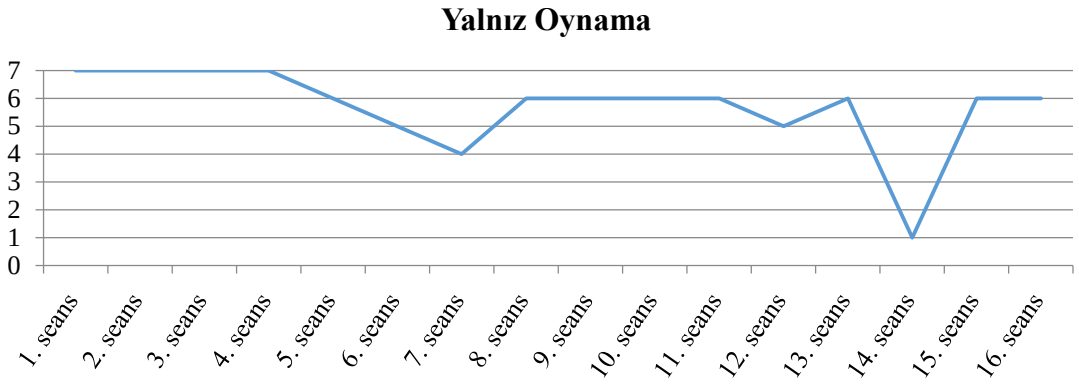
Grafik 6: ASK'nin Oyundaki Dağınıklığının Seanslar Esnasındaki Değişimi

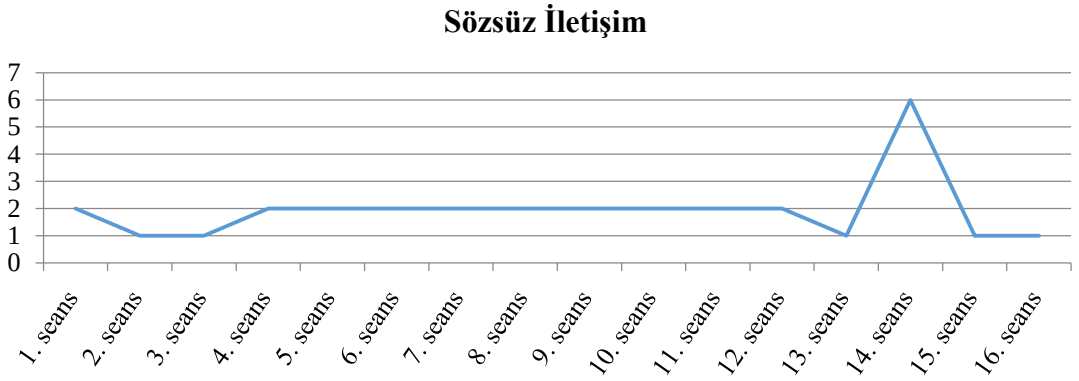
Grafik 7: ASK'nin Oyundaki Konuşma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

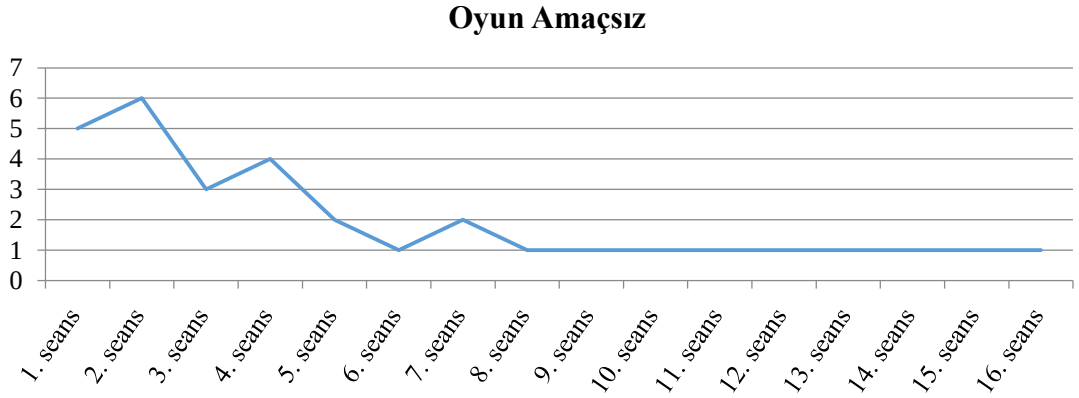
Grafik 8: ASK'nin Oyundaki sınırları Bozma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

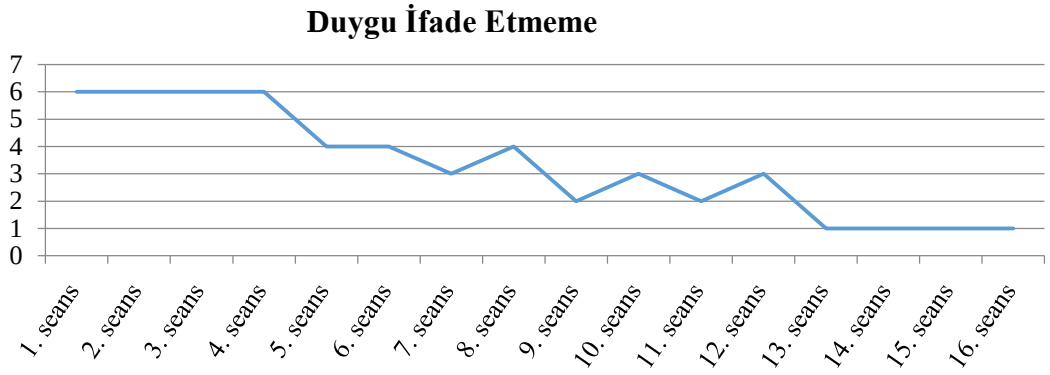
Grafik 9: ASK'nin Oyundaki Yalnız Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

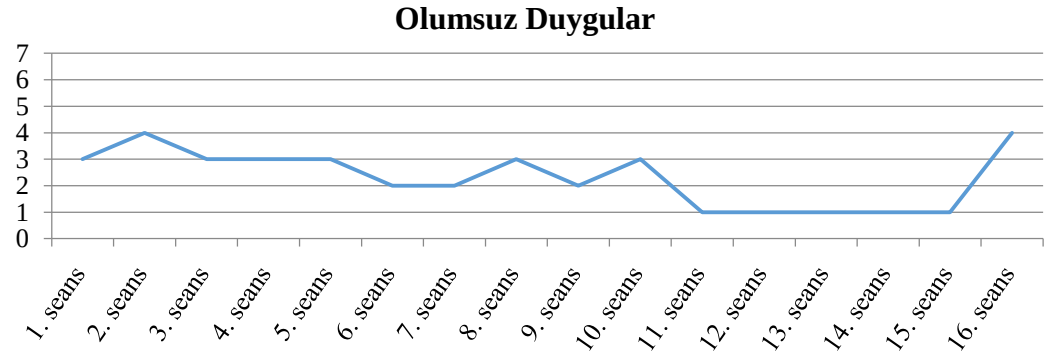
Grafik 10: ASK'ninOyundaki Sözsüz İletişim Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

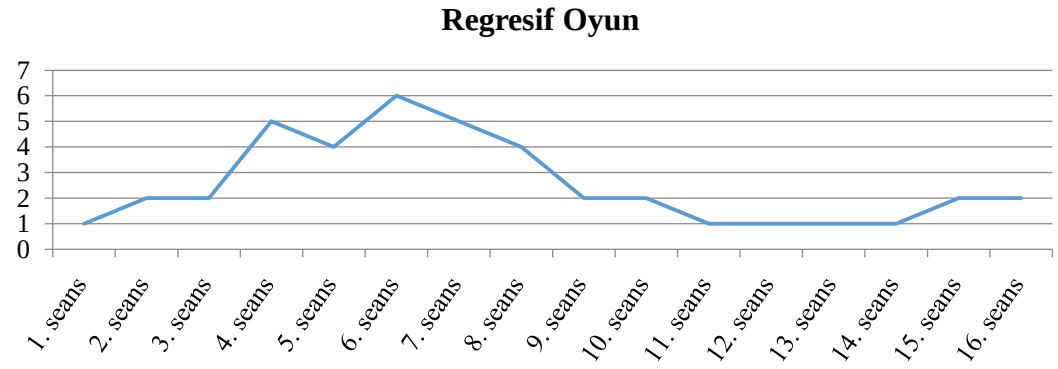
Grafik 11: ASK'nin Belirli Bir Amaca Yönelik Oyun Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

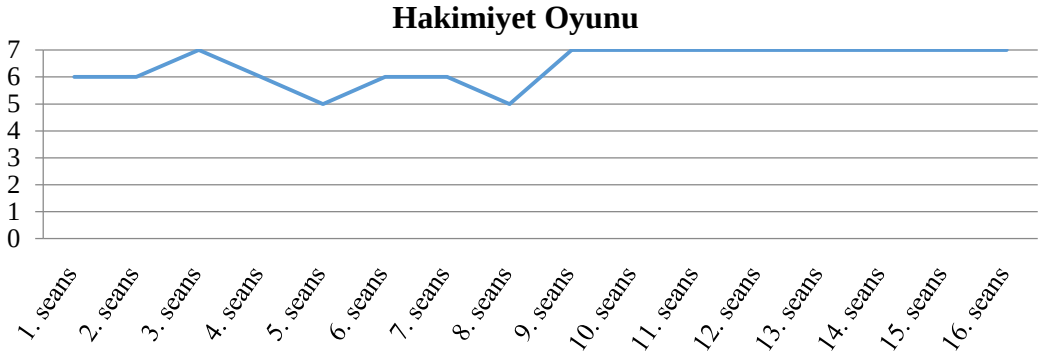
Grafik 12: ASK'nin Oyundaki Duygularını İfade Etme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

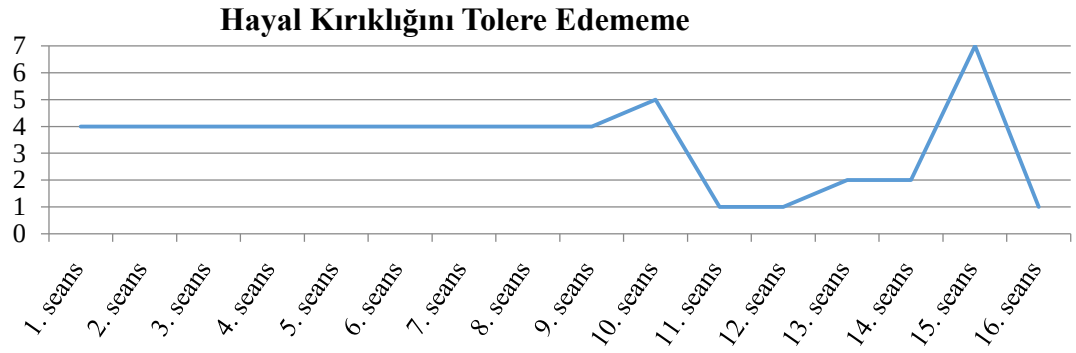
Grafik 13: ASK'nin Olumsuz Duygu Yoğunluğunun Seanslar Esnasındaki Değişimi

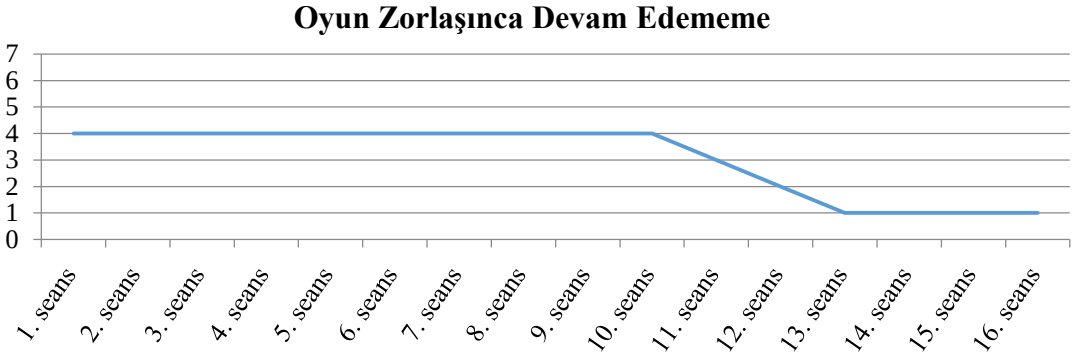
Grafik 14: ASK'nin Regresif Oyunlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi

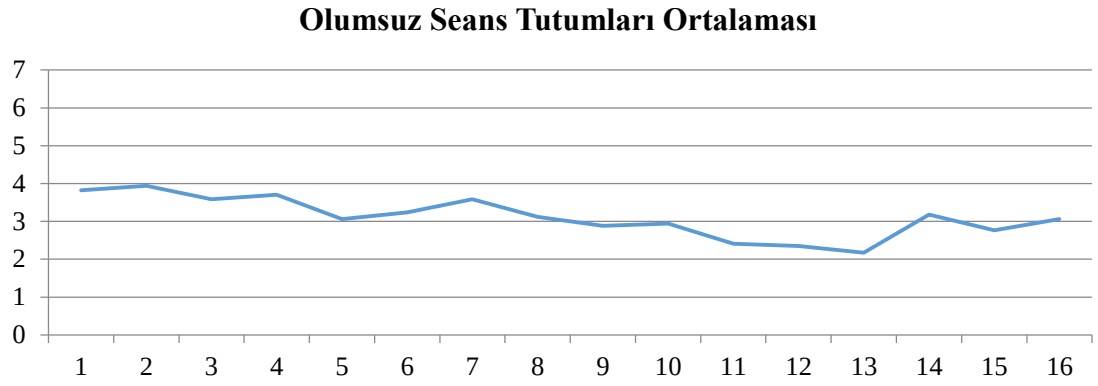
Grafik 15: ASK'nin Oyunda Hakimiyet Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 16: ASK'nin Oyundaki Hayal Kırıklığını Tolere Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 17: ASK'nin Oyun Zorlaşınca Devam Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 18: ASK'nin Oyunlardaki Değişim Gösteren Olumsuz Temalarının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Tablo 3: ASK'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sürekli Kaygı	Durumluk Kaygı	Sosyal Kaygı
Ön Test	62	50	82
Son Test	51	44	67
Gözlem	48	39	70

Tablo4: ASK'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sorumluluk ve Kabul	Otorite ve Denetleme
Ön Test	80	24
Son Test	90	34
Gözlem	71	31

Tablo5: ASK'ninAldığı Karne Notları

	Türkçe	Matematik	Hayat Bilgisi	Fen Bilimleri	Karne Notları Ortalaması
Ön Test	4	5	5	5	4.75
Son Test	5	4	5	5	4.75
Gözlem	4	4	4	4	4

3.1.1.2. Denek 2

AN; 9 yaşında erkek çocuk. 2 çocuklu bir ailenin 2. çocuğu. 2015 yılı Ekim ayında Marmara Üniversitesi Pendik Eğitim Araştırma Hastanesinden Özgül Öğrenme Güçlüğü tanısı almıştır. Anne 38 yaşında, lise mezunu, ev hanımı. Baba 49 yaşında, Ön Lisans mezunu, emekli.

Anamnez Esnasında Alınan Bilgiler

Alınan anamnez esnasında anne gebeliğin istediği bir gebelik olduğunu, hamilelik esnasında herhangi bir problem yaşamadığını, doğumun normal yolla gerçekleştiğini belirtmiştir. Yine anneden alınan bilgilere göre; AN 2 yaşına kadar anne sütü almıştır. Anne sütü unutturularak bırakılmıştır. AN 1,5 yaş civarında 2 kelimelik cümleler ile konuşmaya başlamıştır. Tuvalet eğitimi biraz zorlu olmuştur. Tuvalet eğitimi esnasında ödül ceza yöntemi kullanılmıştır. 1 yıl süreyle okul öncesi eğitime katılmıştır.

Okula başlarken anneden ayrılmada zorluk yaşamamıştır. Annenin ifadesine göre AN arkadaş edinirken çok zorluk yaşamaktadır. Genellikle arkadaşlarından şiddet görmektedir. Gruplara girmekte zorlanmaktadır.

Annenin ifadesine göre; anne kurallar koymakta ve bu kurallara yüzde yüz uyulmasını beklemektedir. Baba kurallar konusunda biraz daha esnektir ve evde annenin sözü geçmektedir. AN oyun oynarken daha çok saldırganlık içeren oyuncakları tercih etmekte ve bu tarz oyunlar oynamaktan hoşlanmaktadır.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Sınıf öğretmeni AN için; kendisine sürekli görev verilmesini beklediğini, son zamanlarda öfke kontrolü sorunları yaşamaya başladığını, arkadaşları ile kavga ettiğini, derse ilgisinin az olduğunu, gerekli disiplini gösteremediğini, arkadaşları ile oyunlara katılmadığını, bireysel oyunları tercih ettiğini, beden eğitimi derslerinde koşmayı, jimnastik hareketlerini ve yakar top oynamayı sevdiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni AN için; fazla ilişkiye girmekten hoşlanmadığını, verilen etkinliği yaptığını ama çabuk sıkıldığını, yeni girdiği ortamlarda içine kapanık tutumlar sergilediğini, kurallara uymakta zorlandığını, oyun oynarken daha çok bireysel oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

İlk Yapılan Formal Değerlendirmeler

AN;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 35,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 42,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 60(Tablo:6) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 61,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 55 (Tablo:7) almıştır.
- Karnesinde Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi notları 4'tür. (Tablo:8).

1. Seans Özet

A…. oyun odasına alındıktan sonra oda tanıtılmış, başlangıç sözleri olan "A…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 1

AN oyuna "Bu odada yanlış bir şey yapınca kızmıyorsunuz değil mi?" sorusuyla onay almaya çalışarak başlamıştır. Doktor malzemeleri, hacıyatmaz ve silahlarla saldırganlık temalı oyunlar oynamış terapist üzerinde hakimiyet kurmaya çalışmıştır.

1. seans gözlemlenen temalar: Saldırganlık, ölüm, hakimiyet.

2. Seans Özet

AN…. oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "A…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 2

Silahlarla, terapistle ve hacıyatmazla saldırganlık ve ölüm temalı oyunlar, temizlik malzemeleri ile temizlik temalı oyunlar oynamıştır. Seans esnasında terapist üzerinde tam hakimiyet kurma çabasında olmuştur.

2. seans gözlemlenen temalar: Saldırganlık, ölüm, hakimiyet, temizlik.

3. Seans Özet

AN…. oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "A…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 3

Silahlarla, terapistle, legolarla ve hacıyatmazla saldırganlık ve ölüm temalı oyunlar, temizlik malzemeleri ile temizlik temalı oyunlar oynamıştır. Bu seansta şiddet ve temizlik temaları daha önceki seansa göre daha yoğun gözlemlenmiştir. Daha önceki seanslarda görülen; terapist üzerinde tam hakimiyet kurma çabası sürmüştür.

3. seans gözlemlenen temalar: Saldırganlık, ölüm, hakimiyet, temizlik.

4. Seans Özet

AN…. oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "A…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 4

Oyuna sınırları anlamaya çalışarak başlamıştır. Vahşi hayvanlar ve silahlarla saldırganlık ve ölüm temalı oyunlar oynamıştır. Aynı zamanda bu oyunlarda hayatta

kalmak ve ölmek arasında gidip gelmeler yaşadığı gözlemlenmiştir. Oyunda hacıyatmazın poposuna iğne yapmak gibi cinsellik temalı oyunlar oynamıştır. Tüm oyuncakları toplayarak temizlik temalı oyunlar oynamıştır. Oyun esnasında terapiste hakimiyet kurma çabasının sürdüğü görülmüştür.

4. seans gözlemlenen temalar: Saldırganlık, ölüm, hakimiyet, temizlik, cinsellik.

1. Aile Geri Bildirim Seansı

İlk dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak AN'ın oyunlarının genel temalarının saldırganlık, cinsellik ve hakimiyet olduğu görülmektedir. Yapılan aile görüşmesinde aileye bu durumun çocuğun daha fazla söz hakkı istemesi ile ilgili olabileceği anlatıldı.

Anne; AN'ın okulda yalnız olduğunu, arkadaşlık edinmede zorluk yaşadığını daha çok kız arkadaşları ile anlaşabildiğini, erkek çocuklarla ise dövüşerek oyun oynadıklarını anlattı. AN'ın oyunlardaki hakim olma çabası ile ilgili anne; bu durumun kendisinden kaynaklı olabileceğini ifade etti. Kurallara çok bağlı olduğundan, evde kuralların dışına çıkılmasına izin vermediğinden, cinsellik teması ile ilgili olarak evde de bu konulara meraklı olduğunu, zaman zaman abisi ile cinsellikle ilgili konuşmaya çalıştığını söyledi.

Baba; annenin söylediklerini onayladı. İlave olarak AN'ın çok hareketli olduğunu belirtti.

Aileye kurallar konusunda biraz daha esnek davranmaları önerildi. Kuralların çocuklarının yaşlarına uygun olacak şekilde zaman içinde güncellenmesi gerektiği anlatıldı. Çocukların cinsellikle ilgili meraklarının normal olduğu, bu merakı giderebilmesi için babanın çocukla konuşması gerektiğinden söylendi. Spor yapmasının hareketliliğini olumlu yönde değerlendirilebilmesine yardımcı olabileceği açıklandı.

5. Seans Özet

AN…. oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "A…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 5

Arabalarla savaş temalı, silahlarla, hacıyatmazla, ve terapistle saldırganlık ve ölüm temalı oyunlar oynamıştır. Terapisttin poposuna; iğne yaparak, silahla ateş ederek cinsellik temalı oyunlar oynamıştır. Oyun esnasında sıklıkla terapistin ne yapmasını söyleyerek, en son da "Odayı benim topladığım gibi topla diyerek hakimiyet kurmuştur.

5. seans gözlemlenen temalar: Saldırganlık, savaş, ölüm, hakimiyet, cinsellik.

6. Seans Özet

AN…. oyun odasına odasın alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "A…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 6

Terapisti kovalayarak, defalarca öldürüp yeniden canlandırarak, süper güçler verip ölmesine engel olarak ancak sürekli keserek; saldırganlık ve şiddet temalı oyunlar, motosiklet ve kutularla başarı temalı oyunlar oynamıştır. Son 1 dakika uyarısı verildiğinde bu oyundan sayılmaz diyerek tüm odayı toplamıştır.

6. seans gözlemlenen temalar: Saldırganlık, ölüm, hakimiyet, başarı, temizlik.

7. Seans Özet

AN…. oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "A…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 7

Oyun saatinin başında sınıf maketini incelemiş ama oyun kurmamıştır. Ütü ve süpürge ile terapistin hizmetçi, kendisinin patron olduğu hakimiyet temalı, silahlarla terapistin onu kovaladığı ama yakalayamadığı, tüm eylemlere kendisinin karar verdiği saldırganlık ve ölüm temalı oyunlar oynamıştır.

7. seans gözlemlenen temalar: Saldırganlık, ölüm, hakimiyet.

8. Seans Özet

AN…. oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "A…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 8

Terapisti kovaladığı ve savaştıkları bir oyunla başlamıştır. Oyuncaklara zarar verice terapist sınır koymuştur. Resim malzemelerini kullanarak terapistin sınır koyma şeklini değiştirmeye çalışmıştır. Bu durum yoğun hakimiyet arzusunun göstergesi olarak görülmüştür. Hacıyatmaz, ve silahlar ile saldırganlık temalı oyunlar oynamıştır.

7. **seans gözlemlenen temalar:** Saldırganlık, hakimiyet.

2. Aile Geri Bildirim Seansı

İkinci dört seansın genel değerlendirmesine bakıldığında AN'ın oyunlarının genel temalarının saldırganlık ve hakimiyet olduğu görülmektedir. Ayrıca seanslar esnasında; kendisine sınır konulması ile baş edemediği görülmektedir. Bu durum AN'in hakimiyet ihtiyacının çok yoğun olduğu şeklinde yorumlanmıştır. İlk dört seansta görülen cinsellik temasının ikinci dört seansta görülmemesine dikkat çekilmiştir.

Anne; AN ile cinsellikle ilgili konuştuklarını o günden beri bahsetmekten vazgeçtiğini bildirmiştir. Kurallar konusunda ise esnemeye çalıştığını ancak zorlandığını ifade etmiştir.

Aileye AN'ın sorumluluklarının olması gerektiği, böylelikle hem sorumluluk bilincinin artacağı hem de kendi kararları ile hareket etmenin hakimiyet arzusunu tatmin edebileceği anlatıldı.

Anne; AN'ın ödevlerini kendisinin yaptığını, odasını temiz tuttuğunu ama bunları tabletle oynamak için yaptığını söyledi.

Aileye sorumluluk bilincini kazandırmak için ödüllendirmenin doğru bir yöntem olabileceği ancak zamanla çocuğun sadece ödül için sorumluluklarını yerine getirmesi şekline dönüşebileceğinden dikkatli olunması gerektiği anlatıldı. Aileden; An'ın öğrendiği ve yaptığı sorumlu davranışlarda yavaş yavaş ödül sonucunun azaltılarak sonlandırılması istendi.

9. Seans Özet

AN….oyun odasına alındıktan sonra oyun seansı ile ilgili yapılandırma yapılmak istendiğinde, terapistin yapılandırma cümlelerini söylemesine izin vermeyip, kendisi söylemiştir.

Gözlem 9

Tamir aletleri, silahlar, arabalar ile saldırganlık ve ölüm temalı oyunlar, oynamıştır. Oyun daha önceki oyunlarda olduğu gibi kuralları kendisinin koyduğu ve sıklıkla değiştirdiği, kararsızlıklarla ve hakim olma ihtiyacı ile dolu bir oyun olmuştur.

9. seans gözlemlenen temalar: Saldırganlık, ölüm, hakimiyet.

10. Seans Özet

AN…. oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "A…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 10

Silahları kullanarak saldırganlım temalı oyunlar oynamıştır. Terapistle oyunlar esnasında sürekli savaş halindedir. Savaş esnasında bir plan çizmeye başlamış ve terapistten de kendi planını yapmasını istemiştir. Ama terapistin planını nasıl çizeceğine ve içine neler yazacağına dahi kendisi karar vermiştir. Oyun esnasında şimdi "Şimdi kafana tuvaletimi yaptım" gibi cümlelerle hem hakimiyet arzusunu hem de öfkesini ortaya koyduğu düşünülmüştür.

10. seans gözlemlenen temalar: Saldırganlık, hakimiyet, ölüm, güçsavaşı.

11. Seans Özet

AN…. oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "A…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 11

Oyuna bir önceki seansta yarım kalan oyunu devam ettirmek isteyerek başlamıştır. Kuralların sürekli değiştiği, her zaman kendisinin kazandığı, saldırganlık, ölüm ve hakimiyet temalı bir oyun oynamıştır. Ayrıca bu oyunda bir hafta önceki oyunda olduğu gibi "Üzerinetuvaletimi yaptım" demiş ve terapisten duş almasını istemiştir. Zaman zaman terapistin çıplak olması ile ilgili cümleler kurmuştur.

11. seans gözlemlenen temalar: Saldırganlık, hakimiyet, ölüm, cinsellik.

12. Seans Özet

AN…. oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "A…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 12

Daha önceki seanslarda kurduğu savaş oyununu sürdürmüştür. Ancak bu sefer daha fazla terapistin üzerine tuvaletini yaptığı söylemiştir. Oyunu terapistin arkadaşsız ve yalnız kalacağı şekilde bitirmiştir. Seansın sonunda bir güneş resmi çizip, boyayıp terapiste hediye etmiştir.

12. seans gözlemlenen temalar: Saldırganlık, hakimiyet, cinsellik, arkadaşlık ilişkileri.

3. Aile Geri Bildirim Seansı

Üçüncü dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak AN'ın oyunlarının genel temasının hakimiyet ve saldırganlık olduğu görülmektedir. Son iki seansta ilk seanslarda görülen cinsellik teması tekrar görülmüştür. Son seansta görülen arkadaşlık ilişkileri

odaklı oyunları da dikkat çekicidir. Yapılan aile görüşmesinde; hakimiyet kurma arzusunun hala devam ettiği, cinsellik temasına geri dönüşünün; cinsellikle ilgili merakının sürdüğünün bir göstergesi olabileceği anlatıldı. Arkadaşlık ilişkisini yoğun olarak işlediği son seansta terapiste yönelik kurduğu "artık arkadaşın yok, arkadaşların seni sevmiyor şeklinde ki" söylemleri anlatılmış ve bu konuda ne düşündükleri sorulmuştur.

Anne; evde farklı davranışlar sergilediğinden bahsetti. Sürekli "Siz babamla baş başa yemek yiyin" gibi anne ve babasını baş başa bırakmaya çalıştığından, aynı apartmanda yaşayan bir kıza aşık olduğundan ve sürekli bu kızdan bahsetmeye çalıştığını aktardı.

Aileye A.N.'ın hayatı ile ilgili söz sahibi olmasının önemi anlatıldı. Yetişkin olarak sahip olmasını istedikleri sorumlu davranışların, çocuklukta edindirilmesi gerektiğinden, sorumluluk duygusu kazandırabilmek içine kendisi ile ilgili bazı kararlarda söz sahibi olması gerekliliği anlatıldı. AN'a sorumluluklar verilmesi istendi. AN'ın seans esnasında anlatmaya çalıştığı arkadaşlık ilişkisi ihtiyacının giderilmesi için spor faaliyetleri ve ya sosyal aktiviteler yaptırılması önerildi. Ayrıca empatik dinlemenin önemi anlatılıp, empatik dinleme ile ilgili egzersizler yapıldı.

13. Seans Özet

AN…. oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "A…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 13

Daha önceki oyunlarda başlattığı savaş oyununa devam etmiştir. Süper güçleri ile terapisti sürekli olarak öldürmüş, yaralamış, üzerine tuvaletini yapmıştır. Herhangi bir biçimde terapistin karar almasına izin vermemiştir.

13. seans gözlemlenen temalar: Saldırganlık, hakimiyet, cinsellik.

14. Seans Özet

AN…. oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "A…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 14

Terapistin ve kendisinin süper kahramanlar olduğu, güç ve saldırganlık temalı oyunlar oynamıştır. Oyun boyunca karakterleri değiştirmiş ancak en güçlü her zaman olmuştur. Terapistin ne yapacağına hep o karar vermiştir.

14. seans gözlemlenen temalar: Saldırganlık, hakimiyet, güç.

15. Seans Özet

AN…. oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "A…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 15

Şırıngaya kendisinin ve hacıyatmazın çişini doldurarak terapistin poposuna iğneler yaptığı, cinsellik, şiddet temalı oyunlar oynamıştır. Terapistin poposuna eli ile vurduğu bir sefer terapist sınır koymuştur. Oyunun devamında daha önceki oyunlarda başlattığı

savaş oyununa devam etmiştir. Süper güçleri ile terapisti sürekli olarak öldürmüş, yaralamıştır. Herhangi bir biçimde terapistin karar almasına izin vermemiştir.

15. seans gözlemlenen temalar: Saldırganlık, hakimiyet, güç, cinsellik.

16. Seans Özet

AN…. oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "A…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 16

Daha önceki oyunlarda başlattığı savaş oyununa devam etmiştir. Süper güçleri ile terapisti sürekli olarak öldürmüş, yüzüne ütü basmak gibi işkenceler yapmıştır. Sürekli olarak kendisinin daha güçlü olduğunu vurgulamıştır. Herhangi bir biçimde terapistin karar almasına izin vermemiştir.

16. seans gözlemlenen temalar: Saldırganlık, hakimiyet, güç, cinsellik.

4. Aile Geri Bildirim Seansı

Son dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak AN'ın oyunlarının genel temasının hakimiyet, cinsellik olduğu görülmektedir. Yapılan aile görüşmesinde; aileye cinsellikle ilgili merakının ve söz hakkına ihtiyaçlarının sürdüğü, anlatıldı.

Anne; A.N.'ın okulda arkadaşları ile cinsel içerikli resimlere baktığını, eşinin oğulları ile cinsel konularda konuşmakta zorlandığını, bilgi almak için terapiste gelmekten çekindiğini anlattı. AN'ın cinsellikle ilgili abisi ile konuşabildiğini ama abisinin bu konuyu konuşmaktan çok hoşlanmadığını söyledi.

Aileye A.N.'ın cinsellikle ilgili merakının hayatında önemli bir yer tuttuğundan, dolayısıyla birçok görevini bu sebeple başaramadığından bahsedildi. Cinsellikle ilgili konuşmanın önemi tekrar anlatıldı. Cinsel konularda dürüst bir yaklaşım içerisinde olmaları çocuğun sorduğu kadarına yaşına uygun olacak cevaplar vermelerinin doğru olacağı anlatıldı. Babaya erkek bir rehber öğretmen ile görüşme ayarlandı.

AN'ın seanslar esnasında sürekli kendi isteklerini ön plana aldığı, terapiste asla söz hakkı vermediği anlatıldı. Bu durumun çocuğun söz hakkı sahibi olmaya olan ihtiyacını gösterdiği, bu sebeple evde alınan kararlarda söz hakkı almasının önemli olduğu anlatıldı. Alınan kararlara uymasının sağlanması için kullanılabilecek yöntemler üzerinde konuşuldu.

Çocukları ile iletişim kurarken nelere dikkat etmeleri gerektiğinden bahsedildi. Empatik dinleme ile ilgili egzersizler yapıldı.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Terapiler Bittikten Sonra Yapılan Değerlendirme

Sınıf öğretmeni AN için; öğretmen gözetiminde değilse toplu oyunlar oynamaktan hoşlanmadığını, grup aktivitelerinden kaçındığını, konuların zorlaşmasının akademik başarısını düşürdüğünü, kalabalık ortamlarda kurallara uymakta zorlandığını, belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni AN için; etkinlikleri tamamlamakta zorlanmadığını, ancak ilgisini çekmiyorsa çabuk sıkıldığını, yeni girdiği ortamlarda çekingen , içe kapanık tavırlar sergilediğini, kurallara uymakta zaman zaman zorlandığını, bireysel oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Son Yapılan Formel Değerlendirmeler

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 28,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 41,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 39 (Tablo 6) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 34,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 39 (Tablo 7) almıştır.
- Karnesinde notu; Fen Bilimleri notu; 5, Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, notları; 4'tür (Tablo 8).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Sınıf öğretmeni AN'ın; genellikle yardımsever olduğunu ama birisine kafayı taktığında onunla çok uğraştığını, canı isterse derse katıldığını, istemezse defter, kitabını bile çıkartmadığını, etkinliklerde kuralsız davranışlar sergilediğini, ancak kurallara uymak konusunda geçmişe göre daha olumlu tavırlar sergilediğini, grup oyunlarına katıldığını ve eğlendiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezinde ki öğretmeni AN'ın; kendisi ile olumlu ilişki kurabildiğini, arkadaşları ile iletime girmekte güçlük yaşadığını, yeni girdiği ortamlara alışmakta zorlandığını, sınıf içi kurallara uyduğunu, tek başına oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Gözlem Amaçlı Yapılan Formel Değerlendirmeler

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 43,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 42,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 44 (Tablo:6) puan almıştır.

- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 39,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 30 (Tablo:7) almıştır.
- Karnesinde Matematik, Türkçe, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri notları notu; 4'tür (Tablo:8).

Bulgular

AN ile yapılan oyun terapi seanslarına ait; oyuna devam etmeme, duygularını ifade etmeme ve olumsuz duygular temalarının ilk seanslarda daha yoğun gözlemlendiğini, daha sonraki seanslarda azaldıklarını görmekteyiz. Olumsuz temaların yoğunluğundaki azalma (Grafik:36) ve çocuğun anksiyete puanlarında (Tablo:6) birbirine paralel bir düşüş görülmektedir. Özellikle sosyal anksiyete puanında ciddi bir düşüş görülmüştür. Seanslar bittikten 6 ay sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde AN'ın kaygı puanlarında atış olduğu görülmüştür. Ancak bu artışa rağmen sürekli kaygı ve sosyal kaygı değerleri, başlangıç düzeyinden oldukça düşüktür.

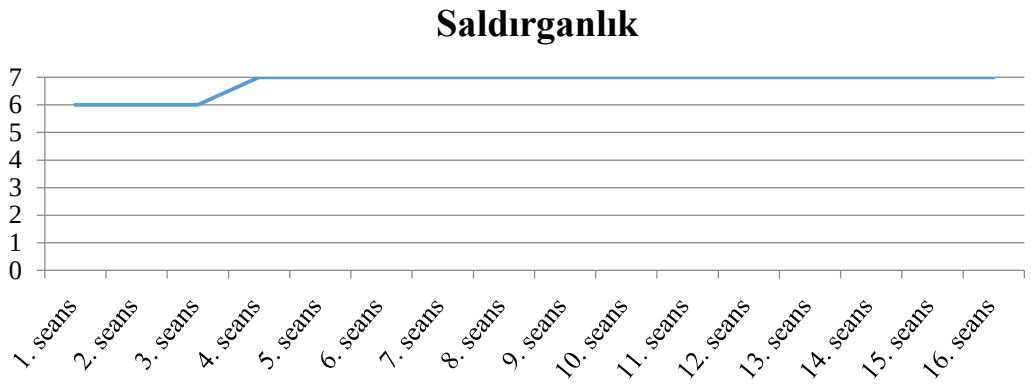
Seanslara başlamadan önce temel derslere (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 4'tür. Seanslardan sonra bu ortalama 4,25'e çıkmıştır. Gözlem değerlendirmesi için alınan bir sonraki karne de ortalaması tekrar 4'e düşmüştür (Tablo:8). Oyun terapi seanslarının sonunda kaygı puanlarını düştüğü ve akademik başarısının arttığı ancak her iki durumun da korunamadığı görülmüştür.

AN'ın ailesi ile yapılan ilk görüşmelerde aile çocuğun; okulda yalnız olduğunu, arkadaşlık edinmede zorluk yaşadığını, cinsellikle ilgili meraklı davranışlarından rahatsız olduklarından bahsetmişlerdir. Aile ile yapılan görüşmelerde annenin kuralar konusunda aşırı disiplinli bir tutum sergilediği fark edilmiştir. Süreç içerisinde aileye sınırların uygulanmasında nelere dikkat edilmesi gerektiği, seanslarda görülen cinsel temalarda göz

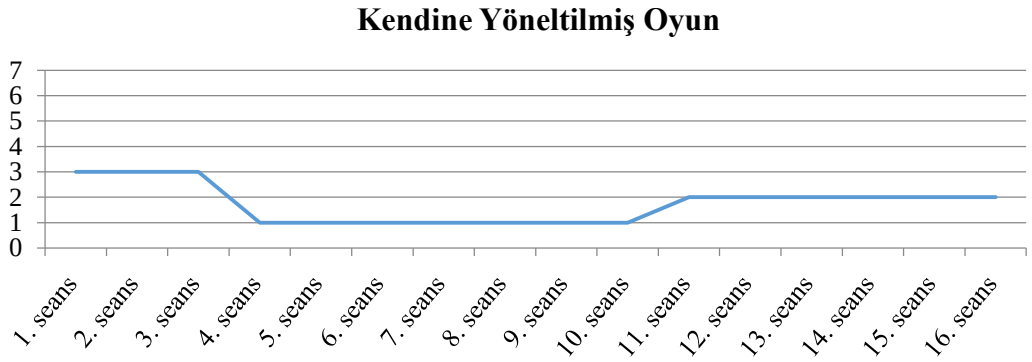
önüne alınarak cinsel konularla ilgili bilgilendirmeleri gerekliliği ve nasıl bilgilendirecekleri, yaşına uygun sorumluluklar verilerek çocuğun hakimiyet ihtiyacının giderilebileceği anlatıldı. Ayrıca aileye empatik dinleme becerileri kazandırılmaya ve özel saatler ayırarak aile içindeki iletişimi güçlendirmeye çalışılmıştır.

Yapılan ilk algılanan aile tutumları ve ikincisi kıyaslandığında hem sorumluluk ve kabul hem de otorite ve denetleme algılarında düşüş olduğu görülmektedir. Aile ile yapılan görüşmeler de bu durumun aile içi ilişkilere olumlu yansıdığı, çocuğun sorulukları yerine getirme de daha disiplinli olduğu anlaşılmıştır. 6 ay sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde ise sorumluk ve kabul alt boyutunda artış olurken otorite ve denetleme alt boyutunda ise azalma devam etmiştir. Aile evde daha sağlıklı iletişim kurmaya çalıştıklarını bildirmiştir. Her iki durum birbiri ile uyumlu görülmektedir (Tablo:7).

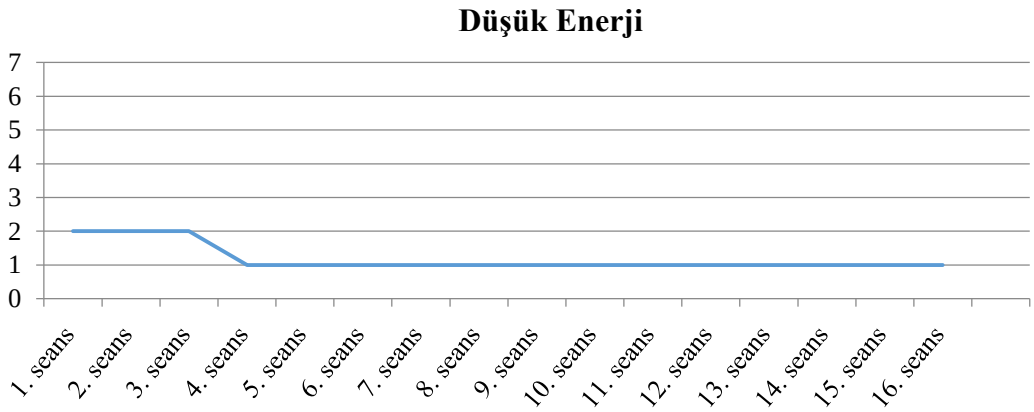
Başlangıç değerlendirmesinde her iki öğretmeni de AN'ın derse katılım göstermediğini, arkadaşları ile sağlıklı iletişim kuramadığını, kurallara uymakta zorluk yaşadığını bildirmişlerdir. Ayrıca sınıf öğretmeni son zamanlarda öfke problemi yaşamaya başladığını bildirmiştir. Oyun terapi seanslarından sonra yapılan görüşmelerde ise her iki öğretmende; derse karşı ilgisiz olduğunu, kurallara uymaya çalıştığını ama zorlandığını bildirmişlerdir. Oyun terapi seanslarından sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde öğretmenleri; arkadaşları ile zorluklar yaşamaya başladığını derse ilgisinin olmadığını, bildirmişlerdir. Sınıf öğretmeni kurallara uymak konusunda geçmişe göre daha olumlu tavırlar sergilediğini bildirmiştir.

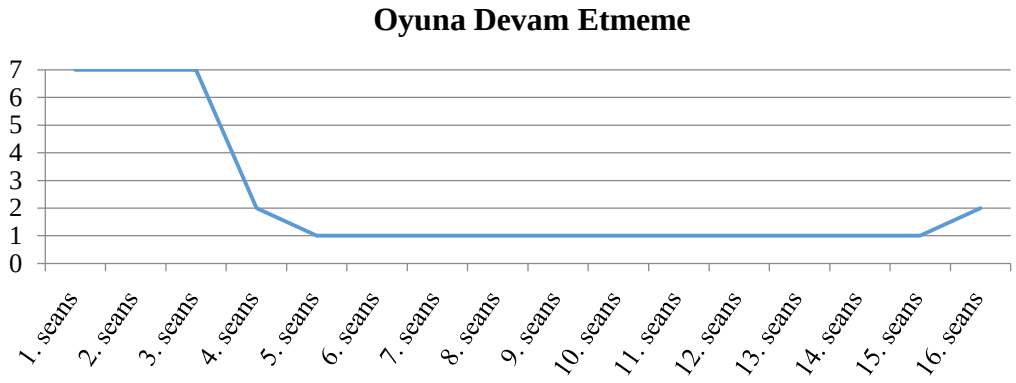
Grafik 19: AN'ın Saldırganlık Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

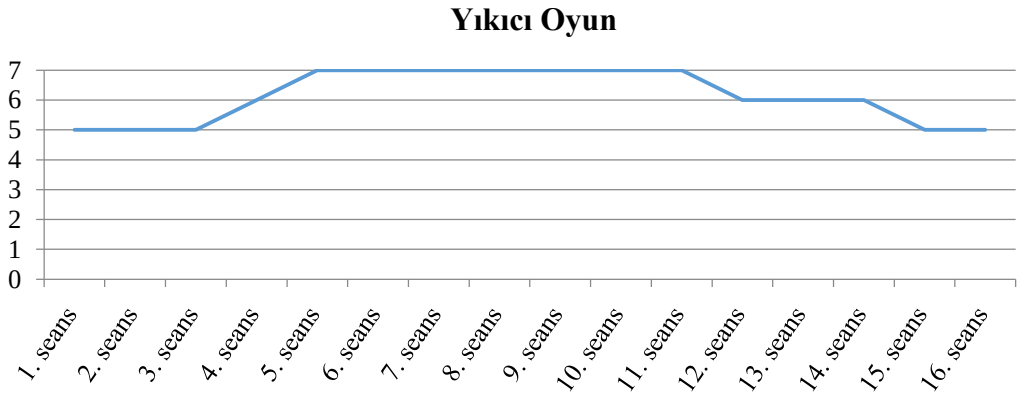
Grafik 20: AN'ın Oyunu Kendine Yöneltme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

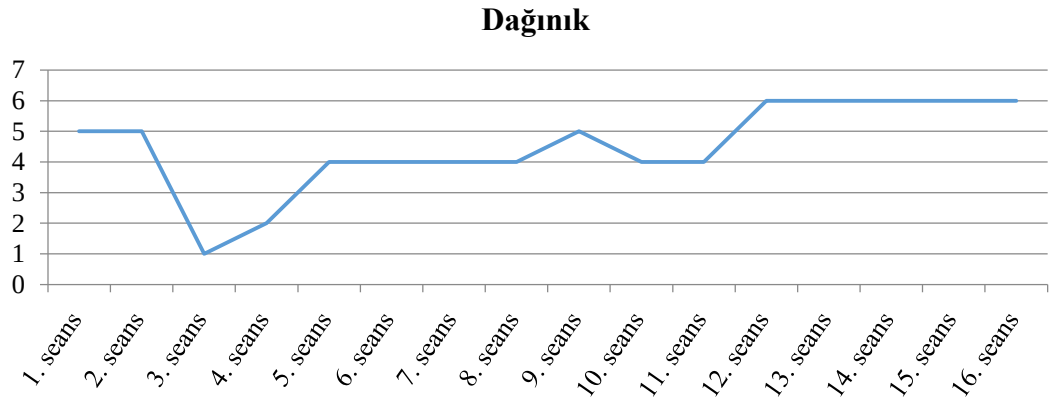
Grafik 21: AN'ın Enerjisinin Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 21: AN'ın Oyuna Devam Etmeme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

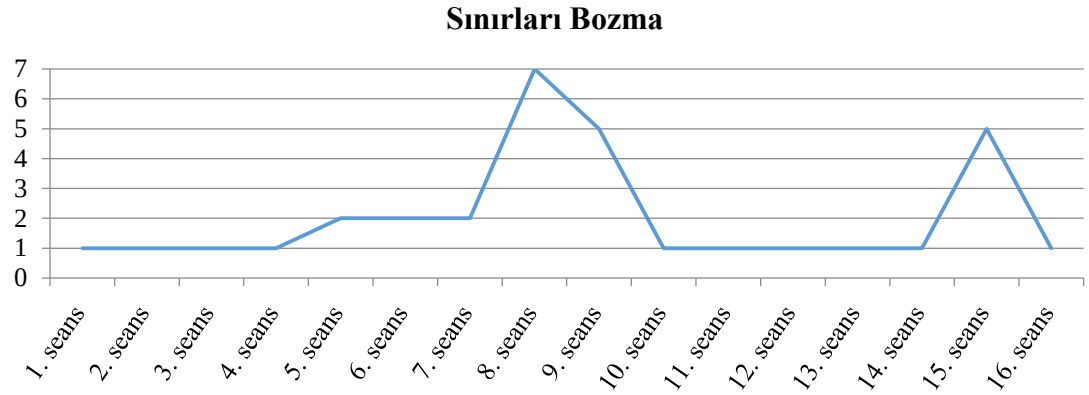
Grafik 22: AN'ın Oyundaki Yıkıcı Davranışlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi

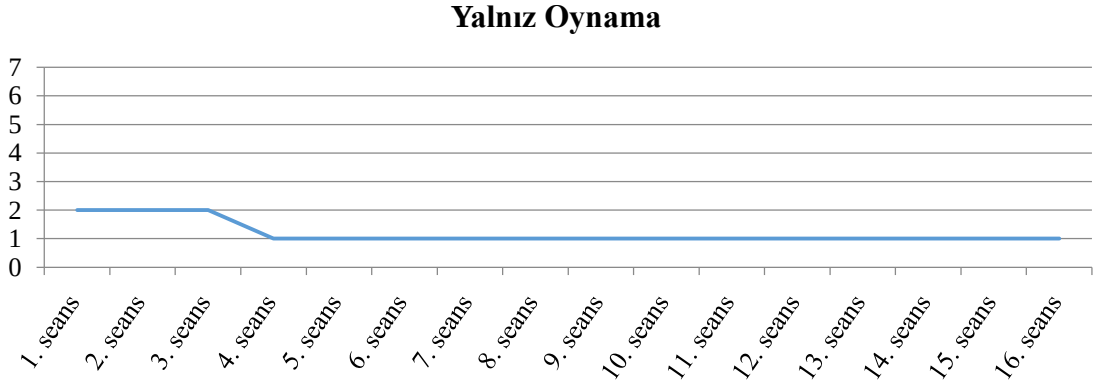
Grafik 23: AN'ın Oyundaki Dağınıklığının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 24: AN'ın Oyundaki Konuşma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

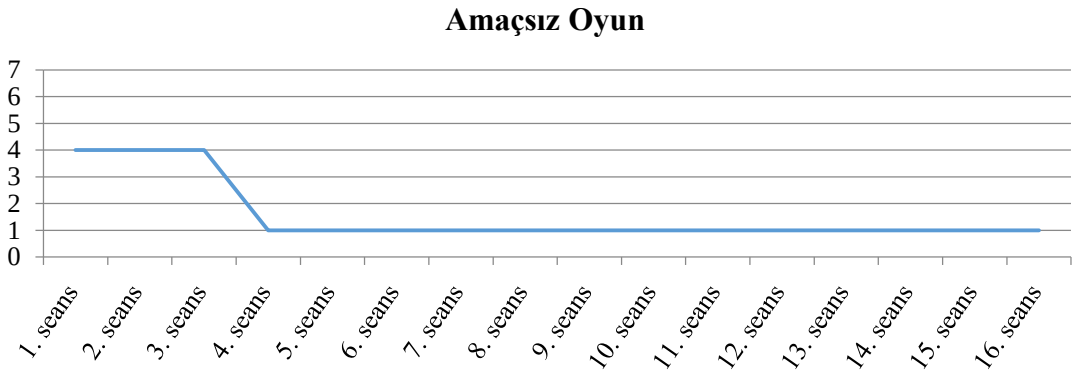
Grafik 25: AN'ın Oyundaki Sınırları Bozma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

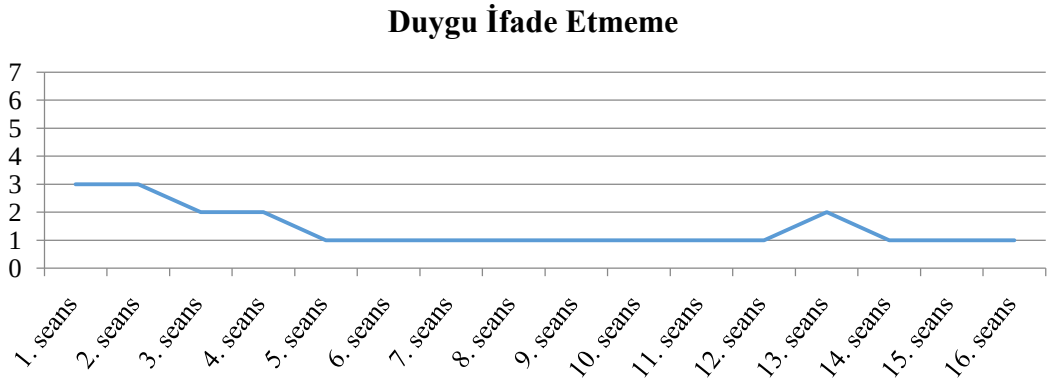
Grafik 26: AN'ın Oyundaki Yalnız Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

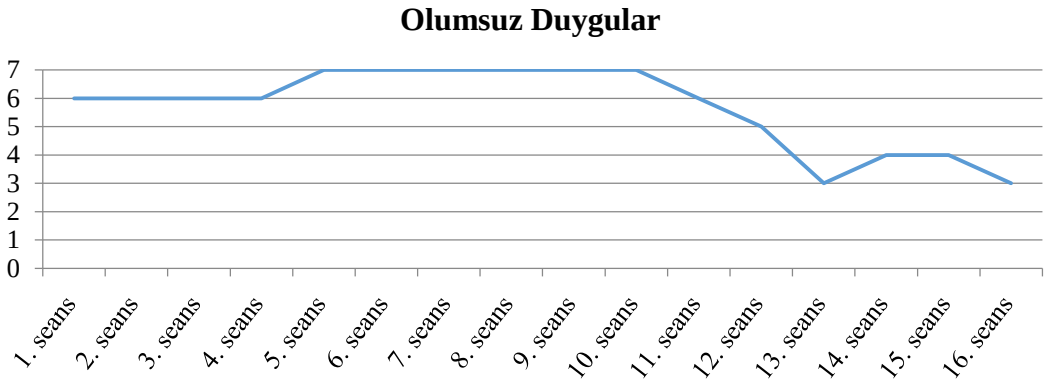
Grafik 27: AN'ın Oyundaki Sözsüz İletişim Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

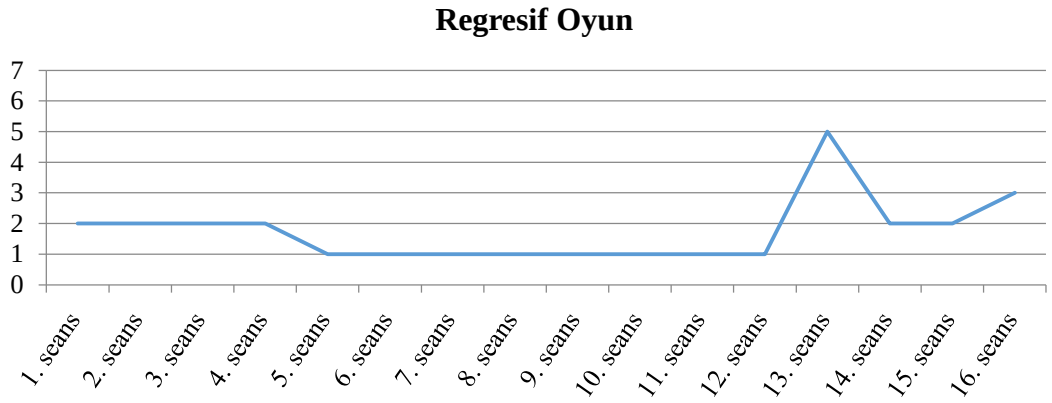
Grafik 28: AN'ın Belirli Bir Amaca Yönelik Oyun Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

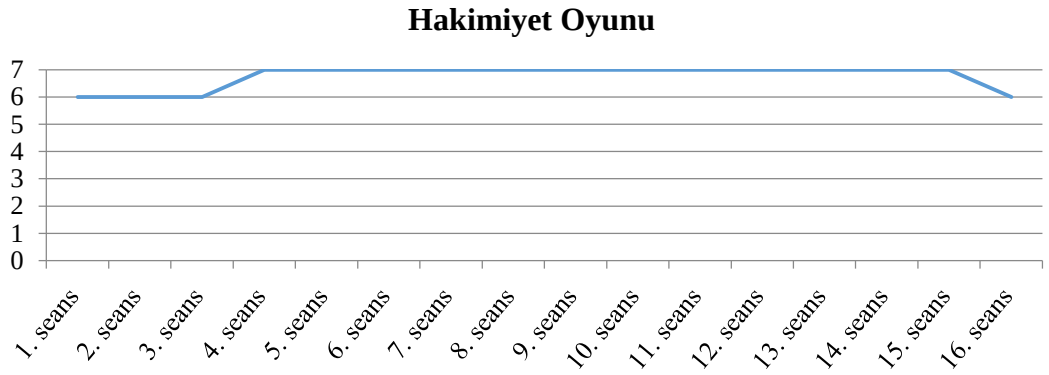
Grafik 29: AN'ın Oyundaki Duygularını İfade Etme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

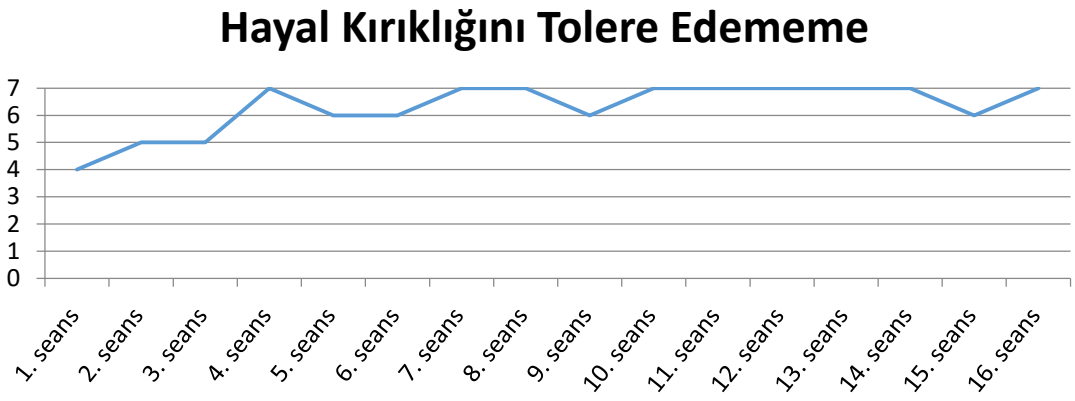
Grafik 30: AN'ın Olumsuz Duygu Yoğunluğunun Seanslar Esnasındaki Değişimi

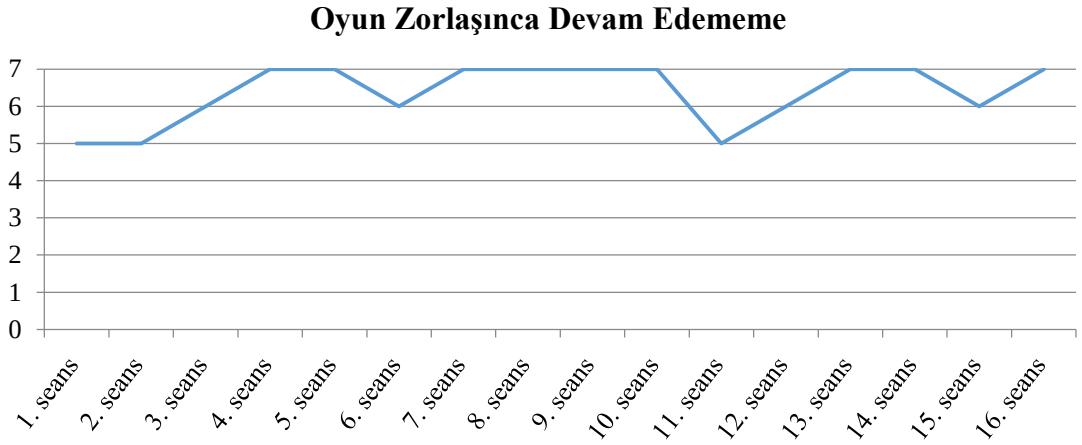
Grafik 31: AN'ın Regresif Oyunlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi

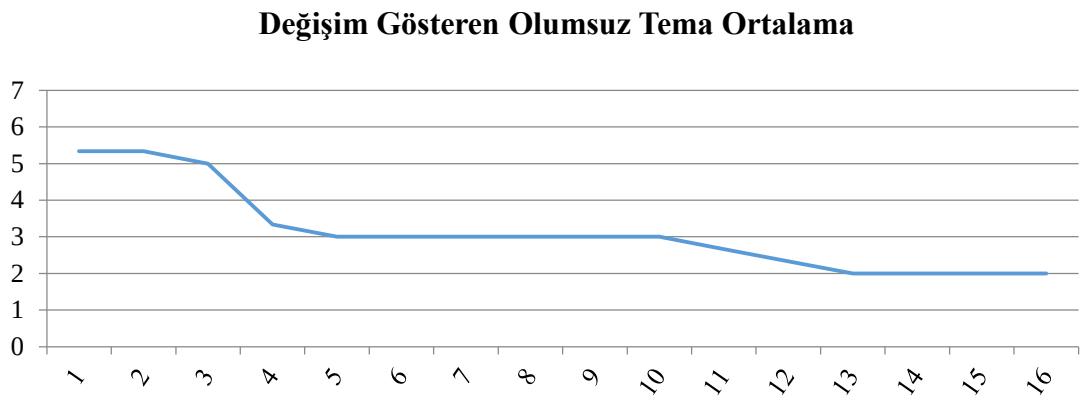
Grafik 32: AN'ın Oyunda Hakimiyet Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 33: AN'ın Oyundaki Hayal Kırıklığını Tolere Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 34: AN'ın Oyun Zorlaşınca Devam Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 35: AN'ın Oyunlarda Değişim Gösteren Temaların Seanslar Esnasındaki Değişimi

Tablo 6: AN'ın Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sürekli Kaygı	Durumluk Kaygı	Sosyal Kaygı
Ön Test	44	35	60
Son Test	41	28	39
Gözlem	42	43	44

Tablo 7: AN'ın Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sorumluluk ve Kabul	Otorite ve Denetleme
Ön Test	61	55
Son Test	34	39
Gözlem	39	30

Tablo 8: AN'ınAldığı Karne Notları

	Türkçe	Matematik	Hayat Bilgisi	Fen Bilimleri	Karne Notları Ortalaması
Ön Test	4	4	4	4	4
Son Test	4	4	4	5	4,25
Gözlem	4	4	4	4	4

3.1.1.3. Denek 3

DA; 10 yaşında kız çocuk. 3 çocuklu bir ailenin 3. çocuğu. 2015 yılı Kasım ayında Marmara Üniversitesi Pendik Eğitim Araştırma Hastanesinden Özgül Öğrenme Güçlüğü tanısı almıştır. Anne 42 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı. Baba 44 yaşında, ortaokul serbest meslek çalışanı. DA'nın ailesinde ya da yakın akrabalarında herhangi bir engel durumu bulunmamaktadır.

Anamnez Esnasında Alınan Bilgiler

Alınan anamnez esnasında anne; gebeliğin istenilen bir gebelik olmadığını, hamilelik esnasında bir problem yaşanmadığını, doğumun sezaryenle gerçekleştiğini ancak bebeğin doğum esnasında bir problem yaşamadığını belirtilmiştir. Yine anneden alınan bilgilere göre; DA 2 yaşına kadar anne sütü almıştır. Anne sütü zorla bırakılmıştır. 1.5 yaş civarında 2 kelimelik cümlelerle konuşmaya başlamıştır. 3 yaşında cümle kurmaya başlamıştır. 3 yaş civarında hiç zorluk çıkartmadan tuvalet eğitimi almıştır. 1 yıl süre ile okul öncesi eğitime katılmıştır. Okula başlarken anneden ayrılmada zorluk yaşamamıştır. Arkadaş edinirken zorluk yaşadığını genellikle iletişimi kendisinin başlatamadığını bildirmiştir. Anneye göre DA kurallara uymakta zorlanmaktadır. Annenin ifadesine göre; aile kurallar konusunda tutarsızdır. Anne her dediğini yaparken, baba sınırlar çizmekte ve olumsuz davranışlarda ceza vermektedir. Çocuğun olumlu bir davranışlarında anne takdir eder ve aferin der. Anneye göre; DA oyun oynarken; oyuncak çantalar ve bebeklerle oynamayı tercih ediyor. Tercih ettiği oyunlar ise bireysel olarak oynanan oyunlar.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Sınıf öğretmeni DA için; kendisi ile ilişkilerinin iyi olduğunu, arkadaşları ile iletişim kurmakta zorluklar yaşadığını, bir problem yaşandığında kendisini savunamadığını, derse katılmaya istekli olduğunu, kalabalık ortamlarda uygun tutumlar sergilediğini, grup halinde oyunlara katılmayı sevdiğini ve grup oyunlarında sıkıntı yaşamadığını belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni DA için; arkadaşları ile sessiz ve içine kapanık tutumlar sergilediğini, ders esnasında ara sıra kaygılı tutumları olsa da genellikle

rahat tutumlar sergilediğini, kalabalık ortamlarda kaygılı tutumlar sergilediğini, kurallara uymak konusunda sıkıntı yaşamadığını, grupla eğlenceli ve basit oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

İlk Yapılan Formel Değerlendirmeler

DA;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 39,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 41,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 61(Tablo:9) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 56,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 45(Tablo:10) almıştır.
- Karnesinde Türkçe ve Fen Bilimleri notları; 4, Matematik ve Hayat Bilgisi, notları; 3'tür (Tablo:11).

1. Seans Özet

DA oyun odasına alındıktan sonra oda tanıtılmış, başlangıç sözleri olan "D…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 1

DA oyun saati başlangıcında odayı incelemiş, terapistin desteği ile oyuncaklarla ilgilenmiş ancak oyun kurmamıştır. Oyuncakları incelerken sıklıkla terapiste bakarak, onay beklemiştir.

1. seans gözlemlenen temalar: Güven, şiddet, düzeltme.

2. Seans Özet

DA oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "D…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 2

Dr. Seti, hacıyatmaz ve oyun evi ile pasif şiddet içeren oyunlar oynamıştır. Oyun esnasında terapiste bakmaya ve onay aramaya devam etmiştir. Legolarla düzen temalı oyunlar oynamış ve son 1 dakika uyarısı verildiğinde tüm oyuncakları toplamıştır.

2. seans gözlemlenen temalar: Düzen, güvensizlik, pasif şiddet.

3. Seans Özet

DA oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "D…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 3

Oyuna başlamadan önce resim gereçlerini incelemiştir. Kısa bir süre hacıyatmaz ve silahlarla oynamıştır. Masa da resimler çizmiş, resimlere bazı yazılar yazmıştır. Çizimleri esnasında yaptığı tüm hataları silerek düzeltmiştir. Resimlerine imza atarak kişiselleştirmiş, en sonunda resimlerin üstüne pençelere çizip hepsini saklamıştır.

3. seans gözlemlenen temalar: Saklama, mükemmeliyetçilik.

4. Seans Özet

DA oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "D…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 4

Hacıyatmaz ve silahlarla şiddet temalı oyunlar oynayarak başlamıştır. Güzellik malzemeleri, bebek ve bebek bakım gereçleri ile bakım temalı oyunlar oynamıştır. Bu oyunlar esnasında bebeğin cinsel bölgelerini yıkayarak ve iğne yaparak cinsellik temalı oyunlar oynamış, son 1 dakika uyarısı verildiğinde tüm oyuncakları toplamıştır.

5. **seans gözlemlenen temalar:** Bakım, besleme, şiddet, cinsellik.

1. Aile Geri Bildirim Seansı

İlk dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak DA'nın oyunlarının genel temasının pasif şiddet, cinsellik ve düzen olduğu görülmektedir. Ayrıca seanslar esnasında güvensiz ve çekingen tavırları dikkat çekmiştir. Yapılan aile görüşmesinde aileye bu durumdan bahsedilmiş ve evdeki tutumları sorulmuştur.

Anne; evde de ürkek tavırlar sergilediğini anlatmıştır. Yaşanan olumsuz bir olayda kesinlikle kendini savunmadığını, sorulan sorulara cevap vermediğini anlatmıştır. Aynı tutumları okulda da sergilediğinden bu sebeple yaşanan olaylarda sürekli suçlu konuma düştüğünden, arkadaşlarının isteklerine karşı gelemediği için eşyalarına sahip çıkmadığından bahsetmiştir.

Sessiz kaldığı durumlarda nasıl bir tutum sergiledikleri sorulduğunda; anne kendisinin konuşmaya teşvik etmeye çalıştığını, ablalarının ve babasının ısrarcı olduğunu, babanın zaman zaman sinirli tavırlar sergilediğini anlatmıştır.

Anneye DA'nın kendisini anlatmasının gerekli olduğu zamanlarda susuyor olmasının bir tepki olduğu, bu durumun da aslında bir ifade olduğu anlatılmıştır. Konuşmadığı zamanlarda yapılması gerekenin ısrarcı tavırlar yerine daha anlayışlı tavırlar olduğu anlatılmış ve örnek diyaloglar gösterilmiştir. Aileye haftada yarım saatte olsa DA ile bireysel olarak vakit geçirebileceği zamanlar ayarlamaları önerildi.

5. Seans Özet

DA oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "D…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 5

Oyun tamir aletleri ve hacıyatmazla bakım temalı oyunlarla başlamıştır. Doktor seti ve oyuncak bebeklerle; bebekleri sürekli giydirip soyundurarak cinsellik temalı oyunlar, bebekleri yastıkla boğup öldürerek cinsellik temalı oyunlar ve üstlerini örtüp saklayarak gizlilik temalı oyunlar oynamıştır. Bowling ile oynamış ve lobutları devirmek için defalarca deneme yapmıştır. Oyun saati bitti denildiğinde lobutları devirmeden odadan çıkmamıştır.

5. seans gözlemlenen temalar: Ölüm, bakım, gizlenme, cinsellik.

6. Seans Özet

DA oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "D…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 6

Karakter oyuncaklar ile bakım, ölüm, gizlilik ve cinsellik temalı oyunlar oynamıştır. Oynadığı karakterleri önce bakım vermiş, sonra yastıkla boğup öldürmüş, en sonunda ise üzerine örtü örtüp gGözlemiştir. Karakterleri soyarak cinsellik temalı oyunlar oynuyor. Mutfak gereçleri ile beslenme temalı oyunlar oynamıştır.

6. seans gözlemlenen temalar: Ölüm, bakım, beslenme, gizlilik, cinsellik.

7. Seans Özet

DA oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "D…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 7

Ünlü hacıyatmazı döverek başlamıştır. Yaşlı karakter oyuncakları ütü masasında ütülemek fırına koyup yatmak gibi ölüm ve şiddet içerikli oyunlar oynanmıştır. Resim gereçleri kullanarak farklı renklerde Yıldızlar çizmiş çizdiği yıldızları kesip saklamıştır. Oyun hamuru ve mutfak gereçleri ile beslenme temalı oyunlar oynamıştır.

6. **seans gözlemlenen temalar:** Ölüm, bakım, beslenme, gizlilik, şiddet.

8. Seans Özet

DA oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "D…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 8

Hacıyatmaz ve kılıçlarla şiddet temalı oyunlar oynayarak başlamıştır. Sınıf maketini dağıtıp tekrar tekrar düzenleyerek şiddet ve düzen temalı oyunları oynamıştır. Karakter oyuncakları ve doktor seti ile cinsellik temalı oyunlar oynamıştır.

8. seans gözlemlenen temalar: Şiddet, düzen, cinsellik.

2. Aile Geri Bildirim Seansı

İkinci dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak DA'nın oyunlarının genel temasının şiddet, ölüm, cinsellik ve düzen olduğu görülmektedir. İlk dört seansa göre oyunların da görülen şiddet unsurlarında azalma görülmüştür. Gizlenme ve saklanma temalarında ise artış görülmektedir. Bu durum aileye anlatılmış ve evde ki yansımaları sorulmuştur.

Anne yapılan ilk aile görüşmesinden sonra aile bireylerinin DA'ya karşı daha dikkatli davranmaya başladıklarını, suskun kaldığı zamanlarda konuşmaya zorlamadıklarını, haftada bir saatlik özel zaman dilimlerini uygulamaya çalıştığını ancak çok fazla maddi odaklı istekleri olduğundan zorlandığını anlatmıştır. Anne en çok zorlandıkları durumun; olumsuz bir şey yaşandığında, DA kendi cevaplarını vermediğinden insanların onun adına konuşması ve DA'nın bu söylenenleri kendi fikri gibi kabul etmesi olduğundan bahsetti.

Aileye DA'ya karşı edindikleri yeni tutumların işe yaraması için aralarında ki güven ilişkisinin oturması gerektiği, haftalık yapılan özel saatler için maddi odaklı etkinliklere sınırlama getirebilecekleri, DA'nın kendini savunması gerekli olan durumlar için teşvik edici olmaları ancak çözümü beğenmedikleri zamanlarda eleştirel olmaktan uzak olmaları önerildi. Empatik dinlemenin önemi anlatıldı ve örnek çalışmalar yaptırıldı.

9. Seans Özet

DA oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "D…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 9

Hacıyatmaz silahlar ve tamir aletleri ile şiddet ve onarım temalı oyunlar oynamıştır. Oyun hamuru ve mutfak gereçlerini kullanarak beslenme temalı oyunlar oynanmıştır. Oyun saati bitti dendiğinde odayı tamamen toplamaya çalışmıştır.

9. seans gözlemlenen temalar: Şiddet, onarım, beslenme, düzen.

10. Seans Özet

DA oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "D…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 10

Bowling takımı ile başarı temalı oyunları oynamıştır erkek bebek ve Doktor seti ile bakım ve cinsellik temalı oyunları oynamıştır erkek bebeği defalarca soyundurup giydirmiş zorlandığı Kıyafetlerde sonuç elde edene kadar pes etmemiştir.

10. seans gözlemlenen temalar: Başarı, bakım, cinsellik.

11. Seans Özet

DA oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "D…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 11

Araçlar, hamur seti ve silahlarla şiddet ve onarım temalı oyunlarla başlamıştır. Oyun hamuru mutfak malzemelerini kullanarak beslenme temalı oyunları oynamıştır. Son 1 dakika uyarısı verildiğinde odayı toplamış ve her şeyin yerli yerinde olduğundan emin olarak odadan çıkmıştır.

11. seans gözlemlenen temalar: Düzen, beslenme, şiddet.

12. Seans Özet

DA oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "D…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 12

Oyun hamurları ile düzgün daireler yapmaya çalışarak oyuna başlamıştır. Yaptığı daireleri ütülemiş, makasla kesmiştir. Hacıyatmaz ve silahlarla şiddet temalı oyun oynamıştır. Erkek bebeği soyarak cinsellik temalı oyunlar oynamış, oyun bitince odayı toplayarak odadan çıkmıştır.

12. seans gözlemlenen temalar: Düzen, şiddet, cinsellik.

3. Aile Geri Bildirim Seansı

Üçüncü dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak DA'nın oyunlarının genel temasının şiddet, cinsellik ve düzen olduğu görülmektedir. Oyunlarında ki şiddet unsurları azalma gösterse de hala görülmektedir. Son seanslarda içine kapanık yapısı sürse de zaman zaman terapiste cevaplar vermeye başlamıştır.

Aileye bu durum anlatıldığında evdeki tutumlarının da daha esnek olduğundan, okulda ise içine kapanık tutumunun sürdüğünden bahsetmişlerdir.

Aileye gözlemledikleri bu olumlu tutumların sürmesi ve hatta artması için hareketlerinin ödüllendirilmesi gerekliliğinden bahsedilmiştir. DA'un hareketlerinde ki değişim; eleştirilerin kesilmesi ile birlikte oluşan bir güven durumunun göstergesi olduğundan bahsedilmiştir. Aileye DA'un sessiz kaldığı durumlarda neler yaptıkları sorulmuş, olumlu olanları arttırmaları, olumsuz yönde olanları ise bırakmaları ile ilgili öneriler verilmiştir. Empatik dinleme ile ilgili egzersizler yapılmıştır.

13. Seans Özet

DA oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "D…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 13

Hacıyatmaz ve silahlarla şiddet temalı oyun oynayarak başlamıştır. Oyun hamuru ütü mutfak gereçlerini kullanarak beslenme bakım temalı oyunlar oynanmıştır. Son 1 dakika uyarısı verildiğinde her şeyin düzgün ve yerlerinde olduğundan emin olmaya çalışmıştır.

13. seans gözlemlenen temalar: Beslenme, bakım, şiddet, düzen.

14. Seans Özet

DA oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "D…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 14

Araçlar. silahlar bir tamir aletleri ile şiddet ve bakım temalı oyunlar oynamıştır. Karakter oyuncaklarının döverek fırında pişirerek ve iğne yaparak şiddet ve ölüm temalı oyunlar oynamıştır. Son 5 dakika uyarısı verince odayı toplayarak oyunu bitirmiştir.

14. seans gözlemlenen temalar: Şiddet, onarım, ölüm, düzen.

15. Seans Özet

DA oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "D…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 15

Oyunda yoğun bir biçimde şiddet temalı oyunlar oynamıştır. Oyun sonuna doğru tamir aletleri ile onların temalı oyunlar oynamış Son 1 dakika uyarısı verilince sınıf toplayarak oyun sonlandırılmıştır verince sınıf toplayarak oyunu sonlandırılmıştır.

15. seans gözlemlenen temalar: Şiddet, onarım, düzen.

16. Seans Özet

DA oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "D…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 16

Oyunu spor araba ile oynayarak başlamıştır. Daha sonra temizlik malzemelerini almış oyun odasını temizleyip tekrar tekrar düzenlemiştir. Karakter oyuncakları ve doktor

seti ile yoğun cinsel temalı oyunlar oynamıştır. Son 1 dakika uyarısı verildiğinde oyun evinin ve oyun odasının toplu olduğundan emin olup oyunu sonlandırmıştır.

16. seans gözlemlenen temalar: Düzen, temizlik, cinsellik.

4. Aile Geri Bildirim Seansı

Son dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak DA'nın oyunlarının genel temasının düzen ve şiddet olduğu görülmektedir. Ancak şiddet teması daha önceki seanslara göre daha az yoğunluk göstermektedir. Son seansta cinsellik teması tekrar görülmüştür. Ayrıca DA seans esnasında terapistin oyunlarına aktif katılmasına izin vermese de terapist ile kurduğu iletişimi arttırmış, kendiliğinden iletişim başlatmaya ve başlatılan iletişimi sürdürmeye başlamıştır. Yapılan aile görüşmesinde; aileye bu olumlu gidişatın sürmesi için DA'ya kendini ifade etmesi için daha fazla imkan sağlamaları, susmayı tercih ettiği zamanlarda konuşması için zorlamamaları önerilmiştir. Ayrıca cinsellikle ilgili merakının giderilmesi için nasıl bilgi vermeleri gerektiği anlatılmıştır.

Anne; DA'nın son dönemlerde ev içinde olumlu tutumlar sergilediğini, kendini ifade etmeye başladığını, kendi başına yıkanmak, okula yalnız gitmek gibi bazı sorumluluklar talep ettiğini ancak bu sorumlulukları vermede tereddütler yaşadıklarını anlattı.

Aileye DA'nın seanslar esnasında kendisine gösterilen empatik tutum neticesinde; iletişim becerilerinde olumlu yönde ilerleme gösterdiği görüldüğü, bu durumun çocuğun asıl ihtiyacının anlaşılmak ve eleştirilmemek olduğu anlatıldı. Aileye DA için sabırlı ve destekleyici bir tutum Gözlemeleri ayrıca yaşına uygun sorumluluklar verilerek özgüvenini desteklemeleri önerildi.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Sınıf öğretmeni DA için; karşılaştığı sorunlarda zaman zaman kavgacı bir tutum sergilediğini, derse sıklıkla katılım gösterdiğini, kurallara uymakta sıkıntı yaşamadığını, öğretmen gözetiminde ki grup oyunlarına katılırken, teneffüslerde yalnız kalmayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni DA için; bireysel seanslarda konuşkan ve şakacı olduğunu, derse katılım gösterdiğini, arkadaşlık kurmada çekingen olduğunu, kurallara uymada zorluk yaşamadığını, eğlenceli ve grup halindeki oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Son Yapılan Formel Değerlendirmeler

DA;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 34,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 41,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 58(Tablo:9) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 46,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 48(Tablo:10) almıştır.
- Karnesinde Türkçe notu; 2, Fen Bilimleri notları; 3, Matematik ve Hayat Bilgisi, notları; 4'tür (Tablo:11).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Sınıf öğretmeni DA için; karşılaştığı sorunlarda kendini ifade etme becerisinin arttığını, derse sıklıkla katılım gösterdiğini, kurallara uymakta sıkıntı yaşamadığını, bireysel ya da az kişi ile oynanan oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni DA için; bireysel seanslarda iletişime geçmekte sorun yaşamadığını, derse katılım gösterdiğini, arkadaşlık kurmada çekingen olduğunu, kurallara uymada zorluk yaşamadığını, bireysel oynanan oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Gözlem Amaçlı Yapılan Formel Değerlendirmeler

DA;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 41,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 37,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 54(Tablo:9) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 50,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 41(Tablo:10) almıştır.
- Karnesinde Türkçe notu; 3, Fen Bilimleri, Matematik ve Hayat Bilgisi, notları; 4'tür (Tablo:11).

Bulgular

DA ile yapılan oyun terapi seanslarına ait; oyunu sürdürememe, dağınıklık, amaçsız oyun oynama, hakimiyet, duygularını ifade etmeme ve olumsuz duygular temalarının ilk seanslarda daha yoğun gözlemlendiğini, daha sonraki seanslarda

azaldıklarını görmekteyiz. Olumsuz temaların yoğunluğundaki azalma (Grafik:54) ve çocuğun durumluk ve sosyal anksiyete puanlarında (Tablo:9) birbirine paralel bir düşüş görülmektedir. Seanslar bittikten 6 ay sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde DA'un sürekli puanında düşüş olduğu, sosyal kaygı puanında ki düşüşün sürdüğü, sosyal kaygı durumluk kaygı puanında ise artış olduğu görülmektedir.

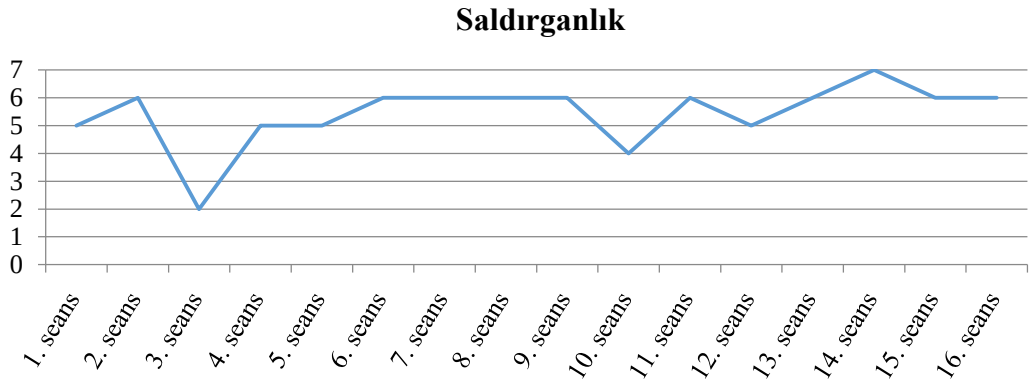
Seanslara başlamadan önce temel derslere (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 3,50'dir. 16 haftalık oyun terapi seanslarından sonra bu ortalama 3,25 'e düşmüştür. Gözlem değerlendirmesi için alınan bir sonraki karne de ortalaması 3,75'e yükselmiştir. (Tablo:11)

DA'nın ailesi ile yapılan ilk görüşmelerde aile; çocuğun iletişim başlatmakta zorlandığından, kendisine bir haksızlık yapıldığında sessiz kalıp kendini savunmadığından rahatsız olduklarını belirtmiştir. Yapılan aile görüşmelerin de ailenin çocuğun sessiz kaldığı durumlarda aşırı baskı kurduğu, sıklıkla eleştirdiği, sorumluluk vermekten kaçındıkları anlaşıldı ve bu konularda yardımcı olundu. Ayrıca aileye empatik dinleme becerileri ve sabırlı davranma becerileri kazandırılmaya çalışıldı. Nasıl sorumluluk verecekleri anlatıldı. Yapılan ilk algılanan aile tutumları ve ikincisi kıyaslandığında sorumluluk ve kabul alt boyutunda azalma olduğu, otorite ve denetleme alt boyutunda ise artış olduğu görülmektedir. Aile ile yapılan görüşmeler de aile çocuğa karşı göstermeleri gereken empatik ve sabırlı tavırları oturtmaya çalıştıklarını anlatmışlardır. Aileden bu tutuma devam etmeleri istenmiştir. 6 ay sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde ise sorumluluk ve kabul alt boyutunda artış olduğu, otorite ve denetleme alt boyutunda ise olduğu azalma görülmektedir (Tablo:10). Aile çocuğa karşı tutumlarında sabırlı ve empatik tavırlarını sürdürmeye çalıştıklarını bildirmiştir.

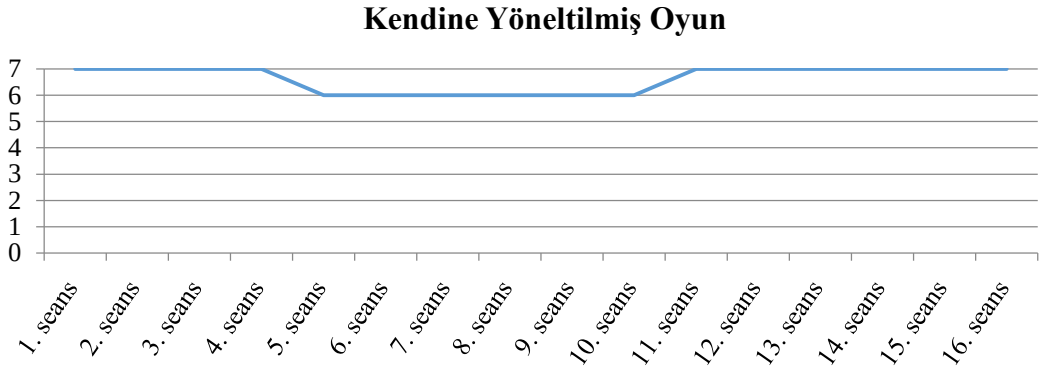
Başlangıç değerlendirmesinde hem sınıf öğretmeni DA'nın arkadaşları iletişim kurmakta zorluk yaşadığını, bir problem yaşandığında kendisini savunamadığını öğretmen kontrolünde ki grup oyunlarında katılım gösterdiğini belirtmiştir. Rehabilitasyon merkezinde ki öğretmeni DA'nın arkadaşları ile sessiz ve içine kapanık tutumlar sergilediğini, ders esnasında ara sıra kaygılı tutumları olsa da genellikle rahat tutumlar sergilediğini, kalabalık ortamlarda kaygılı tutumlar sergilediğini, grupla eğlenceli ve basit oyunları tercih ettiğini bildirmiştir.

Oyun terapi seanslarından sonra alınan bilgilere göre ise her iki öğretmende; derse karşı ilgili olduğunu, derslere katılım gösterdiğini, kurallara uymaya çalıştığını bildirmişlerdir. Sınıf öğretmeni arkadaşları ile iletişiminin arttığını, kendini savunmaya başladığını hatta zaman zaman kavgacı tutumlar sergilediğini bildirmiştir. Bu durumun oyun terapi seanslarında görülen; terapistle iletişiminin artması durumu ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

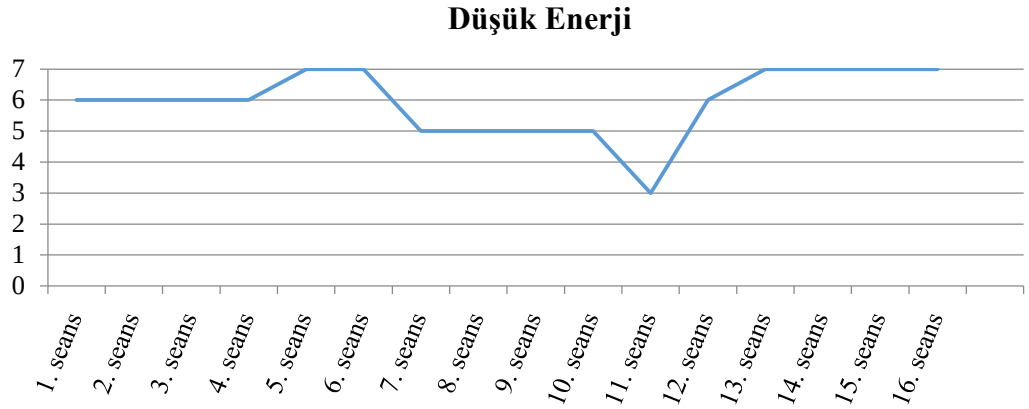
Oyun terapi seanslarından 6 ay sonra öğretmenlerden alınan değerlendirmelerde, her iki öğretmeni de iletişim becerilerinde artış olduğundan bahsetmiştir. Sınıf öğretmeni kendini ifade etme becerisinin arttığından bahsetmiştir. Bu durum ailenin çocuğa karşı tutumlarında sabırlı ve empatik tavırlarını sürdürmeye çalışmaları ile uyumlu görülmektedir.

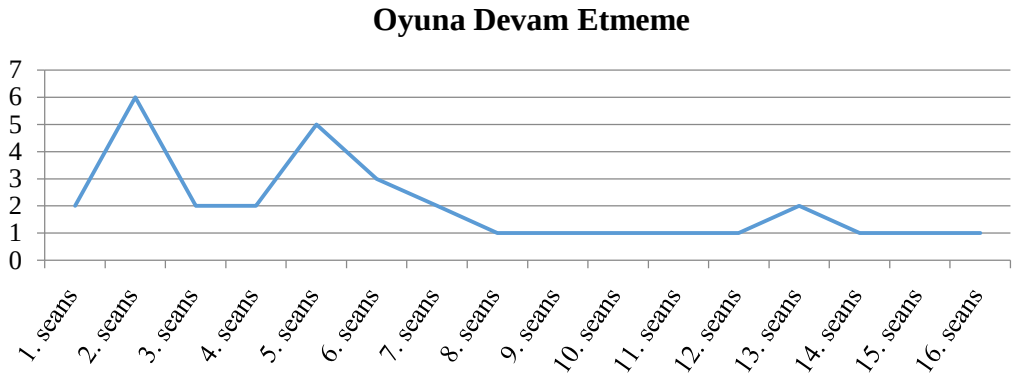
Grafik 36: DA'nın Saldırganlık Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

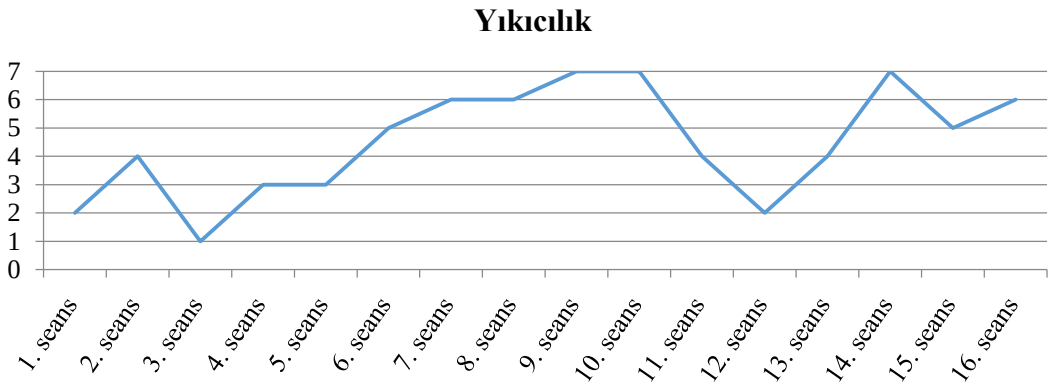
Grafik 37: DA'nın Oyunu Kendine Yöneltme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

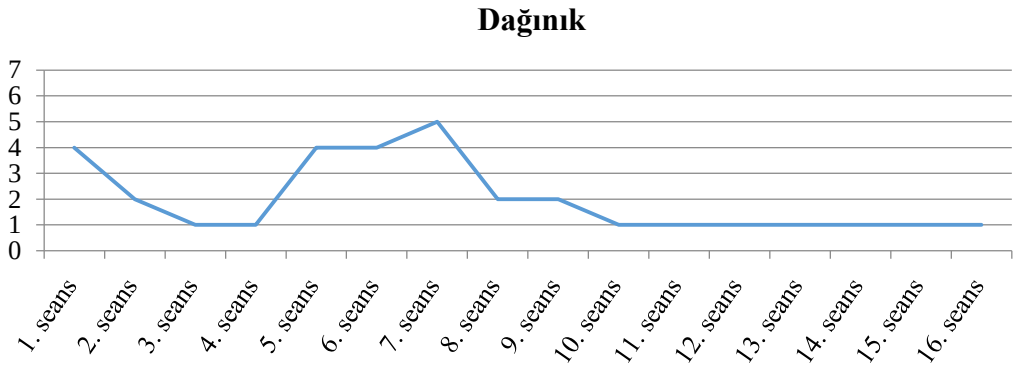
Grafik 38: DA'nın Enerjisinin Seanslar Esnasındaki Değişimi

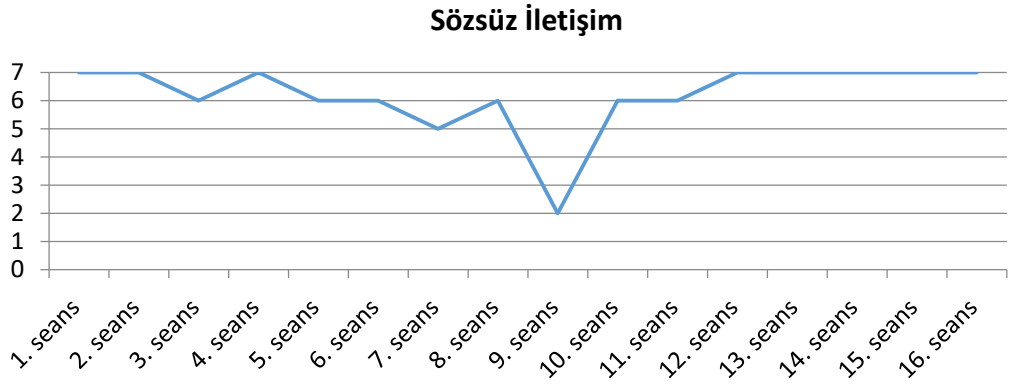
Grafik 39: DA'nın Oyuna Devam Etmeme Davranışının Seanslar Esnasındaki DeğişimiGrafik

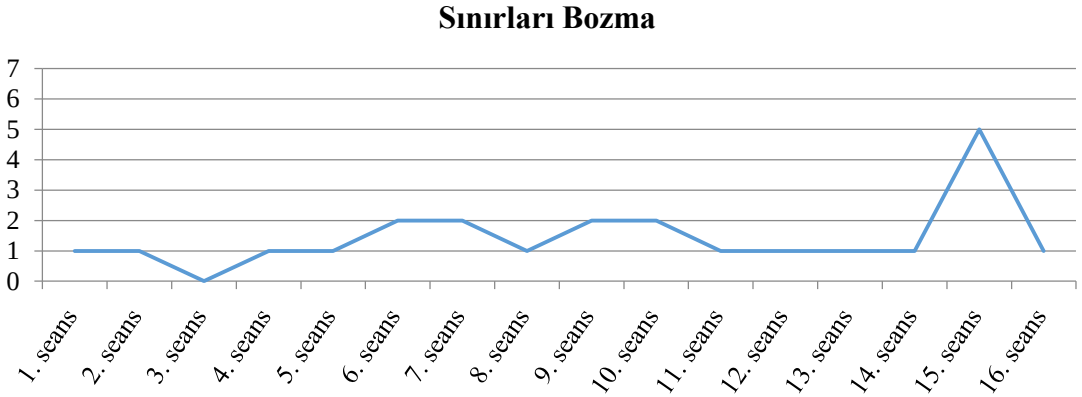
40: DA'nın Oyundaki Yıkıcı Davranışlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi

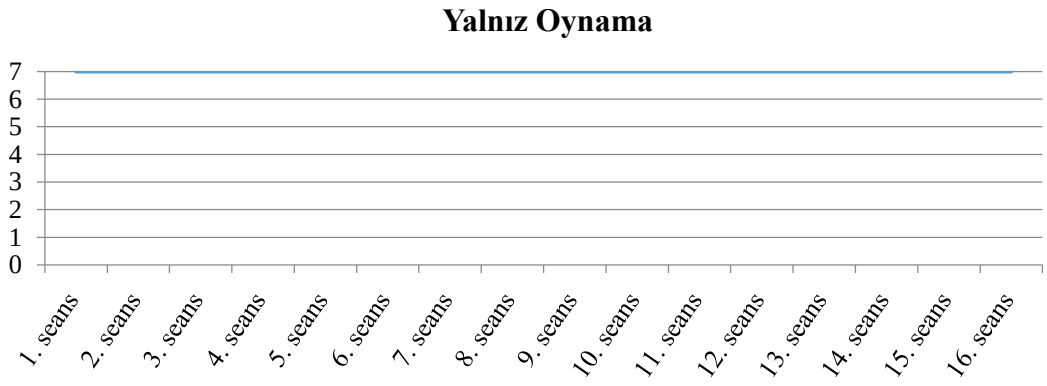
Grafik 41: DA'nın Oyundaki Dağınıklığının Seanslar Esnasındaki Değişimi

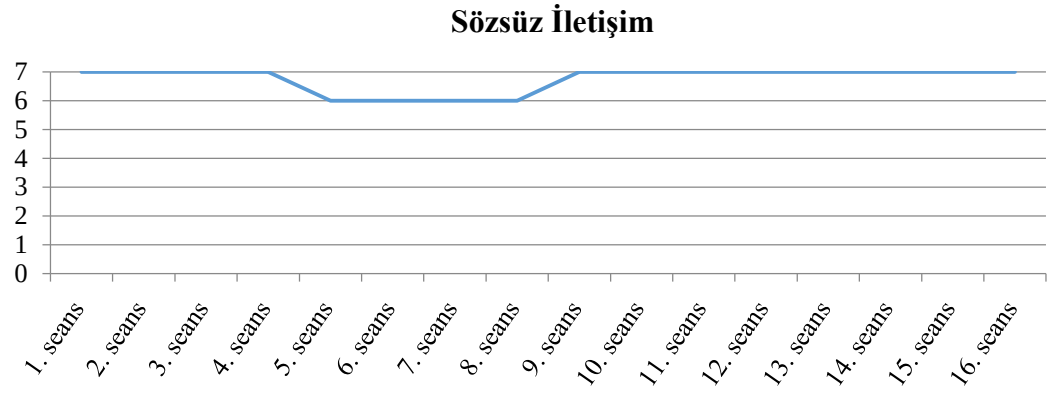
Grafik 42: DA'nınOyundaki Konuşma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

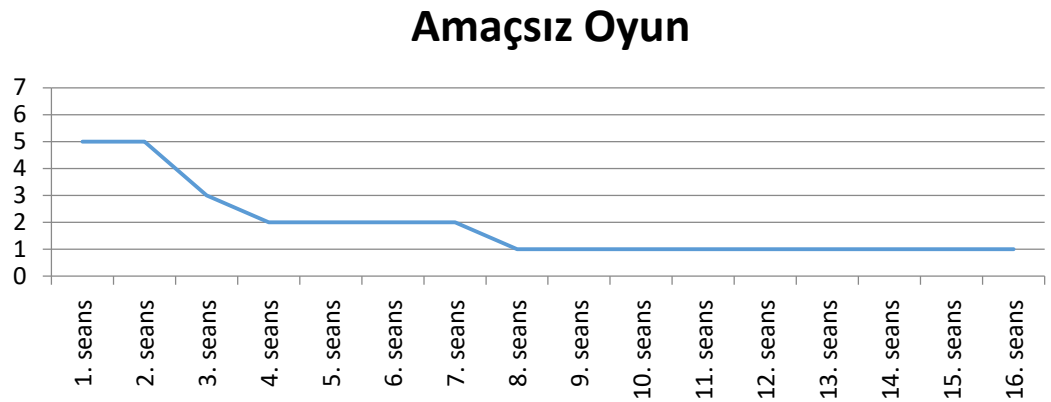
Grafik 43: DA'nın Oyundaki Sınırları Bozma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

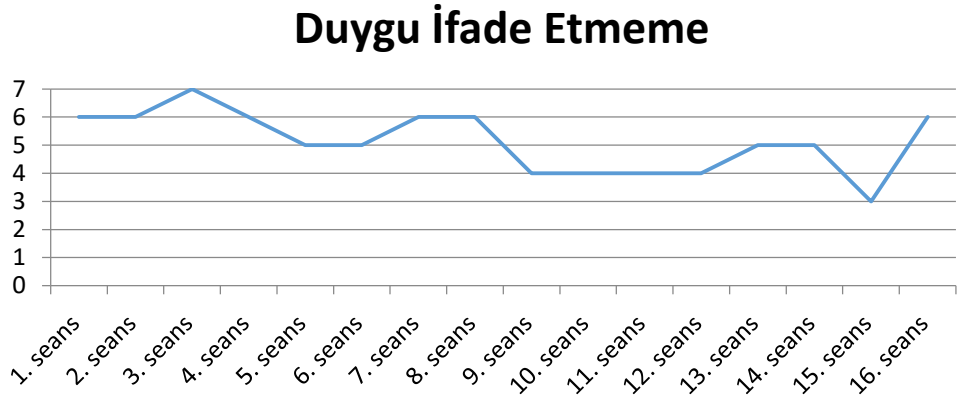
Grafik 44: DA'nın Oyundaki Yalnız Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

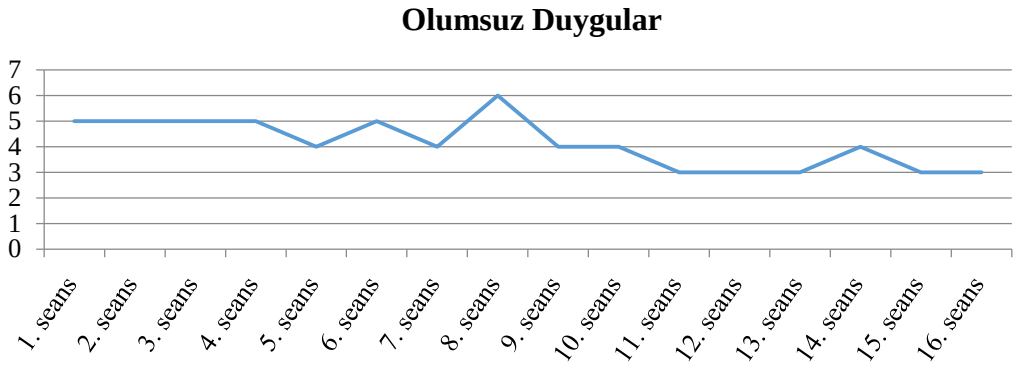
Grafik 45: DA'nın Oyundaki Sözsüz İletişim Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

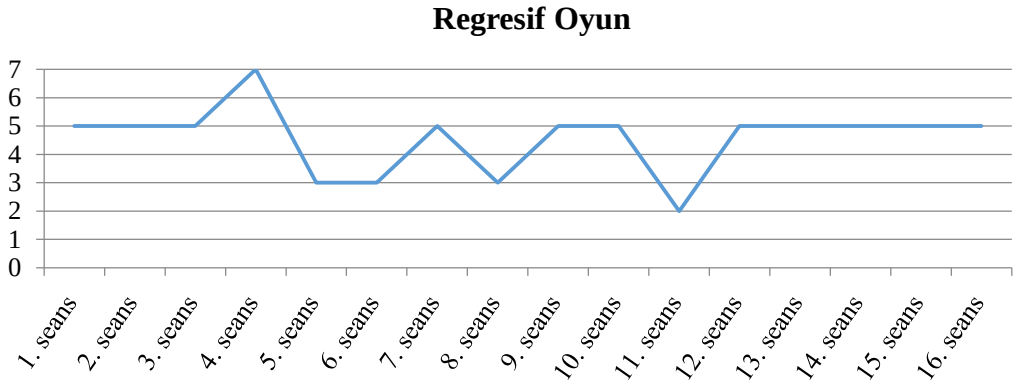
Grafik 46: DA'nın Amaca Yönelik Oyun Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

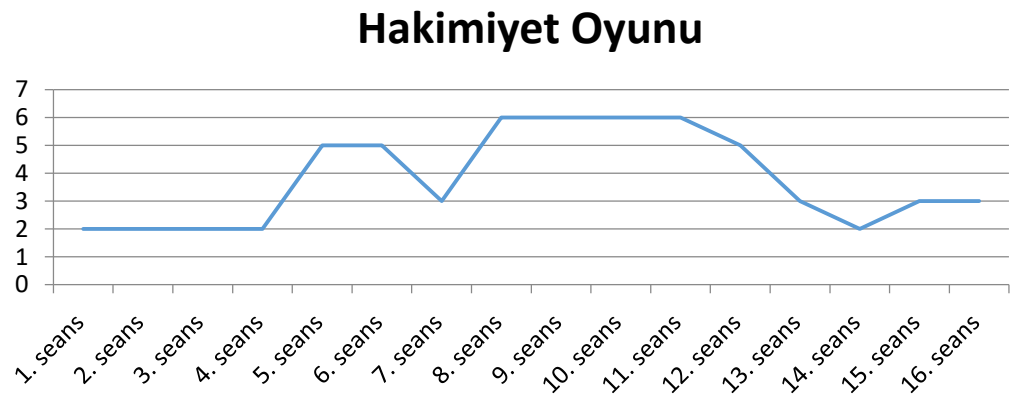
Grafik 48: DA'nınOyundaki Duygularını İfade Etme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

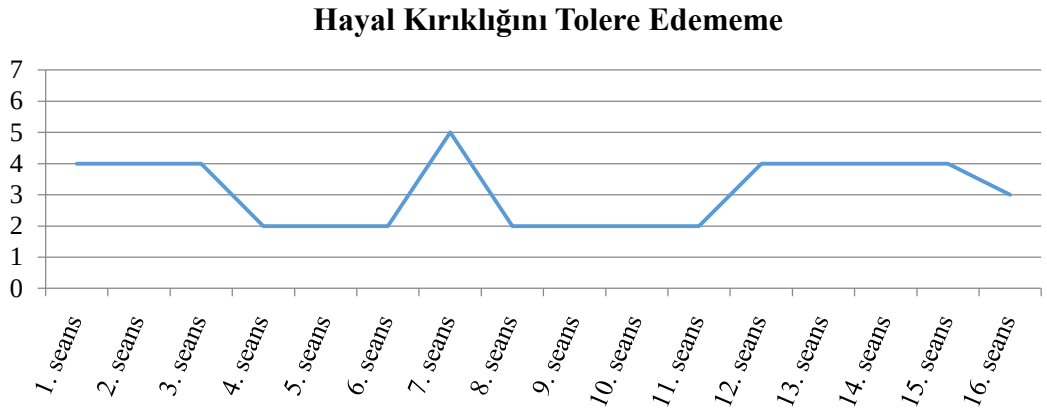
Grafik 47: DA'nın Olumsuz Duygu Yoğunluğunun Seanslar Esnasındaki Değişimi

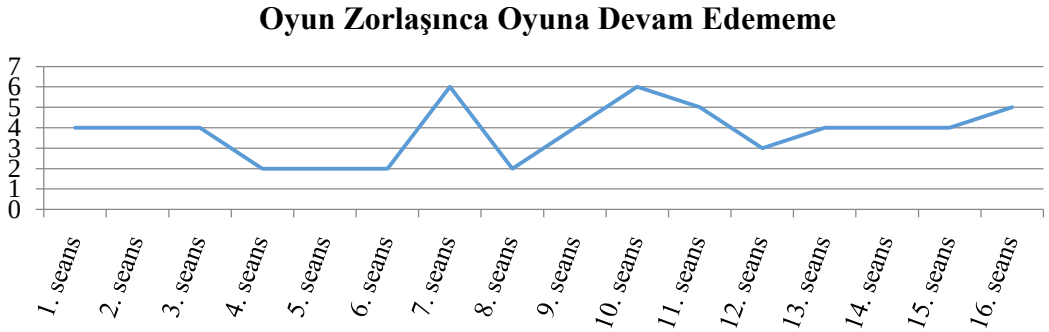
Grafik 48: DA'nın Regresif Oyunlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi

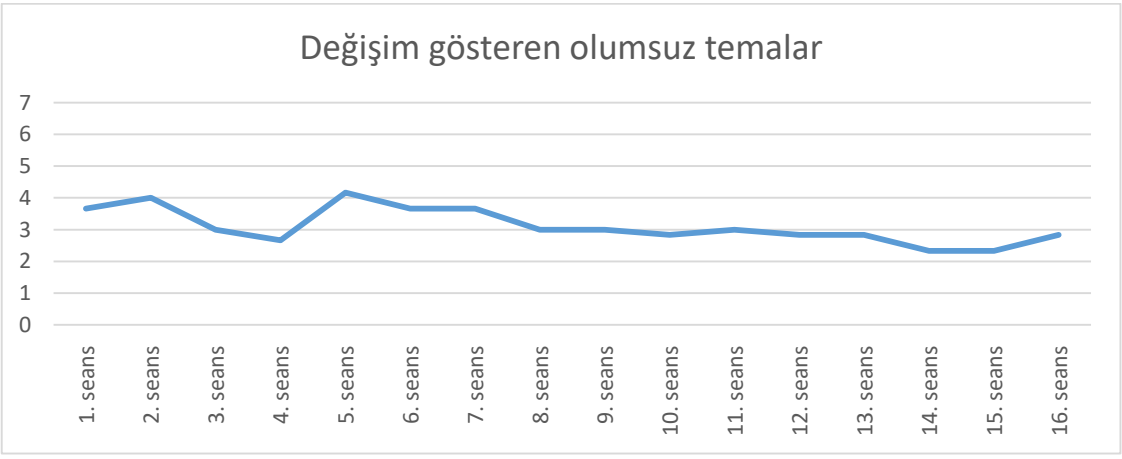
Grafik 49: DA'nın Oyunda Hakimiyet Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 50: DA'nın Oyundaki Hayal Kırıklığını TolereEdememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 51: DA'nın Oyun Zorlaşınca Devam Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 52: DA'nın Oyunlarında Değişim Gösteren Temaların Seanslar Esnasındaki Değişimi

Tablo 9: DA'nın Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sürekli Kaygı	Durumluk Kaygı	Sosyal Kaygı
Ön Test	41	39	61
Son Test	41	34	58
Gözlem	37	41	54

Tablo 10: DA'nın Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sorumluluk ve Kabul	Otorite ve Denetleme
Ön Test	56	45
Son Test	46	48
Gözlem	50	41

Tablo 11: DA'nın Aldığı Karne Notları

	Türkçe	Matematik	Hayat Bilgisi	Fen Bilimleri	KarneNotları Ortalaması
Ön Test	4	3	3	4	3,5
Son Test	2	4	4	3	3,25
Gözlem	3	4	4	4	3,75

3.1.1.4. Denek 4

EK; 10 yaşında kız çocuk. Tek çocuk. 2016 yılı Eylül ayında Kartal Lütfi Kırdar Eğitim Araştırma Hastanesinden Özgül Öğrenme Güçlüğü tanısı almıştır. Anne 34 yaşında, lise mezunu, işçi. Baba 34 yaşında, ilkokul işçi. EK'nin kuzeni de özgül öğrenme güçlüğü tanısı taşımaktadır. Ailesinde ya da yakın akrabalarında başka herhangi bir engel durumu bulunmamaktadır.

Anamnez Esnasında Alınan Bilgiler

Alınan anamnez esnasında anne; gebeliğin istediği bir gebelik olduğunu, hamilelik esnasında herhangi bir problem yaşamadığını, doğumun normal yolla gerçekleştiğini belirtmiştir. Yine anneden alınan bilgilere göre; EK 2 yaşına kadar anne sütü almıştır. Anne sütü zorla bırakılmıştır. EK 1,5 yaş civarında 2 kelimelik cümleler ile konuşmaya başlamıştır. Tuvalet eğitimi biraz zorlu olmuştur. Tuvalet eğitimi esnasında ödül ceza yöntemi kullanılmıştır. 1 yıl süre ile okul öncesi eğitime katılmıştır. Okula başlarken anneden ayrılmada zorluk yaşamamıştır. Arkadaş edinirken zorluk yaşamadığını genellikle iletişimi kendisinin başlattığını bildirmiştir. Anneye göre EK kurallara uymakta zorlanmaktadır. Pozitif bir çocuktur. Annenin ifadesine göre; aile kurallar konusunda tutarsızdır. Her iki ebeveyni de yaşadıkları sorunların çocuğu etkilediğini düşünmektedir. Anneye göre; EK oyun oynamak yerine telefonla oynamayı tercih etmekte, arkadaşlarıyla olduğu zamanda koşturmalı oyunları tercih etmektedir.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Sınıf öğretmeni EK için; kendisi ile ilişkilerinin iyi olduğunu, arkadaşları ile iletişim kurmakta zorluk yaşamadığını, bazen hırçın tavırlar sergileyebildiğini, derse

katılım göstermediğini, kalabalık ortamlarda çekingen olduğunu belirtmiştir. Oynadığı oyunlarla ilgili gözlem belirtmemiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni EK için; derslerde genellikle uyumlu olduğunu ancak katılım göstermediğini, kalabalık ortamlara kolay uyum sağladığını zaman zaman davranış problemleri sergileyebildiğini, kurallara uymakta zorlandığını, oyunlardan çabuk sıkıldığını, bireysel yerine grupla oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

İlk Yapılan Formal Değerlendirmeler

EK;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 43,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden46,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden55 (Tablo:12) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 46,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 37(Tablo:13) almıştır.
- Karnesinde Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisinotları 2'dir. (Tablo:14).

1. Seans Özet

EK…. oyun odasına alındıktan sonra oda tanıtılmış, başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 1

EK; herhangi bir oyun kurmadan oyuncakları ve oyun odasını incelemiştir. Sürekli olarak terapiste "Nasıl oynayalım?" diye sorarak terapistten karar vermesini istemiştir.

1. seans gözlemlenen temalar: Bağımlılık, iletişim.

2. Seans Özet

EK…. oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 2

EK; ne oynayacağına terapistin karar vermesini isteyerek oyuna başlamıştır. Terapist masadaki kalem ve kâğıtları önerince; terapistten kâğıttan tuzluk yapmasını istemiştir. Oyun boyunca terapiste görevler vererek tepkisini ölçmeye devam etmiştir. Oyun evi ile düzen temalı oyunlar oynamıştır. Oyun saati bitti dendiğinde odadan çıkmayı reddetmiş, üçüncü uyarıda odadan çıkmıştır.

2.seans gözlemlenen temalar: İletişim, hakimiyet, bağlılık.

3. Seans Özet

EK…. oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 3

EK terapistin tuzluk yapmasını isteyerek başlamış oyun boyunca terapistten bir şeyler yapmasını istemeye devam etmiştir. Oyun evi ile düzen temalı oyunlar, toplar ve süpürge ile vuruşlar yaptığı kendini ispat etme temalı oyunlar oynamıştır. Sıklıkla sınırları bozmayı denemiş, oyun odasından eşyalar alıp götürmek istemiş ve oyun saati bittiğinde çıkmak istememiştir.

3. seans gözlemlenen temalar: Kendini ispat etme çabası, iletişim, hakimiyet, bağlılık.

4. Seans Özet

EK…. oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 4

EK şiddet içeren oyuncaklarla terapiste yönelik şiddet temalı oyunlarla başlamıştır. Temizlik ve ev malzemeleri ile terapistle beraber bakım temalı oyunlar oynamış, bu oyunlar esnasında terapist üzerinde tam hakimiyet kurmuştur. Kendisi emzik ile regresif oyunlar oynamış terapistten de bu oyuna eşlik etmesini istemiştir. Oyun esnasında sık sık oyunun ne zaman biteceğini sormuş ve bitmesini istemediğini söylemiştir. Oyun odasından emziği alıp, götürmek istemiş ve oyun saati bittiğinde çıkmak istememiştir.

4. seans gözlemlenen temalar: Regresyon, bağlanma, hakimiyet, şiddet.

1. Aile Geri Bildirim Seansı

İlk dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak EK'nin oyunlarının genel temasının bağlanma, hakimiyet ve iletişim olduğu görülmektedir. Ayrıca son seansta yoğun olarak regresyon teması görülmüştür. Yapılan aile görüşmesinde aileye bu durumdan bahsedildi ve genel durumunu yansıtıp yansıtmadığı soruldu.

Anne; eşi ile sıkıntılı bir dönem yaşadıklarını, sıklıkla kavga ettiklerini son 1 haftadır eşinin evi terk ettiğini, kavga ettikleri süreçte EK'nin ortamda bulunduğunu ve olumsuz etkilendiğini anlattı. Genel olarak EK'nin kurallara uymakta zorlandığından,

isteklerini bağırarak anlattığından, böyle durumlarda kendisinin de sinirlendiğinden ve tartıştıklarından bahsetti.

Anneye; yaşanan ebeveyn tartışmalarının çocukları olumsuz etkilediği anlatıldı. EK' de görülen hakimiyet temasının yoğunluğunun çevresinde ki bu olaylar da söz hakkının olmamasından kaynaklı olabileceği söylenip, yaşanan sıkıntıları EK'yi nasıl anlattıkları soruldu.

Anne çocuğa durumla ilgili bilgi vermediklerini, süreçle ilgili EK ile konuşmamaya çalıştıklarını söyledi.

Aileye çocuğun durumla ilgili dürüstçe ve yaşına uygun bir biçimde bilgilendirilmesi gerektiği anlatılıp, örnek konuşmalar yapıldı. Çocuğun yaşanan bu durumdan olumsuz etkilenmesinin normal olduğu, hırçınlık yaptığı zamanlarda sabırlı davranmaları gerektiği anlatıldı.

5. Seans Özet

EK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 5

EK oyuna terapistle emzik emerek başlamıştır. Mutfak malzemeleri ile akım temalı oyunlar, terapiste yönelik şiddet içeren oyunlar ve terapistin onu taklit etmesini istediği oyunlar oynamıştır. Oyun boyunca emziği emmeye devam etmiştir ve terapistin çıkartmasına da izin vermemiştir. Oyun odasından oyuncaklar alıp götürmek istemiş ve oyun saati bittiğinde çıkmak istememiştir.

5. seans gözlemlenen temalar: Regresyon, bağlanma, hakimiyet, şiddet, beslenme-bakım, kendini gösterme çabası.

6. Seans Özet

EK oyun odasına odasın alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 6

EK oyuna hacıyatmazın kendisine verilmesini isteyerek başlamıştır. Terapist isteğini reddince baştan oyun oynamayı reddetmiş daha sonra oyunlarında terapistle arasına sınırlar koymaya çalışmıştır. Sınırları zorlamış ancak devam ederse oyunun biteceği söylenince vazgeçmiştir. Biberondan su içmiş ve terapistten de içmesini istemiştir. Dışarıdan ne yaptıklarının görülmesi için perdeyi açmıştır. Oyun saati bittiğinde çıkmayı reddetmiştir.

6. Seans gözlemlenen temalar: Regresyon, bağlanma, hakimiyet, sınır ihlali, şiddet.

7. Seans Özet

EK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 7

Oyun esnasında terapiste görevler vererek kendisinden uzaklaştırmıştır. Hacıyatmazla şiddet temalı oyunlar oynamış, zaman zaman sınırları zorlamıştır. Oyun

odasından oyuncaklar götürmek istemiş ve oyun saati bittiğinde çıkmak istememiştir. Oyun esnasında sıklıkla bebeksi bir biçimde konuşmuştur.

7. seans gözlemlenen temalar: Sahip olma, regresyon, bağlanma, hakimiyet, sınır ihlali.

8. Seans Özet

EK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 8

Oyuna "Oyun hiç bitmesin istiyorum."diyerek başlamıştır. Ne oynayacağına terapistin karar vermesini istemiş, sunulan seçeneklerden resim çizmeyi seçmiştir. İçinde aşk yazan resmi gizlice çizip terapiste hediye etmiştir. Terapiste görevler vererek oyunu sürdürmüş, oyun odasından oyuncaklar götürmek istemiş ve oyun saati bittiğinde çıkmak istememiştir

8. **seans gözlemlenen temalar:** Sahip olma, bağlanma, hakimiyet, sınır ihlali.

2. Aile Geri Bildirim Seansı

İkinci dört seansın genel değerlendirmesine bakıldığında EK'nin oyunlarının genel temalarının regresyon, bağlanma, sınır ihlali ve hakimiyet olduğu görülmüştür.

Anne; babanın EK' yi alması gereken zamanlarda söz verip almadığını, bu durumun çocuğu olumsuz etkilediğini, anneyi sürekli yanında istediğini, evde sürekli itiraz eden, inatçı bir tutum takındığını anlattı.

Anneye; EK'nin seanslardaki regresif tavırlarının bu durumla uyumlu olduğu, çocuğun kendisini güvende hissetmesi için yaşanan olaylardan haberdar edilmesi gerektiği, verilen sözlerin tutulmasının önemli olduğu anlatıldı. EK'ye alınan kararlarda söz hakkı verilmesinin hakimiyet arzusunu tatmin edebileceği anlatıldı.

Anneye empatik dinlemenin önemi anlatılıp, egzersizler yapıldı.

9. Seans Özet

EK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 9

Terapistten tuzluk yapmasını isteyerek oyuna başlamış terapist her bitirdiğinde yenisini istemiştir. Belirgin bir oyun kurmamıştır. Terapistten bebeksi bir biçimde konuşmasını istemiştir. Oyuncaklara zarar verince terapist sınır koymuştur. Oyun odasındaki oyuncakların hepsini dağıtmış, oyun saati bitti dendiğinde odadan çıkmayı reddetmiş, odanın tamamen dağıldığından emin olunca çıkmıştır.

9. seans gözlemlenen temalar: Sahip olma, kendini gösterme çabası, hakimiyet, sınır ihlali.

10. Seans Özet

EK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 10

Terapistten on tane tuzluk yapmasını isteyerek oyuna başlamıştır. Belirgin bir oyun kurmamıştır. Oyun odasındaki oyuncakların hepsini dağıtmış, zaman zaman oyuncaklara zarar vermeye çalışınca terapsit sınır koymuştur. Son 5 dakika uyarısı verilince itiraz etmiş, oyun saati bittiğinde terapiste oyuncaklar fırlatarak çıkmıştır.

10. seans gözlemlenen temalar: Sahip olma, kendini gösterme çabası, hakimiyet, sınır ihlali.

11. Seans Özet

EK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 11

Terapistten on tane tuzluk yapmasını isteyerek oyuna başlamıştır. Belirgin bir oyun kurmamıştır. Oyun odasındaki oyuncakların hepsini dağıtmış, zaman zaman oyuncaklara zarar vermeye çalışınca terapist sınır koymuştur. Oyuncakları eve götürmek istemiş, oyun saati bittiğinde çıkmak istememiştir.

11. seans gözlemlenen temalar: Sahip olma, kendini gösterme çabası, hakimiyet, sınır ihlali.

12. Seans Özet

EK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 12

Terapistle birlikte oyun hamurlarından resimler yaptığı ilişki odaklı oyunlar oynamış, hamurları yanında götürmek istemiştir. Terapist izin vermeyince etrafa oyuncakları fırlatarak tepki göstermiştir. Oyuna hamurla oynayarak ve eve götürme isteğini yenileyerek devam etmiştir.

12. seans gözlemlenen temalar: Sahip olma, kendini gösterme çabası, hakimiyet, şiddet, sınır ihlali.

3. Aile Geri Bildirim Seansı

Anne ve baba ayrılık sürecinde olduğundan ebeveynler ile ayrı görüşülmüştür.

İlk dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak EK'nin oyunlarının genel temasının sahip olma, kendini gösterme çabası, hakimiyet ve sınır ihlali olduğu görülmektedir. Ayrıca son seansta yoğun olarak bağlanma teması görülmüştür. Yapılan aile görüşmesinde aileye bu durumdan bahsedildi ve genel durumunu yansıtıp yansıtmadığı soruldu.

Anne; eşi ile boşanma sürecine girdiklerini, sürecin tartışmalı olduğunu, çocuğun velayetini her iki tarafında istemediğini, bu tartışmanın EK'nin yanında yapıldığını anlattı.

Baba da benzer anlatımlarda bulundu. EK'yi alması gereken günlerde eşine kızgın olduğu için almadığını anlattı.

Ayrıca anne evde bazı kararlara katılmasına izin vermesinin EK'yi olumlu etkilediğini, evde daha ılımlı bir tutum içerisinde olduğunu söyledi.

Her iki ebeveyne de yaşanan ebeveyn tartışmalarının çocukları olumsuz etkilediği anlatıldı. Boşanma sürecinin çocuklar üzerinde güvensizlik hissi oluşturduğu, verilen sözlerin tutulmamasının bu duyguyu pekiştirdiği anlatıldı.

Babaya empatik dinlemenin önemi anlatılıp, her iki ebeveynle de empatik dinleme çalışmaları yapıldı.

13. Seans Özet

EK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 13

Terapiste oyun hamurundan elbiseler yaptırtmış, elbiseleri eve götürmek istemiştir. Kendi bir oyun kurmadan sadece terapistiGözlemiş ve sorular sormuştur. Oyun hamurlarını götüremeyeceğini anlayınca terapistten eve götürebileceği resimler çizmesini istemiştir.

13. seans gözlemlenen temalar: Bağlanma, sahip olma, kendini gösterme çabası, hakimiyet.

14. Seans Özet

EK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 14

Oyuna terapistten başka şeyler yapmasını isteyerek başlamış, uzunu süre oyun evini düzenlemiş, bu süreçte terapistle iletişime geçmemiştir. Daha sonra terapistten resim çizmesini istemiş kendisi hacıyatmazla oynayıp terapistin dikkatini çekmeye çalışmıştır. Oyun saati bittiğinde üzülmüş ancak itiraz etmeden çıkmıştır.

14. seans gözlemlenen temalar: Gizlenme, iletişim, kendini gösterme çabası, hakimiyet.

15. Seans Özet

EK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 15

Oyun boyunca terapiste eve götürebileceği resimler ve tuzluk yaptırmış, bir süre sınıf maketini düzenlemiş ve saldırganlık temalı oyuncaklarla oynamış ancak belirgin bir oyun kurmamıştır. Odadan çıkarken terapistin çizdiği resimleri ve yaptığı tuzlukları götürmüştür.

15. seans gözlemlenen temalar: İletişim, kendini gösterme çabası, hakimiyet.

16. Seans Özet

EK oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 16

Oyuna terapistten resim yapmasını isteyerek başlamıştır. Ne kadar süre kaldığını sormak dışında terapistle iletişime geçmemiştir. Tüm oyuncakları dağıtıp, hepsinin karmakarışık olduğundan emin olmaya çalışmış, bazı oyuncakları kırmaya çalışmıştır. Terapist sınır koyduğunda itiraz etmeden sınırlara uymuştur.

16. seans gözlemlenen temalar: İletişim, kendini gösterme çabası, hakimiyet.

4. Aile Geri Bildirim Seansı

Son dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak EK'nin oyunlarının genel temasının hakimiyet, iletişim ve kendini gösterme çabası olduğu görülmektedir.

Anne; EK'nin oyun seanslarını çok sevdiğini, sürekli seanslara gelmek istediğini, evde daha sakin olduğunu, evle ilgili kendiliğinden sorumluluklar almaya başladığını anlattı.

Anneye seanslarda çocuğun yaptığı her şeyin (sınır konulması gereken durumlar dışında) kabul edildiği, eleştiri yapılmadığı anlatıldı. EK'nin oyun seanslarını sevmesinin sebebinin oyun seanslarında ki tutumlar olduğundan, bu tutumların anne tarafından da benimsenmesinin faydalı olacağından bahsedildi. Anne ile empatik dinleme çalışmaları yapıldı. Anneye boşanma sürecinin hem kendisi hem de çocuk için sağlıklı geçmesi için danışmanlık alması önerildi.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Sınıf öğretmeni EK için; öğretmenleri ile iletişiminin iyi olduğunu, arkadaşları ile ilişkilerinde nadiren hırçın tavırlar sergilediğini, nadiren derse katıldığını, kalabalık ortamlarda sessiz ve çekingen olduğunu, bireysel oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni EK için; kendisi ile iletişiminin iyi olduğunu, arkadaşları ile olumlu ilişkileri olduğunu, kalabalık ortamlara uyum sağlayabildiğini, kurallara uymakta zorluk yaşadığını, grup halinde oynanan kutu oyunlarını sevdiğini belirtmiştir.

Son Yapılan Formel Değerlendirmeler

EK;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 41,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 30,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 52 (Tablo:12) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 64,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 34(Tablo:13) almıştır.
- Karnesinde notu; Fen Bilimleri,Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, notları; 2'dir (Tablo:14).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Sınıf öğretmeni EK için; öğretmenleri ile iletişiminin iyi olduğunu, arkadaşları ile ilişkilerinde nadiren hırçın tavırlar sergilediğini, nadiren derse katıldığını, kalabalık ortamlarda sessiz ve çekingen olduğunu, bireysel oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni EK için; kendisi ile iletişiminin iyi olduğunu, arkadaşları ile olumlu ilişkileri olduğunu, kalabalık ortamlara uyum sağlayabildiğini, kurallara uymakta zorluk yaşadığını, bireysel ve grupla oynanan tüm oyunları sevdiğini belirtmiştir.

Gözlem Amaçlı Yapılan Formel Değerlendirmeler

EK;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 39,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 26,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 45(Tablo:12) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 35,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 41(Tablo:13) almıştır.
- Karnesinde Matematik, Türkçe, Fen Bilimleri notları;2, Hayat Bilgisi notu; 3'tür (Tablo;14).

Bulgular

EK ile yapılan oyun terapi seanslarına ait; oyuna devam etmeme, saldırganlık, sınırları bozma ve amaçsız oyun temalarının ilk seanslarda daha yoğun gözlemlendiğini, daha sonra düşüşe geçtiği ama tekrar yükselmeleri olduğu görülmektedir. Yükselmeye rağmen başlangıç seviyesinden düşük seviyede sonlanmaktadır. Olumsuz temaların yoğunluğundaki azalma (Grafik:72) ve çocuğun anksiyete puanlarında (Tablo:12) birbirine paralel bir düşüş görülmektedir. Özellikle sürekli anksiyete puanında ciddi bir düşüş görülmüştür. Seanslar bittikten 6 ay sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde EK'nin kaygı puanlarında ki düşüş sürmektedir.

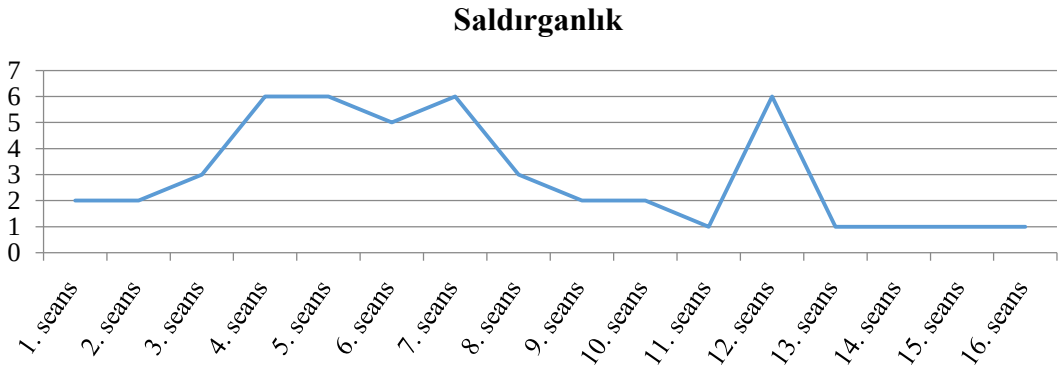
Seanslara başlamadan önce temel derslere (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 2'dir. Seanslardan sonra ortalamasında değişiklik olmamıştır. Gözlem değerlendirmesi için alınan bir sonraki karne de ortalaması 2,25'e çıkmıştır (Tablo:14).

EK'nin ailesi ile yapılan ilk görüşmelerde aile çocuğun; hırçın tavırlarından, kurallara uymakta zorluk yaşadığından bahsetmiştir. Aile ile yapılan görüşmelerde anne

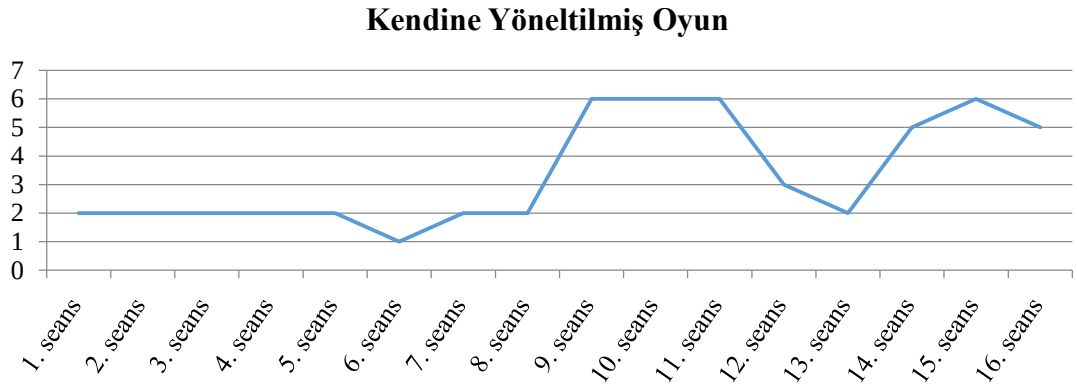
ve babanın ayrılık sürecini EK'ye doğru bir biçimde aktarmadıkları anlaşıldı. Aileden süreç konusunda dürüst olmaları istenmiş ve aileye durumu nasıl anlatacakları konusunda yardımcı olunmuştur. Çocuğun karar yetkisi olmadan gerçekleşen bu sürecin ondaki etkileri anlatılmış ve süreç nasıl dahil etmeleri gerektiği ile ilgili bilgi verilmiştir.

Yapılan ilk algılanan aile tutumları ve ikincisi kıyaslandığında sorumluluk ve kabul alt boyutunda artış, otorite ve denetleme alt boyutunda düşüş olduğu görülmektedir. Aile ile yapılan görüşmeler de bu durumun aile içi ilişkilere olumlu yansıdığı, çocuğun sorumlulukları yerine getirme de daha disiplinli olduğu, aksi tavırlarının azaldığı anlaşılmıştır. 6 ay sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde ise sorumluk ve kabul alt boyutunda düşüş yaşandığı hatta bu düşüşün başlangıç seviyesinin de altında olduğu, otorite ve denetleme alt boyutunda başlangıç seviyesinin üstüne çıkacak şekilde artış olmuştur (Tablo:14). Aile ile yapılan görüşmeler de annenin çocukla iletişiminin olumlu devam ettiği ancak babanın görüşmeyi kestiği anlaşılmıştır.

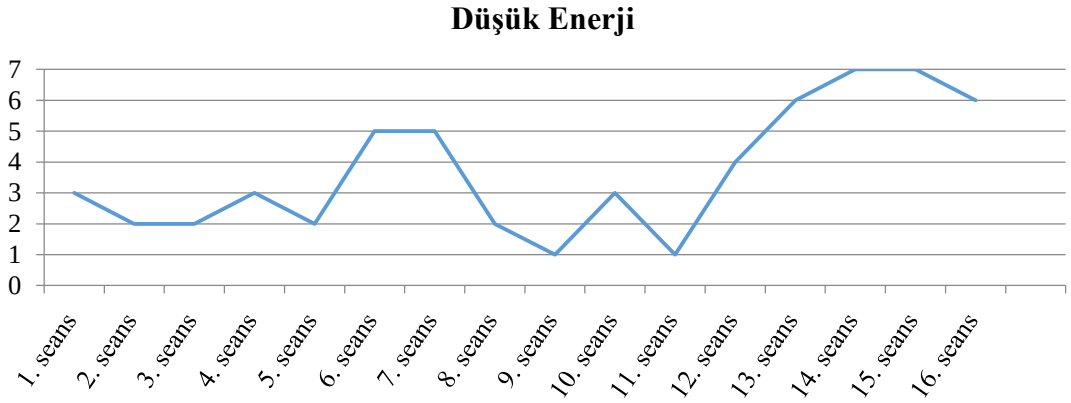
Başlangıç değerlendirmesinde hem sınıf öğretmeni hem de rehabilitasyon merkezinde ki öğretmeni EK'nin derse katılım göstermediğini, arkadaşları ile sağlıklı kurabildiğini, kurallara uymakta zorluk yaşadığını bildirmişlerdir. Oyun terapi seanslarından sonra yapılan görüşmelerde ise her iki öğretmende; derse karşı ilgisiz olduğunu, arkadaşları ile sağlıklı kurabildiğini, kurallara uymakta zorluk yaşadığını bildirmişlerdir. Oyun terapi seanslarından sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde öğretmenleri EK ile ilgili daha önce söylediklerine benzer ifadelerde bulunmuşlar. Rehabilitasyon öğretmeni ilave olarak seanslar esnasında aile kavramı ile ilgili konuşmaya çalıştığını bildirmiştir.

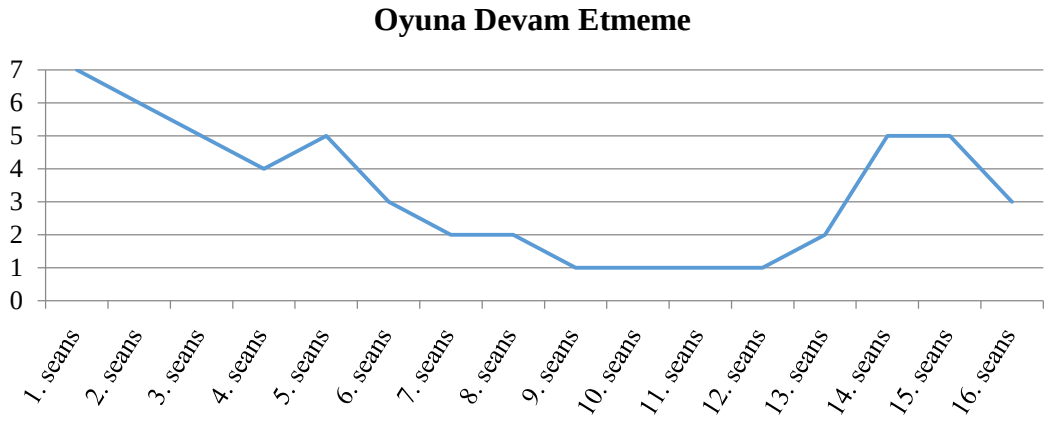
Grafik 53: EK'nin Saldırganlık Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

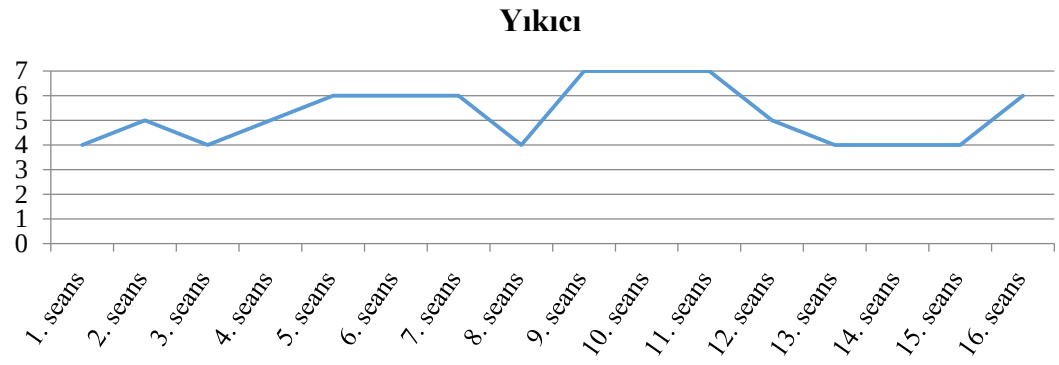
Grafik 54: EK'nin Oyunu Kendine Yöneltme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

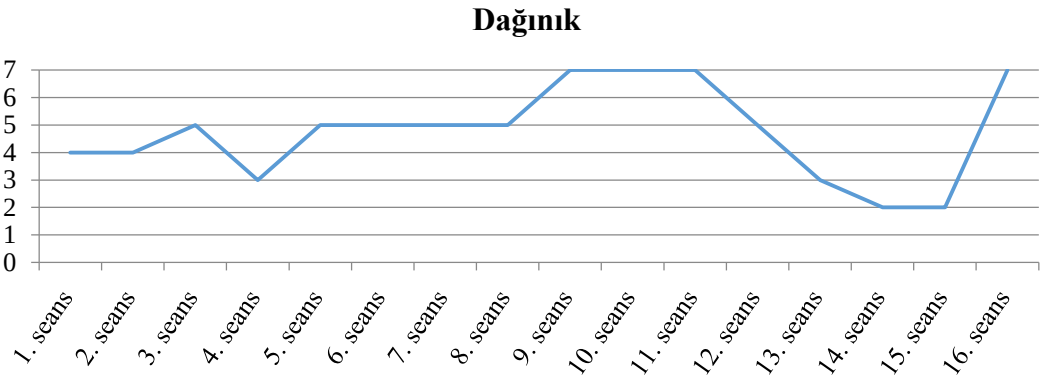
Grafik 55: EK'nin Enerjisinin Seanslar Esnasındaki Değişimi

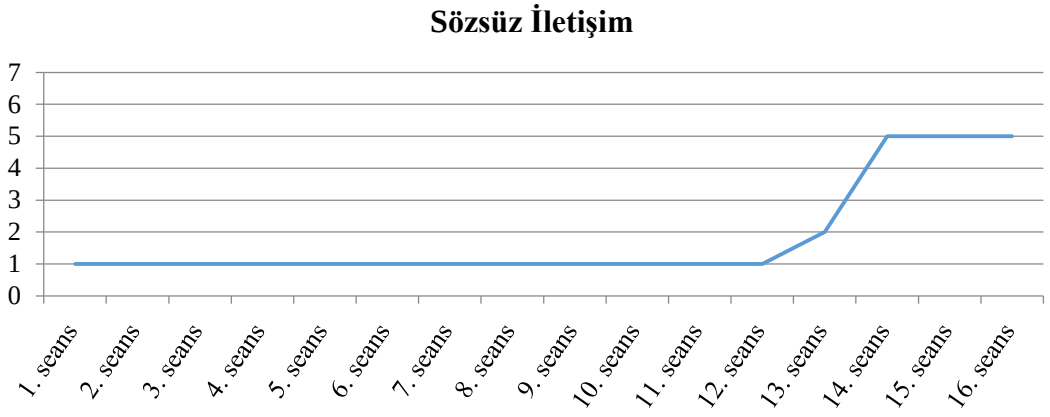
Grafik 56: EK'nin Oyuna Devam Etmeme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

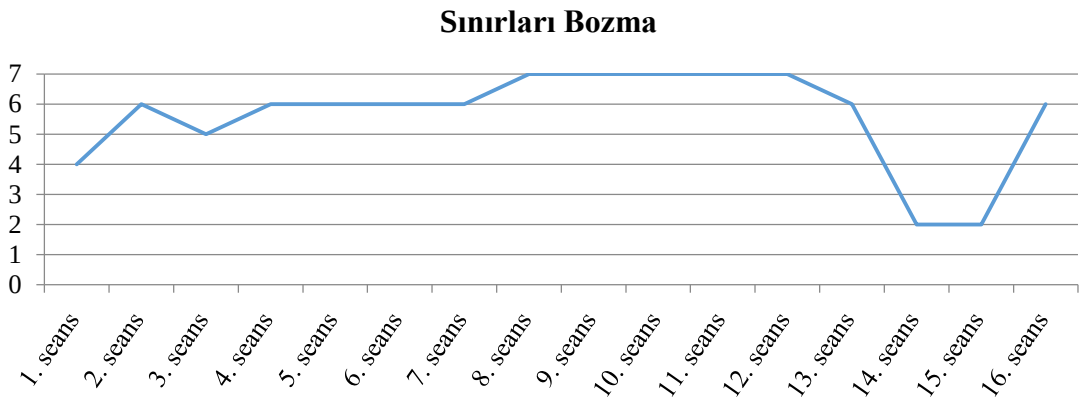
Grafik 57: EK'nin Oyundaki Yıkıcı Davranışlarının Seanslar Esnasındaki Değişim

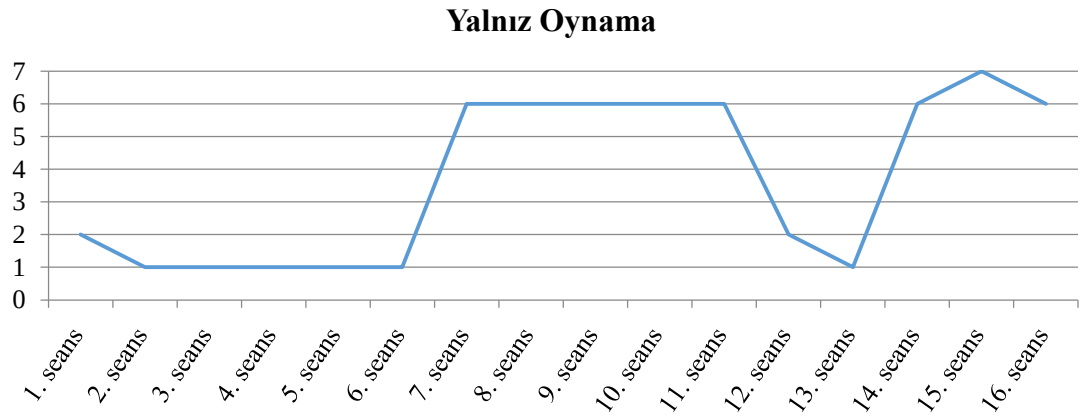
Grafik 58: EK'nin Oyundaki Dağınıklığının Seanslar Esnasındaki Değişimi

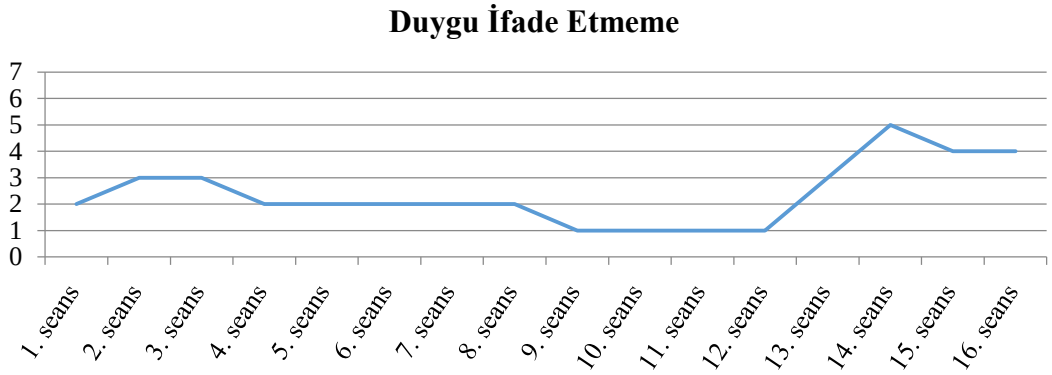
Grafik 59: EK'nin Oyundaki Konuşma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

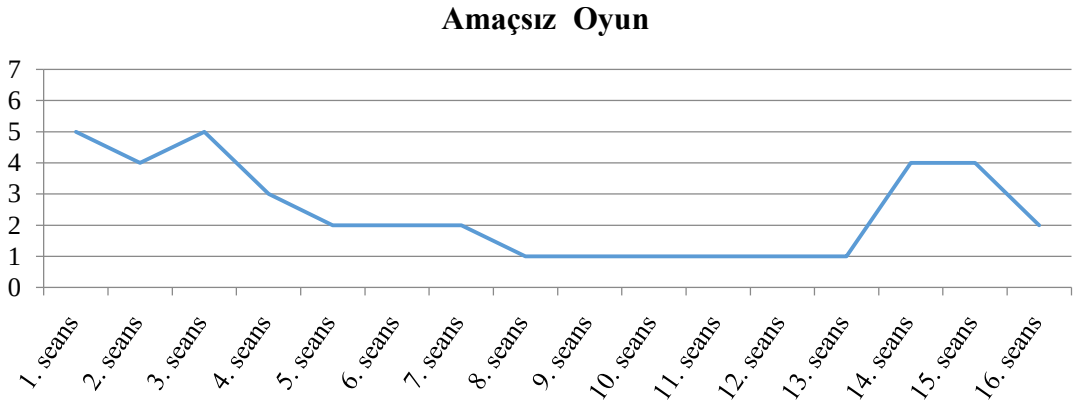
Grafik 60: EK'nin Oyundaki Sınırları Bozma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 61: EK'nin Oyundaki Yalnız Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

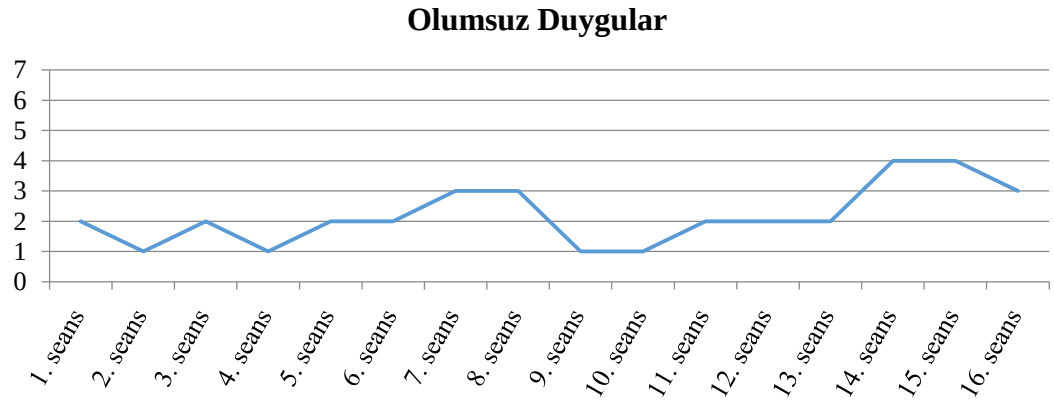
Grafik 62: EK'nin Oyundaki Sözsüz İletişim Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

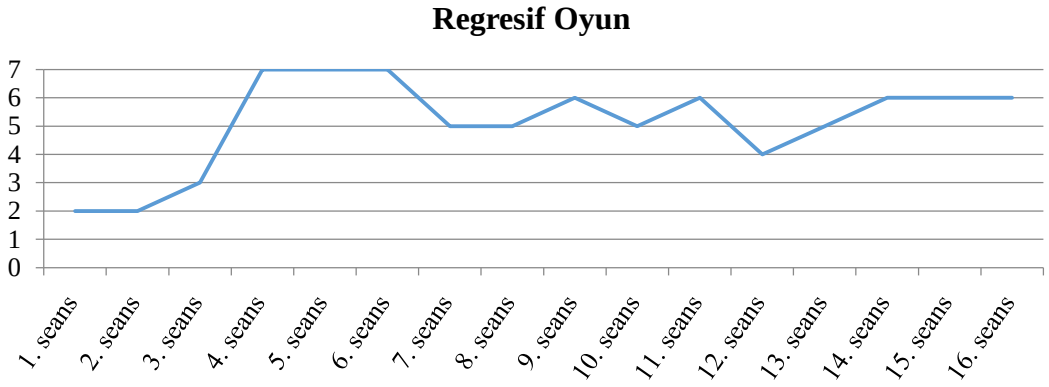
Grafik 63: EK'nin Belirli Bir Amaca Yönelik Oyun Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

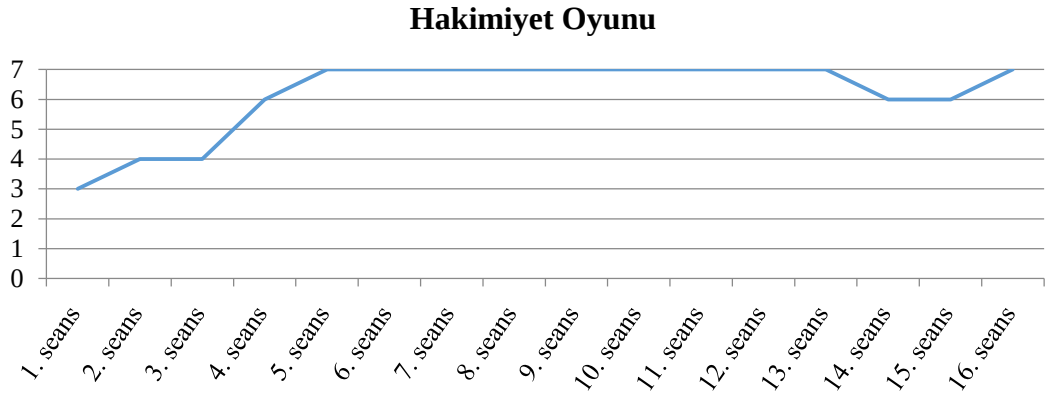
Grafik 66: EK'nin Oyundaki Duygularını İfade Etme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

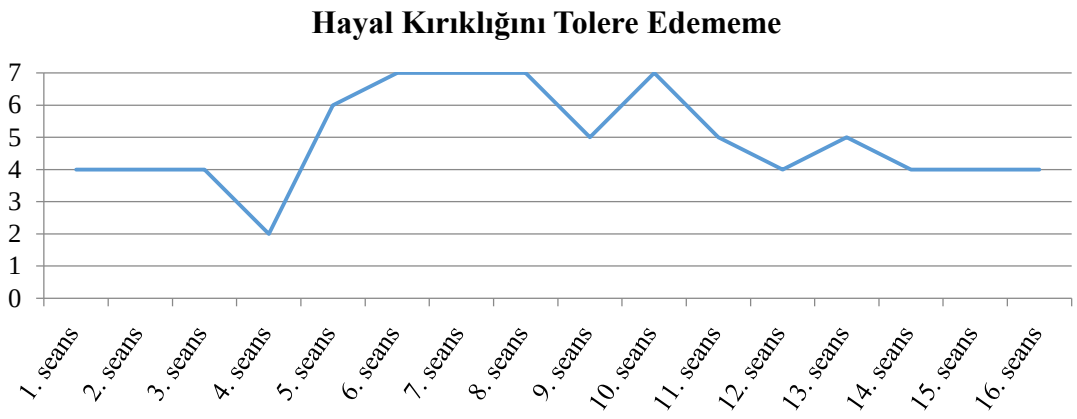
Grafik 64: EK'nin Olumsuz Duygu Yoğunluğunun Seanslar Esnasındaki Değişimi

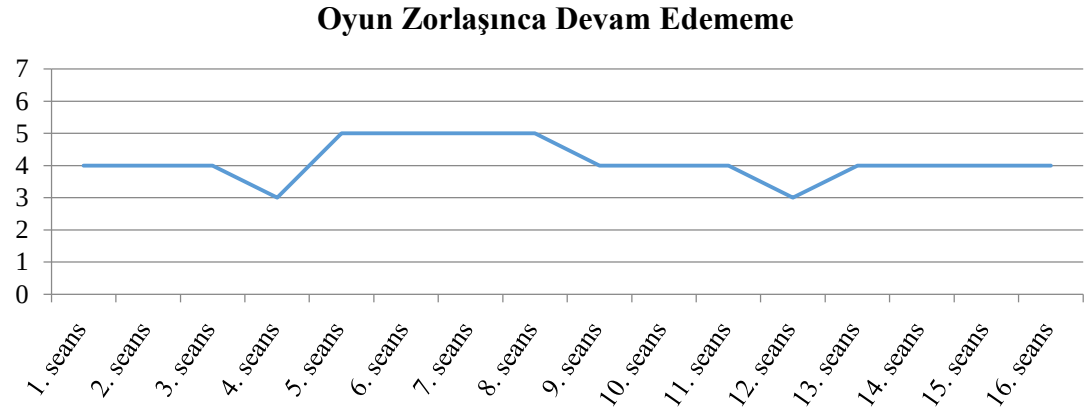
Grafik 65: EK'nin Regresif Oyunlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi

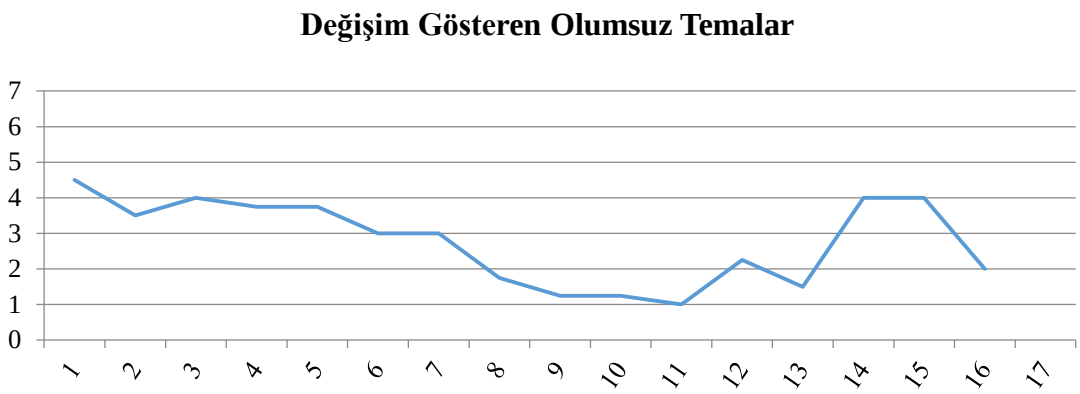
Grafik 66: EK'ninOyunda Hakimiyet Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 67: EK'nin Oyundaki Hayal Kırıklığını Tolere Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 68: EK'nin Oyun Zorlaşınca Devam Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 69: EK'nin Oyunlarda Değişim Gösteren Temaların Seanslar Esnasındaki Değişimi

Tablo 12: EK'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sürekli Kaygı	Durumluk Kaygı	Sosyal Kaygı
Ön Test	46	43	55
Son Test	30	41	52
Gözlem	26	39	45

Tablo 13: EK'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sorumluluk ve Kabul	Otorite ve Denetleme
Ön Test	46	37
Son Test	64	34
Gözlem	35	41

Tablo 14: EK'nin Aldığı Karne Notları

	Türkçe	Matematik	Hayat Bilgisi	Fen Bilimleri	Karne Notları Ortalaması
Ön Test	2	2	2	2	2
Son Test	2	2	2	2	2
Gözlem	2	2	3	2	2,25

3.1.1.5. Denek 5

ENG; 9 yaşında kız çocuk. 3 çocuklu bir ailenin 3. çocuğu. Bir abisi ve bir ablası var. Abla ve abisi ile babaları ortak, annesinin başka çocuğu yok. 2017 yılı Mart ayında Marmara Üniversitesi Pendik Eğitim ve Araştırma Hastanesinden Özgül Öğrenme Güçlüğü tanısı almıştır. Anne 44 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı. Baba 45 yaşında, ilkokul mezunu, inşaat işçisi. ENG'nin yakın akrabalarında ve ailesinde Özgül Öğrenme Güçlüğü ya da başka bir engel durumu bulunmamaktadır.

Anamnez Esnasında Alınan Bilgiler

Alınan anamnez esnasında anne; gebeliğin istediği bir gebelik olduğunu, hamilelik esnasında herhangi bir problem yaşamadığını, doğumun normal yolla gerçekleştiğini belirtmiştir. Yine anneden alınan bilgilere göre; ENG 8 aylık olana kadar anne sütü almıştır. Anne sütünü kendisi bırakmıştır. ENG 2,5 yaş civarında 2 kelimelik cümleler ile konuşmaya başlamıştır. Tuvalet eğitimi biraz zorlu olmuştur. Tuvalet eğitimi esnasında ödül ceza yöntemi kullanılmıştır. 1 yıl süre ile okul öncesi eğitime katılmıştır. Okula başlarken anneden ayrılmada zorluk yaşamamıştır. Arkadaş edinirken zorluk

yaşamaktadır. İletişimi kendisi başlamamaktadır. Anneye göre ENG kurallara uymakta zorlanmamaktadır. Annenin ifadesine göre; aile kural koymakta zorlanmaktadır. Anneye göre; ENG resim çizmeyi çok sevmektedir.

Anne ayrıca ENG'nin ödevlerini düzenli yapmadığını, sürekli hatırlatmak gerektiğini belirtmişti.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Sınıf öğretmeni ENG için; kendisi ile ilişkilerinin iyi olduğunu, arkadaşları ilişkilerinin iyi olduğunu, ancak teneffüslerde yalnız oynamayı tercih ettiğini, derse katılmaya istekli olduğunu, kalabalık ortamlarda grupla birlikte hareket edebildiğini, kurallara uyduğunu, sınıf içinde akıl oyunları ile oynamayı sevdiğini, okul bahçesinde koşarak oynadığını belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni ENG için; kendisi ile iletişim kurmakta zorlandığını, arkadaşlarının yanında olmayı sevdiğini ancak iletişime geçemediğini, derse katılımının düşük olduğunu, gruplara tam olarak uyum sağlamadığını, kurallara çok bağlı olduğunu, dikkat oyunları oynamayı sevdiğini ve grup oyunlarını tercih ettiğini belirtmiştir.

İlk Yapılan Formal Değerlendirmeler

ENG;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 35,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 52,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 62 (Tablo:15) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 43,

- “Otorite ve Denetleme” alt puanından 63 (Tablo:16) almıştır.
- Karnesinde Türkçe, Matematik ve Fen Bilgisi notları; 4, Hayat Bilgisi notu; 5’tir. (Tablo:17).

1. Seans Özet

ENG oyun odasına alındıktan sonra oda tanıtılmış, başlangıç sözleri olan “E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin.” diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 1

ENG; daha çok beslenme ve bakım temalı oyuncaklarla ilgilense de tam bir oyun kurmamıştır. Oyun saati bittiğinde oyuncakları toplamıştır.

1. seans gözlemlenen temalar: Beslenme – bakım

2. Seans Özet

ENG oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan “E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin.” diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 2

ENG; mutfak seti, Hacı yatmaz ve manken bebeklerle beslenme bakım temalı oyunlar oynamıştır. Karakterleri kendisi seslendirmiş, terapisti oyuna katmamıştır.

2. seans gözlemlenen temalar: Beslenme – bakım.

3. Seans Özet

ENG oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 3

ENG; mutfak seti, bebek bakım gereçleri, arabalar ve manken bebeklerle beslenme, bakım ve ilişkiler temalı oyunlar oynamıştır. Karakterleri kendisi seslendirmiş, terapisti oyuna katmamıştır. Oynadığı her oyuncağı işi bittikten sonra toplamıştır.

3. seans gözlemlenen temalar: Beslenme – bakım , ilişkiler.

4. Seans Özet

ENG oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 4

ENG; hacıyatmaz, mutfak seti ve karakter oyuncaklarla beslenme ve bakım temalı, bowling seti ile performans temalı oyunlar oynamış, terapisti oyunlara katmamıştır.

4. seans gözlemlenen temalar: Beslenme, bakım, performans.

1. Aile Geri Bildirim Seansı

İlk dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak ENG'nin oyunlarının genel temasının beslenme-bakım olduğu görülmektedir. Ayrıca son seanslarda ilişki temalarına da değindiği görülmektedir. Yapılan aile görüşmesinde aileye bu durumdan bahsedildi ve genel durumunu yansıtıp yansıtmadığı soruldu.

Anne; evde de evcilik oyunları oynamayı sevdiğini, arkadaşları ile ilişkilerinin kısıtlı olduğunu çünkü aralarına girmekte zorlandığını, kendiliğinden arkadaşlarına katılım göstermediğini, arkadaşları iletişimi sürdürdüğü müddetçe ilişki kurabildiğini anlattı. Ayrıca ENG'nin ödev yapma sorumluluğunun olmadığından, sürekli hatırlatmak gerektiğinden bahsetti.

Anneye; sosyal ortamlarda bulunmasının faydalı olabileceği anlatıldı. Bir spor faaliyetine ya da sanat faaliyetine yönlendirmeleri önerildi. Ödev yapma bilincinin kazandırılması için sürekli hatırlatma yapmamaları gerektiği anlatıldı. Çocuğa nasıl sorumluluk bilinci kazandıracakları anlatıldı.

5. Seans Özet

ENG oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 5

ENG; karakter oyuncaklar, oyun evi, taşıtlar, mutfak gereçleri, alışveriş arabası ve oyuncak bebek ile beslenme, bakım ve cinsellik temalı oyunlar oynamıştır. Oyun esnasında çözümün kendisinden geçtiği olay örüntüleri oluşturmuştur.

5. seans gözlemlenen temalar: Beslenme, bakım, cinsellik, performans.

6. Seans Özet

ENG oyun odasına odasın alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 6

ENG; karakter oyuncaklar, oyun evi, mutfak gereçler ve hacıyatmaz ile beslenme, bakım temalı oyunlar oynamıştır. Oynadığı oyunun olay örgüsü cezalandırıcı bir baba etrafında dönmüş, aile bireyleri arasında öfkeli tavırlar görülmüştür. Oynadığı her oyuncağı toplamıştır.

6. seans gözlemlenen temalar: Öfke, düzen, performans, kardeş İlişkileri.

7. Seans Özet

ENG oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 7

ENG; yemek seti, doktor seti, oyun evi ve sınıf maketi ile beslenme, bakım, onarım temalı oyunlar oynamıştır. Hasta olduğu için oyun hareketsiz geçmiştir. Oyun saati bittiğinde oyuncakları toplamıştır.

7. seans gözlemlenen temalar: Sahip beslenme – bakım, iyileştirme, onarma, düzen.

8. Seans Özet

ENG oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 8

ENG; mutfak malzemeleri ve hacıyatmazla beslenme ve bakım temalı oyunlar, silahlarla şiddet temalı oyunlar oynamış, şiddet gösterdiği karakterlere ilaç içirerek iyileştirmiştir.

8. seans gözlemlenen temalar: Beslenme – bakım, iyileştirme, onarım, şiddet.

2. Aile Geri Bildirim Seansı

İkinci dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak ENG'nin oyunlarının genel temasının beslenme-bakım ve ilişkiler olduğu görülmektedir. Yapılan aile görüşmesinde aileye bu durumdan bahsedildi ve genel durumunu yansıtıp yansıtmadığı soruldu.

Anne; artık ödevlerini kendisinin yaptığını, hatırlatma gerekmediğini söyledi. Ancak arkadaşları ile iletişim kurmak konusunda bir ilerleme kaydedemediklerini anlattı. Anne; maddi durumlarından kaynaklı olarak bir spor ya da sanat etkinliğine katılımını sağlayamadıklarından bahsetti.

Anne ENG'nin sosyal ortamlara girebilmesi için izlenebilecek yollarla ilgili konuşuldu. Bu konuşma neticesinde abiden faydalanılmaya karar verildi. Anne abisinin oldukça sosyal olduğunu, eğer rica ederse ENG ile ilgileneceğini söyledi.

Ayrıca anneden ENG'ye ev içinde sorumluluklar vermesi istendi.

9. Seans Özet

ENG oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 9

ENG; mutfak malzemeleri ile kısa süreli beslenme bakım temalı oyunlar oynamıştır. Sınıf maketi ve karakter oyuncaklarla bilgi odaklı oyunlar oynamış, çekiçle sınıf içindeki karakterleri cezalandırmıştır.

9. seans gözlemlenen temalar: Beslenme – bakım, bildiğini gösterme, şiddet.

10. Seans Özet

ENG oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 10

ENG; mutfak malzemeleri, temizlik malzemeleri, kağıtlar, boya kalemleri ve oyun hamurlarıyla beslenme ve bakım temalı oyunlar, çilekler ve arabalarla kaçma kovalama temalı oyunlar oynamıştır.

10. seans gözlemlenen temalar: Beslenme – bakım, kaçma.

11. Seans Özet

ENG oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 11

ENG; mutfak malzemeleri ile kısa süre bakım temalı, araçlarla kaçış temalı, sınıf maketi ile düzen temalı oyunlar oynamıştır.

11. seans gözlemlenen temalar: Beslenme – bakım, kaçış, yarış, düzen.

12. Seans Özet

ENG oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 12

ENG; oyuna oyun evindeki eşyaları toplayarak başlamıştır. Kısa süre mutfak gereçleri ve karakter oyuncaklar ile beslenme, bakım temalı oyunlar oynamıştır. Araçlar ve çileklerle kaçma-kovalama temalı oyunlar oynamıştır.

12. seans gözlemlenen temalar: Kaçma, yakalama, kendini ispat.

3. Aile Geri Bildirim Seansı

Üçüncü dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak ENG'nin oyunlarının genel temasının beslenme-bakım ve kaçma olduğu görülmektedir. Yapılan aile görüşmesinde aileye bu durumdan bahsedildi ve genel durumunu yansıtıp yansıtmadığı, ayrıca son seansta konuşulan sosyal ortamlara girme konusunda ilerleme kaydedip etmedikleri soruldu.

Anne; abisi ile zaman zaman dışarı çıktığını, ancak gittiği yerlerde konuşmamayı tercih ettiğini anlattı. Ayrıca anne artık ödevini hiç hatırlatmadıklarını, kendisinin yaptığını söyledi. Ev içinde ufak sorumluluklar verdiklerini bunun neticesinde ENG'nin markete tek gitmeyi istemeye başladığını söyledi.

Anneye sorumluluklar vermenin çocuklar için önemli olduğu anlatıldı. Sosyal ortamlara girmesinin, konuşmasa bile iyi olduğu, konuşması için zorlamadan ve eleştirmeden sosyal ortamlara götürülmeye devam edilmesi gerektiği anlatıldı. Markete

kendisinin gitmek istemesinin kendine güvenmeye başladığının bir göstergesi olabileceği söylendi. Gerekli koşullar sağlanarak izin verilmesi önerildi.

Ayrıca anneye empatik dinlemenin önemi anlatılıp egzersizler yapıldı.

13. Seans Özet

ENG oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 13

ENG; çileklerin kaçması ve yakalanması odaklı, karakter oyuncakları ile kaçma, yakalama ve arkadaş ilişkileri temalı oyunlar oynamıştır.

13. seans gözlemlenen temalar: Kaçma, yakalama, arkadaş ilişkileri.

14. Seans Özet

ENG oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 14

ENG; karakter oyuncaklar ve çileklerle kaçış temalı oyunlarla başlamış, mutfak gereçleri ve resim malzemeleri ile beslenme bakım temalı oyunlar oynamıştır.

14. seans gözlemlenen temalar: Beslenme – bakım, kaçış.

15. Seans Özet

ENG oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 15

ENG; karakter oyuncakları ile arkadaşlık temalı oyunlar oynamıştır. Karakterlerden birinin üzerini değiştirmekte zorlanmış ama başarana kadar vazgeçmemiştir.

15. seans gözlemlenen temalar: Arkadaşlık ilişkileri

16. Seans Özet

ENG oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 16

ENG; mutfak malzemeleri, oyun evi ve karakter oyuncaklarla beslenme, bakım ve arkadaşlık ilişkileri odaklı oyunlar oynamış, oyun esnasında tüm kararları kendisi alarak sorunları herkesin mutlu olacağı şekilde çözmüştür.

16. seans gözlemlenen temalar: Hakimiyet, düzen, arkadaşlık ilişkileri, beslenme – bakım.

4. Aile Geri Bildirim Seansı

Son dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak ENG'nin oyunlarının genel temasının beslenme-bakım, kaçma ve arkadaşlık ilişkileri olduğu görülmektedir. Anneye

ENG'nin arkadaşlık kurma isteğinin sürdüğü bu sebeple mümkün olduğunca sosyal ortamlarda bulundurulması gerektiği söylendi.

Anne son zamanlarda kalabalık ortamlarda daha rahat tavırlar sergilediğini, kendisine verilen sorumlulukları itiraz etmeden kabullendiğini ve yarım bırakmadan tamamladığını anlattı. Yaptıkları empatik konuşmaların ENG'nin çok hoşuna gittiğini, kendini anlaşılır hissettiğini söyledi. Ayrıca ENG'nin son zamanlarda cinsellikle ilgili konulara merak saldığını, sorular sormaya başladığını anlattı.

Anneye; cinsellikle ilgili ENG yaşına uygun ve doğru bilgiler vermeleri söylenip, anlatış için egzersizler yapıldı. Ayrıca empatik dinleme becerileri ile ilgili egzersizler yapılarak seans sonlandırıldı.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Sınıf öğretmeni ENG için; kendisi ile ilişkilerinin iyi olduğunu, arkadaşları ilişkilerinin iyi olduğunu, ancak teneffüslerde yalnız oynamayı tercih ettiğini, derse katılmaya istekli olduğunu, özellikle sözel dersleri sevdiğini, kalabalık ortamlarda grupla birlikte hareket edebildiğini, kurallara uyduğunu, öğretmen gözetiminde iken grup oyunlarını, öğretmen gözetimi yoksa bireysel oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni ENG için; kendisi ile yaşadığı iletişim probleminin bittiğini, istenilen düzeyde ilişki kurabildiğini, arkadaşları ile iletişime geçmeyi istemediği, derse katılımının arttığını, gruplara tam olarak uyum sağlamadığını, dersle ilgili kurallara uymakta zorlandığını, dikkat oyunları oynamayı sevdiğini ve grup oyunlarını annesi ile oynamak istediğini belirtmiştir.

Son Yapılan Formel Değerlendirmeler

ENG;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 32,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 39,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 47 (Tablo:15) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 52,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 50 (Tablo:16) almıştır.
- Karnesinde notu; Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi notları; 3',Fen Bilimleri notu;5'tir. (Tablo:17).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Sınıf öğretmeni ENG için; kendisi ile ilişkilerinin iyi olduğunu, arkadaşları ilişkilerinin iyi olduğunu, ancak teneffüslerde yalnız oynamayı tercih ettiğini, derse katılmaya istekli olduğunu, kalabalık ortamlarda grupla birlikte hareket edebildiğini, kurallara uyduğunu, koşuşturmalı oyunları tercih ettiğinibelirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni ENG için; kendisi ile iletişiminin durgun başladığını ama zamanla daha iyi olduğunu, arkadaş ortamına girmek istemediğini, derse katılımgösterdiğini, gruplara tam olarak uyum sağlamadığını, kuralları zor benimsediğini ancak benimsediği kurallara tam olarak uyduğunu, boyama yapmayı sevdiğini ve bireysel oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Gözlem Amaçlı Yapılan Formel Değerlendirmeler

ENG;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 32,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 45,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 55(Tablo:15) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 47,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 55(Tablo:16) almıştır.
- Karnesinde Matematik, Türkçe, Hayat Bilgisi notları;3 Fen Bilgisi notu; 5'tir (Tablo:17).

Bulgular

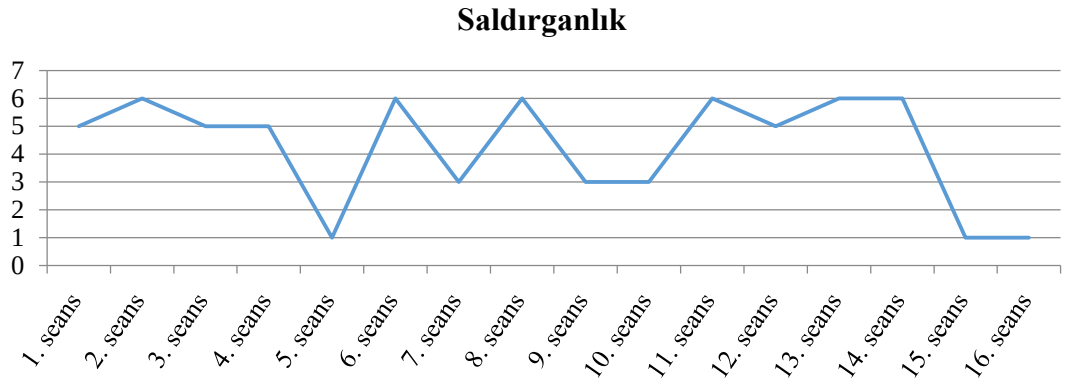
ENG ile yapılan oyun terapi seanslarına ait; oyuna devam etmeme, amaçsız oyun, duygu ifade etmeme temalarının ilk seanslarda daha yoğun gözlemlendiğini, daha sonra düşüşe geçtiği, kedine yöneltilmiş oyun, yıkıcılık, sözsüz iletişim, regresyon ve hakimiyet temalarının ise son seanslara doğru yükselişe geçtiği görülmüştür. Olumsuz temaların yoğunluğundaki azalma (Grafik:90) ve çocuğun anksiyete puanlarında (Tablo:15) birbirine paralel bir düşüş görülmektedir. Özellikle sürekli anksiyete ve sosyal anksiyete puanlarında ciddi bir düşüş görülmüştür. Seanslar bittikten 6 ay sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde ENG'nin kaygı puanlarında artış olsa da başlangıç seviyelerinden düşük durumdadır.

Seanslara başlamadan önce temel derslere (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 4,25'dir. Seanslardan sonra not ortalaması 3,50 ye düşmüş, gözlem değerlendirmesi için alınan bir sonraki karne de ortalamanın 3,50 olarak korunduğu görülmüştür (Tablo:17).

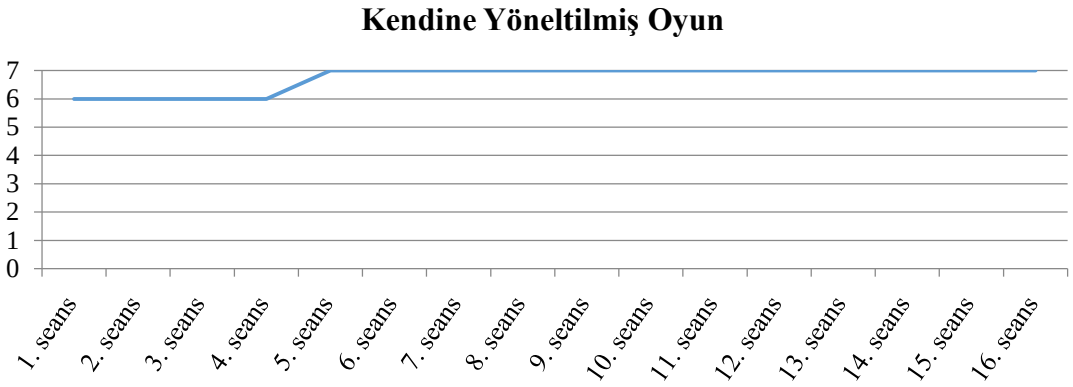
ENG'nin ailesi ile yapılan ilk görüşmelerde aile çocuğun; sorumluluk bilinci olmadığından, arkadaşlık ilişkisi kurmakta zorluk yaşadığından bahsetmiştir. Aile ile yapılan görüşmelerde ailenin çocuğa hiç sorumluluk vermediği ve çocuğun sosyalleşmek için gerekli koşullara sahip olmadığı anlaşılmış, bu durumlarla ilgili gerekli tedbirler alınmıştır.

Yapılan ilk algılanan aile tutumları ve ikincisi kıyaslandığında her iki alt boyutta da düşüş olduğu görülmektedir. Aile ile yapılan görüşmeler de seansların olumlu yansıdığı, çocuğun sorumluluk bilincinin arttığı ve sosyal ortamlarda daha rahat tavırlar sergilediği anlaşıldı. 6 ay sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde ise her iki boyutta da yükselme olduğu ancak başlangıç seviyesinin altında olduğu görüldü (Tablo:16).

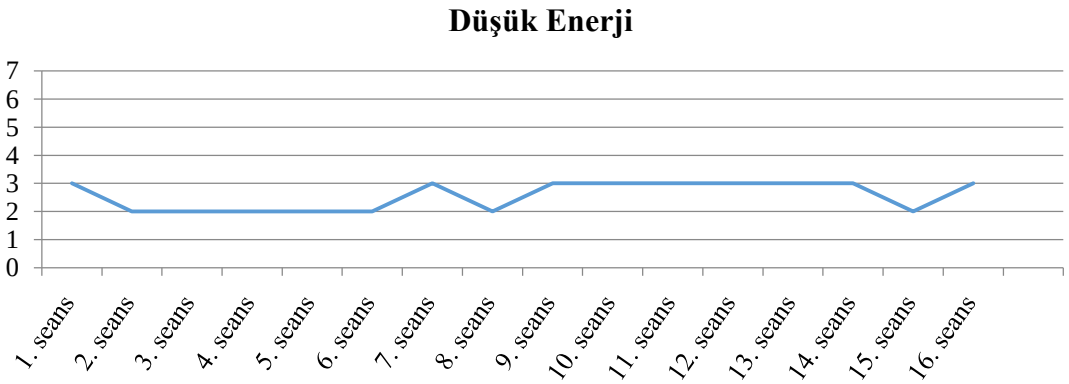
Başlangıç değerlendirmesinde sınıf öğretmeni kendisi ile iletişiminin kuvvetli olduğunu, derse katılım gösterdiğini rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni ise kendisi ile iletişim kurmakta zorlandığını, derse katılım göstermediğini iletmiştir. Her iki öğretmeni de kalabalık ortamlarda iletişim kurmakta zorluklar yaşadığını, grupla oynamak yerine bireysel etkinlikleri tercih ettiğini belirtmişlerdir. Oyun terapi seanslarından sonra yapılan görüşmelerde ise her iki öğretmende; derse karşı ilgisinin arttığını, arkadaşları ile iletişim kurmakta hala zorlandığını ancak artık başlatılan iletişimi sürdürebildiğini bildirmişlerdir. Oyun terapi seanslarından sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde öğretmenleri ENG ile ilgili daha önce söylediklerine benzer ifadelerde bulunmuşlardır.

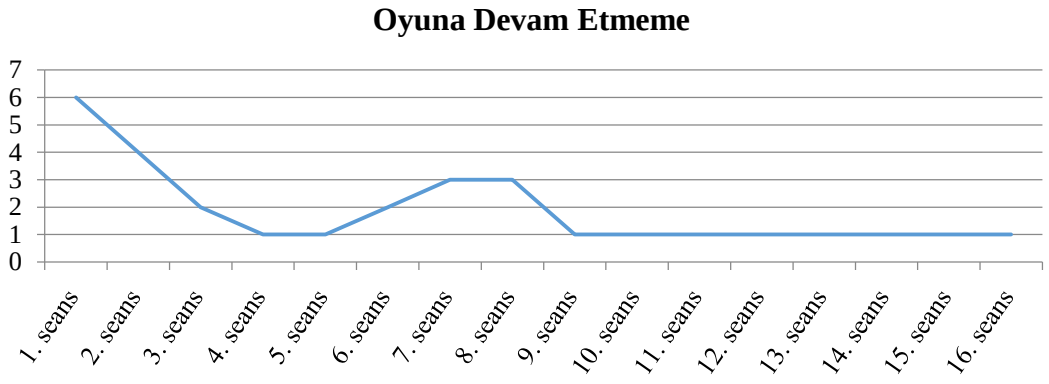
Grafik 70: ENG'nin Saldırganlık Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

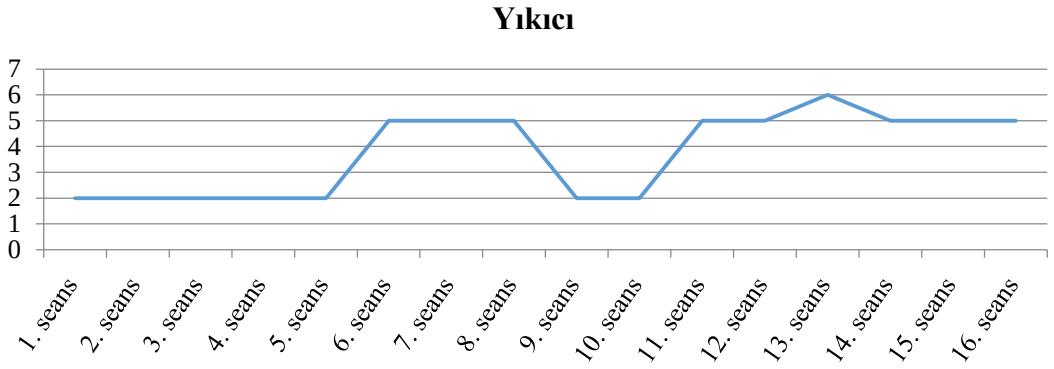
Grafik 71: ENG'nin Oyunu Kendine Yöneltme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

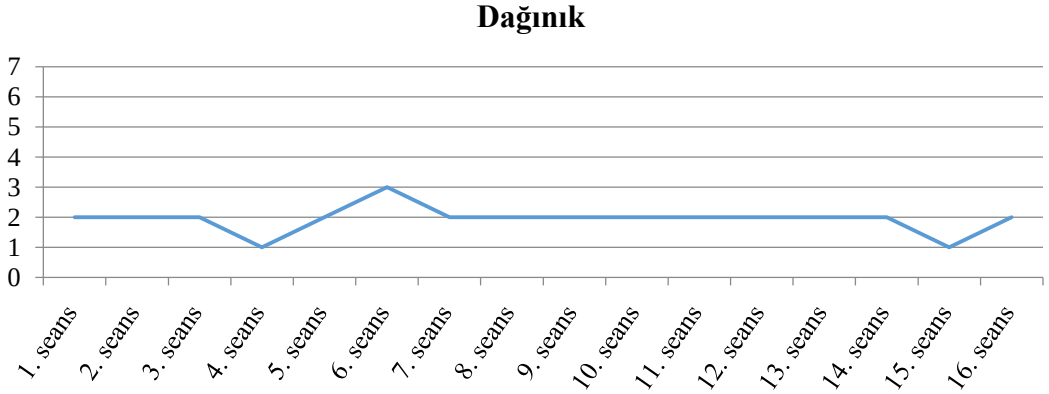
Grafik 72: ENG'nin Enerjisinin Seanslar Esnasındaki Değişimi

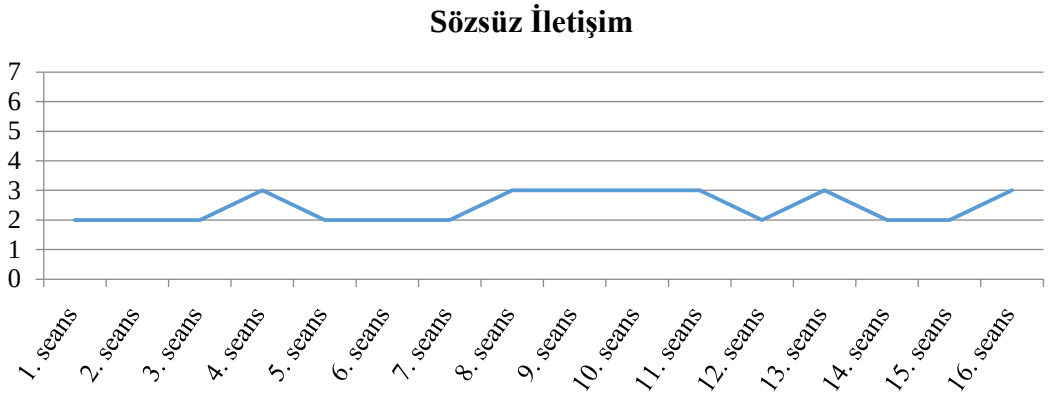
Grafik 73: ENG'nin Oyuna Devam Etmeme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

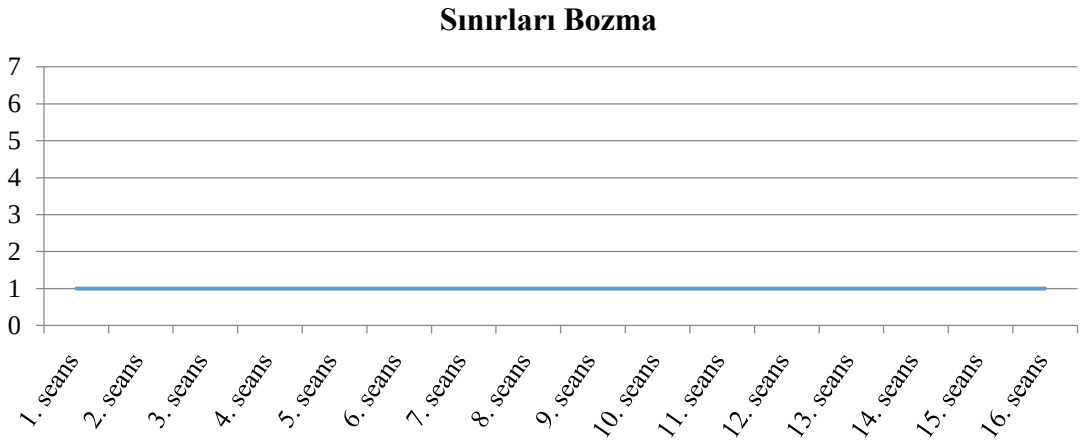
Grafik 74: ENG'nin Oyundaki Yıkıcı Davranışlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi

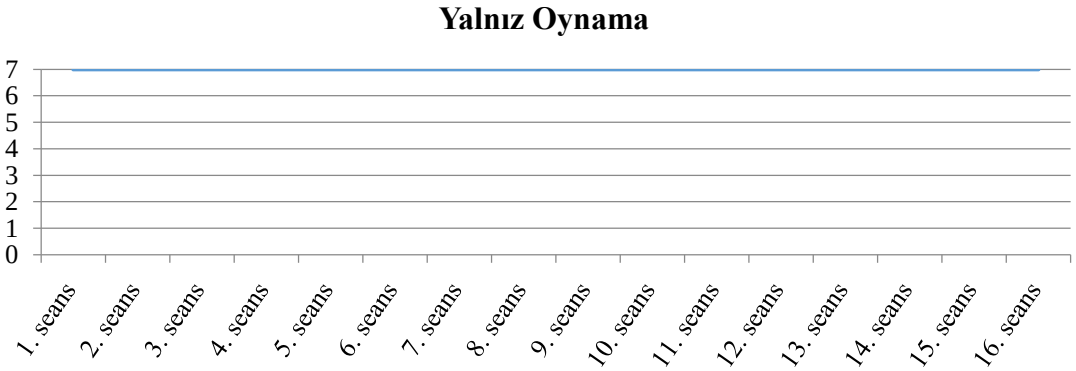
Grafik 75: ENG'nin Oyundaki Dağınıklığının Seanslar Esnasındaki Değişimi

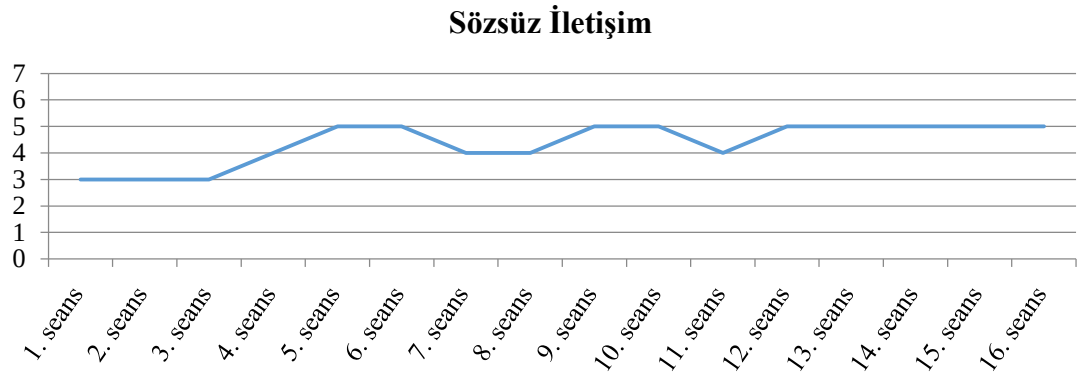
Grafik 76: ENG'nin Oyundaki Konuşma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

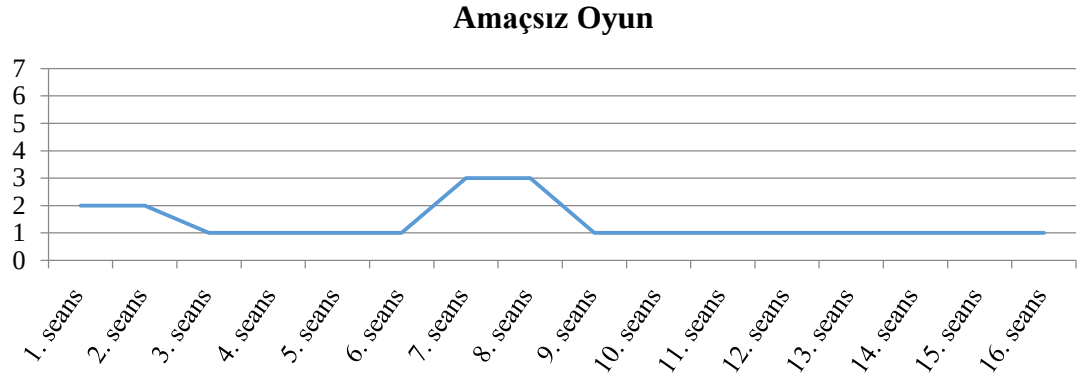
Grafik 77: ENG'nin Oyundaki Sınırları Bozma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

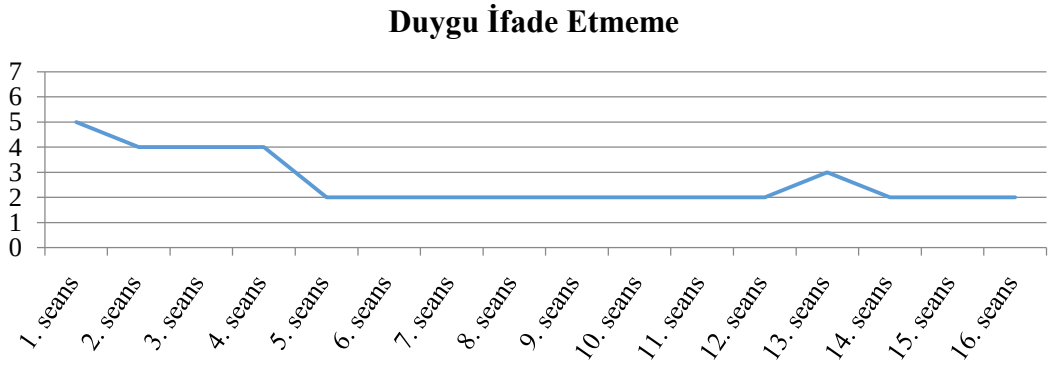
Grafik 81: ENG'nin Oyundaki Yalnız Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

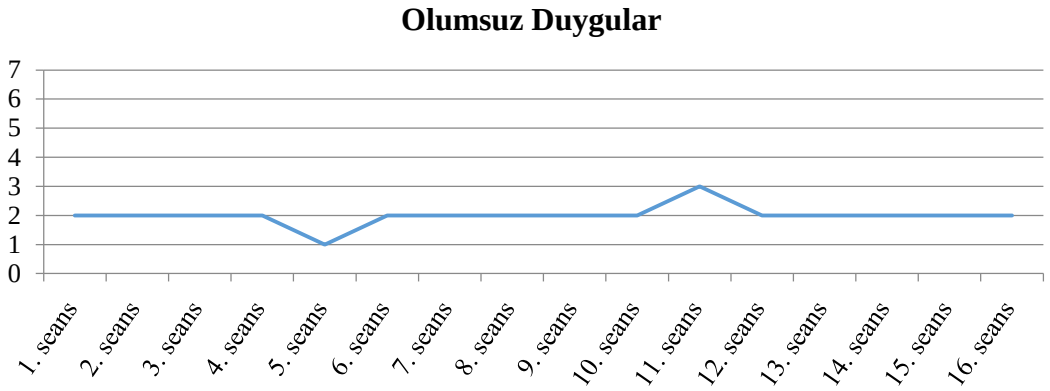
Grafik 78: ENG'nin Oyundaki Sözsüz İletişim Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

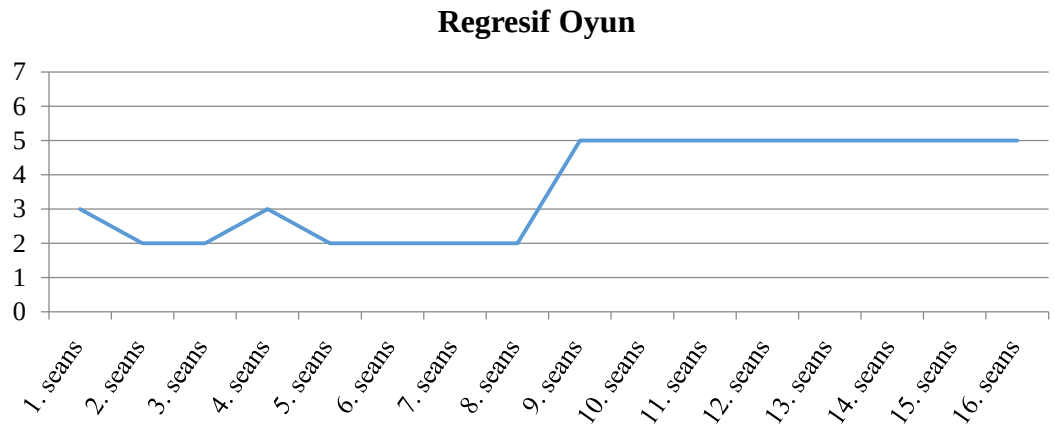
Grafik 79: ENG'nin Belirli Bir Amaca Yönelik Oyun Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

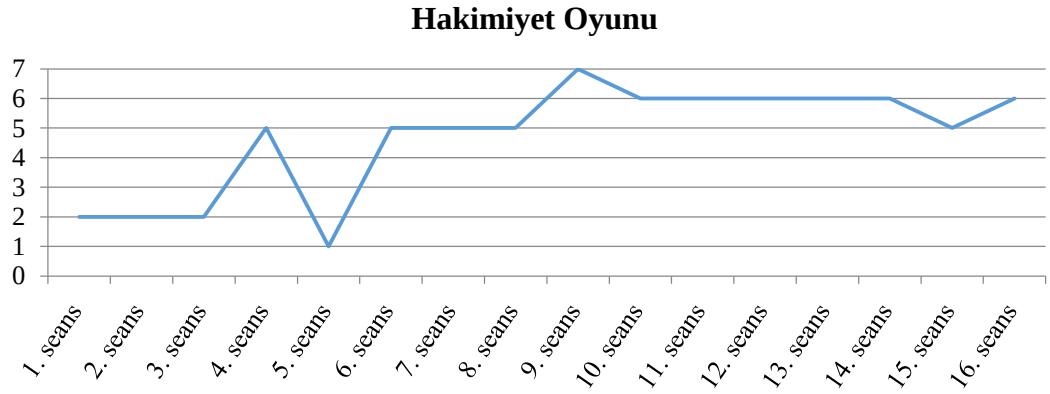
Grafik 80: ENG'nin Oyundaki Duygularını İfade Etme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

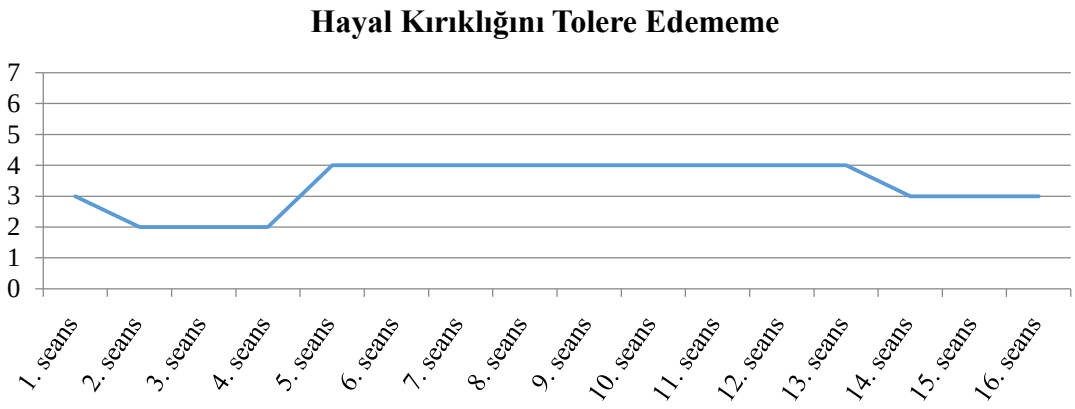
Grafik 81: ENG'nin Olumsuz Duygu Yoğunluğunun Seanslar Esnasındaki Değişimi

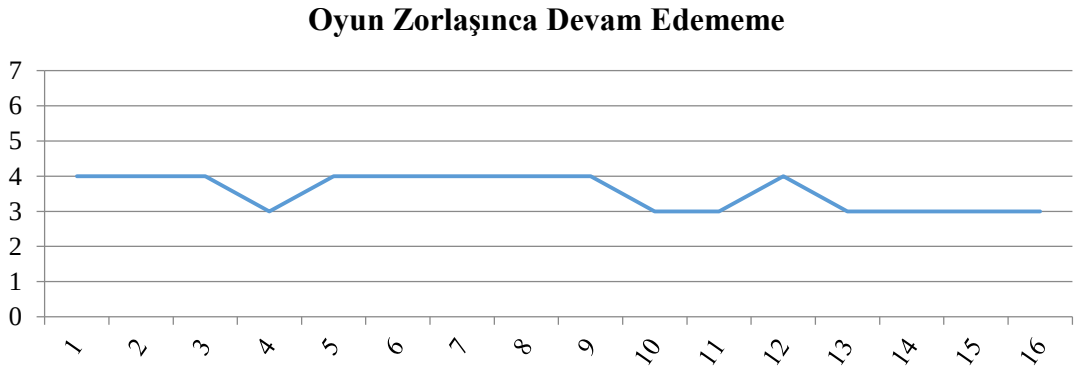
Grafik 86: ENG'ninRegresif Oyunlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi

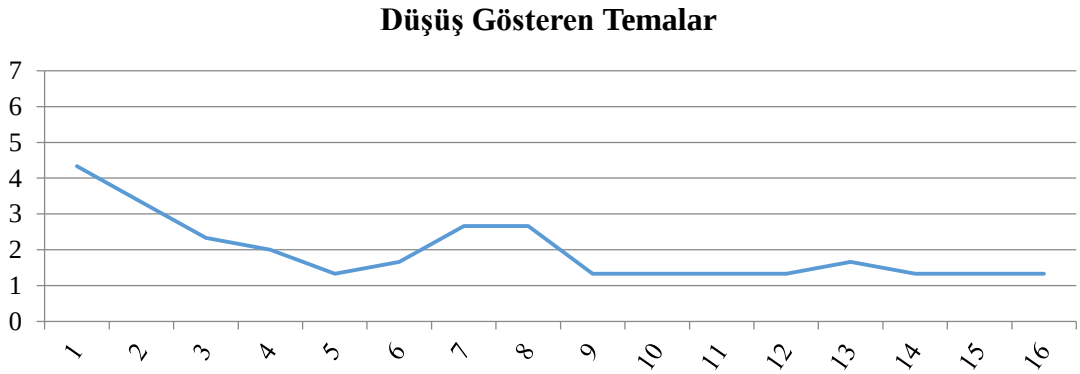
Grafik 82: ENG'ninOyunda Hakimiyet Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

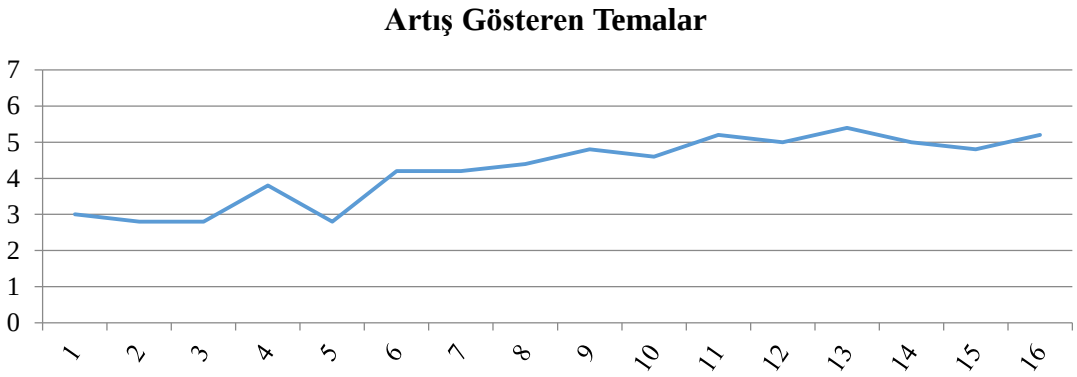
Grafik 83: ENG'nin Oyundaki Hayal Kırıklığını Tolere Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 84: ENG'nin Oyun Zorlaşınca Devam Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 85: ENG'nin Oyunlarda Düşüş Gösteren Temalarının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 86: ENG'nin Oyunlarda Artış Gösteren Temalarının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Tablo 15: ENG'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sürekli Kaygı	Durumluk Kaygı	Sosyal Kaygı
Ön Test	52	35	62
Son Test	39	32	47
Gözlem	45	32	55

Tablo 16: ENG'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sorumluluk ve Kabul	Otorite ve Denetleme
Ön Test	43	63
Son Test	52	50
Gözlem	47	55

Tablo 17: ENG'nin Aldığı Karne Notları

	Türkçe	Matematik	Hayat Bilgisi	Fen Bilimleri	Karne Notları Ortalaması
Ön Test	4	4	5	4	4,25
Son Test	3	3	3	5	3,50
Gözlem	3	3	3	5	3,50

3.1.1.6. Denek 6

ESN; 9 yaşında kız çocuk. 2 çocuklu bir ailenin ilk çocuğu. 5 yaşında birerkek kardeşi var. 2017 yılı Şubat ayında Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesinden Özgül Öğrenme Güçlüğü tanısı almıştır. Anne 36 yaşında, lise mezunu, ev hanımı. Baba 37 yaşında, ilkokul mezunu,gemi malzemeleri teknisyeni. ESN'ninyakın akrabalarında ve ailesinde Özgül Öğrenme Güçlüğü yada başka bir engel durumu bulunmamaktadır.

Anamnez Esnasında Alınan Bilgiler

Alınan anamnez esnasında anne; gebeliğin istediği bir gebelik olduğunu, hamilelik esnasında herhangi bir problem yaşamadığını, doğumun normal yolla gerçekleştiğini belirtmiştir. Yine anneden alınan bilgilere göre;ESN20 aylık olanakadar anne sütü almıştır. Anne sütü unutturularakbıraktırlmıştır. ESN 2,5 yaş civarında 2 kelimelik cümleler ile konuşmaya başlamıştır. Tuvalet eğitimi esnsaında zorluk yaşanmamıştır.1 yıl

süre ile okul öncesi eğitime katılmıştır. Okula başlarken anneden ayrılmada zorluk yaşamamıştır. Arkadaş edinirken zorluk yaşamamaktadır. Anneye göre ESN kurallara uymakta zorlanmamaktadır. Baba işi gereği uzun süreler evde olmadığından evin ve çocukların idaresi annededir. Babanın evde olduğu zamanlarda evin düzeni değişmektedir.

Anne ayrıca ESN'nin ödevlerini düzenli yapmadığını, sürekli hatırlatmak gerektiğini belirtmiştir.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Sınıf öğretmeni ESNiçin; kendisi ile ilişkilerinin iyi olduğunu, arkadaşları ilişkilerinin iyi olduğunu, derse katılım gösterdiğini, kalabalık ortamlarda grupla birlikte hareket edebildiğini, kurallara uyduğunu, arkadaşları ile birlikte ip atlamak, voleybol oynamak gibi grup oyunlarını tercih etmektedir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni ESN için;kendisi ile ilişkilerinin iyi olduğunu, arkadaşları ilişkilerinin iyi olduğunu, derse katılım gösterdiğini, kalabalık ortamlarda grupla birlikte hareket edebildiğini, kurallara uyduğunu, arkadaşları ile birlikte başarılı olabildiği oyunları tercih etmektedir.

İlk Yapılan Formal Değerlendirmeler

ESN;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 27,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 43,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 73(Tablo:18) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 73,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından38 (Tablo:19) almıştır.

- Karnesinde Türkçe, Hayat Bilgisi ve Fen Bilgisi notları; 4, Matematik notu; 5'tir. (Tablo:20).

1. Seans Özet

ESN oyun odasına alındıktan sonra oda tanıtılmış, başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 1

ESN; oyuna "Buradaki her şeyle oynayabilir miyim?" diye teyit alarak başlamış, oyun evini baştan sona yeniden düzenlemiş, karakter oyuncakları ve mutfak malzemelerini kullanarak beslenme-bakım ve hakimiyet temalı oyunlar oynamıştır.

1. seans gözlemlenen temalar: Düzen, hakimiyet, beslenme-bakım.

2. Seans Özet

ESN oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 2

ESN; oyuna temizlik malzemeleri ile oyun odasını temizleyip, düzenleyerek başlamıştır. İşlemi 3 kez tekrar etmiştir. Mutfak malzemeleri ile beslenme – bakım temalı oyunlar oynamıştır. Karakter oyuncakları ile annenin eve hakimiyet kurduğu, oyun evini düzenlediği oyunlar oynamış, oyun esnasında istediği düzeni kuramadığı durumlarda sinirlenmiştir. Karakter oyuncakları arasında baba figürünü görmezden gelmiş, ev içinde bu figüre yer vermemiştir. Yaptığı her şeyi terapiste anlatmıştır.

2. seans gözlemlenen temalar: Hakimiyet, düzen, beslenme - bakım.

3. Seans Özet

ESNoyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 3

ESN; oyuna güzellik seti ve manken bebeklerle oynayarak başlamıştır. Manken bebeklerden birini hamile bir anne diğerini kız çocuk yapmıştır. Oyunda anne karakteri kız çocuğu sürekli süslemiştir. Ayrıca anne karakterinin doğacak bebeği için hazırlıkların yapıldığı, beslenme- bakım ve kardeş kıskançlığı temalı oyunlar oynamıştır. Karakterlerin kıyafetlerini giydirirken oldukça özenmiştir. Özel oyun saati bitti dendiğinde, oyuncakları toplamıştır..

3. seans gözlemlenen temalar: Güzellik, beslenme - bakım, kardeş kıskançlığı.

4. Seans Özet

ESN oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 4

ESN; oyuna mutfak malzemelerini düzenleyerek başlamıştır. Manken bebeklerle; anne, kız çocuk ve bebek karakterlerini oluşturmuş, oyun evini bu 3 karaktere göre yeniden düzenlemiştir. Oyunu esnasında bebeğe yönelik kıskançlık temasını işlemiş, anneyi bakım veren kişi olarak tasvir etmiştir.

4. seans gözlemlenen temalar: Beslenme - bakım, kardeş kıskançlığı, düzen.

1. Aile Geri Bildirim Seansı

İlk dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak ESN'nin oyunlarının genel temasının beslenme-bakım ve düzen olduğu, oyun evindeki baba figürünü evin içine almadığı ve görmezden geldiği görülmektedir. Ayrıca son seanslarda kardeş kıskançlığı temasına da değindiği görülmektedir. Yapılan aile görüşmesinde aileye bu durumdan bahsedildi ve genel durumunu yansıtıp yansıtmadığı soruldu.

Anne; ESN'in evde düzenli olmadığını, odasını ve eşyalarını toplamadığını, kardeşini çok kıskandığını anlattı.

Baba; yılın yaklaşık 9 ayını yurt dışında geçirdiğini geldiği zamanlarda ise sadece 1 ay evde kalabildiğini anlattı. Evde olduğu sürelerde ESN'nin kendisi ile yattığını, oğullarının ise anne ile yattığını söyledi.

Aileye; ebeveynleri ile birlikte uyumanın çocuklar için doğru olmadığı, bunun yerine yatmadan önce geçirilen zamanın kalitesinin arttırılasının daha doğru olacağı anlatıldı. Babadan evde olduğu 1 aylık zaman dilimlerinde çocukları ile haftada 1 kez baş başa vakit geçirmesi istendi. Bu özel vakitleri nasıl geçirmeleri gerektiği ile ilgili bilgi verildi.

Aile ile ESN'in oyun seanslarında düzenli olup eve olmaması farkı ile ilgili konuşuldu. Oyun seanslarında çocukların yaptıklarına karışılmadığı ve yaptıklarının eleştirilmediği anlatıldı. Anne; evde çocukların odasının düzeninin kendisine ait olduğunu çocukların söz hakkının olmadığını söyledi. Aileye odanın düzeni ile ilgili toplu olması gibi kurallar koymaları ama çocukların söz hakkı olan bir düzen benimsemeleri önerildi.

5. Seans Özet

ESNoyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 5

ESN; oyuna bez bebek ve doktor seti ile beslenme – bakım temalı oyunlar oynayarak başlamıştır. Ayrıca doktor setini kutusundan boşaltıp, istediği gibi olana kadar yeniden düzenlemiştir. Manken bebekleri muayene edip, soymuş ve popolarına iğne yapmıştır. Mutfak malzemelerini düzenleyip yemek pişirmiştir.

5. seans gözlemlenen temalar: Düzen, cinsellik, beslenme - bakım

6. Seans Özet

ESN oyun odasına odasın alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 6

ESN; oyuna sınıf maketini düzenleyerek başlamıştır. Manken bebeklerle ve sınıf maketi ile düzen ve beslenme - bakım temalı oyunlar oynamıştır Oyun esnasında bildiklerini ve yapabildiklerini göstermeye çalışmıştır. Terapisti oyuna katmamış ama yaptığı her şeyi anlatmıştır.

5. **seans gözlemlenen temalar:** Düzen, beslenme – bakım, güzellik.

7. Seans Özet

ESNoyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 7

ESN; oyun evi mutfak malzemeleri, kostümler, manken bebekler ve manken bebek kıyafetleri ile oynamıştır. Oyun esnasında oyun evini sürekli olarak düzenlenmiş, bebek rolü verdiği karakterleri beslemiş ve manken bebekleri sürekli olarak giydirmiştir.

7. seans gözlemlenen temalar: Düzen, güzellik, beslenme - bakım

8. Seans Özet

ESN oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 8

ESN; manken bebekler, manken bebek kıyafetleri ve güzellik malzemeleri ile güzellik temalı oyunlar oynamış, sürekli olarak bebekleri süslemiş ve kıyafetlerini değiştirmiştir Oyun esnasında her şeyin düzenli olması için azami çaba sarf etmiştir.

8. seans gözlemlenen temalar: Güzellik, düzen**.**

2. Aile Geri Bildirim Seansı

İkinci dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak ESN'nin oyunlarının genel temasının beslenme-bakım, düzen ve güzellik olduğu görülmektedir. Ayrıca seanslarda ESN'nin manken bebeklerle oynamayı daha çok tercih ettiği, bu bebeklere sürekli olarak

kıyafet değiştirttiği, istediği gibi olana kadar da vazgeçmediği gözlemlendi. Yapılan aile görüşmesinde aileye bu durumdan bahsedildi ve genel durumunu yansıtıp yansıtmadığı soruldu.

Anne; düzen konusunda çocuklarına söz hakkı vermekte zorlandığını, kendi istediği gibi olmadığında ortamın ona düzensiz geldiğini, ESN'nin sürekli kendisine seni seviyorum yazan notlar getirdiğini, zaman zaman aynı biçimde cevaplar beklediğini, ne yazarsa yazsın cevapların ESN'yi tatmin etmediğini, kıyafet seçimlerini kendisinin yaptığını çünkü ESN'nin kendi başına uyumlu giyinemediğini anlattı. Ayrıca ödev sorumluluğu olmadığından bahsetti.

Anne'yekurallar koyarak sınırları belirleyebileceği, bu sınırlar içinde çocuklara özgürlükler tanıması,ödev yapma bilincinin kazandırılması için sürekli hatırlatma yapmamaları gerektiği anlatıldı. Çocuğa nasıl sorumluluk bilinci kazandıracaklarından bahsedildi. Kıyafet seçimlerinin çocuklar için bağımsızlaşma çabası olabileceği, kişilik oluşumları için önemli olduğu, muhakkak kıyafet seçimlerini ona bırakmaları, 2ESN her duymak istediğinde ve istemediği zamanlarda da onu sevdiklerini söylemeleri önerildi.

9. Seans Özet

ESN oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 9

ESN; manken bebekler, manken bebek kıyafetleri ve güzellik malzemeleri ile güzellik temalı oyunlar oynamış sürekli olarak bebekleri süslemiş ve kıyafetlerini

değiştirmiştir. Mutfak malzemeleri ile beslenme - bakım temalı oyunlar oynamıştır Oyun esnasında her şeyin düzenli olması için azami çaba sarf etmiştir.

9. seans gözlemlenen temalar: Düzen, güzellik, beslenme -bakım.

10. Seans Özet

ESN oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 10

ESN; oyun boyunca kağıt ve boya kalemleri ile oldukça ayrıntılı bir resim çizmiştir.

10. seans gözlemlenen temalar: Kendini gösterme çabası.

11. Seans Özet

ESN oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 11

ESN; bebek karakterine bakım verdiği bir oyun oynamış oyun evini sürekli olarak düzenlemiş ve manken bebekleri tekrar tekrar giydirmiştir

11. seans gözlemlenen temalar: Düzen, beslenme - bakım, güzellik.

12. Seans Özet

ESN oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 12

ESN; tüm mutfak malzemelerini dizdiği bir oyun oy düzenlediği bir oyun oynamıştır, mutfak malzemelerinin çok düzenli olduğundan emin olduktan sonra odadan çıkmıştır.

12. seans gözlemlenen temalar: Düzen, hakimiyet

3. Aile Geri Bildirim Seansı

Üçüncü dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak ESN'nin oyunlarının genel temasının beslenme-bakım, düzen ve güzellik olduğu görülmektedir. Yapılan aile görüşmesinde aileye bu durumdan bahsedildi ve genel durumunu yansıtıp yansıtmadığı soruldu.

Anne; düzen konusunda çocuklarına söz hakkı vermekte zorlandığını, ESN uyumlu seçimler yapmadığı için özellikle kıyafet seçimlerini ona bırakamadığını, hep en iyisini yapmalarını istediği için uyarmaktan vazgeçmediğini, hata yaptıklarında çok eleştirdiğini, ödev sorumluluğu konusunda daha iyi olduğunu, daha az hatırlatmaya gerek duyduğunu anlattı.

Anne'yekurallar koyarak sınırları belirleyebileceği, bu sınırlar içinde çocuklara özgürlükler tanıması, ödev yapma bilincinin kazandırılması için sürekli hatırlatma yapmamaları gerektiği anlatıldı. Eleştirilmenin çocukların yaptıkları işleri olumsuz etkilediği, kendine güvenlerini azalttığı, hata yapma korkusu oluşturduğu anlatıldı.

Empatik dinleme ile ilgili egzersizler yapıldı. ESN'ye daha fazla seçim hakkı tanınması, yaptığı seçimleri desteklemeleri önerildi.

13. Seans Özet

ESN oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 13

ESN; oyuna tüm mutfak malzemelerini düzenleyerek bir yandan da yemek yaparak başlamıştır son 5 dakika uyarısı verilince oyun evini de düzenleyip odadan öyle çıkmıştır.

13. seans gözlemlenen temalar: Düzen, hakimiyet, beslenme - bakım.

14. Seans Özet

ESNoyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 14

ESN; manken bebekleri sürekli olarak giydirdiği oyun evinde, düzenlediği sürekli yeni düzenler denediği bir oyun oynamıştır

14. seans gözlemlenen temalar: Düzen, güzellik, hakimiyet.

15. Seans Özet

ESN oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 15

ESN; oyun evini ve güzellik malzemelerini de kullanarak düzenlediği bir oyun oynamış, son 5 dakika uyarısı verildiğinde sınıf maketini de düzenleyerek oyun saatini bitirmiştir

15. seans gözlemlenen temalar: Düzen, hakimiyet.

16. Seans Özet

ESN oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 16

ESN; sonra oyunlarda oynadığım manken bebeklerde güzellik temalı oyunları ve oyun evini düzenleme oyunlarını devam etmiştir.

16. seans gözlemlenen temalar: Güzellik, hakimiyet, düzen.

4. Aile Geri Bildirim Seansı

Son dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak ESN'nin oyunlarının genel temasının düzen olduğu görülmektedir. Seanslarda zaman zaman cinsellik temasına da değindiğine dikkat edildi. Aileye bu temaların eve yansıyıp yansımadığı soruldu.

Anne; daha az eleştirmeye çalıştığını, odasının düzenini ESN'ye bıraktığını ama ESN'nin odasını toplamadığını, cinsellikle ilgili evde bir olay yaşamadıklarını, kıyafet seçimlerini ESN'nin artık kendisinin yaptığını anlattı.

Baba; geldiği dönemlerde haftalık saatlerde düzenli vakitler geçirmeye çalıştığını anlattı.

Aileyedeğişimlerin etkilerinin zamanla görüleceği, sabırlı olmaları, ESN'ye yaşına uygun ve doğru cinsel bilgileri vermeleri önerildi. Empatik dinleme ile ilgili egzersizler yapıldı.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Sınıf öğretmeni ESN için; kendisi ile ilişkilerinin iyi olduğunu, arkadaşları ilişkilerinin iyi olduğunu, derse katılım gösterdiğini, kalabalık ortamlarda grupla birlikte hareket edebildiğini, kurallara uyduğunu, arkadaşları ile birlikte ip atlamak, voleybol oynamak gibi grup oyunlarını tercih etmektedir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni ESN için; kendisi ile ilişkilerinin iyi olduğunu, arkadaşları ilişkilerinin iyi olduğunu, derse katılım gösterdiğini, kalabalık ortamlarda grupla birlikte hareket edebildiğini, kurallara uyduğunu, arkadaşları ile birlikte başarılı olabildiği oyunlarını tercih etmektedir.

Son Yapılan Formel Değerlendirmeler

ESN;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 26,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 37,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 59 (Tablo:18) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 65,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından24(Tablo:19) almıştır.
- Karnesinde notu; Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, Hayat Bilgisi notları; 5'tir (Tablo:20).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Sınıf öğretmeni ESN için; kendisi ile ilişkilerinin iyi olduğunu, kendisi ile ilişkilerinin iyi olduğunu, arkadaşları ilişkilerinin iyi olduğunu, derse katılım gösterdiğini, kalabalık ortamlarda çekingen olduğunu, grupla birlikte hareket edebildiğini, kurallara uyduğunu, arkadaşları ile birlikte ip atlamak, voleybol oynamak gibi grup oyunlarını tercih etmektedir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni ESN için; kendisi ile ilişkilerinin iyi olduğunu, arkadaşları ilişkilerinin iyi olduğunu, derse katılım gösterdiğini, kalabalık ortamlarda grupla birlikte hareket edebildiğini, kurallara uyduğunu, arkadaşları ile birlikte her oyunu oynamayı tercih etmektedir.

Gözlem Amaçlı Yapılan Formel Değerlendirmeler

ESN;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 26,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 37,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 62 (Tablo:18) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 66,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 26 (Tablo:19) almıştır.
- Karnesinde Matematik, Türkçe, Hayat Bilgisi, Fen Bilgisi notları; 5'tir (Tablo:20).

Bulgular

ESN ile yapılan oyun terapi seanslarına ait; oyuna devam etmeme, amaçsız oyunve duygularını ifade etmeme temalarının ilk seanslarda daha yoğun gözlemlendiğini, daha sonra düşüşe geçtiği, kendine yöneltilmiş oyun, sözsüz oyun, sözsüz iletişim, duygularını

ifade etmeme ve hayal kırıklığını tolere edememe yükselişe geçtiği görülmüştür. Olumsuz temaların yoğunluğundaki azalma (Grafik:109) ve çocuğun sosyal anksiyete puanında (Tablo:18) birbirine paralel bir düşüş görülmektedir. Seanslar bittikten 6 ay sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde ESN'ninsosyal kaygı puanında artış olsa da başlangıç seviyesinden düşük durumdadır.

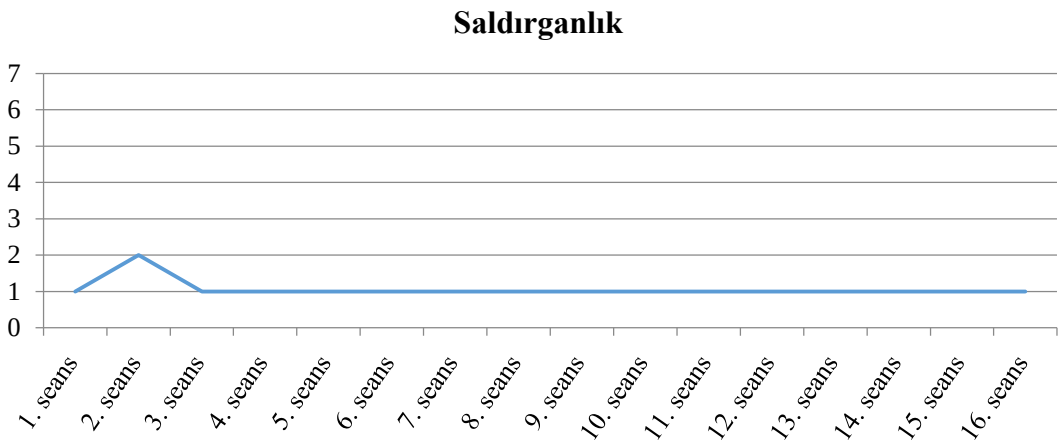
Seanslara başlamadan önce temel derslere (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 4,75'dir. Seanslardan sonra not ortalaması 5'e çıkmış, gözlem değerlendirmesi için alınan bir sonraki karne de ortalamanın 5 olarak korunduğu görülmüştür (Tablo:20).

ESN'nin ailesi ile yapılan ilk görüşmelerde aile çocuğun; ödev yapma bilincinin olmadığından bahsetmiştir. Aile ile yapılan görüşmelerde ailenin çocuğa seçim hakkı tanımadığı, yaptığı hataları sürekli olarak eleştirdiği, çocukların babanın evde olduğu dönemlerde baba ile kaliteli vakit geçirmedikleri anlaşılmış, bu durumlarla ilgili gerekli tedbirler alınmıştır.

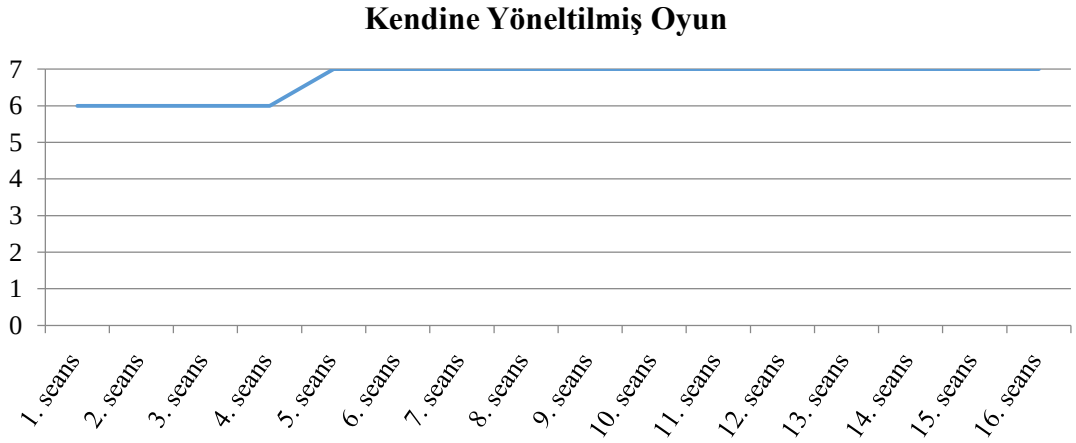
Yapılan ilk algılanan aile tutumları ve ikincisi kıyaslandığında her iki alt boyutta da düşüş olduğu görülmektedir. Aile ile yapılan görüşmeler de seansların olumlu yansıdığı, çocuğun sorumluluk bilincinin arttığı, aile ile olan bağlarının güçlendiği anlaşıldı. 6 ay sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde ise her iki boyutta da yükselme olduğu ancak başlangıç seviyesinin altında olduğu görüldü (Tablo:19).

Başlangıç değerlendirmesinde her iki öğretmeni de kendileri ile iletişiminin iyi olduğunu, derse katılım gösterdiğini, kalabalık ortamlarda grupla birlikte hareket edebildiğini, kurallara uyduğunu, arkadaşları ile birlikte oynamayı tercih ettiğiniiletmiştir. Ayrıca rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni oynamak için başarabileceğinden emin

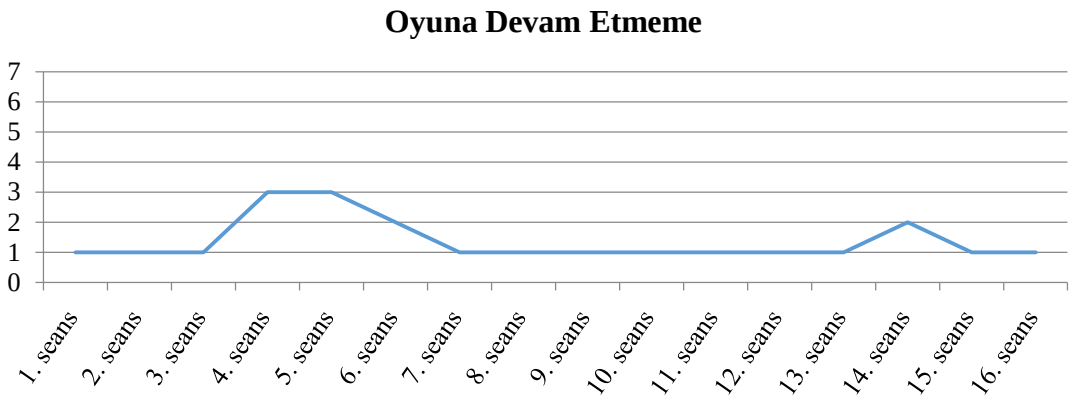
olduğu oyunları tercih ettiğini belirtmiştir. Oyun terapi seanslarından sonra yapılan görüşmelerde ise her iki öğretmeninde görüşlerinde değişiklik olmamıştır. Oyun terapi seanslarından 6 ay sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde öğretmenleri ESN ile ilgili sınıf öğretmenin görüşlerinde değişiklik olmamış, rehabilitasyon öğretmeni sadece başarılı olduğu oyunları tercih etme davranışını artık görmediğini ESN'nin her türlü oyuna katılım gösterdiğini bildirmiştir.

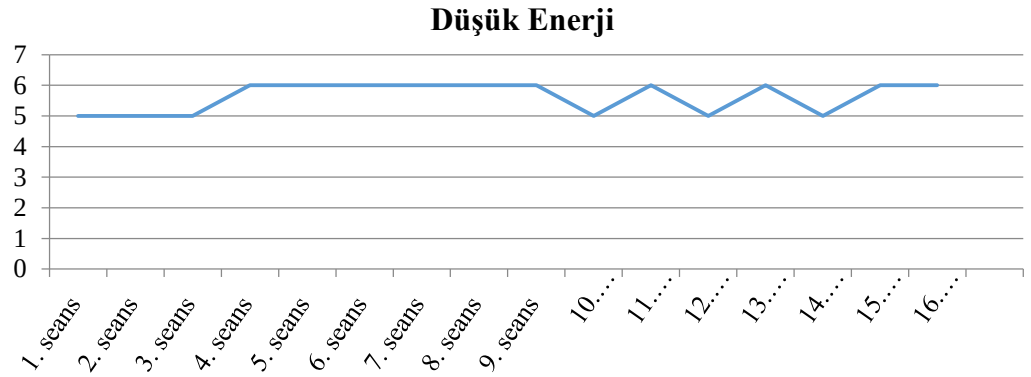
Grafik 87: ESN'nin Saldırganlık Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

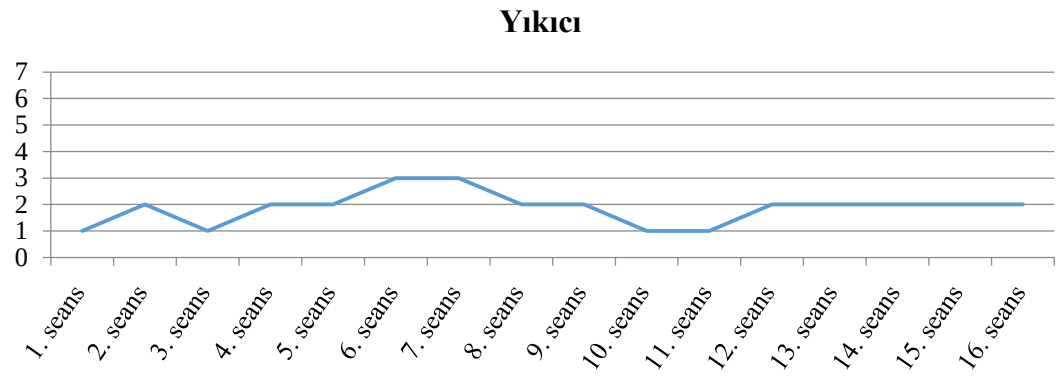
Grafik 93: ESN'nin Oyunu Kendine Yöneltme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

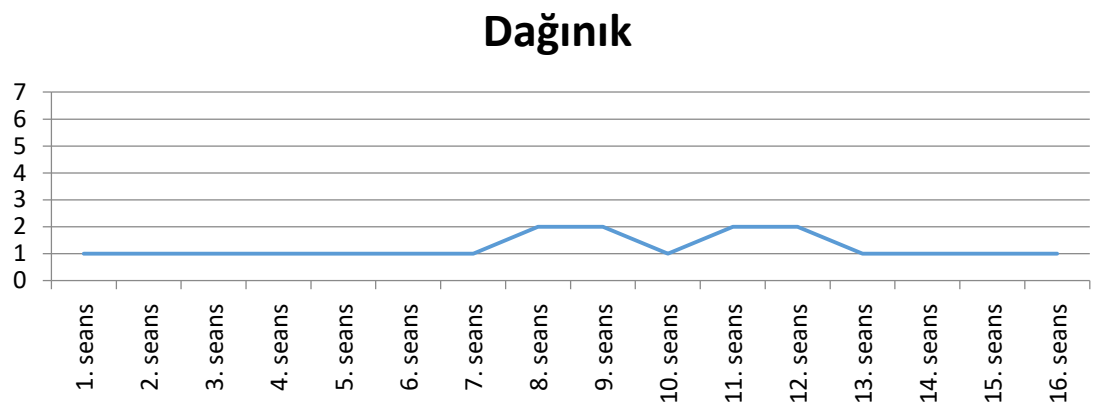
Grafik 94: ESN'nin Enerjisinin Seanslar Esnasındaki Değişimi

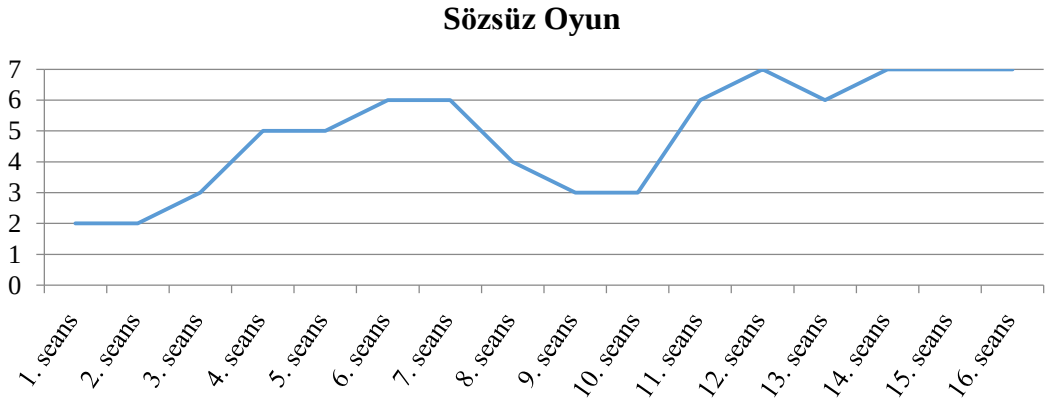
Grafik 88: ESN'nin Oyuna Devam Etmeme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi Grafik

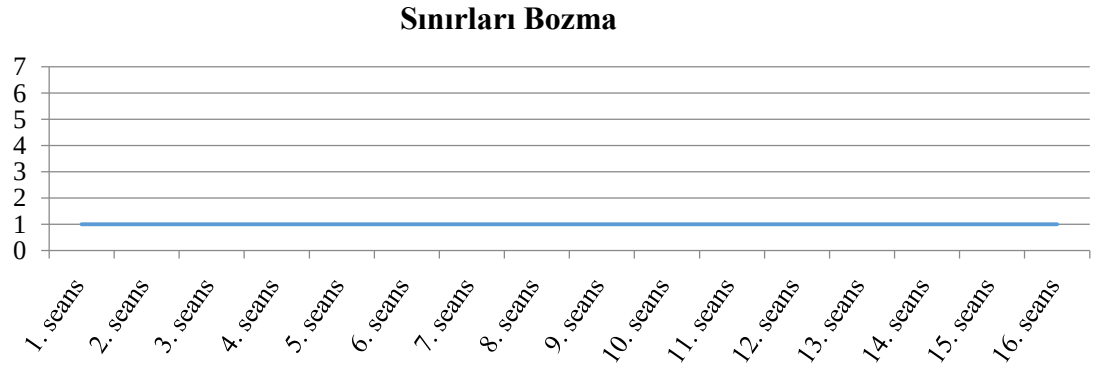
89: ESN'nin Oyundaki Yıkıcı Davranışlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi

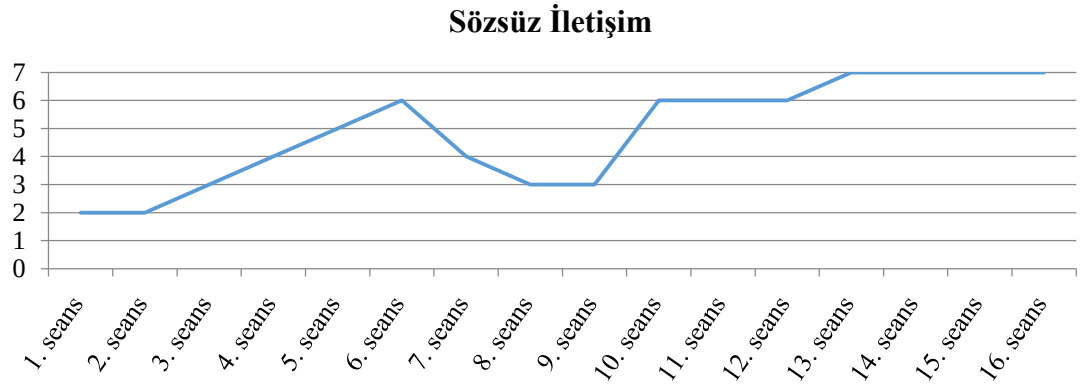
Grafik 90: ESN'nin Oyundaki Dağınıklığının Seanslar Esnasındaki Değişimi

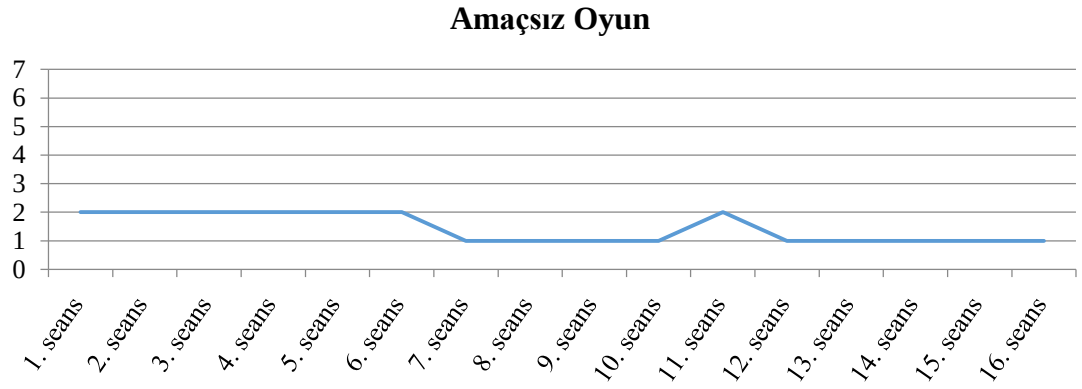
Grafik 91: ESN'nin Oyundaki Konuşma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

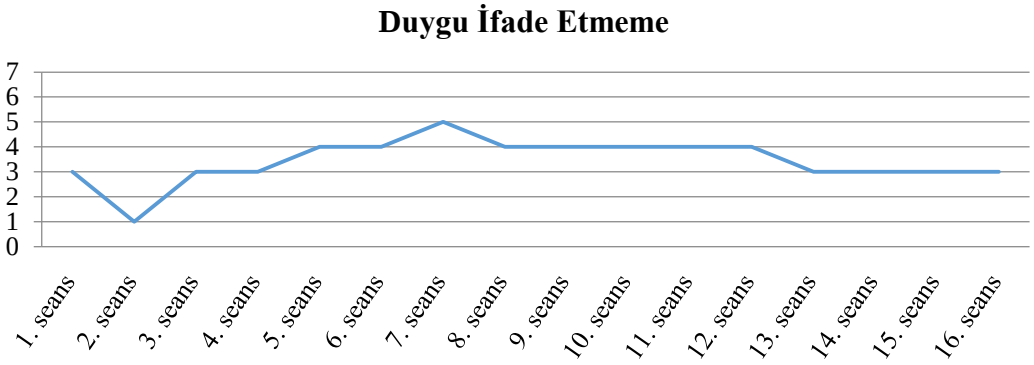
Grafik 99: ESN'nin Oyundaki Sınırları Bozma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

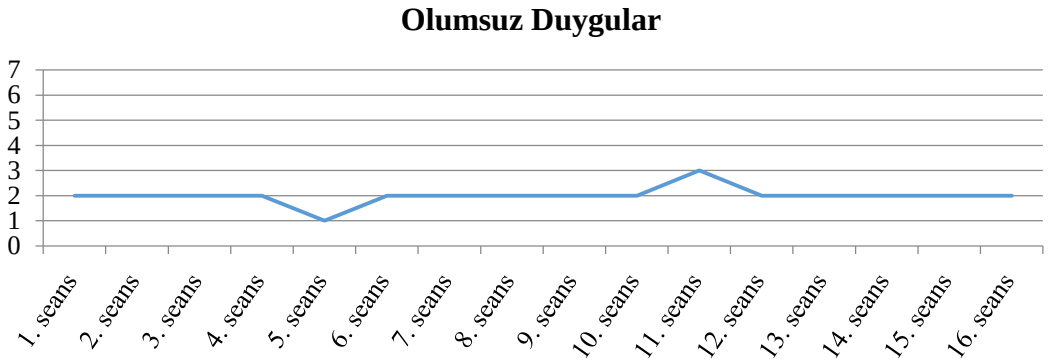
Grafik 92: ESN'nin Oyundaki Sözsüz İletişim Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

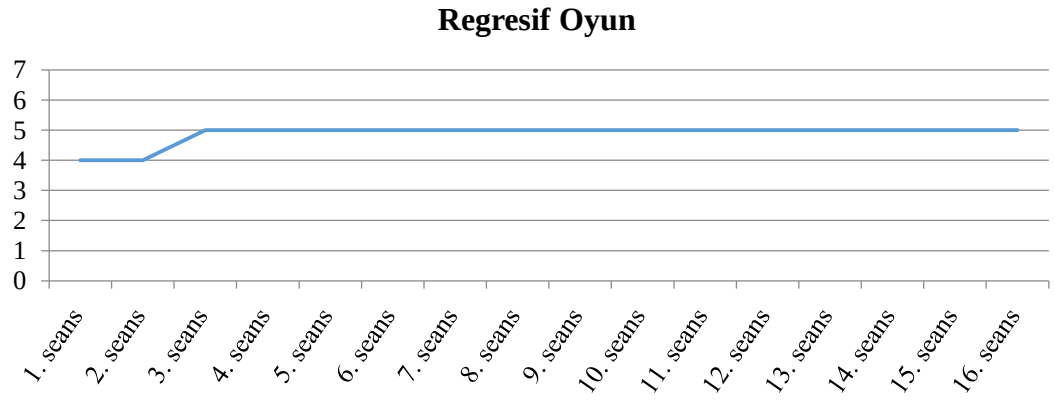
Grafik 93: ESN'nin Belirli Bir Amaca Yönelik Oyun Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

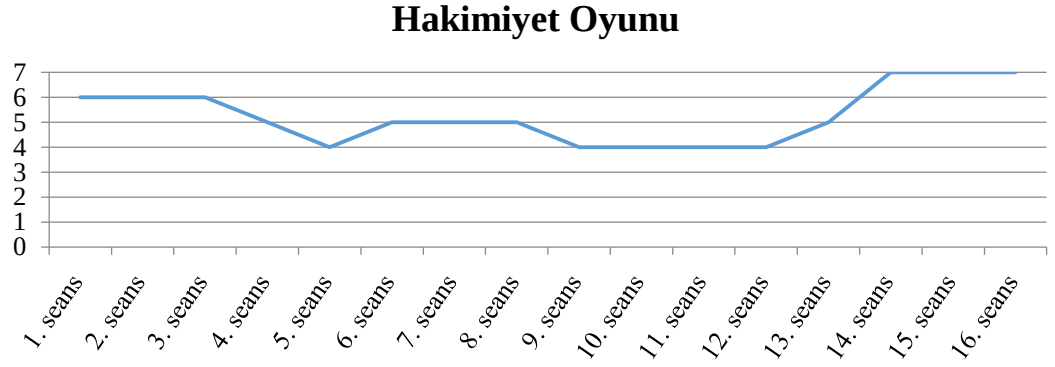
Grafik 94: ESN'nin Oyundaki Duygularını İfade Etme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

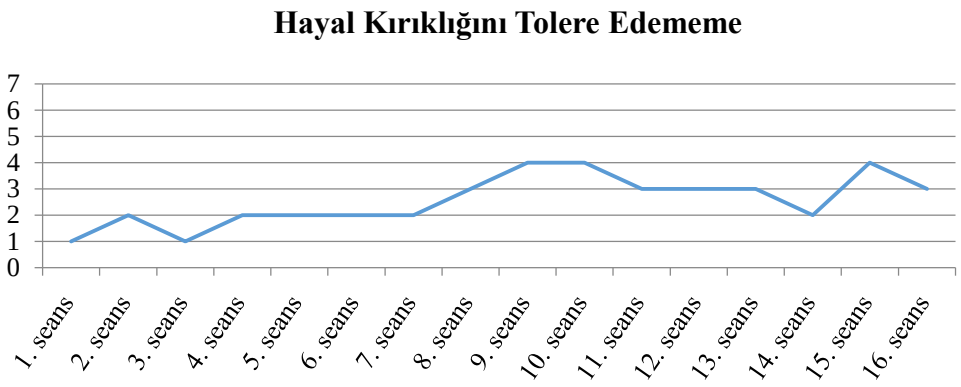
Grafik 95: ESN'nin Olumsuz Duygu Yoğunluğunun Seanslar Esnasındaki Değişimi

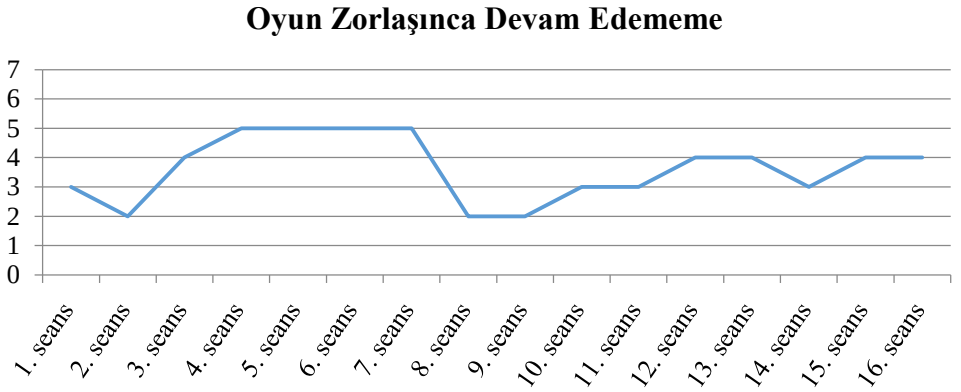
Grafik 96: ESN'nin Regresif Oyunlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi

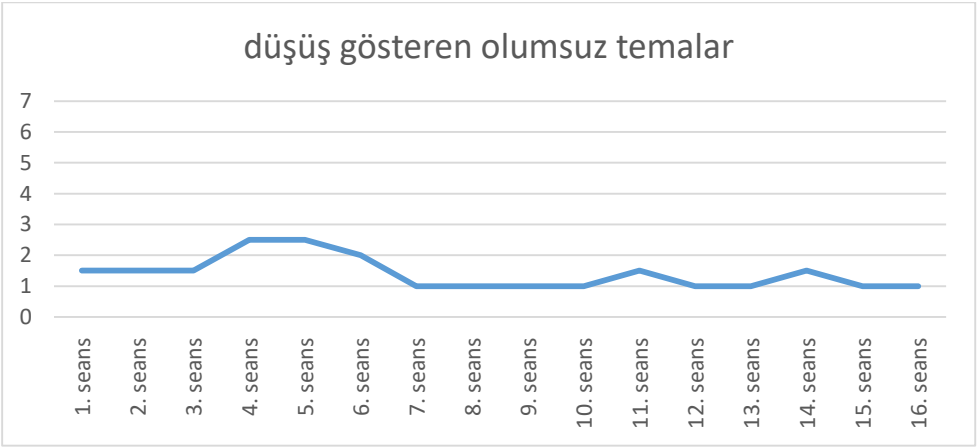
Grafik 97: ESN'nin Oyunda Hakimiyet Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

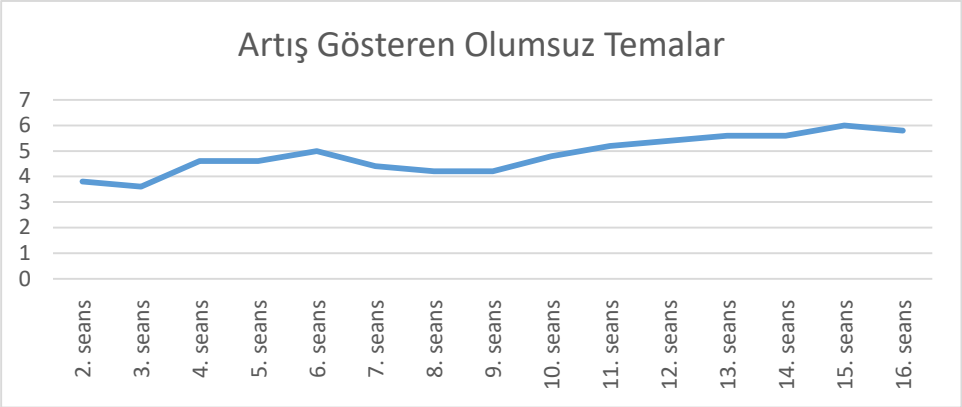
Grafik 98: ESN'nin Oyundaki Hayal Kırıklığını Tolere Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 99: ESN'nin Oyun Zorlaşınca Devam Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 100: ESN'nin Oyunlarda Düşüş Gösteren Temalarının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 101: ESN'nin Oyunlarında Artış Gösteren Temalarının Seanslar Grafiği

Tablo 18: ESN'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sürekli Kaygı	Durumluk Kaygı	Sosyal Kaygı
Ön Test	43	27	73
Son Test	37	26	59
Gözlem Testi	37	26	62

Tablo 19: ESN'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sorumluluk ve Kabul	Otorite ve Denetleme
Ön Test	73	38
Son Test	65	24
Gözlem Testi	66	26

Tablo 20: ESN'nin Aldığı Karne Notları

	Türkçe	Matematik	Hayat Bilgisi	Fen Bilimleri	Karne Notları Ortalaması
Ön Test	5	4	5	5	4,75
Son Test	5	5	5	5	5
Gözlem Testi	5	5	5	5	5

3.1.1.7. Denek 7

MEM; 9 yaşında erkek çocuk. 4 çocuklu bir ailenin 3.çocuğu. 2erkek kardeşi ve 1 kız kardeşi var. 2015 yılı Haziran ayında Dr. Lütfi Kırdar Eğitim ve Araştırma Hastanesinden Özgül Öğrenme Güçlüğü tanısı almıştır. Anne 42 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı. Baba 51 yaşında, ilkokul mezunu, işçi. MEM'nin yakın akrabalarında Özgül Öğrenme Güçlüğü tanısı olan birey bulunmaktadır.

Anamnez Esnasında Alınan Bilgiler

Alınan anamnez esnasında anne; gebeliğin istediği bir gebelik olduğunu, hamilelik esnasında herhangi bir problem yaşamadığını, doğumun normal yolla gerçekleştiğini belirtmiştir. Yine anneden alınan bilgilere göre;MEM16 aylık olanakadar anne sütü almıştır. Anne sütünü kendisi bırakmıştır. MEM 2yaş civarında 2 kelimelik cümleler ile konuşmaya başlamıştır. Tuvalet eğitimi biraz zorlu olmuştur. Tuvalet eğitimi esnasında ödül ceza yöntemi kullanılmıştır. 1 yıl süre ile okul öncesi eğitime katılmıştır. Okula başlarken anneden ayrılmada zorluk yaşamamıştır. Arkadaş edinirken

zorluk yaşamamaktadır. Anneye göre MEM kurallara uymakta zorlanmaktadır. Anne ayrıca MEM'nin ödevlerini düzenli yapmadığını, sürekli hatırlatmak gerektiğini belirtmiştir.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Sınıf öğretmeni MEMiçin; kendisi ile ilişkilerinin iyi olduğunu, arkadaşları ilişkilerinin iyi olduğunu, derse kendiliğinden katılım göstermediğini ama öğretmeni isterse görevlerini yerine getirdiğini, kalabalık ortamlarda sessiz olduğunu, okul ve sınıf kurallarına uyduğunu, sorumluluklarını yerine getirdiğini, koşmalı oyunları sevdiğini, kalabalık yerine 2-3 kişi ile oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni MEM için; kendisi ile ilişkisinin olumlu olduğunu, arkadaşları ile olumlu ilişkileri olduğunu, derse katılım gösterdiğini, kalabalık bir ortamda başta çekingen tavırlar sergilese de, uyum sağlayabildiğini, kuralları zaman zaman sabote ettiğini, bilgisayar oyunlarını oynamayı sevdiğini belirtmiştir.

İlk Yapılan Formel Değerlendirmeler

MEM;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 36,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 26,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 39(Tablo:21) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 30,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından35 (Tablo:22) almıştır.
- Karnesinde Türkçe ve Matematik notları; 2, Fen Bilgisi ve Hayat bilgisi notları; 3'tür. (Tablo:23).

1. Seans Özet

MEM oyun odasına alındıktan sonra oda tanıtılmış, başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 1

MEM; oyun boyunca saldırganlık oyuncakları ile hacıyatmazı dövmüştür, oyunun sonlarına doğru hacıyatmazı kıyafet giydirmeye çalışmış, bu durumu terapiste aklıma kötü şeyler geliyor diye açıklamıştır.

1. seans gözlemlenen temalar: Şiddet, hakimiyet, cinsellik.

2. Seans Özet

MEM oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 2

MEM; oyun boyunca saldırganlık oyuncakları ile hacıyatmazı dövmüştür, makas ile kesmeye çalıştığında terapi sınır koymuştur, oyunun kalanı boyunca sınırlara uymuştur.

2. seans gözlemlenen temalar: Şiddet, hakimiyet.

3. Seans Özet

MEMoyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 3

MEM; oyun boyunca hacıyatmazı dövmeye devam etmiştir. Oyun odasındaki eşyaları incelemiş ama farklı bir oyun kurmamış tüm oyuncakları hacıyatmazı atarak oyuna devam etmiştir.

3. seans gözlemlenen temalar: Hakimiyet, şiddet.

4. Seans Özet

MEM oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 4

MEM; oyuna hacıyatmazı herşey dağıttığı için cezalandırıldığını söyleyerek başlamıştır. Oyun boyunca çeşitli oyuncaklarla hacıyatmazı dövmüştür.

4. seans gözlemlenen temalar: Hakimiyet, şiddet.

1. Aile Geri Bildirim Seansı

İlk dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak MEM'nin oyunlarının genel temalarının hakimiyet ve şiddet olduğu görülmektedir. Ayrıca zaman zaman cinsellik temasına da değindiği görülmektedir. Yapılan aile görüşmesinde anneye bu durumdan bahsedildi ve genel durumunu yansıtıp yansıtmadığı soruldu.

Anne; MEM'nin evde abileri ile çok sorun yaşadığını, sürekli kavga halinde olduklarını, zaman zaman küçük abisinden şiddet gördüğünü, evde kesinlikle söz dinlemediğini, sürekli problem çıkarttığını, ödevlerini yaptıramadıklarını anlattı.

Anne ile evdeki düzeni sağlamak ile ilgili konuşuldu. Kardeşler arasında ki ilişkilerin düzenlenmesi için öneriler de bulunuldu. Annenin bu önerilere sızak baktığı ancak uygulamak konusunda kendisine güvenmediği düşünülmüştür. Çocuğa nasıl sorumluluk bilinci kazandıracakları anlatıldı.

5. Seans Özet

MEMoyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 5

MEM; oyuna hacıyatmazı döverek başlamış, karakter oyuncaklarını bir odaya toplayarak cezalandırmış, son 5 dakika uyarısı verildiğinde ejderhalar ve dinozorları dövüştürmüş, oyun saati bitti dendiğinde oyunda odasından çıkmamak için oyalanmıştır.

5. seans gözlemlenen temalar: Şiddet, hakimiyet.

6. Seans Özet

MEM oyun odasına odasın alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 6

MEM; dinozorlar ve vahşi hayvanların, dünyaya kimin hakim olacağına karar vermek için savaştığı bir oyun kurmuştur. Oyun esnasında dinozorlar zürafa esir almış, vahşi hayvanlar ise onu kurtarmıştır.

6. seans gözlemlenen temalar: Şiddet, intikam, sahip olma, kurtarma, hakimiyet.

7. Seans Özet

MEM oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 7

MEM; oyunda dinozorlar ve vahşi hayvanlar arasındaki dünyaya hakim olma savaşı sürmüştür. Oyun esnasında sürekli bir hayvan esir alınmış ve kurtarılmıştır.

7. seans gözlemlenen temalar: Şiddet, intikam, sahip olma, kurtarma, hakimiyet.

8. Seans Özet

MEM oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 8

MEM; oyunda dinozorlar ve vahşi hayvanlar arasındaki dünyaya hakim olma savaşı sürmüştür. Oyun esnasında sürekli bir hayvan esir alınmış ve kurtarılmıştır. Oyun saati bitti dendiğinde ayrılmak istememiştir.

8. seans gözlemlenen temalar: Şiddet, intikam, sahip olma, kurtarma, hakimiyet.

2. Aile Geri Bildirim Seansı

İkinci dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak MEM'nin oyunlarının genel temalarının şiddet, intikam, sahip olma, kurtarma ve hakimiyetolduğu görülmektedir. Yapılan aile görüşmesinde aileye bu durumdan bahsedildi ve genel durumunu yansıtıp yansıtmadığı soruldu.

Anne; evde ki ilişkileri toparlamakta zorlandığını, MEM'nin hala evde şiddet görebildiğini, oyun seanslarına gelmeyi çok sevdiğini, evde zorluk çıkarttığında, oyun seanslarına götürmemekle tehdit ettiklerini söyledi.

Anneye MEM'ningenel ihtiyacının görülmek ve anlaşılmak olduğu, evde gördüğü şiddetin genel tavırlarını olumsuz etkilediği anlatıldı. Yapılan görüşmelerde büyük abinin daha ılımlı olduğu anlaşıldı. Anneye büyük abi ile işbirliği yapması önerildi. Ayrıca anneden oyun seanslarını ödül ya da ceza için kullanmamaları istendi. Böyle bir tutumun oyun seanslarında kurulan terapötik bağın etkisini azaltacağı anlatıldı. Ayrıca anneden MEM'ye ev içinde sorumluluklar vermesi istendi.

9. Seans Özet

MEMoyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 9

MEM; daha önceki yıllarda kurduğu savaş oyununa devam etmiştir. Oyun saati bitti dendiğinde odadan çıkmak istememiştir.

9. seans gözlemlenen temalar: Savaş, yardımlaşma, şiddet.

10. Seans Özet

MEM oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 10

MEM; oyun araçları inceleyerek başlamıştır, ancak araçlarla oyun kurmayıp tekrar savaş oyununa başlamıştır. Son 5 dakika uyarısı verildiğinde araçları yarıştırmıştır.

10. seans gözlemlenen temalar: Hâkimiyet, şiddet, düzen,barınma , yardımlaşma.

11. Seans Özet

MEM oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 11

MEM; araçları yarıştırdığı bir oyun oynamıştır. Polis arabası tüm arabaları yenerek sinirli kalmış ama finalde yenilmiştir. Yarış esnasında araçlar birbirine şiddet uygulamış, oyun saati bitti dendiğinde odadan çıkmayı reddetmiş, bir kere daha araç yerleştirmiştir.

11. seans gözlemlenen temalar: Kazanmak, yarış, hakimiyet, şiddet.

12. Seans Özet

MEM oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 12

MEM; oyuna farklı bir şey oynayacağım diyerek başlamıştır. Vahşi hayvanlarla araçları savaştırmış, savaşın belli bir düzeni olmamış, karakterler sürekli birbirlerini tehdit etmiştir.

12. seans gözlemlenen temalar: Şiddet, hakimiyet.

3. Aile Geri Bildirim Seansı

Üçüncü dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak MEM'nin oyunlarının genel temalarında şiddet ve hakimiyet temalarının varlığını sürdürdüğü, ayrıca yarış temasınında yoğunluk gösterdiği görülmektedir.

Anne; büyük abinin evde ki düzen konusunda kendisine yardımcı olmaya çalıştığını, ancak istenilen sonuca henüz ulaşamadıklarını, MEM'ye ev içinde küçük sorumluluklar verdiklerini, bu sorumlulukları MEM'nin eksiksiz olarak yaptığını ve bu durumdan çok memnun olduğunu anlattı.

Anneye sorumluluklar vermenin çocuklar için önemli olduğu, evdeki düzenin oturması, ev halkının bu düzene alışması için sabırlı olmaları gerektiği anlatıldı. Çocukların duygularını anlamaya çalışmanın önemli olduğundan bahsedilip empatik dinleme egzersizleri yapıldı.

13. Seans Özet

MEM oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 13

MEM; önceki oyunda oynadığı vahşi hayvanlar ve araçlar savaşına devam etmiştir.

13. seans gözlemlenen temalar: Şiddet, hakimiyet

14. Seans Özet

MEMoyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 14

MEM; oyun etrafa silahla ateş ederek başlamıştır. Vahşi hayvanlar ve silahları kullanarak şiddet ve hakimiyet temalı belli bir düzeni olmayan oyunlar kurulmuştur.

14. seans gözlemlenen temalar: Şiddet, hakimiyet, düzen, başarma arzusu.

15. Seans Özet

MEM oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 15

MEM; oyunu bir trafik kazası sahnesi canlandırarak başlamış, polisler sürücü yakalamak için çok uğraşmış daha sonra araçlar arasında bir savaşın sürdüğü oyun oynamıştır.

15. seans gözlemlenen temalar: Şiddet, hakimiyet

16. Seans Özet

MEM oyun odasına alındıktan sonra başlangıç sözleri olan "E…. özel oyun saatimiz başlamıştır. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin." diyerek yapılandırma yapılmış ve oyun saati başlatılmıştır.

Gözlem 16

MEM; araçların savaştığı bir oyun oynamış, son bir dakika uyarısı verildiğinde ejderha ve zebrayı dövüştürmüştür.

16. seans gözlemlenen temalar: Şiddet, hakimiyet.

4. Aile Geri Bildirim Seansı

Son dört seansın genel değerlendirmesine bakılarak MEM'nin oyunlarında en başından beri görülen şiddet ve hakimiyet temalarının sürdüğü görülmektedir. Ancak; başlangıçta oyun seanslarında savaşlar sonuçsuz kalmakta ve kazanan taraf belli olmamaktaydı. Son seanslarda ise artık savaşların bittiği, kazanan belli olduğu ve gruplar içinde yardımlaşma olduğu gözlemlenmektedir.

Anne evde ki ilişkilerin daha sakin olduğunu, MEM'nin şiddet görmediğini, zaman zaman hırçın tavırlarının sürdüğünü, ancak evde sorumluluklarını yerine getirdiğini anlattı.

Anneye evdeki iletişim kazalarının önüne geçilebilmesi için nasıl kurallar koyabilecekleri ile ilgili konuşuldu. Empatik dinleme ile ilgili egzersizler yapıldı.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Sınıf öğretmeni MEM için; kendisi ile ilişkilerinin iyi olduğunu, arkadaşları ilişkilerinin iyi olduğunu, derse kendiliğinden katılım göstermediğini ama öğretmeni isterse görevlerini yerine getirdiğini, kalabalık ortamlarda sessiz olduğunu, okul ve sınıf kurallarına uyduğunu, sorumluluklarını yerine getirdiğini, koşmalı oyunları sevdiğini, kalabalık yerine 2-3 kişi ile oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni MEM için; öğretmenleri ile ilişkilerinin olumlu olduğunu, bazı arkadaşları ile iletişiminin diğerlerine göre daha olumlu olduğunu, derslere katılmaya istekli olduğunu, kalabalık ortamlarda beklenen davranışları sergilemese de tavırlarının aksi olmadığını, rekabeti sevdiği için grup oyunlarını tercih ettiğinibelirtmiştir.

Son Yapılan Formel Değerlendirmeler

MEM;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 36,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 26,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 39 (Tablo:21) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 30,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 35 (Tablo:22) almıştır.
- Karnesinde notu; Türkçe, Matematik notları;2,Hayat Bilgisi ve Fen bilimleri notları; 3'tür. (Tablo:23).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Sınıf öğretmeni MEM için; kendisi ile ilişkilerinin iyi olduğunu, yalnız oldukları zamanlarda kendini daha iyi ifade ettiğini, çok fazla arkadaşı olmadığını ama olan arkadaşları ile olumlu ilişkileri olduğunu, derse kendiliğinden katılım göstermediğini ama öğretmeni isterse görevlerini yerine getirdiğini, kalabalık ortamlarda sessiz olduğunu, okul ve sınıf kurallarına uyduğunu, sorumluluklarını yerine getirdiğini, koşmalı oyunları sevdiğini, kalabalık yerine 2-3 kişi ile oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni MEM için; kendisi ile iletişiminin oldukça iyi olduğunu, akranları ile iletişiminde farklılıklar gösterdiğini, yakın arkadaşları ile iletişiminin kuvvetli olduğunu, diğerleri ile konuşurken kaygılandığını ve konuşma problemleri yaşadığını, derse karşı ilgisinin yüksek olduğunu, kalabalık ortamlarda gergin ve panik tavırlar sergilediğini, otoriteyi hissettiği ortamlarda kurallara uyduğunu ve grup halinde oynanan hareketli oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Gözlem Amaçlı Yapılan Formal Değerlendirmeler

MEM;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 28,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 30,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 34(Tablo:21) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 32,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 23(Tablo:22) almıştır.
- Karnesinde Matematik, Türkçe, Hayat Bilgisi notları;4,Fen Bilgisi notu; 5'tir (Tablo:23).

Bulgular

MEM ile yapılan oyun terapi seanslarına ait; oyuna devam etmeme, saldırganlık, yıkıcılık, dağınıklık ve hayal kırıklığını tolere edememe temalarının ilk seanslarda daha yoğun gözlemlendiğini, daha sonra düşüşe geçtiği görülmüştür. Olumsuz temaların yoğunluğundaki azalma (Grafik:128) ve çocuğun anksiyete puanlarında (Tablo:21) birbirine paralel bir düşüş görülmektedir. Özellikle sosyal anksiyete puanında ciddi bir düşüş görülmüştür. Seanslar bittikten 6 ay sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde MEM'nin kaygı puanlarında artış olmuş, durumluk ve sosyal anksiyete puanları başlangıç seviyesinin altına inmiş, sürekli anksiyete puanı ise başlangıç seviyesinin üstüne çıkmıştır.

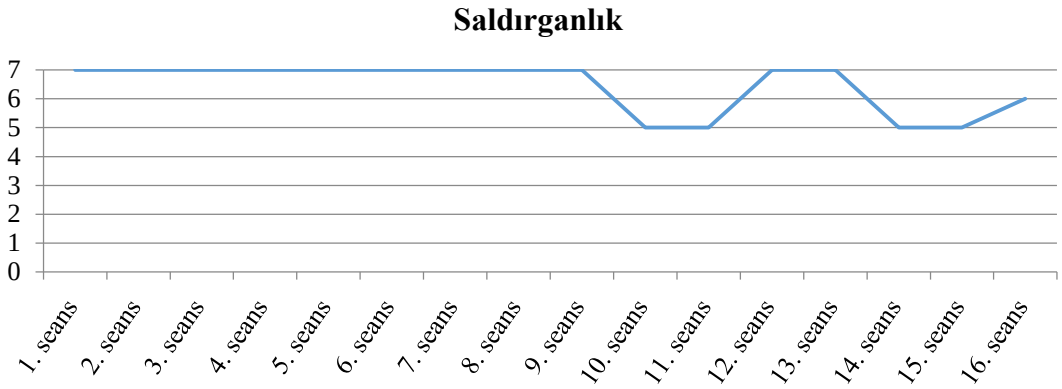
Seanslara başlamadan önce temel derslere (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 2,50'dir. Seanslardan sonra not ortalaması 4,25'e yükselmiş, gözlem değerlendirmesi için alınan bir sonraki karne de ortalamanın 4,25 olarak korunduğu görülmüştür (Tablo:23).

MEM'nin ailesi ile yapılan ilk görüşmelerde aile çocuğun; sorumluluk bilinci olmadığından, ev içinde hırçın tavırlar sergilediğinden bahsetmiştir. Aile ile yapılan görüşmelerde ailenin çocuğa hiç sorumluluk vermediği, evde kuralların olmadığı ve MEM'nin şiddet gördüğü anlaşıldı. Ailenin çocuğa sorumluluk vermesi, eve kurallar getirilmesi ve evdeki şiddet davranışlarının bitirilmesi üzerine çalışılmıştır.

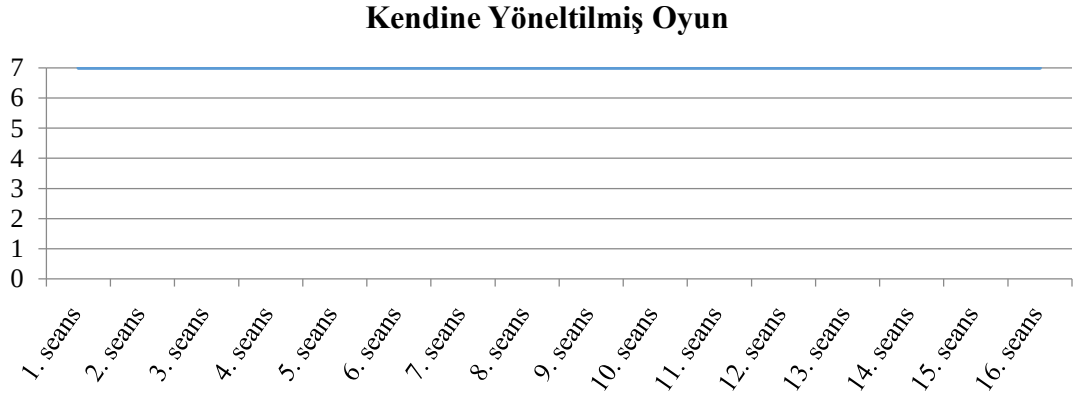
Yapılan ilk algılanan aile tutumları ve ikincisi kıyaslandığında sorumluluk ve kabul alt tutumunda artış olduğu, otorite ve denetleme alt tutumunda ise azalma olduğu görülmektedir. 6 ay sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde ise her iki boyutta da

azalma olduğu, ancak sorumluluk ve kabul alt boyutunun hala başlangıç seviyesinin üstünde olduğu görüldü (Tablo:22).

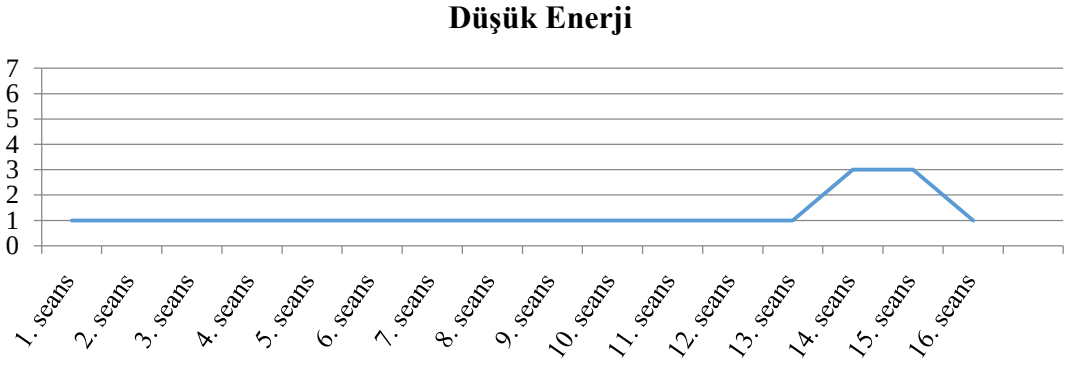
Başlangıç değerlendirmesinde her iki öğretmeni de sınıf öğretmeni kendisi ve arkadaşları ile iletişiminin iyi olduğunu belirtmişlerdir. Sınıf öğretmeniderse kendiliğinden katılım göstermediğini ama öğretmeni isterse görevlerini yerine getirdiğini, kalabalık ortamlarda sessiz olduğunu, okul ve sınıf kurallarına uyduğunu, sorumluluklarını yerine getirdiğini, koşmalı oyunları sevdiğini, kalabalık yerine 2-3 kişi ile oynamayı tercih ettiğini, rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni ise derse katılım gösterdiğini, kalabalık bir ortamda başta çekingen tavırlar sergilese de, uyum sağlayabildiğini, kuralları zaman zaman sabote ettiğini, bilgisayar oyunlarını oynamayı sevdiğini iletmiştir. Oyun terapi seanslarından sonra yapılan görüşmelerde sınıf öğretmeninin MEM ile ilgili görüşlerinde değişiklik olmamıştır. Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni ise farklı olarak kalabalık ortamlarda daha beklendiği gibi davranışlar sergilediğini, kurallara uymak için daha çok çaba gösterdiğini belirtmiştir. Oyun terapi seanslarından sonra yapılan gözlem değerlendirmelerinde öğretmenleri MEM ile ilgili; kendileri ile iletişiminin iyi olduğunu, fazla arkadaş edinmediğini, edindiği arkadaşlarla olumlu ilişkiler kurduğunu, kalabalık ortamlarda gergin olduğunu, kurallara uyduğunu, hareketli ve küçük gruplarla oynanan oyunları tercih ettiğini belirtmişlerdir.

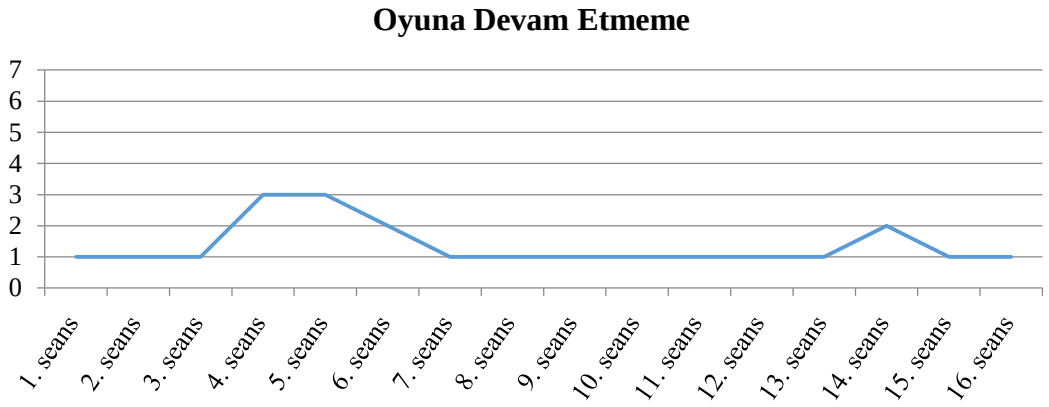
Grafik 102: MEM'nin Saldırganlık Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

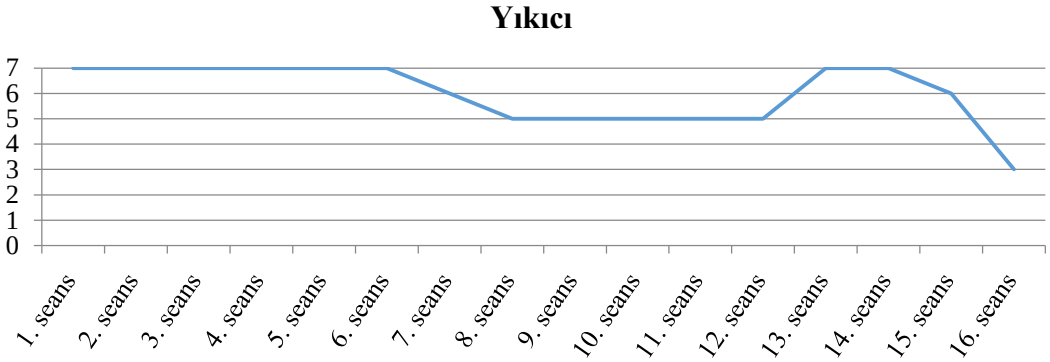
Grafik 103: MEM'nin Oyunu Kendine Yöneltme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

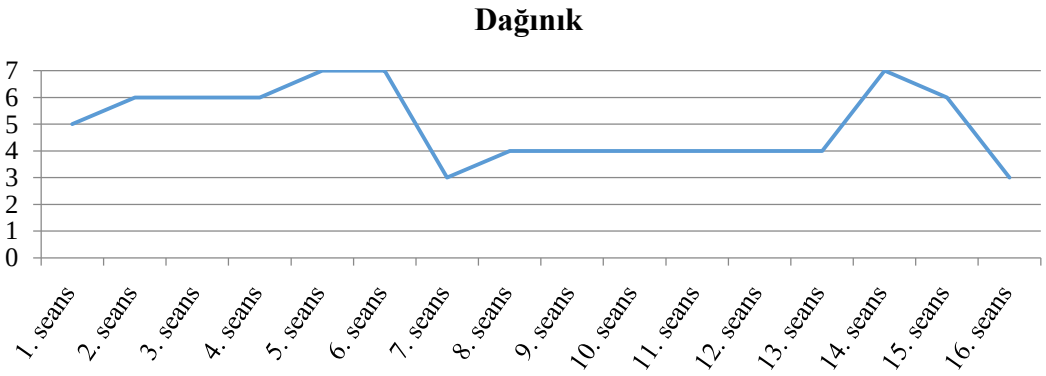
Grafik 113: MEM'nin Enerjisinin Seanslar Esnasındaki Değişimi

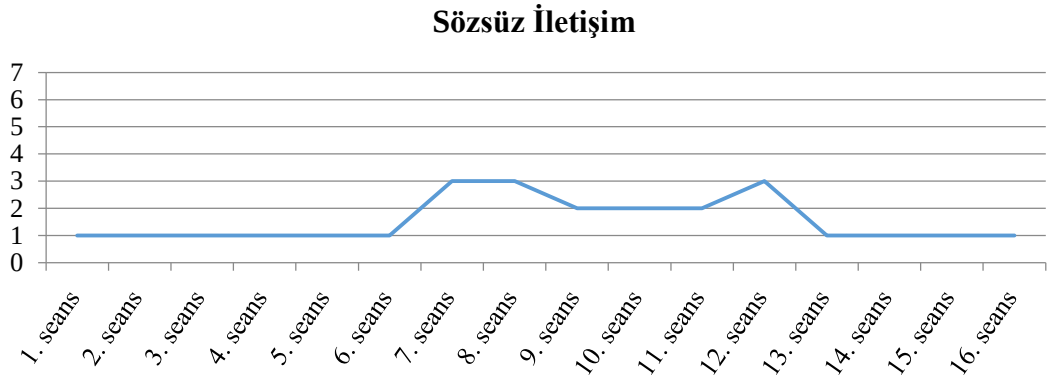
Grafik 104: MEM'nin Oyuna Devam Etmeme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

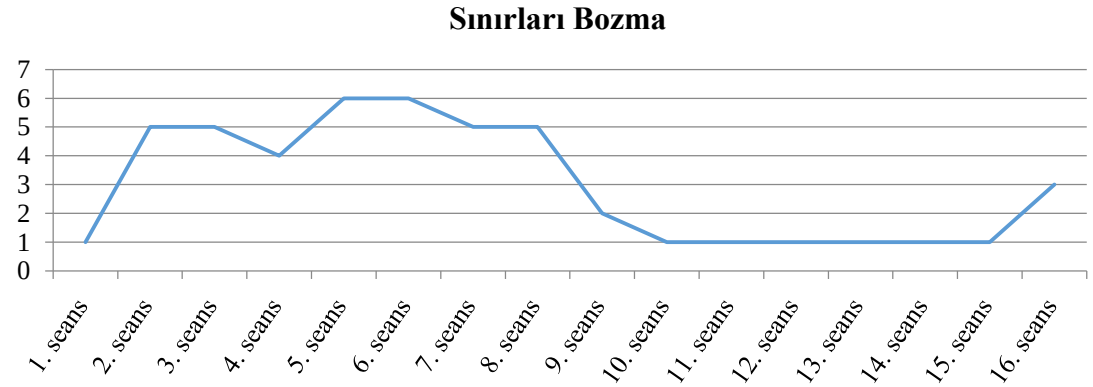
Grafik 115: MEM'nin Oyundaki Yıkıcı Davranışlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi

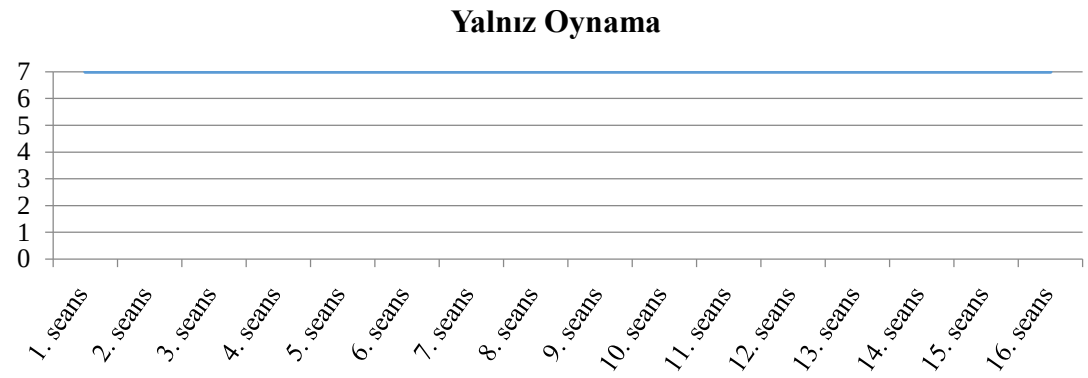
Grafik 116: MEM'ninOyundaki Dağınıklığının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 105: MEM'nin Oyundaki Konuşma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

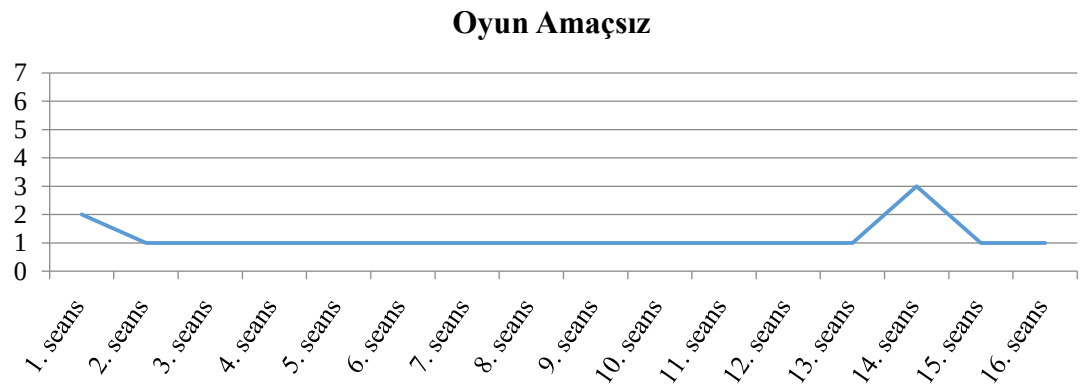
Grafik 106: MEM'nin Oyundaki Sınırları Bozma Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

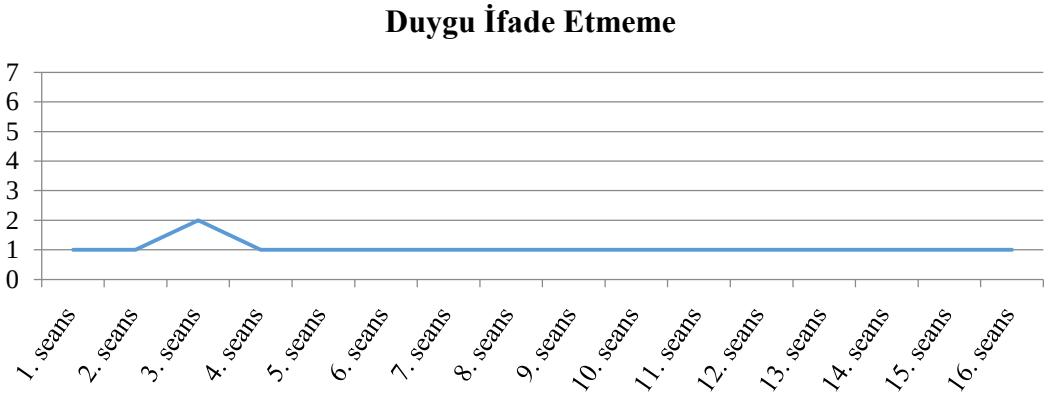
Grafik 107: MEM'nin Oyundaki Yalnız Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

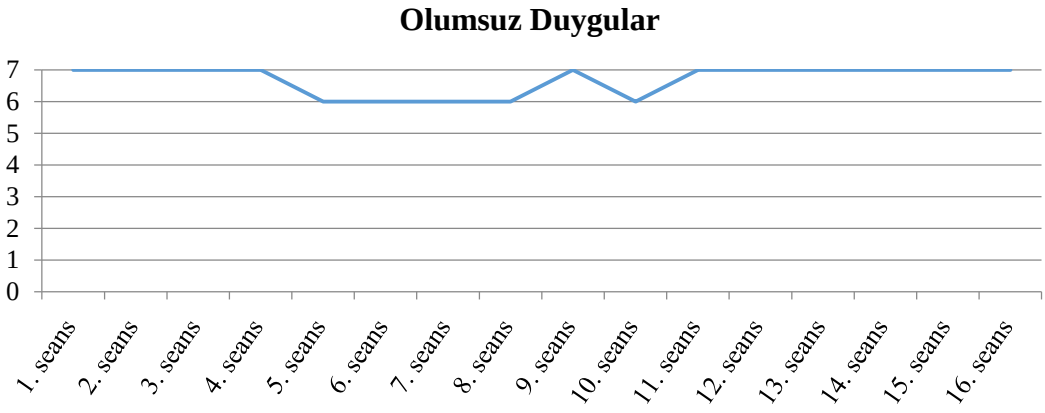
Grafik 108: MEM'nin Oyundaki Sözsüz İletişim Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

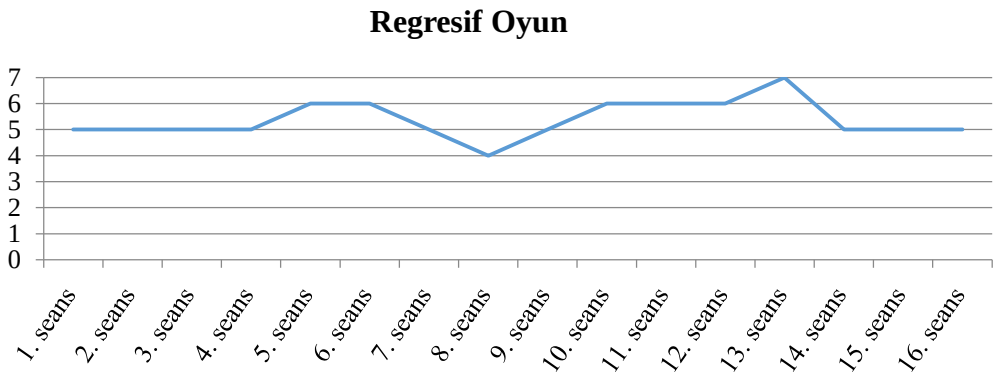
Grafik 109: MEM'nin Belirli Bir Amaca Yönelik Oyun Oynama Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

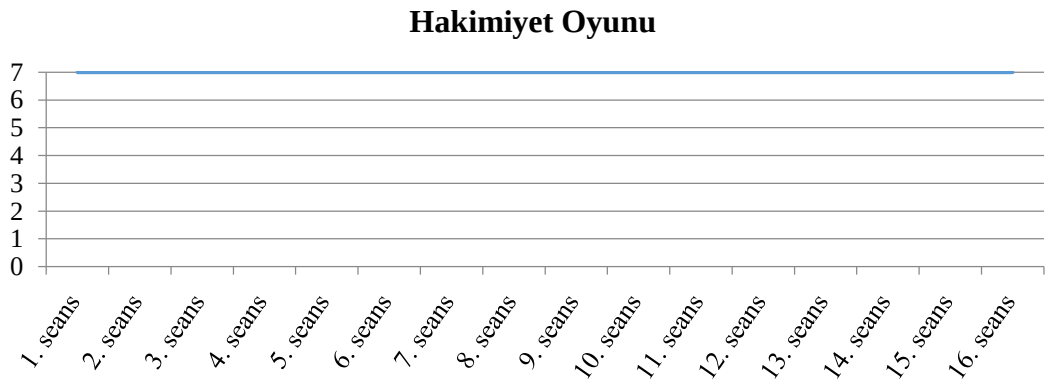
Grafik 122: MEM'nin Oyundaki Duygularını İfade Etme Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

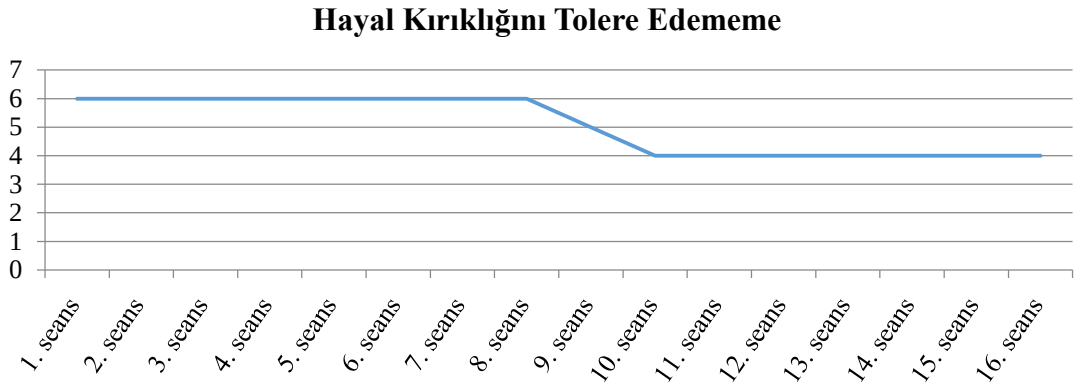
Grafik 110: MEM'nin Olumsuz Duygu Yoğunluğunun Seanslar Esnasındaki Değişimi

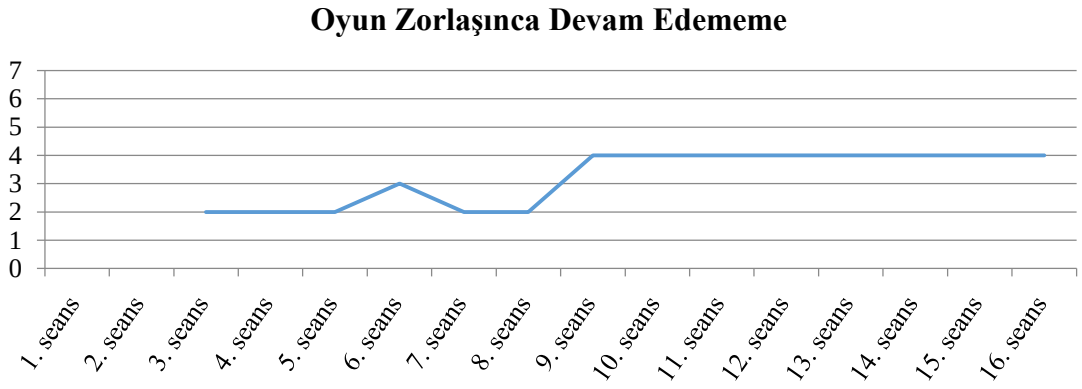
Grafik 111: MEM'nin Regresif Oyunlarının Seanslar Esnasındaki Değişimi

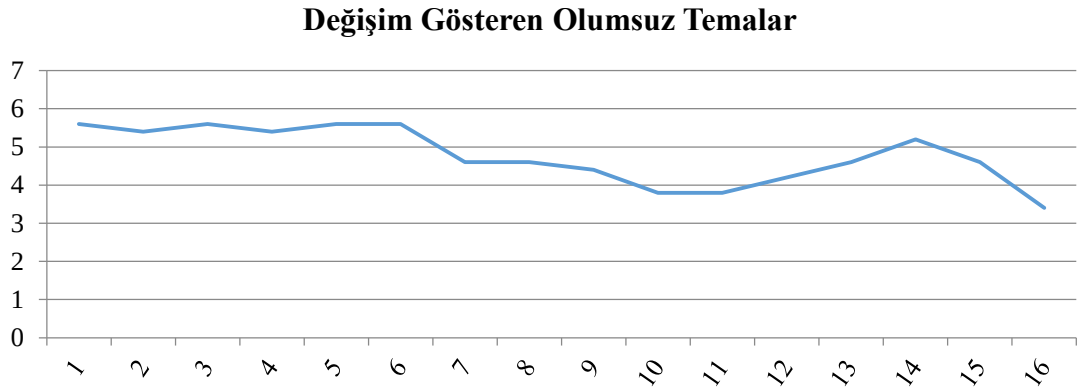
Grafik 112: MEM'nin Oyunda Hakimiyet Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 113: MEM'nin Oyundaki Hayal Kırıklığını Tolere Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 114: MEM'nin Oyun Zorlaşınca Devam Edememe Davranışının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Grafik 115: MEM'nin Oyunlardaki Değişim Gösteren Temalarının Seanslar Esnasındaki Değişimi

Tablo 21: MEM'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sürekli Kaygı	Durumluk Kaygı	Sosyal Kaygı
Öntest	43	27	73
Sontest	37	26	59
Gözlem	37	26	62

Tablo 22: MEM'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sorumluluk ve Kabul	Otorite ve Denetleme
Öntest	73	38
Sontest	65	24
Gözlem	66	26

Tablo 23: MEM'nin Aldığı Karne Notları

	Türkçe	Matematik	Hayat Bilgisi	Fen Bilimleri	Karne Notları Ortalaması
Öntest	5	4	5	5	4,75
Sontest	5	5	5	5	5
Gözlem	5	5	5	5	5

1. Kontrol

AHT8 yaşında erkek çocuk. 2 çocuklu bir ailenin ilk çocuğu. 2017 yılı Temmuz ayında Sağlık Bilimleri Üniversitesi İstanbul Zeynep Kamil Kadın ve Çocuk Hastalıkları Eğitim Araştırma Hastanesinden Özgül Öğrenme Güçlüğü tanısı almıştır. Anne 41 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı. Baba 45 yaşında, ilkokul mezunu, işçi. AHT'ninailesinde ya da akrabalarında engelli bir birey bulunmamaktadır.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Sınıf öğretmeni AHT için; kendisi ve arkadaşları ile yakın ilişki kurabildiğini, derse katılım göstermek için desteğe ihtiyaç duyduğunu, kalabalık ortamlarda rahat tavırlar sergilediğini, kurallara hatırlatıldığında uyduğunu, grup halinde oynanan koşuşturmalı oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni AHT için; kendisi ile iletişimde çekingen tavırları olduğunu, arkadaş çevresinin sınırlı olduğunu, derse katılım göstermediğini, kalabalık ortamlara girmeyi tercih etmediğini, kurallara aşırı bağlı olduğunu, bireysel oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

İlk Yapılan Formel Değerlendirmeler

AHT;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 32,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 39,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 51(Tablo:24) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 44,

- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 39 (Tablo:25) almıştır.
- Karnesinde Türkçe, Hayat Bilgisi ve Matematik notları; 2, Fen Bilimleri notu; 5'tir (Tablo: 26).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Sınıf öğretmeni AHT için; kendisi ve arkadaşları ile yakın ilişki kurabildiğini, derse katılım gösterme ile ilgili pozitif bir ilerleme gördüğünü, kalabalık ortamlarda düzeni bozan tavırları olduğunu, sergilediğini, kurallara hatırlatıldığında uyduğunu, grup halinde oynanan savaş temalı oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni AHT için; kendisi ile iletişiminin daha iyi olduğunu, arkadaş ilişkilerinin geliştiğini, derse katılımının arttığını, kalabalık ortamlarda başta çekingen olduğunu, kurallara aşırı bağlı olduğunu, bireysel ya da grupla el becerisi gerektiren oyunları oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Son Yapılan Formel Değerlendirmeler

AHT;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 30,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 40,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 71(Tablo:24) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 38,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 38(Tablo:26) almıştır.
- Karnesinde Türkçe ve Matematik notları; 2, Hayat Bilgisi notu; 4 Fen Bilimleri notu;5'tir (Tablo:26).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Sınıf öğretmeni AHT için; kendisi ve arkadaşları ile yakın ilişki kurabildiğini, derse teşvikle katılım gösterdiğini, kalabalık ortamlarda düzeni bozan tavırları olduğunu, sergilediğini, kurallara hatırlatıldığında uyduğunu, grup halinde oynanan savaş temalı oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni AHT için; kendisi ile iletişiminin daha iyi olduğunu, arkadaş ilişkilerinin geliştiğini, derse katılımının arttığını, kalabalık ortamlarda başta çekingen olduğunu, kurallara hatırlatıldığında uyduğunu, tek başına bilgisayar oyunları oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Gözlem Amaçlı Yapılan Formel Değerlendirmeler

AHT;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 32,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 45,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 65(Tablo:24) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 40,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 39(Tablo:25) almıştır.
- Karnesinde Türkçe ve Matematik notları; 2, Hayat Bilgisi notu; 4 Fen Bilimleri notu;5'tir (Tablo:26).

Bulgular

AHT'ninyapılan ilk değerlendirmesi ile son değerlendirmesi kıyaslandığında sürekli kaygı puanının arttığı, bu artışın gözlem değerlendirmesinde de sürdüğü görülmüştür. Durumluk kaygı puanında ile son değerlendirmesi ilk değerlendirmesinden

düşük olsa da gözlem değerlendirmesinde aynı seviyeye ulaştıkları görülmüştür. Sosyal kaygı puanının ise son değerlendirme de ilk değerlendirmeden oldukça yüksek olduğu, gözlem değerlendirmesinde düşüş yasansa da hala ilk değerlendirmenin oldukça üstünde olduğu görülmektedir. (Tablo:24)

AHT'nin algılanan aile tutumlarına bakıldığında sorumluluk ve kabul alt boyutlunda son değerlendirmenin ilk değerlendirmeden düşük olduğu, gözlem değerlendirmesinde yükselmeye başladığı ancak ilk değerlendirmenin altında kaldığı görülmektedir. Otorite ve denetleme alt boyutunda 3 değerlendirmede de benzer sonuçlar görülmüştür (Tablo:25).

AHT'nin 2016- -2017 eğitim öğretim yılı 2. Dönemine ait Haziran karnesindetemelderslerine(Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 2,75'tir. 2017-2018 eğitim- öğretim yılı 1. Dönemine ait Şubatkarnesindetemel derslerine (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 3'e yükselmiş, aynı yılın Haziran ayında ortalaması korunmuştur (Tablo:26) .

İlk değerlendirmesinde sınıf öğretmeni AHT'ninkendisi ve arkadaşları ile yakın ilişki kurabildiğini, kalabalık ortamlarda rahat tavırlar sergilediğini, kurallara hatırlatıldığında uyduğunu, grup halinde oynanan koşuşturmalı oyunları tercih ettiğini belirtmiştir. Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni; kendisi ile iletişimde çekingen tavırları olduğunu, arkadaş çevresinin sınırlı olduğunu, kalabalık ortamlara girmeyi tercih etmediğini, kurallara aşırı bağlı olduğunu, bireysel oyunları tercih ettiğini belirtmiştir. Her iki öğretmeni de derse katılım göstermekte zorlandığını belirtmişlerdir.

Yapılan ikinci değerlendirme de her iki öğretmeni de AHT'nin; kendisi ve arkadaşları ile ilişkilerinin olumlu olduğunu, derse katılımının arttığını, kalabalık ortamlarda uyumsuz olduğunu belirtmişlerdir. Sınıf öğretmeni kurallara hatırlatıldığında uyduğunu belirtirken rehabilitasyon merkezinde ki öğretmeni kurallara aşırı bağımlı olduğunu belirtmiştir. Yapılan gözlem değerlendirmesinde sınıf öğretmeninin değerlendirmesinde değişiklik olmamıştır. Rehabilitasyon merkezinde ki öğretmeni ise sadece kurallara uymada sıkıntı yaşadığını belirtmiştir.

Tablo 24: AHT'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sürekli Kaygı	Durumluk Kaygı	Sosyal Kaygı
Öntest	39	32	51
Sontest	40	30	71
Gözlem	45	32	65

Tablo 25: AHT'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sorumluluk ve Kabul	Otorite ve Denetleme
Öntest	44	39
Sontest	38	38
Gözlem	40	39

Tablo 26: AHT'nin Aldığı Karne Notları

	Türkçe	Matematik	Hayat Bilgisi	Fen Bilimleri	Karne Notları Ortalaması
Öntest	2	2	2	5	2,75
Sontest	2	2	4	5	3
Gözlem	2	2	4	5	3

2. Kontrol

KK 8 yaşında erkek çocuk. Tek çocuk. 2017 yılı Mart ayında Sağlık Bilimleri Üniversitesi İstanbul Zeynep Kamil Kadın ve Çocuk Hastalıkları Eğitim Araştırma Hastanesinden Özgül Öğrenme Güçlüğü tanısı almıştır. Anne 31 yaşında, yüksekokul mezunu, ev hanımı. Baba 36 yaşında, ortaokul mezunu, işçi. KK'ninailesinde ya da akrabalarında engelli bir birey bulunmamaktadır.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Sınıf öğretmeni KK için; kendisi ile ilişkisinin kısıtlı olduğunu, arkadaşları ile ilişki kurabildiğini, derse katılımının sınıf düzeyinin gerisinde olduğunu, kalabalık ortamlarda beklendik biçimde davrandığını, kurallara genellikle uyduğunu, grup oyunlarına katılım gösterdiğinibelirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni KK için; kendisi ve arkadaşları ile iletişim kurmaya yeni yeni başladığını, derse katılımda kısıtlılıklarının olduğunu, kalabalık

ortamlara girmeyi tercih etmediğini, kurallara uymada sorun çıkartmadığını, grupla birlikte hareketli oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

İlk Yapılan Formal Değerlendirmeler

KK;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 49,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 42,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 46(Tablo:27) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 35,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 53(Tablo:28) almıştır.
- Karnesinde Türkçeve Matematik notları; 4, Fen Bilimleri ve Hayat Bilgisi notları;5'tir (Tablo:29).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Sınıf öğretmeni KK için; kendisi ile ilişkilerinin kısıtlı olduğunu, arkadaşları ile ilişki kurabildiğini, derse katılım göstermediğini, kalabalık ortamlarda yaşından beklenen şekilde hareket ettiğini, kurallara genellikle uyduğunu, grup halinde oynanan kovalama yakalama tarzı oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni KK için; kendisi ve arkadaşları ile iletişim kurma becerisinin geliştiğini, derse katılımda kısıtlılıklarının olduğunu, kalabalık ortamlara girmeyi tercih etmediğini, arkadaşları ile birlikte ise uyum sağlayabildiğini, kurallara çok bağlı olduğunu, grupla birlikte hareketli oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Son Yapılan Formel Değerlendirmeler

KK;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 51,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 45,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 48(Tablo:27) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 35,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 54(Tablo:28) almıştır.
- Karnesinde Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi ve Fen Bilimleri notları;4'tür. (Tablo:29).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Sınıf öğretmeni KK için; kendisi ile ilişkilerinin kısıtlı olduğunu, arkadaşları ile ilişki kurabildiğini, derse katılım göstermediğini, kalabalık ortamlarda yaşından beklenen şekilde hareket ettiğini, kurallara genellikle uyduğunu, grup halinde oynanan kovalama yakalama tarzı oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni KK için; kendisi ve arkadaşları ile iletişim kurmakta zorlandığını, derse katılımda kısıtlılıklarının olduğunu, kalabalık ortamlara girmeyi tercih etmediğini, arkadaşları ile birlikte ise uyum sağlayabildiğini, kurallara çok bağlı olduğunu, bireysel oynanan oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Gözlem Amaçlı Yapılan Formel Değerlendirmeler

KK;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 48,

- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 44,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 48(Tablo:27) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 36,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 52(Tablo:28) almıştır.
- Karnesinde Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi ve Fen Bilimleri notları; 4'tür (Tablo:29).

Bulgular

KK'nin yapılan tüm ilk, son ve gözlem değerlendirmeleri kıyaslandığında anksiyete puanlarında anlamlı bir değişiklik olmadığı görülmektedir (Tablo: 27).

KK'nin algılanan aile tutumlarına bakıldığında her iki alt boyutta da anlamlı değişiklik görülmemektedir (Tablo:28).

KK'nin 2016-2017 eğitim öğretim yılı 2. Dönemine ait Haziran karnesindetemelderslerine(Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 4,50'dir. 2017-2018 eğitim- öğretim yılı 1. Dönemine ait Şubatkarnesindetemel derslerine (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 4'e inmiş, aynı yılın Haziran ayında ortalaması korunmuştur(Tablo: 29).

İlk değerlendirmesinde her iki öğretmeni de KK'nin iletişimde sıkıntılar yaşadığını, kalabalık ortamlara uyum sağlayamadığını, derse katılım göstermediğini, kurallara uymada problem yaşamadığını, grupla oyun oynamayı sevdiğini belirtmişlerdir. Sınıf öğretmeni kalabalık ortamlarda beklendik bir biçimde davrandığını belirtirken, rehabilitasyon öğretmeni kalabalık ortamlardan hoşlanmadığını belirtmiştir.

Yapılan ikinci değerlendirme de sınıf öğretmeni kendisi ile ilişkisinin kısıtlı olduğunu, kalabalık ortamlarda yaşından beklendiği gibi hareket ettiğini belirtirken,

rehabilitasyon öğretmeni kendisi ile ilişkisinin geliştiğini kalabalık ortamlardan hoşlanmadığını belirtmiştir. Her iki öğretmeni de KK'nin; arkadaşları ile ilişkilerinin olumlu olduğunu, derse katılım göstermediğini, kalabalık ortamlarda uyumsuz olduğunu, kurallara uyduğunu belirtmişlerdir. Yapılan gözlem değerlendirmeleri bir öncek değerlendirmeler ile aynı içeriktedir.

Tablo 27: KK'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sürekli Kaygı	Durumluk Kaygı	Sosyal Kaygı
Öntest	42	49	46
Sontest	45	51	48
Gözlem	44	48	48

Tablo 28: KK'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sorumluluk ve Kabul	Otorite ve Denetleme
Öntest	35	53
Sontest	35	54
Gözlem	36	52

Tablo 29: KK'nin Aldığı Karne Notları

	Türkçe	Matematik	Hayat Bilgisi	Fen Bilimleri	Karne Notları Ortalaması
Öntest	4	4	5	5	4,50
Sontest	4	4	4	4	4
Gözlem	4	4	4	4	4

3. Kontrol

MBM 9 yaşında kız çocuk. Tek çocuk. 2015 yılı Eylül ayında Marmara Üniversitesi Pendik Eğitim Araştırma Hastanesinden Özgül Öğrenme Güçlüğü tanısı almıştır. Anne 31 yaşında, yüksekokul mezunu, ev hanımı. Baba 36 yaşında, ortaokul mezunu, işçi. KK'ninailesinde ya da akrabalarında engelli bir birey bulunmamaktadır.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Sınıf öğretmeni MBM için; kendisi ve arkadaşları ile ilişkisinin iyi olduğunu, derse katılımının az olduğunu, kalabalığa girdiğinde başta çekingen tavırlar sergilediğini, kurallara uyduğunu, grup halinde oynanan hareketli oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni MBM için; kendisi ile ilişkisinin mesafeli, arkadaşları ile ilişkisinin iyi olduğunu, derse katılımının değişkenlik gösterdiğini,

kalabalık ortamlara alışabildiğini, kurallara uymada sıkıntılar yaşadığını, grup halinde hareketli oyunları oynamaktan hoşlandığını belirtmiştir.

İlk Yapılan Formal Değerlendirmeler

MBM;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 33,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 31,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 58 (Tablo:30) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 59,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 37(Tablo:31) almıştır.
- Karnesinde Türkçe,Matematik,Fen Bilimleri ve Hayat Bilgisinotları; 4'tür (Tablo:32).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Sınıf öğretmeni MBM için; kendisi ve arkadaşları ile ilişkisinin iyi olduğunu, derse katılımının az olduğunu, kalabalığa girdiğinde başta çekingen tavırlar sergilediğini, kurallara uyduğunu, grup halinde oynanan hareketli oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni MBM için; kendisi ile ilişkisinin mesafeli, arkadaşları ile ilişkisinin iyi olduğunu, derse katılımının değişkenlik gösterdiğini, kalabalık ortamlara alışabildiğini, kurallara uymada sıkıntılar yaşadığını, grup halinde hareketli oyunları oynamaktan hoşlandığını belirtmiştir.

Son Yapılan Formel Değerlendirmeler

MBM;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 40,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 40,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 50 (Tablo:30) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 71,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 41(Tablo:31) almıştır.
- Karnesinde Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri ve Hayat Bilgisinotları; 4'tür (Tablo:32).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Sınıf öğretmeni MBM için; kendisi ve arkadaşları ile ilişkisinin iyi olduğunu, derse katılımının az olduğunu, kalabalığa girdiğinde başta çekingen tavırlar sergilediğini, kurallara uyduğunu, grup halinde oynanan hareketli oyunları tercih ettiğini belirtmiştir.

Rehabilitasyon Merkezi Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni MBM için; kendisi ile ilişkisinin mesafeli, arkadaşları ile ilişkisinin iyi olduğunu, derse katılımının değişkenlik gösterdiğini, kalabalık ortamlara alışabildiğini, kurallara uymada sıkıntılar yaşadığını, grup halinde hareketli oyunları oynamaktan hoşlandığını belirtmiştir.

Gözlem Amaçlı Yapılan Formel Değerlendirmeler

MBM;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 35,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 37,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 55 (Tablo:30) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 68,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 46(Tablo:31) almıştır.
- Karnesinde Türkçe ve Matematik notları;5, Hayat Bilgisi ve Fen Bilimleri notları; 4'tür (Tablo: 32).

Bulgular

MBM'ninyapılantüm ilk değerlendirmesi ile son değerlendirmesi kıyaslandığında, sürekli ve durumluk kaygı puanlarında artış olduğu, gözlem değerlendirmesinde ise son değerlendirmeye göre azalma olduğu ancak değerlendirmelerin ilk değerlendirmelerden hala yüksek olduğu görülmektedir. Sosyal kaygı puanında ise son değerlendirmenin ilk değerlendirmeden düşük olduğu, gözlem değerlendirmesinde ise tekrar yükselişe geçtiği görülmektedir. (Tablo:30)

MBM'nin algılanan aile tutumlarına bakıldığında her iki alt boyutta da son değerlendirmelerin ilk değerlendirmelerden yüksek olduğu, gözlem değerlendirmesinde sorumluluk ve kabul alt boyutunda anlamlı değişiklik görülmemektedir. (Tablo: 31)

MBM'nin 2016- -2017 eğitim öğretim yılı 2. Dönemine ait Haziran karnesindetemelderslerine(Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 4,00'dır. 2017-2018 eğitim- öğretim yılı 1. Dönemine ait Şubatkarnesindetemel derslerine (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not

ortalaması 4,00 olarak korunmuş, aynı yılın Haziran ayında ortalaması 4,50'ye çıkmıştır.(Tablo: 32)

İlk değerlendirmesinde sınıf öğretmeni MBM'nin kendisi ile ilişkisinin iyi olduğunu, derse katılımının az olduğunu, kalabalığa girdiğinde başta çekingen tavırlar sergilediğini, kurallara uyduğunu belirtmiştir. Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni ise kendisi ile ilişkisinin mesafeli, derse katılımının değişkenlik gösterdiğini, kalabalık ortamlara alışabildiğini, kurallara uymada sıkıntılar yaşadığını, grup halinde hareketli oyunları oynamaktan hoşlandığını belirtmiştir. Her iki öğretmeni de arkadaşları ile ilişkisinin iyi olduğunu, grup halinde oynanan hareketli oyunları tercih ettiğini belirtmişlerdir. Yapılan son değerlendirmelerde ve gözlem değerlendirmelerinde ise her iki öğretmenin değerlendirmeleri de değişiklik göstermemiştir.

Tablo 30: MBM'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sürekli Kaygı	Durumluk Kaygı	Sosyal Kaygı
Öntest	31	33	58
Sontest	40	40	50
Gözlem	37	35	55

Tablo 31: MBM'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sorumluluk ve Kabul	Otorite ve Denetleme
Öntest	59	37
Sontest	71	41
Gözlem	68	46

Tablo 32: MBM'nin Aldığı Karne Notları

	Türkçe	Matematik	Hayat Bilgisi	Fen Bilimleri	Karne Notları Ortalaması
Öntest	4	4	4	4	4
Sontest	4	4	4	4	4
Gözlem	5	5	4	4	4,50

4. Kontrol

MEK 11 yaşında erkek çocuk. 2 çocuklu bir ailenin ilk çocuğu. 2017 yılı Ekim ayında Kocaeli Eğitim Araştırma ve Uygulama Hastanesinden Özgül Öğrenme Güçlüğü tanısı almıştır. Anne 29 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı. Baba 34 yaşında, ilkokul

mezunu, pazarcı. MEK'nin ailesinde ya da akrabalarında engelli bir birey bulunmamaktadır.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Sınıf öğretmeni MEK için; kendisi ile iletişim kurmadığını, arkadaşları ile iyi geçinemediğini, derse katılım göstermediğini, kalabalık ortamlarda çekingen olduğunu, kurallara kısmen uyduğunu, bireysel olarak fiziksel aktivite içeren oyunlar oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni MEK için; kendisi ve arkadaşları ile ilişkilerinde çekingen tavırlar sergilediğini, karşısında ki kişi ile ilişkiyi sürdürebilmek için istenilen herşeyi yaptığını, derse katılımının oldukça sınırlı olduğunu, kalabalık ortamlara girmeye zorlandığını, kurallara uyduğunu, bireysel oyunları oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

İlk Yapılan Formal Değerlendirmeler

MEK;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 36,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 28,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 53 (Tablo:33) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 37,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 33(Tablo:34) almıştır.
- Karnesinde Türkçeve Hayat Bilgisinotları; 3,Matematik notu; 4, Fen Bilimleri notu; 2'dir (Tablo: 35).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Sınıf öğretmeni MEK için; kendisi ile iletişim kurmadığını, arkadaşları ile iyi geçinemediğini, derse katılım göstermediğini, kalabalık ortamlarda çekingen olduğunu, kurallara kısmen uyduğunu, bireysel olarak fiziksel aktivite içeren oyunlar oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni MEK için; kendisi ve arkadaşları ile ilişkilerinde çekingen tavırlar sergilediğini, karşısında ki kişi ile ilişkiyi sürdürebilmek için istenilen herşeyi yaptığını, derse katılımının oldukça sınırlı olduğunu, kalabalık ortamlara girmeye zorlandığını, kurallara uyduğunu, bireysel oyunları oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Son Yapılan Formel Değerlendirmeler

MEK;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 35,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 37,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 57 (Tablo:33) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 60,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 56(Tablo:34) almıştır.
- Karnesinde Türkçe ve Hayat Bilgisinotları; 3,Matematik notu; 4, Fen Bilimleri notu; 2'dir (Tablo: 35).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Sınıf öğretmeni MEK için; kendisi ile iletişim kurmadığını, arkadaşları ile iyi geçinemediğini, derse katılım göstermediğini, kalabalık ortamlarda çekingen olduğunu,

kurallara kısmen uyduğunu, bireysel olarak fiziksel aktivite içeren oyunlar oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni MEK için; kendisi ve arkadaşları ile ilişkilerinde çekingen tavırlar sergilediğini, karşısında ki kişi ile ilişkiyi sürdürebilmek için istenilen herşeyi yaptığını, derse katılımının eskiye göre daha iyi olsa da sınırlı olduğunu, kalabalık ortamlara girmeye zorlandığını, kurallara uyduğunu, bireysel oyunları oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Gözlem Amaçlı Yapılan Formel Değerlendirmeler

MEK;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 36,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 28,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 53 (Tablo:33) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 37,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 33(Tablo:34) almıştır.
- Karnesinde Türkçe ve Hayat Bilgisinotları; 3,Matematik notu; 4, Fen Bilimleri notu; 2'dir (Tablo: 35).

Bulgular

MEK'nin yapılan ilk değerlendirmesi ile son değerlendirmesi kıyaslandığında, sürekli ve sosyal kaygı puanlarında artış olduğu, gözlem değerlendirmesinde ise son değerlendirmeye göre azalma olduğu ancak sürekli kaygı puanının ilk değerlendirmeden hala yüksek olduğu görülmektedir. Durumluk kaygı puanında ise son değerlendirmenin

ilk değerlendirme ile aynı olduğu, gözlem değerlendirmesinde ise azalma olduğu görülmektedir. (Tablo:33)

MEK'nin algılanan aile tutumlarına bakıldığında her iki alt boyutta da son değerlendirmelerin ilk değerlendirmelerden yüksek olduğu, gözlem değerlendirmesinde ise yükselmenin devam ettiği görülmemektedir. (Tablo:34)

MEK'nin 2016- -2017 eğitim öğretim yılı 2. Dönemine ait Haziran karnesindetemelderslerine(Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 3,00'dır. 2017-2018 eğitim- öğretim yılı 1. Dönemine ait Şubatkarnesindetemel derslerine (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 3,00 olarak korunmuş, aynı yılın Haziran ayında ortalaması 2,75'e düşmüştür (Tablo:35).

İlk değerlendirmesinde her iki öğretmeni de MEK'ninçevresi ile iletişim kurmakta zorlandığını, derse katılım göstermediğini, kalabalık ortamlarda çekingen olduğunu, bireysel oyunları tercih ettiğini bildirmişleridir. Sınıf öğretmeni kurallara kısmen uyduğunu belirtirken, rehabilitasyon merkezi öğretmeni kurallara uymadığını bildirmiştir. Yapılan son değerlendirme de öğretmenlerin görüşlerinde değişiklik olmamıştır. Gözlem değerlendirmesinde ise sadece rehabilitasyon merkezi öğretmeni derse katılımı ile ilgili artış olduğunu ama bu artışın yetersiz olduğunu bildirmiştir.

Tablo 33: MEK’nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sürekli Kaygı	Durumluk Kaygı	Sosyal Kaygı
Öntest	28	36	53
Sontest	37	35	57
Gözlem	35	31	37

Tablo 34: MEK’ninAlgılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sorumluluk ve Kabul	Otorite ve Denetleme
Öntest	37	33
Sontest	60	56
Gözlem	70	63

Tablo 35: MEK'nin Aldığı Karne Notları

	Türkçe	Matematik	Hayat Bilgisi	Fen Bilimleri	Karne Notları Ortalaması
Öntest	3	4	3	2	3
Sontest	3	4	3	2	3
Gözlem	3	4	3	1	2,75

5. Kontrol

MYÖ 9 yaşında erkek çocuk. 2 çocuklu bir ailenin ilk çocuğu. 2016 yılı Eylül ayında Kartal Dr. Lütfi Kırdar Eğitim Araştırma Hastanesinden Özgül Öğrenme Güçlüğü tanısı almıştır. Anne 36 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı. Baba 38 yaşında, ilkokul mezunu, işçi. MYÖ'nün ailesinde ya da akrabalarında engelli bir birey bulunmamaktadır.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Sınıf öğretmeni MYÖ için; kendisi ve arkadaşları ile ilişkilerinin zayıf olduğunu, derse nadiren katılım gösterdiğini, kalabalık ortamlarda çekingen olduğunu, kurallara kısmen uyduğunu, bireysel olarak oynanan basit oyunlar oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni MEK için; kendisi ve arkadaşları ile ilişkilerinin zayıf olduğunu, derse nadiren katılım gösterdiğini, kalabalık ortamlarda

çekingen olduğunu, kurallara kısmen uyduğunu, bireysel olarak oynanan basit oyunlar oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

İlk Yapılan Formal Değerlendirmeler

MYÖ;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 26,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 40,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 45 (Tablo:36) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 54,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 44 (Tablo:37) almıştır.
- Karnesinde Türkçe, Matematik ve Hayat Bilgisi notları; 3, Fen Bilimleri notu; 4'tür (Tablo:38).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Sınıf öğretmeni MYÖ için; kendisi ve arkadaşları ile ilişkilerinin zayıf olduğunu, derse nadiren katılım gösterdiğini, kalabalık ortamlarda çekingen olduğunu, kurallara kısmen uyduğunu, bireysel olarak oynanan basit oyunlar oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni MYÖ için; kendisi ve arkadaşları ile ilişkilerinin zayıf olduğunu, derse nadiren katılım gösterdiğini, kalabalık ortamlarda çekingen olduğunu, kurallara kısmen uyduğunu, bireysel olarak oynanan basit oyunlar oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Son Yapılan Formel Değerlendirmeler

MYÖ;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 32,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 36,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 58 (Tablo:36) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 53,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 38 (Tablo:37) almıştır.
- Karnesinde Türkçe, Matematik ve Hayat Bilgisi notları; 3, Fen Bilimleri notu; 4'tür (Tablo: 38).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Sınıf öğretmeni MEK için; kendisi ve arkadaşları ile ilişkilerinin zayıf olduğunu, derse nadiren katılım gösterdiğini, kalabalık ortamlarda çekingen olduğunu, kurallara kısmen uyduğunu, bireysel olarak oynanan basit oyunlar oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni MEK için; kendisi ve arkadaşları ile ilişkilerinin zayıf olduğunu, derse nadiren katılım gösterdiğini, kalabalık ortamlarda çekingen olduğunu, kurallara kısmen uyduğunu, bireysel olarak oynanan basit oyunlar oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Gözlem Amaçlı Yapılan Formel Değerlendirmeler

MYÖ;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 30,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 42,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 48 (Tablo:36) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 54,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 42 (Tablo:37) almıştır.
- Karnesinde Türkçe ve Matematik notları; 4, Hayat Bilgisi notu;3 Fen Bilimleri notu; 5'tir (Tablo:38).

Bulgular

MYÖ'nün yapılan ilk değerlendirmesi ile son değerlendirmesi kıyaslandığında, durumluk ve sosyal kaygı puanlarında artış olduğu, gözlem değerlendirmesinde ise son değerlendirmeye göre azalma olduğu ancak iki kaygı puanının da ilk değerlendirmeden hala yüksek olduğu görülmektedir. Sürekli kaygı puanında ise son değerlendirmenin ilk değerlendirmeden düşük olduğu, gözlem değerlendirmesinde ise ilk değerlendirmenin de üzerinde olduğu görülmektedir (Tablo:36).

MYÖ'nün algılanan aile tutumlarına bakıldığında otorite ve denetleme alt boyutunda son değerlendirme ilk değerlendirmeden düşüktür. Gözlem değerlendirmesinde ise değer ilk haline geri dönmüştür. Sorumluluk ve kabul alt boyutunda ise yapılan 3 değerlendirmenin de aynı düzeyde olduğu görülmektedir (Tablo:37).

MYÖ'nün 2016- -2017 eğitim öğretim yılı 2. Dönemine ait Haziran karnesindetemelderslerine(Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 3,25'dir. 2017-2018 eğitim- öğretim yılı 1. Dönemine ait Şubat karnesinde temel derslerine (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 3,25 olarak korunmuş, aynı yılın Haziran ayında ortalaması 4'e yükselmiştir (Tablo:38).

İlk değerlendirmesinde her iki öğretmeni de MYÖ'nün kendisi ve arkadaşları ile ilişkilerinin zayıf olduğunu, derse nadiren katılım gösterdiğini, kalabalık ortamlarda çekingen olduğunu, kurallara kısmen uyduğunu, bireysel olarak oynanan basit oyunlar oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir. Yapılan son ve gözlem değerlendirmelerinde her iki öğretmenin görüşlerinde de değişiklik olmamıştır.

Tablo 36: MYÖ'nün Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sürekli Kaygı	Durumluk Kaygı	Sosyal Kaygı
Öntest	40	36	42
Sontest	26	32	30
Gözlem	45	58	48

Tablo 37: MYÖ'nün Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sorumluluk ve Kabul	Otorite ve Denetleme
Öntest	54	44
Sontest	53	38
Gözlem	54	42

Tablo 38: MYÖ'nünAldığı Karne Notları

	Türkçe	Matematik	Hayat Bilgisi	Fen Bilimleri	Karne Notları Ortalaması
Öntest	3	3	3	4	3,25
Sontest	3	3	3	4	3,25
Gözlem	4	4	3	5	4

6. Kontrol

ÖK 9 yaşında kız çocuk. 2 çocuklu 2. ailenin ilk çocuğu. 2017 yılı Ekim ayında Sağlık Bilimleri Üniversitesi İstanbul Zeynep Kamil Kadın ve Çocuk Hastalıkları Eğitim Araştırma Hastanesinden Özgül Öğrenme Güçlüğü tanısı almıştır. Anne35 yaşında,

ilkokul mezunu, ev hanımı. Baba 37 yaşında, ilkokul mezunu, işçi. ÖK'nin abisinin otizm tanısı bulunmaktadır.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Sınıf öğretmeni ÖK için; kendisi ve arkadaşları ile ilişkilerinin olumlu ve olması gerektiği gibi olduğunu, derse katılımını değişkenlik gösterdiğini, kalabalık ortamlarda yaşından beklendiği gibi olduğunu, kurallara uyduğunu, grup halinde takım oyunları oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni ÖK için; kendisi ve arkadaşları ile ilişkilerinin olumlu olduğunu, derse katılımını değişkenlik gösterdiğini, kalabalık ortamlarda yaşından beklendiği gibi olduğunu, kurallara uyduğunu, grup halinde takım oyunları oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

İlk Yapılan Formal Değerlendirmeler

ÖK;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden28,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 40,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 40 (Tablo:39) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 48,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 68 (Tablo:40) almıştır.
- Karnesinde Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri ve Hayat Bilgisi notları; 4'tür (Tablo:41).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Sınıf öğretmeni ÖK için; kendisi ve arkadaşları ile ilişkilerinin olumlu ve olması gerektiği gibi olduğunu, derse katılımını değişkenlik gösterdiğini, kalabalık ortamlarda yaşından beklendiği gibi olduğunu, kurallara uyduğunu, grup halinde takım oyunları oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni ÖK için; kendisi ve arkadaşları ile ilişkilerinin olumlu olduğunu, derse katılımını değişkenlik gösterdiğini, kalabalık ortamlarda yaşından beklendiği gibi olduğunu, kurallara uyduğunu, grup halinde takım oyunları oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Son Yapılan Formel Değerlendirmeler

ÖK;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 24,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 38,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 42 (Tablo:39) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 48,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 68 (Tablo:40) almıştır.
- Karnesinde Türkçe ve Fen Bilimleri notları; 4, Matematik ve Hayat Bilgisi 3'tür (Tablo:41).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Sınıf öğretmeni ÖK için; kendisi ve arkadaşları ile ilişkilerinin olumlu ve olması gerektiği gibi olduğunu, derse katılımını değişkenlik gösterdiğini, kalabalık ortamlarda

yaşından beklendiği gibi olduğunu, kurallara uyduğunu, grup halinde takım oyunları oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni ÖK için; kendisi ve arkadaşları ile ilişkilerinin olumlu olduğunu, derse katılımını değişkenlik gösterdiğini, kalabalık ortamlarda yaşından beklendiği gibi olduğunu, kurallara uyduğunu, grup halinde takım oyunları oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Gözlem Amaçlı Yapılan Formel Değerlendirmeler

ÖK;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 26,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 40,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 41 (Tablo:39) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 48,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 67 (Tablo:40) almıştır.
- Karnesinde Türkçe, Fen Bilimleri ve Hayat Bilgisi notları; 4, Matematik notu 3'tür (Tablo:41).

Bulgular

ÖK'nin yapılan tüm ilk değerlendirmesi ile son değerlendirmesi kıyaslandığında, durumluk ve sürekli kaygı puanlarında düşüş olduğu, gözlem değerlendirmesinde ise tekrar arttığı görülmektedir. Sosyal kaygı puanında ise ilk, son ve gözlem değerlendirmelerine bakıldığında anlamlı bir farklılık görülmektedir. (Tablo:39)

ÖK'nin algılanan aile tutumlarına bakıldığında ilk, son ve gözlem değerlendirmelerinde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. (Tablo:40)

ÖK'nin 2016- -2017 eğitim öğretim yılı 2. Dönemine ait Haziran karnesinde temel derslerine (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 4'dür. 2017-2018 eğitim- öğretim yılı 1. Dönemine ait Şubatkarnesindetemel derslerine (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 3,50 olarak düşüş göstermiş, aynı yılın Haziran ayında ortalaması 3,75'e yükselmiştir.(Tablo:41)

İlk değerlendirmesinde her iki öğretmeni de ÖK'nin kendileri ve arkadaşları ile ilişkilerinin olumlu olduğunu, derse katılımını değişkenlik gösterdiğini, kalabalık ortamlarda yaşından beklendiği gibi olduğunu, kurallara uyduğunu, grup halinde takım oyunları oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir. Yapılan son ve gözlem değerlendirmelerinde her iki öğretmenin görüşlerinde de değişiklik olmamıştır.

Tablo 39: ÖK'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sürekli Kaygı	Durumluk Kaygı	Sosyal Kaygı
Öntest	40	28	40
Sontest	38	24	42
Gözlem	40	26	41

Tablo 40: ÖK'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sorumluluk ve Kabul	Otorite ve Denetleme
Öntest	48	68
Sontest	48	68
Gözlem	48	67

Tablo 41: ÖK'nin Aldığı Karne Notları

	Türkçe	Matematik	Hayat Bilgisi	Fen Bilimleri	Karne Notları Ortalaması
Öntest	4	4	4	4	4
Sontest	4	3	3	4	3,50
Gözlem	4	3	4	4	3,75

7. Kontrol

YT 11 yaşında kız çocuk. 3 çocuklu bir ailenin 3. çocuğu. 2017 yılı Eylül ayında Darıca Farabi İlçe Devlet Hastanesinden Özgül Öğrenme Güçlüğü tanısı almıştır. Anne 37 yaşında, lise mezunu, güvenlik görevlisi. Baba 41 yaşında, ortaokul mezunu, işçi. YT'nin abisinin hafif derecede mentalretardasyon tanısı bulunmamaktadır.

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Sınıf öğretmeni YT için; kendisi ve arkadaşları ile olumlu ilişkiler içinde olduğunu, derse katılım gösterdiğini, kalabalık ortamlarda lider olmak istediğini, kurallara kısmen uyduğunu, grup halinde oynanan her türlü oyunu sevdiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan İlk Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni YT için; kendisi ve arkadaşları ile olumlu ilişkiler içinde olduğunu, derse katılımının az olduğunu, kalabalık ortamlarda lider olmak istediğini, kurallara kısmen uyduğunu, grup halinde oynanan kutu oyunlarını sevdiğini belirtmiştir.

İlk Yapılan Formal Değerlendirmeler

YT;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 42,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 22,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 61 (Tablo:42) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 57,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 49 (Tablo:43) almıştır.
- Karnesinde Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri ve Hayat Bilgisi 4'tür (Tablo:44).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Sınıf öğretmeni YT için; kendisi ve arkadaşları ile olumlu ilişkiler içinde olduğunu, derse katılım gösterdiğini, kalabalık ortamlarda lider olmak istediğini, kurallara kısmen uyduğunu, grup halinde oynanan kazanma odaklı oyunları sevdiğini belirtmiştir.

Özel Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Son Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni YT için; kendisi ve arkadaşları ile olumlu ilişkiler içinde olduğunu, derse katılımının az olduğunu, kalabalık ortamlarda lider olmak istediğini, kurallara kısmen uyduğunu, grup halinde oynanan kutu oyunlarını sevdiğini belirtmiştir.

Son Yapılan Formel Değerlendirmeler

YT;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 34,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 26,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 76 (Tablo:42) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 56,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 50 (Tablo:43) almıştır.
- Karnesinde Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri ve Hayat Bilgisi 5'tir (Tablo:44).

Sınıf Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Sınıf öğretmeni YT için; kendisi ve arkadaşları ile olumlu ilişkiler içinde olduğunu, derse katılım gösterdiğini, kalabalık ortamlarda lider olmak istediğini, kurallara kısmen uyduğunu, grup halinde oynanan hareketli oyunları sevdiğini belirtmiştir.

Özlem Eğitim Öğretmeni Tarafından Yapılan Gözlem Amaçlı Değerlendirme

Rehabilitasyon merkezindeki öğretmeni YT için; kendisi ve arkadaşları ile olumlu ilişkiler içinde olduğunu, derse katılımının az olduğunu, kalabalık ortamlara uyum sağladığını, kurallara kısmen uyduğunu, bireysel ya da grup halinde oynanan hafıza oyunlarını sevdiğini belirtmiştir.

Gözlem Amaçlı Yapılan Formel Değerlendirmeler

YT;

- Çocuklar için durumluk kaygı ölçeğinden 41,
- Çocuklar için sürekli kaygı ölçeğinden 24,
- Çocuklar için sosyal kaygı ölçeğinden 68 (Tablo:42) puan almıştır.
- Anne Baba Tutum ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutundan 56,
- "Otorite ve Denetleme" alt puanından 48 (Tablo:43) almıştır.
- Karnesinde Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri ve Hayat Bilgisi 5'tir (Tablo:44).

Bulgular

YT'nin yapılan ilk değerlendirmesi ile son değerlendirmesi kıyaslandığında, sürekli ve sosyal kaygı puanlarında artış olduğu, gözlm değerlendirmesinde ise son değerlendirmeye göre azalma olduğu ancak iki kaygı puanının da ilk değerlendirmeden hala yüksek olduğu görülmektedir. Durumluk kaygı puanında ise son değerlendirmenin ilk değerlendirmeden düşük olduğu, gözlem değerlendirmesinde ise ilk değerlendirme seviyesinde olduğu görülmektedir. (Tablo:42)

YT'nin algılanan aile tutumlarına bakıldığında iki alt boyutta yapılan üç değerlendirmenin de aynı düzeyde olduğu görülmektedir. (Tablo:43)

YT'nin 2016- -2017 eğitim öğretim yılı 2. Dönemine ait Haziran karnesinde temel derslerine (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 4'tür. 2017-2018 eğitim- öğretim yılı 1. Dönemine ait Şubatkarnesindetemel derslerine (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri) ait not ortalaması 5'e çıkmış, aynı yılın Haziran ayında ortalaması 5 olarak korunmuştur. (Tablo:44)

İlk değerlendirmesinde her iki öğretmeni de YT'nin; kendisi ve arkadaşları ile olumlu ilişkiler içinde olduğunu, derse katılımının az olduğunu, kalabalık ortamlara uyum sağladığını, kurallara kısmen uyduğunu, bireysel ya da grup halinde oynanan hafıza oyunlarını sevdiğini belirtmiştir. Yapılan son değerlendirmeler de ve gözlem değerlendirmelerinde de durumun değişmediği görülmüştür.

Tablo 42: YT'nin Kaygı Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sürekli Kaygı	Durumluk Kaygı	Sosyal Kaygı
Öntest	22	42	61
Sontest	26	34	76
Gözlem	24	41	68

Tablo 43: YT'nin Algılanan Aile Tutumları Ölçeklerinden Aldığı Puanlar

	Sorumluluk ve Kabul	Otorite ve Denetleme
Öntest	57	49
Sontest	56	50
Gözlem	56	48

Tablo 43: YT'nin Aldığı Karne Notları

	Türkçe	Matematik	Hayat Bilgisi	Fen Bilimleri	Karne Notları Ortalaması
Öntest	4	4	4	4	4
Sontest	5	5	5	5	5
Gözlem	5	5	5	5	5

3.1.2. Nicel Verilere İlişkin Bulgular

Bu bölümde yapılan araştırmada kullanılan veri toplama araçlarından elde edilen nicel bulgular paylaşılmıştır.

3.1.2.1. Deney ve Kontrol Gruplarına İlişkin Betimleyici Analiz ve Friedman Testi Sonuçları

AnksiyetePuanlarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde yapılan araştırmada kullanılan veri toplama araçlarından "Çocuklar için Durumluk- Sürekli Kaygı Ölçeği" ve "Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği-Yenilenmiş Biçim" ölçeklerinden elde edilen nicel bulgular paylaşılmıştır.

Tablo 44: Çocuklar İçin Durumluk- Sürekli Kaygı Ölçeğinin Durumluk Anksiyete Alt Boyutuna İlişkin Öntest, Sontest ve Gözlem Sonuçlarının Betimleyici Analiz Sonuçları

		N	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Tüm	Öntest	14	36.64	7.551	0.387	-0.616
	Sontest	14	34.29	8.278	0.398	-0.382
	Gözlem	14	34.79	6.647	0.424	-0.576
Kontrol Grubu	Öntest	7	35.14	8.050	0.811	0.021
	Sontest	7	35.14	8.533	0.958	1.642
	Gözlem	7	34.71	7.477	0.980	0.457
Deney Grubu	Öntest	7	38.14	7.313	0.209	0.478
	Sontest	7	33.43	8.600	-0.006	-1.983
	Gözlem	7	34.86	6.309	-0.324	-1.443

Tablo 45 incelendiğinde; Çocuklar İçin Durumluk- Sürekli Kaygı Ölçeğinin "durumluk anksiyete" alt boyutuna ilişkin öntest puanlarının ortalaması M= 36,64, standart sapması SS= 7,551, çarpıklık değeri S= .387, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -.616 yani dağılım basıktır. Sontest puanlarının ortalaması M= 34,29, standart sapması SS= 8.278, çarpıklık S= .398 yani dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -0.382, dağılım basıktır. Gözlem puanlarının ortalaması M= 34,79, standart sapması SS= 6,647, çarpıklık değeri S= .424, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -.576 yani dağılım basıktır.

Kontrol grubunun "durumluk anksiyete" puanları incelendiğinde öntest aşamasında M= 35.14, standart sapması SS= 8.050, çarpıklık değeri S= .811 dağılım sola

çarpık ve basıklık değeri K= .021 dağılım sivridir. Sontest puanları incelendiğinde M= 35.14, standart sapması SS=8.533, çarpıklık değeri S=.958 dağılım sola çarpık ve basıklık değeri K= 1.642 dağılım sivridir. Gözlem aşamasında ortalaması M= 34.71, standart sapması SS= 7.477, çarpıklık değeri S=.980, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= .457 yani dağılım sivridir.

Deney grubunun "durumluk anksiyete" alt boyutuna ilişkin puanlarıöntest aşamasında incelendiğinde ortalaması M= 38.14, standart sapması SS=7.313, çarpıklık değeri S= .209 dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K=.478 yani dağılım sivridir. Sontest puanları incelendiğinde M= 33.43, standart sapması SS= 8.600, çarpıklık değeri S= -.006 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= -1.983 dağılım basıktır. Gözlem puanlarının ortalaması M= 34.86, standart sapması SS= 6.309, çarpıklık değeri S= -.324, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= -1.443 yani dağılım basıktır.

Tablo 45: Çocuklar İçin Durumluk- Sürekli Kaygı Ölçeğinin Durumluk Anksiyete Alt Boyutuna İlişkin Öntest, Sontest ve Gözlem Sonuçlarının Friedman Testi Sonuçları

	N	Chi-Square	Asymp. Sig.
Terapi Var	7	7.280	.026
Terapi Yok	7	0.667	.717

Çalışmaya katılan çocukların; durumluk anksiyetelerinin Çocuk Merkezli Oyun Terapi öncesi, sonrası ve Gözlem değerlendirmelerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Friedman Testi sonuçları tablo 46'da verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde Çocuk Merkezli oyun terapisi alan çocukların, ön-test, son-test ve Gözlem

puanları karşılaştırıldığında durumluk anksiyete(ChiSquare=7.28, P=,026) ölçeğinden aldıkları puanlar arası anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Terapi almayan çocukların durumluk anksiyete ön-test, son-test ve Gözlem puanları arasında ise anlamlı fark bulgulanmamıştır.

Tablo 46: Çocuklar İçin Durumluk- Sürekli Kaygı Ölçeğinin Sürekli Anksiyete Alt Boyutuna İlişkin Öntest, Sontest ve Gözlem Sonuçlarının Betimleyici Analiz Verileri

		N	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Tüm	Öntest	14	39.57	10.515	0.271	0.481
	Sontest	14	37.00	7.060	-0.132	0.525
	Gözlem	14	38.29	7.301	-0.817	-0.233
Kontrol	Öntest	7	34.57	7.613	-0.793	-0.930
Grubu	Sontest	7	37.43	5.827	-1.212	2.874
	Gözlem	7	38.14	7.198	-1.423	2.202
Deney	Öntest	7	44.57	11.103	-0.149	1.209
Grubu	Sontest	7	36.57	8.580	0.302	0.683
	Gözlem	7	38.43	7.976	-0.597	-0.860

Tablo 47 incelendiğinde; öntest puanlarının ortalaması M= 39.57, standart sapması SS= 10.515, çarpıklık değeri S= .271, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= .418 yani dağılım sivridir. Sontest puanlarının ortalaması M= 37, standart sapması SS= 7.060, çarpıklık S= -.132 yani dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= .525, dağılım sivridir. Gözlem puanlarının ortalaması M= 38.29, standart sapması SS= 7.301, çarpıklık değeri S= -.817, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= -.233 yani dağılım basıktır.

Kontrol grubunun sürekli anksiyete alt boyutu puanları incelendiğinde öntest aşamasında ortalaması M= 34.57, standart sapması SS= 7.613, çarpıklık değeri S= -.793 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= -.930 dağılım basıktır. Sontest puanları incelendiğinde M= 37.43, standart sapması SS=5.827, çarpıklık değeri S=-1.212 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= 2.874 dağılım sivridir. Gözlem aşamasında ortalaması M= 38.14, standart sapması SS= 7.198, çarpıklık değeri S=-1.423, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= 2.202 yani dağılım sivridir.

Deney grubunun sürekli anksiyete alt boyutuna ilişkin öntest aşamasında puan ortalaması M= 44.57, standart sapması SS=11.103, çarpıklık değeri S= -.149 dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K=1.209 yani dağılım sivridir. Sontest puanları incelendiğinde M= 36.57, standart sapması SS= 8.580, çarpıklık değeri S= .302 dağılım sola çarpık ve basıklık değeri K= .683 dağılım sivridir. Gözlem puanlarının ortalaması M= 38.43, standart sapması SS= 7.976, çarpıklık değeri S= -.597, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= -.860 yani dağılım basıktır.

Tablo 47: Çocuklar İçin Durumluk- Sürekli Kaygı Ölçeğinin Sürekli Anksiyete Alt Boyutuna İlişkin Öntest, Sontest ve Gözlem Sonuçlarının Friedman Testi Sonuçları

	N	Chi-Square	Asymp. Sig.
Terapi Var	7	6.741	.034
Terapi Yok	7	4.519	.104

Çalışmaya katılan çocukların; sürekli anksiyetelerinin Çocuk Merkezli Oyun Terapi öncesi, sonrası ve Gözlem değerlendirmelerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Friedman testi sonuçları tablo 48'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde Çocuk Merkezli oyun terapisi alan çocukların, öntest, sontest ve Gözlem puanları karşılaştırıldığında sürekli anksiyete (ChiSquare=6.74, P=,034) ölçeğinden aldıkları puanlar arası anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Terapi almayan çocukların sürekli anksiyeteöntest, sontest ve Gözlem puanları arasında ise anlamlı fark bulgulanmamıştır.

Tablo 48: Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği-Yenilenmiş Biçim Ölçeğinin Öntest, Sontest ve Gözlem Sonuçlarına İlişkin Betimleyici Analiz Verileri

		N	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Tüm	Öntest	14	56.14	11.999	0.557	0.359
	Sontest	14	53.71	12.881	-0.144	0.049
	Gözlem	14	51.86	11.387	0.145	-1.019
Kontrol	Öntest	7	50.57	7.458	0.061	-1.056
Grubu	Sontest	7	57.43	12.327	0.496	-0.944
	Gözlem	7	51.71	11.629	0.324	-1.265
Deney	Öntest	7	61.71	13.561	-0.210	0.862
Grubu	Sontest	7	50.00	13.241	-0.587	-0.191
	Gözlem	7	52.00	12.069	0.024	-0.418

Tablo 49 incelendiğinde; Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği-Yenilenmiş Biçim Ölçeğinin öntest puanlarının ortalaması M= 56.14, standart sapması SS= 11.999,

çarpıklık değeri S= .557, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= .359 yani dağılım sivridir. Sontest puanlarının ortalaması M= 53.71, standart sapması SS= 12.881, çarpıklık S= -.144 yani dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= .049, dağılım sivridir. Gözlem puanlarının ortalaması M= 51.86, standart sapması SS= 11.387, çarpıklık değeri S= .145, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -1.019 yani dağılım basıktır.

Kontrol grubunun "Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği-Yenilenmiş Biçim Ölçeği sonuçları incelendiğinde öntest aşamasında puanları ortalaması M= 50.57, standart sapması SS= 7.458, çarpıklık değeri S= .061 dağılım sola çarpık ve basıklık değeri K= -1.056 dağılım basıktır. Sontest puanları incelendiğinde M= 57.43, standart sapması SS=12.327, çarpıklık değeri S=.496 dağılım sola çarpık ve basıklık değeri K= -.944 dağılım basıktır. Gözlem aşamasında ortalaması M= 51.71, standart sapması SS= 11.629, çarpıklık değeri S=.324, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -1.265 yani dağılım basıktır.

Deney grubunun Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği-Yenilenmiş Biçim Ölçeğinin öntest aşamasında ortalaması M= 61.71, standart sapması SS=13.561, çarpıklık değeri S= -.210 dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K=.862 yani dağılım sivridir. Sontest puanları incelendiğinde M= 50, standart sapması SS= 13.241, çarpıklık değeri S= -.587 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= -.191 dağılım basıktır. Gözlem puanlarının ortalaması M= 52, standart sapması SS= 12.069, çarpıklık değeri S= .024, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -.418 yani dağılım basıktır.

Tablo 49: Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği-Yenilenmiş Biçim Ölçeğinin Öntest, SontestVe Gözlem Sonuçlarının Fıedman Testi Sonuçları

	N	Chi-Square	Asymp. Sig.
Terapi Var	7	11.143	.004
Terapi Yok	7	5.407	.067

Çalışmaya katılan çocukların; sosyal anksiyetelerinin Çocuk Merkezli Oyun Terapi öncesi, sonrası ve Gözlem değerlendirmelerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Friedman testi sonuçları tablo 50'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde Çocuk Merkezli oyun terapisi alan çocukların, öntest, sontest ve Gözlem puanları karşılaştırıldığında sosyal anksiyete (ChiSquare=11.14, P=,004) ölçeğinden aldıkları puanlar arası anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Terapi almayan çocukların sosyal anksiyeteöntest, sontest ve Gözlem puanları arasında ise anlamlı fark bulgulanmamıştır.

Tablo 50: Aile Tutum Ölçeğinin "Otorite ve Denetleme" Alt Boyutunun Öntest, Sontest ve Gözlem Sonuçlarına İlişkin Betimleyici Analiz Verileri

		N	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Tüm	Öntest	14	44.28	12.168	0.505	-0.161
	Sontest	14	42.71	12.375	0.292	-0.081
	Gözlem	14	43.14	13.190	0.256	-0.571
Kontrol	Öntest	7	46.14	11.866	1.030	0.954
Grubu	Sontest	7	49.29	11.116	0.598	-0.439
	Gözlem	7	51.00	10.488	0.650	-0.993
Deney	Öntest	7	42.43	13.113	0.393	-0.290
Grubu	Sontest	7	36.14	10.367	0.157	-1.351
	Gözlem	7	35.29	11.086	0.883	0.300

Tablo 51 incelendiğinde; Aile Tutum ölçeğinin "otorite" alt boyutuna ilişkin öntest puanlarının ortalaması M= 44.28, standart sapması SS= 12.168, çarpıklık değeri S= .505, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -.161 yani dağılım basıktır. Sontest puanlarının ortalaması M= 42.71, standart sapması SS= 12.375, çarpıklık S= .292 yani dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -.081, dağılım basıktır. Gözlem puanlarının ortalaması M= 43.14, standart sapması SS= 13.190, çarpıklık değeri S= .256, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -.571 yani dağılım basıktır.

Kontrol grubunun incelendiğinde Aile Tutum ölçeği otorite alt boyutunun öntest aşamasında M= 46.14, standart sapması SS= 11.866, çarpıklık değeri S= 1.030 dağılım sola çarpık ve basıklık değeri K= .954 dağılım sivridir. Sontest puanları incelendiğinde M= 49.29, standart sapması SS=11.116, çarpıklık değeri S=.598 dağılım sola çarpık ve

basıklık değeri K= -.439 dağılım basıktır. Gözlem aşamasında ortalaması M= 51, standart sapması SS= 10.488, çarpıklık değeri S=.650, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -.993 yani dağılım basıktır.

Deney grubunun Aile Tutum ölçeği otorite alt boyutunun öntest aşamasında ortalaması M= 42.43, standart sapması SS=13.113, çarpıklık değeri S= .393 dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K=-.290 yani dağılım basıktır. Sontest puanları incelendiğinde M= 36.14, standart sapması SS= 10.367, çarpıklık değeri S= .157 dağılım sola çarpık ve basıklık değeri K= -.290 dağılım basıktır. Gözlem puanlarının ortalaması M= 35.29, standart sapması SS= 11.086, çarpıklık değeri S= .883, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= .300 yani dağılım sivridir.

Tablo 51: Aile Tutum Ölçeğinin "Otorite Ve Denetleme" Alt Boyutunun Öntest, Sontest Ve Gözlem Sonuçlarına İlişkinFriedman Testi Sonuçları

	N	Chi-Square	Asymp. Sig.
Terapi Var	7	2.000	.368
Terapi Yok	7	.077	.962

Çalışmaya katılan çocukların; algılanan aile tutumlarına ilişkin olarak otorite ve denetleme alt boyutunda Çocuk Merkezli Oyun Terapi öncesi, sonrası ve Gözlem değerlendirmelerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Friedman testi sonuçları Tablo 52'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde Çocuk Merkezli oyun terapisi alan ve almayan çocukların, öntest, sontest ve Gözlem puanları karşılaştırıldığında anlamlı fark bulgulanmamıştır.

Tablo 52: Aile Tutum Ölçeğinin “Sorumluluk” Alt Boyutunun Öntest, Sontest ve Gözlem Sonuçlarına İlişkin Betimleyici Analiz Verileri

		N	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Tüm	Öntest	14	51.64	14.124	0.472	-0.093
	Sontest	14	53.64	15.668	0.804	0.724
	Gözlem	14	50.86	13.705	0.239	-1.375
Kontrol	Öntest	7	47.71	9.517	-0.230	-1.718
Grubu	Sontest	7	51.57	12.528	0.110	-0.524
	Gözlem	7	53.14	12.954	0.070	-1.316
Deney	Öntest	7	55.57	17.482	0.020	-0.852
Grubu	Sontest	7	55.71	19.102	0.864	0.570
	Gözlem	7	48.57	15.065	0.590	-1.205

Tablo 53 incelendiğinde; öntest puanlarının ortalaması M= 51.64, standart sapması SS= 14.124, çarpıklık değeri S= .472, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -.093 yani dağılım hafifçe basıktır. Sontest puanlarının ortalaması M= 53.64, standart sapması SS= 15.668, çarpıklık S= .804 yani dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= .724, dağılım sivridir. Gözlem puanlarının ortalaması M= 50.86, standart sapması SS= 13.705, çarpıklık değeri S= .239, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -1.375 yani dağılım basıktır.

Kontrol grubunun Aile Tutum Ölçeğinin “Sorumluluk” alt boyutuna ilişkinöntestpuanları M= 47.71, standart sapması SS= 9.517, çarpıklık değeri S= -.230 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= -1.718 dağılım basıktır. Sontest puanları incelendiğinde M= 51.57, standart sapması SS=12.528, çarpıklık değeri S=.110 dağılım

sola çarpık ve basıklık değeri K= -.524 dağılım basıktır. Gözlem aşamasında ortalaması M= 53.14, standart sapması SS= 12.954, çarpıklık değeri S=.070, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -1.316 yani dağılım basıktır.

Deney grubunun Aile Tutum Ölçeğinin "Sorumluluk" alt boyutuna ilişkin öntestpuan ortalamaları M= 55.57, standart sapması SS=17.482, çarpıklık değeri S= .020 dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K=-.852 yani dağılım basıktır. Sontest puanları incelendiğinde M= 55.71, standart sapması SS= 19.102, çarpıklık değeri S= .864 dağılım sola çarpık ve basıklık değeri K= .570 dağılım sivridir. Gözlem puanlarının ortalaması M= 48.57, standart sapması SS= 15.065, çarpıklık değeri S= .590, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -1.205yani dağılım basıktır.

Tablo 53: Aile Tutum Ölçeğinin "Sorumluluk ve Kabul" Alt Boyutunun Öntest, Sontest ve Gözlem Sonuçlarına İlişkin FrıedmanTesti Sonuçları

	N	Chi-Square	Asymp. Sig.
Terapi Var	7	.857	.651
Terapi Yok	7	1.524	.467

Çalışmaya katılan çocukların; algılanan aile tutumlarına ilişkin olarak sorumluluk ve kabulalt boyutunda Çocuk Merkezli Oyun Terapi öncesi, sonrası ve Gözlem değerlendirmelerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Friedman testi sonuçları tablo 54'te verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde Çocuk Merkezli oyun terapisi alan ve almayan çocukların, öntest, sontest ve Gözlem puanları karşılaştırıldığında anlamlı fark bulgulanmamıştır.

Tablo 54: Araştırma Grubunun Karne Not Ortalamalarının Öntest, Sontest ve Gözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkin BetimleyiciAnaliz Verileri

		N	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Tüm	Öntest	14	3.66	0.853	-0.539	-0.642
	Sontest	14	3.78	0.843	-0.298	0.071
	Gözlem	14	3.84	0.763	-0.415	0.401
Kontrol	Öntest	7	3.64	0.643	-0.238	-1.531
Grubu	Sontest	7	3.71	0.684	1.167	1.229
	Gözlem	7	3.89	0.748	-0.099	-0.159
Deney	Öntest	7	3.68	1.077	-0.689	-1.028
Grubu	Sontest	7	3.86	1.029	-0.930	0.601
	Gözlem	7	3.79	0.835	-0.701	2.097

Tablo 55 incelendiğinde; tüm araştırma grubunun karne ortalamaları öntest aşamasında M= 3.66, standart sapması SS= 0.853, çarpıklık değeri S= -0.539, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= -0.642 yani dağılım basıktır. Sontest puanlarının ortalaması M= 3.78, standart sapması SS= 0.843, çarpıklık S= -0.298 yani dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= 0.071, dağılım sivridir. Gözlem puanlarının ortalaması M=

3.84, standart sapması SS= 0.763, çarpıklık değeri S= -0.415, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= 0.401 yani dağılım sivridir.

Kontrol grubunun karne ortalamaları incelendiğinde öntest aşamasında M= 3.64, standart sapması SS= .643, çarpıklık değeri S= -.248 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= -1.531 dağılım basıktır. Sontest puanları incelendiğinde M= 3.71, standart sapması SS=.684, çarpıklık değeri S=1.167 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= 1.229 dağılım sivridir. Gözlemaşamasında ortalaması M= 3.89, standart sapması SS= .748, çarpıklık değeri S=-.099, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= -.159 yani dağılım basıktır.

Deney grubunun karne ortalaması öntest aşamasında M= 3.68, standart sapması SS=1.077, çarpıklık değeri S= -.689 dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K=-1.028 yani dağılım basıktır. Sontest puanları incelendiğinde M= 3.86, standart sapması SS= 1.029, çarpıklık değeri S= -.930 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= .601 dağılım sivridir. Gözlem puanlarının ortalaması M= 3.79, standart sapması SS= .835, çarpıklık değeri S= -.701, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= 2.097 yani dağılım sivridir.

Tablo 55: Araştırma Grubunun Karne Not Ortalamalarının Öntest, SontestVeGözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkin Fıedman Testi Sonuçları

	N	Chi-Square	Asymp. Sig.
Terapi Var	7	.636	.727
Terapi Yok	7	.636	.727

Çalışmaya katılan çocukların; karne not ortalamalarının Çocuk Merkezli Oyun Terapi öncesi, sonrası ve Gözlem değerlendirmelerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Friedman testi sonuçları tablo 56'da verilmiştir. Analiz sonuçları

incelendiğinde Çocuk Merkezli oyun terapisi alan ve almayan çocukların, öntest, sontest ve Gözlem puanları karşılaştırıldığında anlamlı fark bulgulanmamıştır.

Tablo 56: Araştırma Grubunun Türkçe Dersi Notlarının Öntest, SontestVeGözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkin Betimleyici Analiz Sonuçları

		N	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Tüm	Öntest	14	3.50	0.941	-0.647	-0.576
	Sontest	14	3.57	1.089	-0.212	-1.123
	Gözlem	14	3.71	0.995	-0.425	-0.552
Kontrol Grubu	Öntest	7	3.43	0.787	-1.115	0.273
	Sontest	7	3.57	0.976	-0.277	0.042
	Gözlem	7	3.86	1.069	-0.772	0.263
Deney Grubu	Öntest	7	3.57	1.134	-0.725	-0.743
	Sontest	7	3.57	1.272	-0.222	-1.715
	Gözlem	7	3.57	0.976	-0.277	0.042

Tablo 57 incelendiğinde; çalışma grubunun tüm katılımcılarının Türkçe dersi notlarının öntest aşamasındaki ortalaması M= 3.50, standart sapması SS= 0.941, çarpıklık değeri S= -0.647, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= -0.576 yani dağılım basıktır. Sontest puanlarının ortalaması M= 3.57, standart sapması SS= 1.089, çarpıklık S= -0.212 yani dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= -1.123, dağılım basıktır.Gözlem

puanlarının ortalaması M= 3.71, standart sapması SS= 0.995, çarpıklık değeri S= -0.425, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= -0.552 yani dağılım basıktır.

Kontrol grubunun Türkçe dersi notları incelendiğinde öntest puanlarının ortalaması M= 3.43, standart sapması SS= .787, çarpıklık değeri S= -1.115 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= .273 dağılım sivridir. Sontest puanları incelendiğinde M= 3.57, standart sapması SS=.976, çarpıklık değeri S=-0.277 dağılım sola çarpık ve basıklık değeri K= 0.042 dağılım sivridir. Gözlempuanlarının ortalaması M= 3.86, standart sapması SS= 1.069, çarpıklık değeri S=-.772, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= .263 yani dağılım sivridir.

Deney grubunun Türkçe dersi puanlarının ortalaması öntest aşamasında M= 3.57, standart sapması SS=1.134, çarpıklık değeri S= -.725 dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K=-.743 yani dağılım basıktır. Sontest puanları incelendiğinde M= 3.57, standart sapması SS= 1.272, çarpıklık değeri S= -.222 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= -1.715 dağılım basıktır. Gözlempuanlarının ortalaması M= 3.57, standart sapması SS= .976, çarpıklık değeri S= -.277, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= .042 yani dağılım sivridir.

Tablo 57: Araştırma Grubunun Türkçe Dersi Notlarının Öntest, Sontest ve Gözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkin Fırıedman Testi Sonuçları

	N	Chi-Square	Asymp. Sig.
Terapi Var	7	.154	.926
Terapi Yok	7	4.667	.097

Çalışmaya katılan çocukların; Türkçe dersi notlarının Çocuk Merkezli Oyun Terapi öncesi, sonrası ve Gözlem değerlendirmelerinin anlamlı bir farklılık gösterip

göstermediğine ilişkin Friedman testi sonuçları tablo 58'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde Çocuk Merkezli oyun terapisi alan ve almayan çocukların, öntest, sontest ve Gözlem puanları karşılaştırıldığında anlamlı fark bulgulanmamıştır.

Tablo 58: Araştırma Grubunun Matematik Dersi Notlarının Öntest, Sontest ve Gözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkin Betimleyici Analiz Verileri

		N	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Tüm	Öntest	14	3.50	0.941	-0.647	-0.576
	Sontest	14	3.57	1.089	-0.212	-1.123
	Gözlem	14	3.71	0.995	-0.425	-0.552
Kontrol	Öntest	7	3.57	0.787	-1.760	2.361
Grubu	Sontest	7	3.57	0.976	-0.277	0.042
	Gözlem	7	3.86	1.069	-0.772	0.263
Deney	Öntest	7	3.43	1.134	-0.235	-1.227
Grubu	Sontest	7	3.71	0.951	-0.863	1.245
	Gözlem	7	3.57	0.976	-0.277	0.042

Tablo 59 incelendiğinde; tüm araştırma grubunun matematik dersi notlarının öntest aşamasında ortalaması M= 3.50, standart sapması SS= 0.941, çarpıklık değeri S= -0.647, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= -0.576 yani dağılım basıktır. Sontest puanlarının ortalaması M= 3.64, standart sapması SS= 0.929, çarpıklık S= -0.487 yani dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= -0.226, dağılım basıktır. Gözlem puanlarının ortalaması M= 3.71, standart sapması SS= 0.995, çarpıklık değeri S= -0.425, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= -0.552 yani dağılım basıktır.

Kontrol grubunun matematik dersi puanları incelendiğinde öntest puanlarının ortalaması M= 3.57, standart sapması SS= .787, çarpıklık değeri S= -1.760 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= 2.361 dağılım sivridir. Sontest puanları incelendiğinde M= 3.57, standart sapması SS=.976, çarpıklık değeri S=-0.277 dağılım sola çarpık ve basıklık değeri K= 0.042 dağılım sivridir. Gözlem puanlarının ortalaması M= 3.86, standart sapması SS= 1.069, çarpıklık değeri S=-.772, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= .263 yani dağılım sivridir.

Deney grubunun matematik dersi puanlarının ortalaması öntest aşamasında M= 3.43, standart sapması SS=1.134, çarpıklık değeri S= -.235 dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K=-1.227 yani dağılım basıktır. Sontest puanları incelendiğinde M= 3.71, standart sapması SS= .951, çarpıklık değeri S= -.863 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= 1.245 dağılım sivridir. Gözlem puanlarının ortalaması M= 3.57, standart sapması SS= .976, çarpıklık değeri S= -.277, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= .042 yani dağılım sivridir.

Tablo 59: Araştırma Grubunun Matematik Dersi Notlarının Öntest, Sontest ve Gözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkin Fırıedman Testi Sonuçları

	N	Chi-Square	Asymp. Sig.
Terapi Var	7	.500	.779
Terapi Yok	7	2.000	.368

Çalışmaya katılan çocukların; Matematik dersi notlarının Çocuk Merkezli Oyun Terapi öncesi, sonrası ve Gözlem değerlendirmelerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Friedman testi sonuçları Tablo 60'ta verilmiştir. Analiz sonuçları

incelendiğinde Çocuk Merkezli oyun terapisi alan ve almayan çocukların, öntest, sontest ve gözlem puanları karşılaştırıldığında anlamlı fark bulgulanmamıştır.

Tablo 60: Araştırma Grubunun Hayat Bilgisi Dersi Notlarının Öntest, Sontest ve Gözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkin BetimleyiciAnaliz Sonuçları

		N	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Tüm	Öntest	14	3.71	1.069	-0.216	-1.098
	Sontest	14	3.86	0.949	-0.308	-0.694
	Gözlem	14	3.86	0.663	0.151	-0.310
Kontrol	Öntest	7	3.57	0.976	-0.277	0.042
Grubu	Sontest	7	3.71	0.756	0.595	-0.350
	Gözlem	7	3.86	0.690	0.174	0.336
Deney	Öntest	7	3.86	1.215	-0.414	-1.525
Grubu	Sontest	7	4.00	1.155	-0.909	-0.150
	Gözlem	7	3.86	0.690	0.174	0.336

Tablo 61 incelendiğinde; tüm çalışma grubunun hayat bilgisi dersi notlarının öntest ortalaması M= 3.71, standart sapması SS= 1.069, çarpıklık değeri S= -0.216, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= -1.098 yani dağılım basıktır. Sontest puanlarının ortalaması M= 3.86, standart sapması SS= 0.949, çarpıklık S= -0.308 yani dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= -0.694, dağılım basıktır. Gözlem puanlarının ortalaması M= 3.86, standart sapması SS= 0.663, çarpıklık değeri S= 0.151, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -0.310 yani dağılım basıktır.

Kontrol grubunun hayat bilgisi dersi puanları incelendiğinde öntest puanlarının ortalaması M= 3.57, standart sapması SS= .976, çarpıklık değeri S= -0.277 dağılım sağa

çarpık ve basıklık değeri K= 0.042 dağılım sivridir. Sontest puanları incelendiğinde M= 3.71, standart sapması SS=.756, çarpıklık değeri S=0.595 dağılım sola çarpık ve basıklık değeri K= -0.350 dağılım basıktır. Gözlem puanlarının ortalaması M= 3.86, standart sapması SS= 0.690, çarpıklık değeri S=.174, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= .336 yani dağılım sivridir.

Deney grubunun hayat bilgisi dersi puanlarının ortalaması öntest aşamasında M= 3.86, standart sapması SS=1.215, çarpıklık değeri S= -.414 dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K=-1.525 yani dağılım basıktır. Sontest puanları incelendiğinde M= 4, standart sapması SS= 1.155, çarpıklık değeri S= -.909 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= -.150 dağılım basıktır. Gözlempuanlarının ortalaması M= 3.86, standart sapması SS= .690, çarpıklık değeri S= .174, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= .336 yani dağılım sivridir.

Tablo 61: Araştırma Grubunun Hayat Bilgisi Dersi Notlarının Öntest, Sontest ve Gözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkin Fıedman Testi Sonuçları

	N	Chi-Square	Asymp. Sig.
Terapi Var	7	.500	.779
Terapi Yok	7	.500	.779

Çalışmaya katılan çocukların; Hayat Bilgisi dersi notlarının Çocuk Merkezli Oyun Terapi öncesi, sonrası ve Gözlem değerlendirmelerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Friedman testi sonuçları Tablo 62'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde Çocuk Merkezli oyun terapisi alan ve almayan çocukların, öntest, sontest ve gözlem puanları karşılaştırıldığında anlamlı fark bulgulanmamıştır

Tablo 62: Araştırma Grubunun Fen Bilgisi Dersi Notlarının Öntest, Sontest ve Gözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkin Betimleyici Analiz Sonuçları

		N	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Tüm	Öntest	14	3.93	0.997	-0.925	0.327
	Sontest	14	4.07	1.072	-1.036	0.112
	Gözlem	14	4.07	1.207	-1.689	2.616
Kontrol	Öntest	7	4.00	1.000	-1.400	3.000
Grubu	Sontest	7	4.00	1.000	-1.400	3.000
	Gözlem	7	4.00	1.414	-1.980	4.400
Deney	Öntest	7	3.86	1.069	-0.772	0.263
Grubu	Sontest	7	4.14	1.215	-1.147	-0.057
	Gözlem	7	4.14	1.069	-1.520	2.713

Tablo 63 incelendiğinde; çalışma grubundaki öğrencilerin fen bilgisi dersi öntest puanlarının ortalaması M= 3.93, standart sapması SS= 0.997, çarpıklık değeri S= -0.925, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= 0.327 yani dağılım sivridir. Sontest puanlarının ortalaması M= 4.07, standart sapması SS= 1.072, çarpıklık S= -1.036 yani dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= 0.112, dağılım sivridir. Gözlem puanlarının ortalaması M= 4.07, standart sapması SS= 1.207, çarpıklık değeri S= -1.689, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= 2.616 yani dağılım sivridir.

Kontrol grubunun fen bilgisi dersi puanları incelendiğinde öntest puanlarının ortalaması M= 4, standart sapması SS= 1, çarpıklık değeri S= -1.400 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= 3.000 dağılım sivridir. Sontest puanları incelendiğinde M= 4, standart sapması SS=1.000, çarpıklık değeri S=-1.400 dağılım sağa çarpık ve basıklık

değeri K= 3.000 dağılım sivridir. Gözlempuanlarının ortalaması M= 4, standart sapması SS= 1.414, çarpıklık değeri S= -1.980, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= 4.400 yani dağılım sivridir.

Deney grubunun fen bilgisi dersi puanlarının ortalaması öntest aşamasında M= 3.86, standart sapması SS=1.069, çarpıklık değeri S= -.772 dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= .263 yani dağılım sivridir. Sontest puanları incelendiğinde M= 4.14, standart sapması SS= 1.215, çarpıklık değeri S= -1.147 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= -.057 dağılım basıktır. Gözlem puanlarının ortalaması M= 4.14, standart sapması SS= 1.069, çarpıklık değeri S= -1.520, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= 2.713 yani dağılım sivridir.

Tablo 63: Araştırma Grubunun Fen Bilgisi Dersi Notlarının Öntest, Sontest ve Gözlem Aşamalarındaki Sonuçlarına İlişkinFrıedman Testi Sonuçları

	N	Chi-Square	Asymp. Sig.
Terapi Var	7	.875	.646
Terapi Yok	7	.000	1.000

Çalışmaya katılan çocukların; Fen Bilgisi dersi notlarının Çocuk Merkezli Oyun Terapi öncesi, sonrası ve Gözlem değerlendirmelerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Friedman testi sonuçları Tablo 64'te verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde Çocuk Merkezli oyun terapisi alan ve almayan çocukların, öntest, sontest ve gözlem puanları karşılaştırıldığında anlamlı fark bulgulanmamıştır.

Tablo 64: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (Cognitive Assessment System) Planlama Alt Boyutuna İlişkin Öntest ve Sontest Sonuçlarının Betimleyici Analiz Sonuçları

		N	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Tüm	Öntest	14	71.00	7.565	0.090	-0.107
	Sontest	14	78.50	10.271	-0.238	0.282
Kontrol	Öntest	7	67.57	5.968	-0.860	0.578
Grubu	Sontest	7	73.14	9.974	-0.050	0.888
Deney	Öntest	7	74.43	7.807	-0.171	-1.016
Grubu	Sontest	7	83.86	7.883	0.447	-0.754

Tablo 65 incelendiğinde; bilişsel değerlendirme sisteminin planlama alt boyutunun öntest puanlarının ortalaması M= 71, standart sapması SS= 7.565, çarpıklık değeri S= 0.090, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -0.107 yani dağılım basıktır. Sontest puanlarının ortalaması M= 78.50, standart sapması SS= 10.271, çarpıklık S= -0.238 yani dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= 0.282, dağılım sivridir.

Kontrol grubunun bilişsel değerlendirme sistemi planlama değerlendirmesinin öntest puanlarının ortalaması M= 67.57, standart sapması SS=5.968, çarpıklık değeri S= -.860 dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= .578 yanı dağılım sivridir. Sontest puanları incelendiğinde M= 73.14, standart sapması SS= 9.974, çarpıklık değeri S= -.050 dağılım sola çarpık ve basıklık değeri K= .888 dağılım sivridir.

Deney grubunun bilişsel değerlendirme sistemi planlama alt boyutu puanları incelendiğinde öntest puanlarının ortalaması M= 74.43, standart sapması SS= 7.807, çarpıklık değeri S= -.171 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= -1.016 dağılım

basıktır. Sontest puanları incelendiğinde M= 83.86, standart sapması SS=7.883, çarpıklık değeri S=.447 dağılım sola çarpık ve basıklık değeri K= -.754 dağılım basıktır.

Tablo 65: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (Cognitive Assessment System) Planlama Alt Boyutuna İlişkin Öntest ve Sontest Sonuçlarının Friedman Testi Sonuçları

	N	Chi-Square	Asymp. Sig.
Terapi Var	7	7.000	.008
Terapi Yok	7	2.667	.102

Çalışmaya katılan çocukların; Bilişsel Değerlendirme Sisteminin planlama alt boyutuna ilişkin puanları ile Çocuk Merkezli Oyun Terapi öncesi ve sonrası değerlendirmelerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Friedman testi sonuçları Tablo 66'da verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde Çocuk Merkezli oyun terapisi alan çocukların, öntest ve sontest puanları karşılaştırıldığında planlama için (ChiSquare= 7.000, p=,008) anlamlı fark bulgulanmıştır. Sonuçları gösterir tablo incelendiğinde oyunterapisi almayan çocukların ise planlama alt boyutuna ilişkin öntest ve sontest sonuçlarında anlamlı fark bulgulanmamıştır.

Tablo 66: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (Cognitive Assessment System) Eş zamanlı Bilişsel İşlemler Alt Boyutuna İlişkin Öntest ve Sontest Sonuçlarının Betimleyici Analiz Sonuçları

		N	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Tüm	Öntest	14	84.64	12.364	0.442	-1.353
	Sontest	14	84.29	14.626	1.115	0.282
Kontrol	Öntest	7	79.86	11.187	1.595	2.250
Grubu	Sontest	7	78.14	7.175	-0.523	-1.068
Deney	Öntest	7	89.43	12.354	-0.324	-1.090
Grubu	Sontest	7	90.43	17.999	0.384	-2.466

Tablo 67 incelendiğinde; bilişsel değerlendirme sisteminin eş zamanlı bilişsel işlemler alt boyutunda tüm çalışma grubunun öntest puanlarının ortalaması M= 84.64, standart sapması SS= 12.364, çarpıklık değeri S= 0.442, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -1.353 yani dağılım basıktır. Sontest puanlarının ortalaması M= 84.29, standart sapması SS= 14.626, çarpıklık S= 1.115 yani dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= 0.282, dağılım sivridir.

Kontrol grubunun bilişsel değerlendirme sistemi eş zamanlı bilişsel işlemler değerlendirmesinin öntest puanlarının ortalaması M= 79.86, standart sapması SS=11.187, çarpıklık değeri S= 1.595 dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= 2.250 yani dağılım sivridir. Sontest puanları incelendiğinde M= 78.14, standart sapması SS= 7.175, çarpıklık değeri S= -.523 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= -1.068 dağılım basıktır.

Deney grubunun bilişsel değerlendirme sistemi eş zamanlı bilişsel işlem puanları incelendiğinde öntest puanlarının ortalaması M= 89.43, standart sapması SS= 12.354,

çarpıklık değeri S= -.324 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= -1.090 dağılım basıktır. Sontest puanları incelendiğinde M= 90.43, standart sapması SS=17.999, çarpıklık değeri S=.384 dağılım sola çarpık ve basıklık değeri K= -2.466 dağılım basıktır.

Tablo 67: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (CognitiveAssessmentSystem) Eş zamanlı Bilişsel İşlemler Alt Boyutuna İlişkin Öntest veSontest Sonuçlarının Friedman Testi Sonuçları

	N	Chi-Square	Asymp. Sig.
Terapi Var	7	.143	.705
Terapi Yok	7	.667	.414

Çalışmaya katılan çocukların; Bilişsel Değerlendirme Sisteminin eş zamanlı bilişsel işlemler alt boyutuna ilişkin puanları ile Çocuk Merkezli Oyun Terapi öncesi ve sonrası değerlendirmelerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Friedman testi sonuçları tablo 68'de verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde Çocuk Merkezli oyun terapisi alan ve almayan çocukların, öntest ve sontest puanları karşılaştırıldığında eş zamanlı bilişsel işlemlere ilişkin anlamlı fark bulgulanmamıştır.

Tablo 68: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (Cognitive Assessment System) Dikkat Alt Boyutuna İlişkin Öntest ve Sontest Sonuçlarının Betimleyici Analiz Sonuçları

		N	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Tüm	Öntest	14	81.07	11.984	0.317	-1.348
	Sontest	14	86.29	11.027	-0.185	0.115
Kontrol	Öntest	7	78.57	12.394	0.673	-0.892
Grubu	Sontest	7	82.00	12.897	0.454	0.347
Deney	Öntest	7	83.57	11.956	0.147	-1.540
Grubu	Sontest	7	90.57	7.368	0.999	-0.836

Tablo 69 incelendiğinde; bilişsel değerlendirme sisteminin dikkat alt boyutu öntest puanlarının ortalaması M= 81.07, standart sapması SS= 11.984, çarpıklık değeri S= 0.317, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -1.348 yani dağılım basıktır. Sontest puanlarının ortalaması M= 86.29, standart sapması SS= 11.027, çarpıklık S= -0.185 yani dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= 0.115, dağılım sivridir.

Kontrol grubunun bilişsel değerlendirme sistemi dikkat alt boyutu değerlendirmesinin öntest puanlarının ortalaması M= 78.57, standart sapması SS=12.394, çarpıklık değeri S= .673 dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -.892 yanı dağılım basıktır. Sontest puanları incelendiğinde M= 82, standart sapması SS= 12.897, çarpıklık değeri S= .454 dağılım sola çarpık ve basıklık değeri K= .347 dağılım sivridir.

Deney grubunun bilişsel değerlendirme sistemi ardıl puanları incelendiğinde öntest puanlarının ortalaması M= 83.57, standart sapması SS= 11.956, çarpıklık değeri S= .147, dağılım sola çarpık ve basıklık değeri K= -1.540 dağılım basıktır. Sontest puanları

incelendiğinde M= 90.57, standart sapması SS=7.368, çarpıklık değeri S=-.999 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= -.836 dağılım basıktır.

Tablo 69: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (Cognitive Assessment System) Dikkat Alt Boyutuna İlişkin Öntest ve Sontest Sonuçlarının Friedman Testi Sonuçları

	N	Chi-Square	Asymp. Sig.
Terapi Var	7	5.000	.025
Terapi Yok	7	.667	.414

Çalışmaya katılan çocukların; Bilişsel Değerlendirme Sisteminin dikkat alt boyutuna ilişkin puanları ile Çocuk Merkezli Oyun Terapi öncesi ve sonrası değerlendirmelerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Friedman testi sonuçları tablo 70te verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde Çocuk Merkezli oyun terapisi alan çocukların, ön-test ve son-test puanları karşılaştırıldığında planlama için (ChiSquare= 5.000, p=,025) anlamlı fark bulgulanmıştır. Sonuçları gösterir tablo incelendiğinde oyunterapisi almayan çocukların ise planlama alt boyutuna ilişkin öntest ve sontest sonuçlarında anlamlı fark bulgulanmamıştır.

Tablo 70: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (Cognitive Assessment System) Ardıl Bilişsel İşlemler Alt Boyutuna İlişkin Öntest ve Sontest Sonuçlarının Betimleyici Analiz Sonuçları

		N	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Tüm	Öntest	14	79.64	10.595	0.338	0.524
	Sontest	14	80.29	11.337	0.147	-0.567
Kontrol	Öntest	7	81.71	12.698	0.229	0.737
Grubu	Sontest	7	83.00	11.972	0.281	-0.538
Deney	Öntest	7	77.57	8.482	-0.328	-1.124
Grubu	Sontest	7	77.57	10.861	-0.167	-1.193

Tablo 71 incelendiğinde; bilişsel değerlendirme sisteminin ardıl işlemler alt boyutuna ilişkin tüm çalışma grubunun öntest puanlarının ortalaması M= 79.64, standart sapması SS= 10.595, çarpıklık değeri S= 0.338, dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= 0.524 yani dağılım sivridir. Sontest puanlarının ortalaması M= 80.29, standart sapması SS= 11.337, çarpıklık S= 0.147 yani dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= -0.567, dağılım basıktır.

Kontrol grubunun bilişsel değerlendirme sistemi ardıl değerlendirmesinin öntest puanlarının ortalaması M= 81.71, standart sapması SS=12.698, çarpıklık değeri S= .229 dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= .737 yanı dağılım sivridir. Sontest puanları incelendiğinde M= 83, standart sapması SS= 11.972, çarpıklık değeri S= .281 dağılım sola çarpık ve basıklık değeri K= -.538 dağılım basıktır.

Deney grubunun bilişsel değerlendirme sistemi ardıl puanları incelendiğinde öntest puanlarının ortalaması M= 77.57, standart sapması SS= 8.482, çarpıklık değeri S=

-.328 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= -1.124 dağılım basıktır. Sontest puanları incelendiğinde M= 77.57, standart sapması SS=10.861, çarpıklık değeri S=-.167 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= -1.193 dağılım basıktır.

Tablo 71: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (Cognitive Assessment System) Ardıl Bilişsel İşlemler Alt Boyutuna İlişkin Öntest ve Sontest Sonuçlarının Friedman Testi Sonuçları

	N	Chi-Square	Asymp. Sig.
Terapi Var	7	.143	.705
Terapi Yok	7	.000	1.000

Çalışmaya katılan çocukların; Bilişsel Değerlendirme Sisteminin ardıl işlemler alt boyutuna ilişkin puanları ile Çocuk Merkezli Oyun Terapi öncesi ve sonrası değerlendirmelerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Friedman testi sonuçları tablo 72 verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde Çocuk Merkezli oyun terapisi alan ve almayan çocukların, ön-test ve son-test puanları karşılaştırıldığında ardıl işlemlere ilişkin anlamlı fark bulgulanmamıştır.

Tablo 72: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (Cognitive Assessment System) Toplam Sonucuna İlişkin Öntest ve Sontest Sonuçlarının Betimleyici Analiz Sonuçları

		N	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Tüm	Öntest	14	73.14	8.601	-0.372	-0.985
	Sontest	14	76.43	8.272	1.083	1.040
Kontrol	Öntest	7	71.29	6.157	-0.469	-0.246
Grubu	Sontest	7	73.14	4.100	-0.143	-1.012
Deney	Öntest	7	75.00	10.693	-0.901	-0.960
Grubu	Sontest	7	79.71	10.307	0.337	-0.718

Tablo 73 incelendiğinde; tüm çalışma grubunun bilişsel değerlendirme sistemi toplam öntest puanlarının ortalaması M= 73.14, standart sapması SS= 8.601, çarpıklık değeri S= -0.372, dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= -0.985 yani dağılım basıktır. Sontest puanlarının ortalaması M= 76.43, standart sapması SS= 8.272, çarpıklık S= 1.083 yani dağılım sola çarpıktır ve basıklık değeri K= 1.040, dağılım sivridir.

Kontrol grubunun bilişsel değerlendirme sistemi toplam öntest puanlarının ortalaması M= 71.29, standart sapması SS=6.157, çarpıklık değeri S= -.469 dağılım sağa çarpıktır ve basıklık değeri K= -.246 yanı dağılım basıktır. Sontest puanları incelendiğinde M= 73.14, standart sapması SS= 4.100, çarpıklık değeri S= -.143 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= -1.012 dağılım basıktır.

Deney grubunun bilişsel değerlendirme sistemi toplam puanları incelendiğinde öntest puanlarının ortalaması M= 75, standart sapması SS= 10.693, çarpıklık değeri S= -.901 dağılım sağa çarpık ve basıklık değeri K= -.960 dağılım basıktır. Sontest puanları

incelendiğinde M= 79.71, standart sapması SS=10.307, çarpıklık değeri S=.337 dağılım sola çarpık ve basıklık değeri K= -.718 dağılım basıktır.

Tablo 73: Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (Cognitive Assessment System) Toplam Sonucuna İlişkin Öntest ve SontestSonuçlarınınFriedman Testi Sonuçları

	N	Chi-Square	Asymp. Sig.
Terapi Var	7	3.571	.059
Terapi Yok	7	.200	.655

Çalışmaya katılan çocukların; Bilişsel Değerlendirme Sisteminin toplam puanı ile Çocuk Merkezli Oyun Terapi öncesi ve sonrası değerlendirmelerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Friedman testi sonuçları tablo 74'te verilmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde Çocuk Merkezli oyun terapisi alan ve almayan çocukların, ön-test ve son-test puanları karşılaştırıldığında Bilişsel Değerlendirme Sisteminin toplam puanına ilişkin anlamlı fark bulgulanmamıştır.

3.1.2.2. Deney ve Kontrol Grupları için Uygulanmış Olan Wilcoxon Testi Sonuçları

Bu bölümde araştırmada uygulanmış olan ölçek test ve ders notlarına ilişkin puanların deney ve kontrol gruplarında öntest, sontest ve gözlem aşamalarındaki ikili değişimlerinin anlamlılığını ölçmek için uygulanmış olan Wilcoxon Testi sonuçları paylaşılmıştır.

Tablo 74: Deney Grubunun Durumluk Kaygı Ölçek Puanı Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Durumluk Kaygı Sontest – Durumluk Kaygı Öntest	NegatifSıralama	6	3.50	21.00	-2.201b	0.028
	PozitifSıralama	0	0.00	0.00		
	Eşit	1				
	Toplam	7				
Durumluk Kaygı Gözlem Testi – Durumluk Kaygı Sontest	NegatifSıralama	3	2.00	6.00	-.405c	0.686
	PozitifSıralama	2	4.50	9.00		
	Eşit	2				
	Toplam	7				
Durumluk Kaygı Gözlem Testi – Durumluk Kaygı Öntest	NegatifSıralama	6	3.75	22.50	-2.366b	0.149
	PozitifSıralama	1	5.50	5.50		
	Eşit	0				
	Toplam	7				

Tablo 75’te deney grubunun durumluk kaygı ölçeği puanlarının öntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre Durumluk kaygıı puanı öntest ve sontest aşamaları arasında anlamlı fark göstermiştir (z= -2.201, p= .028). Ancak sontest ve gözlem aşaması arasında (z= -.405, p= .686) ve öntest ve gözlem puanları arasında (z= -2.366, p= .149) anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 75: Deney Grubunun Sürekli Kaygı Ölçek Puanı Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Sürekli Kaygı Sontest – Sürekli Kaygı Öntest	NegatifSıralama	7	4.00	28.00	-2.366b	.018
	PozitifSıralama	0	0.00	0.00		
	Eşit	0				
	Toplam	7				
Sürekli Kaygı Gözlem Testi – Sürekli Kaygı Sontest	NegatifSıralama	2	2.50	5.00	-1.156c	.248
	PozitifSıralama	4	4.00	16.00		
	Eşit	1				
	Toplam	7				
Sürekli Kaygı Gözlem Testi – Sürekli Kaygı Öntest	NegatifSıralama	5	4.70	23.50	-1.609b	.108
	PozitifSıralama	2	2.25	4.50		
	Eşit	0				
	Toplam	7				

Tablo 76'da deney grubunun sürekli kaygı ölçeği puanlarının öntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre sürekli kaygı puanı öntest ve sontest aşamaları arasında anlamlı fark göstermiştir (z= -2.366, p= .018). Ancak sontest ve gözlem aşaması arasında (z= -1.156, p= .248) ve öntest ve gözlem puanları arasında (z= -1.609, p= .108) anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 76: Deney Grubunun Sosyal Kaygı Ölçek Puanı Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Sosyal Kaygı Sontest – Sosyal Kaygı Öntest	NegatifSıralama	7	4.00	28.00	-2.375b	0.018
	PozitifSıralama	0	0.00	0.00		
	Eşit	0				
	Toplam	7				
Sosyal Kaygı Gözlem Testi – Sosyal Kaygı Sontest	NegatifSıralama	2	4.50	9.00	-.847c	0.397
	PozitifSıralama	5	3.80	19.00		
	Eşit	0				
	Toplam	7				
Sosyal Kaygı GözlemTesti -Sosyal Kaygı Öntest	NegatifSıralama	7	4.00	28.00	-2.371b	0.018
	PozitifSıralama	0	0.00	0.00		
	Eşit	0				
	Toplam	7				

Tablo 77'de deney grubunun sosyal kaygı ölçeği puanlarının öntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre sosyal kaygı puanı öntest ve sontest aşamaları arasında anlamlı fark göstermiştir (z= -2.375, p= .018). Ancak sontest ve gözlem aşaması arasında (z= -.847, p= .397) anlamlı fark bulunamamıştır. Son olarak öntest ve gözlem puanları arasında (z= -2.371, p= .018) anlamlı fark bulgulanmıştır.

Tablo 77: Deney Grubunun Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Otorite ve Denetleme Alt Boyutu Puanı Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Otorite ve Denetleme Sontest - Otorite ve Denetleme Öntest	NegatifSıralama	5	4.70	23.50	-1.609b	0.108
	PozitifSıralama	2	2.25	4.50		
	Eşit	0				
	Toplam	7				
Otorite ve Denetleme Gözlem Testi - Otorite ve Denetleme Sontest	NegatifSıralama	4	4.13	16.50	-.423b	0.672
	PozitifSıralama	3	3.83	11.50		
	Eşit	0				
	Toplam	7				
Otorite ve Denetleme Gözlem Testi - Otorite ve Denetleme Öntest	NegatifSıralama	5	4.70	23.50	-1.612b	0.107
	PozitifSıralama	2	2.25	4.50		
	Eşit	0				
	Toplam	7				

Tablo 78'de deney grubunun otoriter ebeveyn tutumları ölçeği puanlarının öntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre otoriter ebeveyn tutumu puanı öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -1.609, p= .108), sontest ve gözlem aşaması arasında (z= -.423, p= .672) ve öntest ve gözlem puanları arasında (z= -1.612, p= .107) anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 78: Deney Grubunun Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Sorumluk ve Kabul Alt Boyut Puanı Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Sorumluluk ve Kabul Sontest - Sorumluluk ve Kabul Öntest	NegatifSıralama	3	4.17	12.50	-.254c	0.799
	PozitifSıralama	4	3.88	15.50		
	Eşit	0				
	Toplam	7				
Sorumluluk ve Kabul Gözlem Testi - Sorumluluk ve Kabul Sontest	NegatifSıralama	4	5.38	21.50	-1.270b	0.204
	PozitifSıralama	3	2.17	6.50		
	Eşit	0				
	Toplam	7				
Sorumluluk ve Kabul Gözlem Testi - Sorumluluk ve Kabul Öntest	NegatifSıralama	5	5.00	25.00	-1.859b	0.063
	PozitifSıralama	2	1.50	3.00		
	Eşit	0				
	Toplam	7				

Tablo 79'da deney grubunun sorumlu ebeveyn tutumları ölçeği puanlarının öntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre sorumlu ebeveyn tutumu puanı öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -.254, p= .799), sontest ve gözlem aşaması arasında (z= -1.270, p= .204) ve öntest ve gözlem puanları arasında (z= -1.859, p= .063) anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 79: Deney Grubunun Karne Ortalaması Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Karne Not Ortalamaları Sontest - Karne Not Ortalamaları Öntest	Negatif Sıralama	2	3.00	6.00	-.412c	0.680
	Pozitif Sıralama	3	3.00	9.00		
	Eşit	2				
	Toplam	7				
Karne Not Ortalamaları Gözlem Testi -Karne Not Ortalamaları Sontest	Negatif Sıralama	2	2.75	5.50	-.184b	0.854
	Pozitif Sıralama	2	2.25	4.50		
	Eşit	3				
	Toplam	7				
Karne Not Ortalamaları Gözlem Testi -Karne Not Ortalamaları Öntest	NegatifSıralama	2	4.50	9.00	-.318c	0.750
	PozitifSıralama	4	3.00	12.00		
	Eşit	1				
	Toplam	7				

Tablo 80'de deney grubunun karne ortalamalarının öntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre sorumlu ebeveyn tutumu puanı öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -.412, p= .680), sontest ve gözlem aşaması arasında (z= -.184, p= .854) ve öntest ve gözlem puanları arasında (z= -.318, p= .750) anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 80: Deney Grubunun Türkçe Dersi Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Türkçe Dersi Notları Sontest -Türkçe Dersi Notları Öntest	NegatifSıralama	2	2.50	5.00	.000d	1.000
	PozitifSıralama	2	2.50	5.00		
	Eşit	3				
	Toplam	7				
Türkçe Dersi Notları Gözlem Testi - Türkçe Dersi Notları Sontest	NegatifSıralama	1	1.50	1.50	.000d	1.000
	PozitifSıralama	1	1.50	1.50		
	Eşit	5				
	Toplam	7				
Türkçe Dersi Notları Gözlem Testi - Türkçe Dersi Notları Öntest	NegatifSıralama	2	1.50	3.00	.000d	1.000
	PozitifSıralama	1	3.00	3.00		
	Eşit	4				
	Toplam	7				

Tablo 81'de deney grubunun Türkçe dersi not ortalamalarının öntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre Türkçe dersi puanı öntest ve sontest aşamaları arasında (z= .000, p= 1.000), sontest ve gözlem aşaması arasında (z= .000, p= 1.000) ve öntest ve gözlem puanları arasında (z= .000, p= 1.000) anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 81: Deney Grubunun Matematik Dersi Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Matematik Dersi Notları Sontest - Matematik Dersi Notları Öntest	Negatif Sıralama	2	2.50	5.00	-.707c	0.480
	Pozitif Sıralama	3	3.33	10.00		
	Eşit	2				
	Toplam	7				
Matematik Dersi Notları Gözlem Testi - Matematik Dersi Notları Sontest	Negatif Sıralama	1	1.00	1.00	-1.000b	0.317
	Pozitif Sıralama	0	0.00	0.00		
	Eşit	6				
	Toplam	7				
Matematik Dersi Notları Gözlem Testi - Matematik Dersi Notları Öntest	Negatif Sıralama	2	3.25	6.50	-.276c	0.783
	Pozitif Sıralama	3	2.83	8.50		
	Eşit	2				
	Toplam	7				

Tablo 82'de deney grubunun matematik dersi not ortalamalarının öntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre matematik puanı öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -.707, p= .480), sontest ve gözlem aşaması arasında (z= -

1.000, p= .317) ve öntest ve gözlem puanları arasında (z= -.276, p= .783) anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 82: Deney Grubunun Hayat Bilgisi Dersi Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Hayat Bilgisi Dersi Notları Sontest -Hayat Bilgisi Dersi Notları Öntest	Negatif Sıralama	1	2.50	2.50	-.272c	0.785
	Pozitif Sıralama	2	1.75	3.50		
	Eşit	4				
	Toplam	7				
Hayat Bilgisi Dersi Notları Gözlem Testi - Hayat Bilgisi Dersi Notları Sontest	Negatif Sıralama	2	2.00	4.00	-.577b	0.564
	Pozitif Sıralama	1	2.00	2.00		
	Eşit	4				
	Toplam	7				
Hayat Bilgisi Dersi Notları Gözlem Testi - Hayat Bilgisi Dersi Notları Öntest	Negatif Sıralama	2	3.75	7.50	.000d	1.000
	Pozitif Sıralama	3	2.50	7.50		
	Eşit	2				
	Toplam	7				

Tablo 83'te deney grubunun hayat bilgisi dersi not ortalamalarının öntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre Hayat Bilgisi dersi puanı öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -.272, p= .785), sontest ve gözlem aşaması arasında (z= -.577, p= .564) ve öntest ve gözlem puanları arasında (z= .000, p= 1.000) anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 83: Deney Grubunun Fen Bilgisi Dersi Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Fen Bilgisi Dersi Notları Sontest -Fen Bilgisi Dersi Notları Öntest	Negatif Sıralama	1	2.50	2.50	-1.000c	0.317
	Pozitif Sıralama	3	2.50	7.50		
	Eşit	3				
	Toplam	7				
Fen Bilgisi Dersi Notları Gözlem Testi -Fen Bilgisi Dersi Notları Sontest	NegatifSıralama	2	2.50	5.00	.000d	1.000
	PozitifSıralama	2	2.50	5.00		
	Eşit	3				
	Toplam	7				
Fen Bilgisi Dersi Notları Gözlem Testi -Fen Bilgisi Dersi Notları Öntest	NegatifSıralama	1	1.50	1.50	-.816c	0.414
	PozitifSıralama	2	2.25	4.50		
	Eşit	4				
	Toplam	7				

Tablo 84'te deney grubunun fen bilgisi dersi not ortalamalarının öntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre fen bilgisi dersi puanı öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -1.000, p= .317), sontest ve gözlem aşaması arasında (z= .000, p= 1.000) ve öntest ve gözlem puanları arasında (z= -.816, p= .414) anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 84: Deney Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Planlama Boyutu Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Bilişsel Değerlendirme Testi Planlama Boyutu Sontest -Bilişsel Değerlendirme Testi Planlama Boyutu Öntest	NegatifSıralama	0	0.00	0.00	-2.371c	0.018
	PozitifSıralama	7	4.00	28.00		
	Eşit	0				
	Toplam	7				

Tablo 85'te deney grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Planlama Alt Boyutu öntest ve sontest aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre planlama puanı öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -2.371, p= .018), anlamlı fark bulunmuştur.

Tablo 85: Deney Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Eş Zamanlı Bilişsel İşlemler Boyutu Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Bilişsel Değerlendirme Testi Eş Zamanlı Bilişsel İşlemler Boyutu Sontest - Bilişsel Değerlendirme Testi Eş Zamanlı Bilişsel İşlemler Boyutu Öntest	NegatifSıralama	3	3.33	10.00	-.677c	0.498
	PozitifSıralama	4	4.50	18.00		
	Eşit	0				
	Toplam	7				

Tablo 86'da deney grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Eş Zamanlı Bilişsel İşlemler Alt Boyutu öntest ve sontest aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre eş

zamanlı bilişsel işlemler puanı öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -.677, p= .498), anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 86: Deney Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Dikkat Boyutu Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Bilişsel Değerlendirme Testi Dikkat Boyutu Sontest - Bilişsel Değerlendirme Testi Dikkat Boyutu Öntest	NegatifSıralama	0	0.00	0.00	-2.023c	0.043
	PozitifSıralama	5	3.00	15.00		
	Eşit	2				
	Toplam	7				

Tablo 87'de deney grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Dikkat Alt Boyutu öntest ve sontest aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre dikkat puanı öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -2.023, p= .043), anlamlı fark bulunmuştur.

Tablo 87: Deney Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Ardıl Bilişsel İşlemler Boyutu Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Bilişsel Değerlendirme Testi Ardıl Bilişsel İşlemler Sontest -Bilişsel Değerlendirme Testi Ardıl Bilişsel İşlemler Öntest	NegatifSıralama	4	3.63	14.50		
	PozitifSıralama	3	4.50	13.50		
	Eşit	0			-.085b	0.932
	Toplam	7				

Tablo 88’de deney grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Ardıl Bilişsel İşlemler Alt Boyutu öntest ve sontest aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre ardıl bilişsel işlemler puanı öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -.085, p= .932), anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 88: Deney Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Toplam Puan Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Bilişsel Değerlendirme Testi Toplam Puan Sontest - Bilişsel Değerlendirme Testi Toplam Puan Öntest	NegatifSıralama	1	3.50	3.50	-1.781c	0.075
	PozitifSıralama	6	4.08	24.50		
	Eşit	0				
	Toplam	7				

Tablo 89’da deney grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Toplam Puanöntest ve sontest aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre bilişsel değerlendirme testi toplam puanı öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -1.781, p= .075), anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 89: Kontrol Grubunun Durumluk Kaygı Ölçeği Öntest, Sontest ve Gözlem Testi Wilcoxon Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Durumluk Kaygı Sontest -Durumluk Kaygı Öntest	NegatifSıralama	4	3.63	14.50	-.085b	0.933
	PozitifSıralama	3	4.50	13.50		
	Eşit	0				
	Toplam	7				
Durumluk Kaygı Gözlem Testi - Durumluk Kaygı Sontest	NegatifSıralama	4d	4.25	17.00	-.511b	0.610
	PozitifSıralama	3e	3.67	11.00		
	Eşit	0f				
	Toplam	7				
Durumluk Kaygı Gözlem Testi - Durumluk Kaygı Öntest	NegatifSıralama	4g	3.13	12.50	-.422b	0.673
	PozitifSıralama	2h	4.25	8.50		
	Eşit	1i				
	Toplam	7				

Tablo 90’da kontrol grubunun durumluk kaygı ölçeği puanlarının öntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre Durumluk kaygı puanı öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -.085, p=.933),sontest ve gözlem aşaması arasında (z= -.511, p= .610) ve öntest ve gözlem puanları arasında (z= -.422, p= .673) anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 90: Kontrol Grubunun Sürekli Kaygı Ölçeği Öntest, Sontest ve Gözlem Testi Wilcoxon Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Sürekli Kaygı Sontest - Sürekli Kaygı Öntest	NegatifSıralama	2	3.25	6.50	-1.272c	0.203
	PozitifSıralama	5	4.30	21.50		
	Eşit	0				
	Toplam	7				
Sürekli Kaygı Gözlem Testi -Sürekli Kaygı Sontest	NegatifSıralama	4	3.00	12.00	-.341c	0.733
	PozitifSıralama	3	5.33	16.00		
	Eşit	0				
	Toplam	7				
Sürekli Kaygı Gözlem Testi -Sürekli Kaygı Öntest	NegatifSıralama	0	0.00	0.00	-2.232c	0.026
	PozitifSıralama	6	3.50	21.00		
	Eşit	1				
	Toplam	7				

Tablo 91'de kontrol grubunun sürekli kaygı ölçeği puanlarının öntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre sürekli kaygı puanı öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -1.272, p=.203), sontest ve gözlem aşaması arasında (z= -.341, p= .733)anlamlı fark bulunamamıştır. Ancaköntest ve gözlem puanları arasında (z= -2.232, p= .026) anlamlı fark görülmüştür.

Tablo 91: Kontrol Grubunun Sosyal Kaygı Ölçeği Öntest, Sontest ve Gözlem Testi Wilcoxon Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Sosyal Kaygı Sontest - Sosyal Kaygı Öntest	NegatifSıralama	1s	4.00	4.00	-1.693c	0.090
	PozitifSıralama	6t	4.00	24.00		
	Eşit	0u				
	Toplam	7				
Sosyal Kaygı Gözlem Testi - Sosyal Kaygı Sontest	NegatifSıralama	5v	3.80	19.00	-1.782b	0.075
	PozitifSıralama	1w	2.00	2.00		
	Eşit	1x				
	Toplam	7				
Sosyal Kaygı Gözlem Testi - Sosyal Kaygı Öntest	NegatifSıralama	2y	5.25	10.50	-.593c	0.553
	PozitifSıralama	5z	3.50	17.50		
	Eşit	0aa				
	Toplam	7				

Tablo 92'de kontrol grubunun sosyal kaygı ölçeği puanlarının öntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre sosyal kaygı puanı öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -1.693, p=.090), sontest ve gözlem aşaması arasında (z= -1.782, p= .075) ve öntest ve gözlem puanları arasında (z= -.593, p= .553)anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 92: Kontrol Grubunun Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Otorite ve Denetleme Alt Boyutu Öntest, Sontest ve Gözlem Testi Wilcoxon Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Otorite ve Denetleme Sontest - Otorite ve Denetleme Öntest	NegatifSıralama	2	3.50	7.00	-.742c	0.458
	PozitifSıralama	4	3.50	14.00		
	Eşit	1				
	Toplam	7				
Otorite ve Denetleme Gözlem Testi -Otorite ve Denetleme Sontest	NegatifSıralama	3	2.83	8.50	-.933c	0.351
	PozitifSıralama	4	4.88	19.50		
	Eşit	0				
	Toplam	7				
Otorite ve Denetleme Gözlem Testi -Otorite ve Denetleme Öntest	NegatifSıralama	4	2.50	10.00	-.106c	0.916
	PozitifSıralama	2	5.50	11.00		
	Eşit	1				
	Toplam	7				

Tablo 93'te kontrol grubunun ebeveyn tutumları ölçeği otorite ve denetleme alt boyutu puanlarının öntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre otorite ve denetleme alt boyutu puanlarının öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -.742, p=.458), sontest ve gözlem aşaması arasında (z= -.933, p= .351) ve öntest ve gözlem puanları arasında (z= -.106, p= .916) anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 93: Kontrol Grubunun Ebeveyn Tutumları Ölçeği Sorumluluk Alt Boyutu Öntest, Sontest ve Gözlem Testi Wilcoxon Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Sorumluluk ve Kabul Sontest -Sorumluluk ve Kabul Öntest	NegatifSıralama	3	2.00	6.00	-.406c	0.684
	PozitifSıralama	2	4.50	9.00		
	Eşit	2				
	Toplam	7				
Sorumluluk ve Kabul Gözlem Testi - Sorumluluk ve Kabul Sontest	NegatifSıralama	1	4.00	4.00	-.948c	0.343
	PozitifSıralama	4	2.75	11.00		
	Eşit	2				
	Toplam	7				
Sorumluluk ve Kabul Gözlem Testi - Sorumluluk ve Kabul Öntest	NegatifSıralama	2	2.25	4.50	-.813c	0.416
	PozitifSıralama	3	3.50	10.50		
	Eşit	2				
	Toplam	7				

Tablo 94'te kontrol grubunun ebeveyn tutumları ölçeği sorumluluk alt boyutu puanlarının öntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre sorumluluk alt boyutu puanlarının öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -.406, p=.684), sontest ve gözlem aşaması arasında (z= -.948, p= .343) ve öntest ve gözlem puanları arasında (z= -.813, p= .416) anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 94: Kontrol Grubunun Karne Notlarının Öntest, Sontest ve Gözlem Testi Wilcoxon Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Karne Not Ortalamaları Sontest -Karne Not Ortalamaları Öntest	NegatifSıralama	2	2.00	4.00	-.378c	0.705
	PozitifSıralama	2	3.00	6.00		
	Eşit	3				
	Toplam	7				
Karne Not Ortalamaları Gözlem Testi - Karne Not Ortalamaları Sontest	NegatifSıralama	1	1.50	1.50	-1.289c	0.197
	PozitifSıralama	3	2.83	8.50		
	Eşit	3				
	Toplam	7				
Karne Not Ortalamaları Gözlem Testi - Karne Not Ortalamaları Öntest	NegatifSıralama	3	2.33	7.00	-1.194c	0.233
	PozitifSıralama	4	5.25	21.00		
	Eşit	0				
	Toplam	7				

Tablo 95'te kontrol grubunun karne not ortalamalarınınöntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre karne not ortalamalarınınöntest ve sontest aşamaları arasında (z= -.378, p=.705), sontest ve gözlem aşaması arasında (z= -1.289, p= .197) ve öntest ve gözlem puanları arasında (z= -1.194, p= .233) anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 95: Kontrol Grubunun Türkçe Dersi Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Türkçe Dersi Notları Sontest - Türkçe Dersi Notları Öntest	NegatifSıralama	0	0.00	0.00	-1.000c	0.317
	PozitifSıralama	1	1.00	1.00		
	Eşit	6				
	Toplam	7				
Türkçe Dersi Notları Gözlem Testi - Türkçe Dersi Notları Sontest	NegatifSıralama	0	0.00	0.00	-1.414c	0.157
	PozitifSıralama	2	1.50	3.00		
	Eşit	5				
	Toplam	7				
Türkçe Dersi Notları Gözlem Testi - Türkçe Dersi Notları Öntest	NegatifSıralama	0	0.00	0.00	-1.732c	0.083
	PozitifSıralama	3	2.00	6.00		
	Eşit	4				
	Toplam	7				

Tablo 96'da kontrol grubunun Türkçe ders notlarınınöntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre Türkçe ders notu ortalamalarınınöntest ve sontest aşamaları arasında (z= -1.000, p=.317), sontest ve gözlem aşaması arasında (z= -1.414, p= .157) ve öntest ve gözlem puanları arasında (z= -1.732, p= .083) anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 96: Kontrol Grubunun Matematik Dersi Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Matematik Dersi Notları Sontest - Matematik Dersi Notları Öntest	NegatifSıralama	1	1.50	1.50	.000d	1.000
	PozitifSıralama	1	1.50	1.50		
	Eşit	5				
	Toplam	7				
Matematik Dersi Notları Gözlem Testi -Matematik Dersi Notları Sontest	NegatifSıralama	0	0.00	0.00	-1.414c	0.157
	PozitifSıralama	2	1.50	3.00		
	Eşit	5				
	Toplam	7				
Matematik Dersi Notları Gözlem Testi -Matematik Dersi Notları Öntest	NegatifSıralama	1	2.50	2.50	-1.000c	0.317
	PozitifSıralama	3	2.50	7.50		
	Eşit	3				
	Toplam	7				

Tablo 97'de kontrol grubunun Türkçe ders notlarınınöntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre Türkçe ders notu ortalamalarınınöntest ve sontest aşamaları arasında (z= -1.000, p=.317), sontest ve gözlem aşaması arasında (z= -1.414, p= .157) ve öntest ve gözlem puanları arasında (z= -1.732, p= .083) anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 97: Kontrol Grubunun Hayat Bilgisi Dersi Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Hayat Bilgisi Dersi Notları Sontest - Hayat Bilgisi Dersi Notları Öntest	NegatifSıralama	2	2.00	4.00	-.378c	0.705
	PozitifSıralama	2	3.00	6.00		
	Eşit	3				
	Toplam	7				
Hayat Bilgisi Dersi Notları Gözlem Testi -Hayat Bilgisi Dersi Notları Sontest	NegatifSıralama	0	0.00	0.00	-1.000c	0.317
	PozitifSıralama	1	1.00	1.00		
	Eşit	6				
	Toplam	7				
Hayat Bilgisi Dersi Notları Gözlem Testi -Hayat Bilgisi Dersi Notları Öntest	NegatifSıralama	1	1.50	1.50	-.816c	0.414
	PozitifSıralama	2	2.25	4.50		
	Eşit	4				
	Toplam	7				

Tablo 98'de kontrol grubunun hayat bilgisi ders notlarınınöntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre hayat bilgisi ders notu ortalamalarınınöntest ve sontest aşamaları arasında (z= -.378, p=.705), sontest ve gözlem aşaması arasında (z= -1.000, p= .317) ve öntest ve gözlem puanları arasında (z= -.816, p= .414) anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 98: Kontrol Grubunun Fen Bilgisi Dersi Ön Test, Son Test ve Gözlem Testi Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Fen Bilgisi Dersi Notları Sontest -Fen Bilgisi Dersi Notları Öntest	NegatifSıralama	1cs	1.50	1.50		
	PozitifSıralama	1ct	1.50	1.50		
	Eşit	5cu			.000d	1.000
	Toplam	7				
Fen Bilgisi Dersi Notları Gözlem Testi -Fen Bilgisi Dersi Notları Sontest	NegatifSıralama	1cv	1.50	1.50		
	PozitifSıralama	1cw	1.50	1.50		
	Eşit	5cx			.000d	1.000
	Toplam	7				
Fen Bilgisi Dersi Notları Gözlem Testi -Fen Bilgisi Dersi Notları Öntest	NegatifSıralama	2cy	2.50	5.00		
	PozitifSıralama	2cz	2.50	5.00		
	Eşit	3da			.000d	1.000
	Toplam	7				

Tablo 99’da kontrol grubunun fen bilgisi ders notlarınınöntest, sontest ve gözlem aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre fen bilgisi ders notu ortalamalarınınöntest ve sontest aşamaları arasında (z= .000, p=1.000), sontest ve gözlem aşaması arasında (z= .000, p= 1.000) ve öntest ve gözlem puanları arasında (z= .000, p= 1.000) anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 99:Kontrol Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Planlama Boyutu Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Bilişsel Değerlendirme Testi Planlama Boyutu Sontest -Bilişsel Değerlendirme Testi Planlama Boyutu Öntest	NegatifSıralama	1	2.00	2.00	-1.782c	0.075
	PozitifSıralama	5	3.80	19.00		
	Eşit	1				
	Toplam	7				

Tablo 100'de kontrol grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Planlama Alt Boyutu öntest ve sontest aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre planlama puanı öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -1.782, p= .075), anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 100: Kontrol Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Eş Zamanlı Bilişsel İşlemler Boyutu Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Bilişsel Değerlendirme Testi Eş Zamanlı Bilişsel İşlemler Boyutu Sontest -Bilişsel Değerlendirme Testi Eş Zamanlı Bilişsel İşlemler Boyutu Öntest	NegatifSıralama	4	3.38	13.50	-.632b	0.527
	PozitifSıralama	2	3.75	7.50		
	Eşit	1				
	Toplam	7				

Tablo 101'de kontrol grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Eş Zamanlı Bilişsel İşlemler Alt Boyutu öntest ve sontest aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre eş zamanlı bilişsel işlemler puanı öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -.632, p= .527), anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 101:Kontrol Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Dikkat Boyutu Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Bilişsel Değerlendirme Testi Dikkat Boyutu Sontest - Bilişsel Değerlendirme Testi Dikkat Boyutu Öntest	NegatifSıralama	2	3.25	6.50	-.841c	0.400
	PozitifSıralama	4	3.63	14.50		
	Eşit	1				
	Toplam	7				

Tablo 102'de kontrol grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Dikkat Alt Boyutu öntest ve sontest aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre dikkatpuanıöntest ve sontest aşamaları arasında (z= -.841, p= .400), anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 102:Kontrol Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Ardıl Bilişsel İşlemler Boyutu Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Bilişsel Değerlendirme Testi Ardıl Bilişsel İşlemler Sontest -Bilişsel Değerlendirme Testi Ardıl Bilişsel İşlemler Öntest	NegatifSıralama	3	2.83	8.50	-.422c	0.673
	PozitifSıralama	3	4.17	12.50		
	Eşit	1				
	Toplam	7				

Tablo 103'te kontrol grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Ardıl Bilişsel İşlemler Alt Boyutu öntest ve sontest aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre ardıl bilişsel işlemler puanı öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -.422, p= .673), anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 103: Kontrol Grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi Toplam Puan Ön Test ve Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Bilişsel Değerlendirme Testi Toplam Puan Sontest - Bilişsel Değerlendirme Testi Toplam Puan Öntest	NegatifSıralama	2	2.00	4.00	-.944c	0.345
	PozitifSıralama	3	3.67	11.00		
	Eşit	2				
	Toplam	7				

Tablo 104'te kontrol grubunun Bilişsel Değerlendirme Testi toplam puanöntest ve sontest aşamalarında birbirleri arasında anlamlı fark gösterip göstermediklerine ilişkin yapılan Wilcoxon testi sonuçları mevcuttur. Tabloya göre toplam puanı öntest ve sontest aşamaları arasında (z= -.944, p= .345), anlamlı fark bulunamamıştır.

1.27. 3.2. Yorumlar

Bu bölümde yapılan deneysel çalışma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara, bunların literatür ile kıyaslanmasına ve önerilere yer verilmiştir.

Bu araştırmada ÇMOT'nin ÖÖG olan çocukların anksiyetelerine, algılanan aile tutumlarına ve akademik başarılarına etki edip etmediğine ve bu etkinin kalıcı olup olmadığına bakılmıştır.

Çalışmaya katılan çocukların anksiyetelerini ölçmek için Çocuklar İçin Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği ve Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği- Yenilenmiş Form uygulanmıştır. Yapılan Friedman testi sonucuna göre; deney grubunda bulunan çocukların durumluk, sürekli ve sosyal anksiyete; öntest, sontest ve gözlem testi sonuçları kıyaslandığında anlamlı farklılık bulunmuştur. Kontrol grubunda bulunan çocukların ise

durumluk, sürekli ve sosyal anksiyete, öntest, sontest ve gözlem testi sonuçları kıyaslandığında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu durum ÖÖG'ne sahip olan çocuklarda ÇMOT'nin üç anksiyete türünde de etkili olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Deney gurubunda bulunan ve anksiyete puanları diğerlerine göre daha yüksek olan çocuklar saldırganlık içeren oyuncaklarla daha yoğun oynamıştır. Bunun neticesinde anksiyete puanlarında da ciddi anlamda düşüşler görülmüştür.

Çalışmaya katılan çocukların durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri Wilcoxon Testi ile karşılaştırıldığında; deney grubunda öntest ve sontest arasında anlamlı farklılık bulunmuş, sontest ve gözlem testi, öntest ve gözlem testi kıyaslandığında ise anlamlı bir fark bulunamamıştır. Kontrol grubunda, öntest ve sontest, öntestve gözlem testi, sontest ve gözlem testi arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bu durum; ÇMOT'nin durumluk ve sürekli kaygı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu ancak bu etkinin terapi bittikten sonra korunamadığı şeklinde yorumlanmıştır.

Çalışmaya katılan çocukların sosyal anksiyete düzeyleri Wilcoxon Testi ile karşılaştırıldığında; deney grubunda öntest ve sontest, öntest ve gözlem testi, sontest ve gözlem testi arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Kontrol grubunda, öntest ve sontest, öntest ve gözlem testi, sontest ve gözlem testi arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bu durum; ÇMOT'nin durumluk ve sürekli kaygı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu ve bu etkinin terapi bittikten sonra korunduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Literatürde ÇMOT'ninanksiyete üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalara bakıldığında, ÇMOT'ninanksiyete üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu, çocukların anksiyete puanlarını düşürdüğü görülmektedir. Yapılan çalışmalar ÇMOT'nin evsizlere ait barınaklarda yaşayan çocuklarda (Baggerly, 2004), davranışsal sorunu olan okul

öğrencilerinde (Bayat,2008akt: (Ray D. , 2017)), agresif davranışlar sergileyen çocuklarda (Schumann, 2010akt: (Ray D. , 2017)), deprem sonrası uyumsuzluk riski olan çocuklarda (Shen, 2001), duygusal ve davranışsal sorunları için kliniğe başvuran çocuklarda (Tsai& Ray, 2011akt: (Ray D. , 2017)), aile içi şiddetten korunma sığınağında yaşayan çocuklarda (Tyndall-Lind, Landreth, & Giordano, 2001)anksiyetenin azaltılmasında etkili olduğunu göstermektedir.

Diğer oyun terapi türlerinin anksiyete üzerine etkilerine bakan çalışmalar, oyun terapinin anksiyete puanlarını düşürdüğüne yönelik bulgular içermektedir. Yapılan çalışmalar; grup oyun terapinin ayrılık kaygısında düşüşe (Jalali&Molavi, 2011akt: (Ray D. , 2017)), bireysel oyun terapilerin öğrenme güçlüğü olan çocukların anksiyetelerinde, depresyonlarında ve davranış problemlerinde azalmaya (Packman & Bratton, 2003), DEHB olan çocuklarda kaygıda azalma (Ray, Schottelkorb, & Tsai, 2007)sebep olduğu yönündedir.

ÇMOT'nin uygulandığı bu çalışma da literatürle uyumlu sonuçlar elde edilmiştir. Hem daha önceki çalışmalardan hem de bu çalışmadan elde edilen bilgiler kıyaslandığında ÇMOT'nin çocukların anksiyetelerinin azaltılmasında etkili olduğu sonucuna varılabilmektedir. Ancak yapılan çalışmada durumluk ve sürekli kaygı puanlarında ki düşüşün 6 ay sonra yapılan gözlem değerlendirmesinde korunmadığı görülmüştür. Bu durumun terapinin ÇMOT düzenine uygun olarak sonlandırılmaması ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

L. F. GuerneyÇMOT'de dört temel aşama tanımlamıştır. Çocuğun terapiste,ona verilen özgürlüklere, oyun odasına alıştığı süreç ısınma aşamasıdır. Kendini güvende hissetmeye başladığı, bununla birlikte tavırlarının değişmeye başladığı aşama agresif

aşamadır. Agresif aşamadaki tavırların azalmaya başlayıp yerini daha regresif oyunlarınaldığı aşamaregresif aşamadır. Regresif temaların azalması ile çocuğun problem çözme, gelişmiş becerilerini göstermeye yönelik oyunlar oynadığı son aşama yeterlilik aşamasıdır. (VanFleet, Sywulak&Sncak 2018) Çocuğun bu aşamalardan geçmesi, terapistten kendini bağımsızlaştırması, günlük hayatta yaşadığı sorunların ortadan kalkması halinde terapi sonlandırılabilir. (Çetin,2003) Bu çalışmada ÇMOT sonlandırılması için gerekli olan şartlar beklenmemiştir. Bu sebeple etkisinin kalıcı olmadığı düşünülmektedir. Tsai ve Ray (2011) yaptıkları çalışma da sonlandırmanın iyileşmeyi öngörmek için önemli bir yardımcı olduğunu bulmuşlardır. (akt:Ray, 2017)

Çalışmaya katılan çocukların algılanan aile tutumlarını ölçmek için Anne Baba Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Yapılan Friedman testi sonucuna göre; deney ve kontrol grubunda bulunan çocukların ailelerine yönelik "Sorumluluk ve Kabul", "Otorite ve Denetleme" algıları, ilktest, sontest ve gözlem testi sonuçları kıyaslandığında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu durum ÖÖG yaşayan çocuklarda ÇMOT'nin algılanan aile tutumlarını değiştirmede etkin olmadığı şeklinde yorumlanmıştır.

Çalışmaya katılan çocukların Algılanan Aile Tutumları Wilcoxon Testi ile karşılaştırıldığında; deney ve kontrol grubunda öntest ile sontest, sontest ile gözlem testi, ön test ile gözlem testi kıyaslandığında fark bulunamamıştır. Bu durum ÖÖG yaşayan çocuklarda ÇMOT'nin algılanan aile tutumlarını değiştirmede etkin olmadığı şeklinde yorumlanmıştır. Aile tutumlarının değişmemesinin bir sebebininde babaları aile görüşmelerine yüksek oranda katılım göstememeleri olduğu düşünülmektedir.

ÇMOT uygulamaları esnasında her dört seansta bir ailelere çocukların oyunlar esnasında yoğunlaştıkları temalar anlatılmış ve bunların günlük hayattaki yansımaları

sorulmuştur. Ebeveynlerden alınan bilgiler eşliğinde ailelerin çocuklarına yönelik tutum ve davranışlarını yönlendirecek önerilerde bulunulmuştur. Ailelerin verilen önerileri yerine getirdiği varsayılarak çocukların algıladıkları aile tutumlarının değişmesi beklenilmiştir. Ancak sonuçlar beklentiyi destekler nitelikte değildir.

Çalışmaya katılan çocukların akademik başarılarını ölçmek için karnelerine bakılmıştır. Yapılan Friedman testi sonucuna göre; deney ve kontrol grubunda bulunan çocukların Karne Ortalamaları, Türkçe Dersi, Matematik Dersi, Hayat Bilgisi Dersi, Fen Bilgisi Dersi ilktest, sontestve gözlem testi sonuçları kıyaslandığında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu durum ÖÖG yaşayan çocuklarda ÇMOT'nin akademik başarılarını yükseltmede etkin olmadığı şeklinde yorumlanmıştır.

Çalışmaya katılan çocukların akademik başarıları Wilcoxon Testi ile karşılaştırıldığında; deney ve kontrol grubunda öntest ile sontest, sontest ile gözlem testi, öntest ile gözlem testi kıyaslandığında fark bulunamamıştır. Bu durum ÖÖG yaşayan çocuklarda ÇMOT'nin akademik başarılarını yükseltmede etkin olmadığı şeklinde yorumlanmıştır.

Blanco & Ray (2011) yaptıkları çalışmada ÇMOT'nin akademik olarak risk altında olan çocukların akademik başarılarını arttırdığı akademik başarılarını arttırdığı yönünde bulgular elde etmiştir. Bir yıl sonra Blanco, Ray &Holliman (2012) aynı çocukları izleme almış ve ÇMOT seanslarını arttırıp, sonlandırma yaparak çalışmayı bitirmişlerdir. Bitirme yapılan çocukların akademik başarılarında önemli derecede anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu çalışma ÇMOT'nin akademik başarıyı arttırdığı yönünde sonuçlar vermese de çalışmanın sonlandırma yapılmadan bitirildiği unutulmamalıdır.

Çalışmaya katılan çocukların bilişsel becerilerini ölçmek için CAS uygulanmıştır. Yapılan Friedman testi ve Wilcoxon Testi sonuçlarına göre; deney ve kontrol grubunda bulunan çocukların Eş Zamanlı Bilişsel İşlemler, Ardıl İşlemler ve toplam puanları kıyaslandığında anlamlı fark bulunmamıştır. Bu durum ÖÖG yaşayan çocuklarda ÇMOT'nin Eş Zamanlı Bilişsel İşlemler, Ardıl İşlemler becerilerini yükseltmede etkin olmadığı şeklinde yorumlanmıştır. Deney grubunda bulunan çocukların Planlama ve Dikkat becerileri kıyaslandığında öntest ve sontest sonuçları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Kontrol grubunda bulunan çocukların Planlama ve Dikkat becerileri kıyaslandığında öntest ve sontest sonuçları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bu durum ÖÖG yaşayan çocuklarda ÇMOT'nin Planlama ve Dikkat bilişsel becerilerini kıyaslama da etkin olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Literatürde ÇMOT'nin bilişsel beceriler üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalara rastlanmadığından bu çalışmadaki bulgular kıyaslanamamaktadır.

BÖLÜM 4. SONUÇ

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın süreci ile ilgili özeti, araştırma bulgularının yorumlanmasının sonucunda ÖÖG yaşayan çocuklarda ÇMOTuygulamaları hakkında yargı ile çalışmanın probleminin çözümleri için yapılmasının uygun olan çalışmalara yönelik önerilere yer verilecektir.

1.28. 4.1. Özet

Bu çalışma 7-12 yaş arası ÖÖG yaşayan çocuklara uygulananÇMOT'nin algılanan aile tutumlarına, anksiyetelerine ve akademik başarılarına etkisine bakan deneysel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubu, İstanbul ili Tuzla ilçesinde bulunan özel bir rehabilitasyon merkezinde eğitim gören ÖÖG tanısı olan 14 çocuk ile çalışma grubunda yer alan çocukların aileleri ve öğretmenlerinden oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı ÇMOT'nin ÖÖG yaşayan çocuklarda algılanan aile tutumlarına, akademik başarılarına ve anksiyetelerine etkisini incelemektir.

Çalışmada kullanılan veri toplama araçları Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği – Yenilenmiş Biçim (ÇSAÖ-Y) (SocialAnxietyScaleforChildren-Revised), Çocuklar İçin Durumluk – Sürekli Kaygı Envanteri (ÇDSKE), Bilişsel Değerlendirme Sistemi (CognitiveAssesmentSystem, (CAS) ve araştırmacı tarafından hazırlanan Demografik Form ve Anamnez Formu kullanılmıştır

Verilerin analizinde; parametrik olmayanFrıedman ve Wilcoxon testleri kullanılmıştır. Sonuçlar aşağıdaki gibidir. ÖÖG olan çocuklarda 16 haftalık ÇMOT'nin;

- Durumluk Kaygı puanını düşürmede etkisi vardır ancak etkisini koruyamamaktadır.

- Sosyal Kaygı puanını düşürmede etkisi vardır ve etkisini koruyabilmektedir.
- Algılanan Aile Tutumlarının "Sorumluluk ve Kabul" alt boyutuna etkisi bulunmamaktadır.
- Algılanan Aile Tutumlarının "Otorite ve Denetleme" alt boyutuna etkisi bulunmamaktadır.
- Akademik başarıya (not ortalaması, Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi ve Fen Bilgisi notlarına) etkisi bulunmamaktadır.
- Toplam bilişsel beceriler puanına etkisi bulunmamaktadır.
- Eş zamanlı bilişsel işlemler puanına etkisi bulunmamaktadır.
- Ardıl bilişsel işlemler puanına etkisi bulunmamaktadır.
- Dikkat puanına etkisi bulunmaktadır.
- Planlama puanına etkisi bulunmaktadır.

1.29. 4.2. Yargı

Okula başlayan çocuğun akademik alanda başarısız olması; hem ailesinin ve öğretmeninin çocukla ilgili algısını hem de onlardan etkilenen çocuğun kendisi ile ilgili algısını olumsuz yönde etkilemektedir. Genel olarak aileler ve öğretmenler yaşıtlarından farklı görünmeyen bu çocukların yaşadıkları başarısızlığa anlam veremedikleri için çocukları tembel olmakla ya da yeterince dikkatini vermemekler itham etmektedir. Aslında Özgül Öğrenme Güçlüğüne sahip olan çocuklar; bu haksız muamele nedeniyle çoğu zaman akademik hayattan soğumaktadır. Ruh sağlığı etkilenen ve kendilik algıları bozulan çocuklar zamanla kendilerine biçilen bu sıfatlara uyum sağlamaktadır.

ÇMOT çocukların yaşadıkları problemlere çözüm bulmalarını sağlamak için, çocuğun içindeki güce ve onun doğru yolu bulacağına inanan terapistin eşlikçi ve devamlılığı sağlayıcı olduğu bir terapi biçimidir. Bu sebeple ÖÖG yaşayan çocukların yaşadıkları anksiyete problemlerine, çocukların akademik başarılarına ve yapılan aile geri

bildirim seansları ile algılanan aile tutumlarına etki edeceği düşünülmüştür. Elde edilen bulgular ÇMOT'ninÖÖG'ne sahip çocuğun anksiyete, dikkat ve planlama becerileri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu bilginin literatür için önem taşır nitelikte olduğu düşünülmektedir.

1.30. 4.3. Öneriler

Araştırma da elde edilen bulgular doğrultusunda;

Araştırmacılara;

1. ÇMOT uygulamalarının etkisinin uzun sürmesi için sonlandırma yapılarak bitirilmesi,
2. ÇMOT uygulamasının farklı gelişen diğer çocuklara da etkisinin araştırılması,
3. ÖÖG olan çocukların ailelerine yönelik eğitim programları düzenlenmesi,
4. Bilişsel beceriler ve terapötik ilişki arasındaki ilişkinin incelenmesi,
5. ÖÖG olan çocukların duyusal becerilerine yönelik araştırma yapılması,

Ailelere;

1. ÖÖG yaşayan çocuğa sahip ebeveynlerin, davranım ve tutumlar konusunda uzman desteği almaları,
2. ÖÖG ile ilgili eğitim ve seminerlere katılmaları,

Öğretmenlere;

1. Sınıflarında bulunan ÖÖG tanısı almış çocukların aileleri için bilinçlendirme toplantıları düzenlemeleri,
2. Bu çocukların eleştirilmesinin önüne geçmeye çalışmaları,
3. ÖÖG ile ilgili eğitim ve seminerlere katılmaları,
4. Farklı disiplinlerle ortak çalışmalara açık olmaları,

Uzmanlara;

1. ÖÖG ile çalışan uzmanların farklı disiplinlerle ortak çalışmalar yürütmeleri önerilebilir.

EKLER

EK 1: ÇOCUKLAR İÇİN SOSYAL ANKSİYETE ÖLÇEĞİ (YENİLENMİŞ BİÇİM) ÖRNEK MADDELER

Aşağıda bazı cümleler ve yanlarında da bazı seçenekler verilmiştir. Her cümleyi okuduktan sonra, son bir ay ı düşünerek bu cümle için size en uygun gelen seçene ği işaretleyin. Cümlenin size uygunluğuna göre o cümleye 1-5 arasında bir puan verin. Cümledeki ifade size hiç uymuyorsa 1, çok az uyuyorsa 2, bazen uyuyorsa 3, çoğu zaman uyuyorsa 4, daima uyuyorsa 5'i i şaretleyin.

1= hiç bir zaman 2= çok az 3= bazen 4= çoğu zaman 5= daima

Rakamların altındaki uygun kutucuğa X işareti koyun	1	2	3	4	5
1.Başka çocukların önünde yeni bir şey yapmaktan rahatsız olurum					
6. Diğer çocuklar benim hakkımda ne düşünüyorlar diye endişelenirim.					
10.Yeni tanıştığım çocuklarla konuşurken rahatsız olurum.					
15.Başkalarını evime çağırmaktan çekinirim, çünkü hayır diyebilirler.					
17.İyi tanıdığım çocukların yanındayken bile utanırım.					

EK 2: ÇOCUKLAR İÇİN DURUMLUK KAYGI ÖLÇEĞİ ÖRNEK MADDELER

NASIL HİSSEDİYORUM ANKETİ

Kızların ve erkeklerin kendilerini anlattıkları bazı cümleler aşağıda verilmiştir. Her cümleyi dikkatle okuyun ve şu anda nasıl hissettiğinize karar verin. Daha sonra sizi en doğru anlatan ifadenin önündeki kutucuğa (x) işareti koyun. Yanlış ya da doğru cevap diye bir şey yok. Herhangi bir cümle üzerinde fazla zaman geçirmeyin. Tam bu anda , bu dakikada nasıl hissettiğinizi en iyi anlatan ifadeyi seçmeyi unutmayın.

1.	☐ Kendimi çok sakin hissediyorum	☐ sakin hissediyorum	☐ sakin hissetmiyorum
2.	☐ Kendimi çokhuzurlu hissediyorum	☐ huzurlu hissediyorum	☐ huzurlu hissetmiyorum
3.	☐ Kendimi çok korkmuş hissediyorum	☐ korkmuş hissediyorum	☐ korkmuş hissetmiyorum
4.	☐ Kendimi çok endişeli hissediyorum	☐ endişeli hissediyorum	☐ endişeli hissetmiyorum

EK 3: ÇOCUKLAR İÇİN SÜREKLİ KAYGI ÖLÇEĞİ

NASIL HİSSEDİYORUM ANKETİ ÖRNEK MADDELER

Kızların ve erkeklerin kendilerini anlattıkları bazı cümleler aşağıda verilmiştir. Her cümleyi okuyun ve hangisinin sizin için en doğru olduğuna karar verin. 'Hemen hemen hiç' mi , ' bazen' mi yoksa 'sık sık' mı. Daha sonra sizi en doğru anlatan ifadenin önündeki kutucuğa (x) işareti koyun. Yanlış ya da doğru cevap diye bir şey yok. Herhangi bir cümle üzerinde fazla zaman geçirmeyin. Genellikle nasıl hissettiğinizi en iyi anlatan ifadeyi seçmeyi unutmayın.

1.	Yalnışyapacağım diye endişelenirim.	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sıksık
2.	Ağlayacak gibi olurum.	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sıksık
3.	Aklımdan engelleyemediğim önemsiz düşünceler geçer ve beni rahatsız eder.	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sıksık
4.	Okul beni endişelendirir.	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sıksık

EK 4: DEMOGRAFİK FORM

Cinsiyet ☐ K ☐ E Yaş:

Annenin;

Yaşı : **Mesleği:**

Eğitim Durumu;

☐ Okur/Yazar ☐ İlkokul Mezunu
☐ Ortaokul Mezunu ☐ Lise Mezunu
☐ Yüksek Okul/Ön Lisans Mezunu ☐ Lisans Mezunu
☐ Yüksek Lisans Mezunu ☐ Doktora Mezunu

Çalışma Durumu;

☐ Çalışıyor ☐ Çalışmıyor
☐ Emekli ☐ Emekli Ama Çalışıyor

Babanın;

Yaşı : **Mesleği:**

Eğitim Durumu;

☐ Okur/Yazar ☐ İlkokul Mezunu
☐ Ortaokul Mezunu ☐ Lise Mezunu
☐ Yüksek Okul/Ön Lisans Mezunu ☐ Lisans Mezunu
☐ Yüksek Lisans Mezunu ☐ Doktora Mezunu

Çalışma Durumu;

☐ Çalışıyor ☐ Çalışmıyor
☐ Emekli ☐ Emekli Ama Çalışıyor

Çocuğun Kardeşi Var mı?

☐ Evet ☐ Hayır

	Yaşı	Cinsiyeti	Engel Durumu
1.Kardeş			
2.Kardeş			
3. Kardeş			
4.Kardeş			

Ailenizde ya da yakın akrabalarınız arasında Özel Öğrenme Güçlüğü tanısı taşıyan başka kişiler var mı? (Varsa kim olduğunu belirtiniz.)

Ailenizde ya da yakın akrabalarınız arasında engeli olan kişiler var mı? (Varsa kim olduğunu belirtiniz.)

EK 5: ANAMNEZ FORMU

Annenin;

Doğumdaki Yaşı;

Kaçıncı Hamileliği;

İstenen Bir Hamilelik miydi?

Hamilelik Esnasında Bir Problem Yaşandı mı?

Doğum Nasıl Gerçekleşti?

Çocuk;

Doğum esnasında bir problem yaşadı mı?

Doğumdan sonra ciddi bir rahatsızlık geçirdi mi?

Anne sütü aldı mı? Ne kadar süreyle? Nasıl bıraktı?

Bilinen bir hastalığı var mı?

Önemli bir ameliyat geçirdi mi?

Sürekli kullandığı bir ilacı var mı?

Ne sıklıkla acile gidersiniz? Ne sebeple?

Konuşmaya ne zaman başladı? (2 Kelimelik cümlelerle)

2 yaş döneminde nasıl bir çocuktu?

Tuvalet eğitimini nasıl ve ne zaman aldı?

Okul öncesi eğitime gitti mi?

Okula ilk başladığı dönemde ayrılırken problem yaşadı mı?

Okula başlayana kadar kim baktı?

Nasıl arkadaş edinir?

Arkadaşlık ilişkileri nasıldır?

Kalabalık bir ortamda nasıl bir tutum sergiler?

Kuralllara uyar mı? Siz uyması için ne yaparsınız?

Kurallar konusunda ebeveynler olarak ortak hareket edebiliyor musunuz?

Olumsuz bir davranışta bulunduğunda nasıl bir tutum sergilersiniz?

Olumlu bir davranışta bulunduğunda nasıl bir tutum sergilersiniz?

Oyun oynarken oyuncak seçimi nasıldır?

Oyun oynarken seçtiği oyunlar nelerdir?

Oyun oynarken bireysel mi yoksa grup halinde mi olmayı ister?

* Öğretim Görevlisi Psikolog Pınar Kanlıkılıçer 2014 – 2015 güz yarıyılı Psikolojik Testler dersi, Yard. Doç. Dr. Neslihan Zabcı 2016-2017 güz yarıyılı Çocuk Psikopatolojisi dersi notlarından yararlanılarak hazırlanmıştır.

EK 6: ANNE BABA TUTUM ÖLÇEĞİ ÖRNEK MADDELER

Sevgili Öğrenciler;

Aşağıdaki ifadeler anne babalarınızın sizlere karşı sergiledikleri davranışları göstermektedir. Bu davranışları dikkatle okuyun ve her ifadenin size uygunluk derecesini karşısındaki kutucuğa işaretleyin. Her ifadeyi mutlaka değerlendirin. Boş bırakmamaya özen gösterin.

	Tutumlar	Her zaman 5	Çoğunlukla4	Fikrim yok 3	Ara sıra2	Hiçbir zaman1
1	Veli toplantılarından sonra beni arkadaşlarımla kıyaslarlar.					
2	Okul ile ilgili problemlerimi çözmemde bana yardımcı olurlar.					
3	Başarısızlıklarımda suçluluk duymama yol açarlar.					
4	Bize okuldan sorun getirme derler.					

EK 7: ÖĞRETMEN GÖZLEM FORMU

ÖĞRETMEN GÖZLEM FORMU

Sayın Öğretmen;

Psk. Gülşah AYDIN YEŞİLYURT tarafından yürütülen "Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklarda Oyun Terapisinin Anksiyete Aracı Değişkeni ile Çocuğun Akademik Başarısına Etkisi" başlıklı araştırmaya katılan öğrenciniz …… ile ilgili gözlemlerinizi öğrenmek istemekteyiz. Aşağıda yer alan soruları cevaplandırarak formu kapalı bir zarf içinde göndermeniz rica olunur.

Verdiğiniz destek için teşekkür ederiz.

Psk. Gülşah AYDIN YEŞİLYURT

Sizinle olan ilişkisi nasıldır?

Arkadaşları ile ilişkisi nasıldır?

Ders esnasında katılımı nasıldır?

Ders esnasında ne sıklıkla parmak kaldırır?

Kalabalık bir ortamda nasıl bir tutum sergiler?

Kurallara uyar mı?

Oyun oynarken seçtiği oyunlar nelerdir?

Oyun oynarken bireysel mi yoksa grup halinde mi olmayı ister?

EK 8: SEANS GÖZLEM FORMU

SEANS GÖZLEM FORMU

ÇOCUĞUN NUMARASI :

SEANS TARİHİ :

SEÇTİĞİ OYUNCAKLAR :

KURDUĞU OYUNLAR :

GÖZLEMLENEN TEMALAR :

NOTLAR :

EK 9: AİLE GERİ BİLDRİM SEANSI FORMU

AİLE BİLGİLENDİRME SEANSI

GÖRÜŞME TARİHİ:

OYUN ESNASINDA YOĞUN OLARAK GÖRÜLEN TEMALAR VE OYUNLAR

AİLENİN GÖRÜŞLERİ

AİLEYE VERİLEN ÖNERİLER

NOTLAR

Ek 10: BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU../../20..

LÜTFEN BU DÖKÜMANI DİKKATLİCE OKUMAK İÇİN ZAMAN AYIRINIZ

Sizi Psk. Gülşah AYDIN YEŞİLYURT tarafından yürütülen "Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklarda Oyun Terapisinin Anksiyete Aracı Değişkeni ile Çocuğun Akademik Başarısına Etkisi"başlıklı araştırmayadavet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkmahakkında sahipsiniz. Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğinizbiçiminde yorumlanacaktır. Size verilen formlardaki soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

1. Araştırmayla İlgili Bilgiler:

a. Araştırmanın Amacı:Bu çalışmada Özel Öğrenme Güçlüğü tanısı almış çocuklara çocuk merkezli oyun terapisi uygulanarak sosyal anksiyete düzeyinin değişip değişmediğine ve bunun sonucunda akademik becerilerinde artış olup olmadığına bakılacaktır.

b. Araştırmanın İçeriği: İlk seansta katılımcılara Çocuklar İçin SosyalAnksiyete Ölçeği, Anne Baba Tutum Ölçeği ve CAS (Bilişsel Beceri Performası Ölçümü) testi uygulanacaktır. İkinci seansta ebeveynlerden anemnez alınacak ve demografik form doldurulacaktır. 3. Seanstan itibaren deney grubundaki çocuklara 16 seans çocuk merkezli oyun terapisi bireysel olarak ve araştırmacı tarafından uygulanacaktır. Her dört oyun terapi seansından sonra 1 seans ebeveyn bilgilendirme seansı yapılacaktır. Her seanstan sonra gözlem formu doldurulup, oyun temaları belirlenecektir. Oyun Terapi seansları kamera ile kaydedilip araştırmacı dışında bir psikoloğa izletilecek ve gözlem formu doldurtulacaktır. Son seansta Çocuklar İçin Sosyal AnksiyeteÖlçeği,Anne Baba Tutum Ölçeği ve CAS testleri tekrar uygulanacaktır.

c. Araştırmanın Nedeni: ☐Bilimsel araştırma ☐**X**Tez çalışması

2. Çalışmaya Katılım Onayı:

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya/gönüllüye verilmesi gereken bilgileri okudum ve çocuğumun katılması istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı, soru sorma ve tartışma imkanı buldum ve tatmin edici yanıtlar aldım. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Bu çalışmayı istediğim zaman ve herhangi bir neden belirtmek zorunda kalmadan bırakabileceğimi ve bıraktığım takdirde herhangi bir olumsuzluk ile karşılaşmayacağımı anladım.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Veli veya Vasisinin (kendi el yazısı ile)

İmzası:

Not: Bu form, iki nüsha halinde düzenlenir. Bu nüshalardan biri imza karşılığında gönüllü kişiye verilir, diğeri araştırmacı tarafından saklanır.

KAYNAKÇA

Aktaş; E., Çocuklardaki Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Ve Özgül Öğrenme Güçlüğünün, Anne Babaların Duygusal İstismar Farkındalığı, İstismar Potansiyeli Ve Çocukların Kabul/Red Algısı İle İlişkisi. 2011; Ankara Üniversitesi, Ankara.

Asfuroğlu Özçivit, B., & Fidan, S. T. (2016). Özgül Öğrenme Güçlüğü. *Osman Gazi Tıp Dergisi*, 49-54.

Babaroğlu, A. (2016). *Çocuk Psikolojisi ve Ruh Sağlığı.* Ankara: Vize Yayıncılık.

Baggerly, J. (2004). The Effects of Chıld-Centered Group Play Therapy on Self-Consept, Depressıon and Anxiety of Chıldres Who are Homeless. *Internatıonal Journal of Play Therapy*, 31-51.

Bal; A., 7-19 Yaş Aile Rehberliği Eğitimi Programının Annelerin Aile Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi. 2015; Mevlana Üniversitesi, Konya.

Balıkçı, Ö.S. (2017). Erken Çocukluk Dönemi Öğrenme Güçlüğü Belirtileri Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Çocukların Özellikleri., M. A. Melekoğlu, &O. Çakıroğlu (Dü) içinde, Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklar. Ankara: Vize Yayıncılık.

Bender, W. N. (2014). *Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler ve Eğitimleri.* Ankara: Nobel Yayınları.

Berk; L., Bebekler ve Çocuklar Doğum Öncesinden Orta Çocukluğa. 2015, Nobel Yayıncılık, Ankara.

Bratton; S., Ray;D., Rhine;T., Jones; L. TheEfficacy of Play TherapyWithChildren: A Meta-AnalyticReview of TreatmentOutcomes. Professional Psychology: ResearchandPractice 2005; 36 (4), 376–390

Bratton, S. C., Opiola, K., & Dafoe, E. (2017). *Oyun Terapisi Kapsamlı Teori ve Uygulama Rehberi.* (D. A. Crenshaw, A. L. Stewart, Dü, D. N. Bıyıklı, & B. Tuncel, Çev.) İstanbul: Apamer Psikoloji Yayınları.

Cavett, A. M. (2017). *Oyun Terapisi Kapsamlı Teori ve Uygulama Rehberi.* (D. N. Bıyıklı, & B. Tuncel, Çev.) İstanbul: Apamer Psikoloji Yayınları.

Çakıroğlu, O. (2017). Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Çocukların Özellikleri. O. Çakıroğlu, M. A. Melekoğlu, M. A. Melekoğlu, & A. Çakıroğlu (Dü) içinde, *Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklar.* Ankara: Vize Yayıncılık.

Çetin; F., Çocuk Merkezli Oyun Terapisi Eğitim Notları. 2013

Dağlar; K., Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Belirtileri İle Annelerinin Bağlanma Biçimleri Ve Ayrılık Anksiyeteleri Arasındaki İlişki. 2016; Arel Üniversitesi, İstanbul.

Demir; T., Eralp-Demir; D., Türksoy; N., Özmen;E., Uysal;Ö., Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirliği. 2000; 13(1), 42-48

Deniz, E., Hamarta, E., & Akdeniz, S. (2015). *Öğrenme Güçlükleri.* (S. Y. Doğru, Dü.) Ankara: Eğiten Kitap.

Diriöz; M., Ayrılma Anksiyetesi İçin Yapılandırılmış Klinik Görüşme, Çocukluk Ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Ölçeklerinin Geçerlik Ve Güvenirliliği. 2010, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Doğan; H., Özel Öğrenme Güçlüğü Riski Taşıyan 5-6 Yaş Çocukları İçin Uygulanan Erken Müdahale Eğitim Programının Etkisinin İncelenmesi. 2012, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Amerikan Psikiyatri Birliği (APA); Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı, Beşinci Baskı (DSM-5), Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı'ndan, çev. KöroğluE, Hekimleri Yayın Birliği, Ankara, 2014.

Ekemen; P., Anksiyete Bozukluğu Olan Çocuklarda Anksiyete Duyarlılığı, Bağlanma, Öğrenilmiş Çaresizlik Ve Benlik Kavramı. 2015, Gediz Üniversitesi, İzmir.

Ergin; T., Bilişsel Değerlendirme Testi (CognitiveAssessmentSystem - CAS) Beş Yaş Çocukları Üzerinde Geçerlik, Güvenirlik Ve Norm Çalışması.(2003), İstanbul Üniversitesi, İstanbul

Esen; A., Çifci; İ., Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenme Yetersizliği İle İlgili Bilgilerinin Belirlenmesi. 2000, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Dergisi; 8; 85-90

Field, A. (2018). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics.* California: SAGE Publications Ltd.

Greenhill, L. L. (2000). Learning DisabiliEşit Implications for Psychiatric Treatment.London: American Psychiatric Press.

Jung; G.S., Teachers' StanceTowards Learning DisabiliEşit: EmpiricalStudyAmong Special EducationTeachers in Korea. 2010. LitVerlag.Berlin.

Kasap-Süslü; N.E., Çocuk Eğitiminde Oyun Dili. 2014, Hayykitap, İstanbul

Kirisci, L., Clark, D. B., & Moss, H. B. (1997). Reliability and Validity of State-Trait Anxiety Inventory for Children in Adolescent Substance Abusers. *Journal of Child & Adolescent Substance Abuse, 5*(3), 57-70.

Korkmazlar; Ü., Edit.: Kulaksızoğlu; A., Farklı Gelişen Çocuklar. 2003; Epilson,İstanbul.

Küçükturan; G., Anne Baba Tutum Ölçeği.2005. Başkent Üniversitesi. Ankara 2015

MEB - Özel Öğrenme Güçlüğü Destek Eğitim Programı 2008

McMahon, L. (1992). *The Handbook Of Play Therapy.* London: Routledge.

Melekoğlu, M. A. (2017). Özel Öğrenme Güçlüğünün Nedenleri ve Özellikleri. M. A. Melekoğlu, U. Sak, M. A. Melekoğlu, & U. Sak içinde, *Öğrenme Güçlüğü ve Özel Yetenek.* Ankara: Pegem Akademi.

Melekoğlu, M., & Kayışdağ, E. (2017). Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler İçin Sosyal, Duygusal ve Davranışsal Destek. M. A. Melekoğlu, & U. Sak içinde, *Öğrenme Güçlüğü ve Özel Yetenek.* Ankara: Pegem Akademi.

Murdrock, N. L. (2013). *Psikolojik Danışma ve Psikoterapi Kuramları; Olgu Sunumu Yaklaşımıyla.* (F. Akkoyun, Dü., A. Şirin, & F. Akkoyun, Çev.) Ankara: Nobel Yayınevi.

Naglieri, J. A., & Das, J. (1997). *CAS- Açıklama El Kitabı (Interpretive Handbook).* (T. Ergin, Çev.) İstanbul: Riverside Publishing.

Özdoğan; B., Çocuk ve Oyun Terapisi. 1988;Yargıçoğlu Matbaası, Ankara

Özusta; Ş., Çocuklar İçin Durumluk – Sürekli Kaygı Envanteri Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. 1995, Türk Psikoloji Dergisi, 10 (34), 32-34.

Özyeşil; Z., Edit. Yıldırım-Doğru; S.S., Öğrenme Güçlükleri. 2015, Eğiten Kitap, Ankara.

Özyürek; M., Özsoy; Y., Eripek; S., Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Özel Eğitime Giriş. 2001; Karatepe Yayınları, Ankara

Packman, J., & Bratton, S. (2003). A School-Based Goup Play/Actıvıty Therapy Interventıon wıth Learning Dısabled Preadolescents Exhıbıtıng Behavıor Problems. *Internatıonal of Play Therapy,* 7-29.

Ray, D. (2017). Oyun Terapisinde Bilimsel Araştırmalar. D. A. Crenshaw, & A. L. Stewart içinde, *Oyun Terapisi Kapsamlı Teori ve Uygulama Rehberi* (N. Gümüştaş, Çev., s. 515-532). İstanbul: Apamer Psikoloji Yayınları.

Ray, D., & Landreth, G. (2017). *Oyun Terapisi Kapsamlı Teori ve Uygulama Rehberi.* (D. Crenshaw, A. Stewart, Dü, & D. N. Bıyıklı, Çev.) İstanbul: Apamer Psikoloji Yayınları.

Ray, D., Schottelkorb, A., & Tsai, M.-H. (2007). Play Therapy with Children Exhibiting Symptoms of Attention Deficit Hyperactivity Disorder. *Internatıonal Journal of Play Therapy*, 95-111.

Ryan, V., & Wilson, K. (2016). *Yönlendirmesiz Oyun Terapisinde Vaka Çalışmaları.* (B. Aslan, Çev.) Ankara: Nobel Yayınevi.

Sevinç, M. (2009). *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminde Oyun.* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Shen, Y.-J. (2001). Short-Therm Group Play Therapy wıth Chınese Earthquake Vıctıms: Effects on Anxiety, Depressıon and Adjustment. *Internatıonal Journal of Play Therapy*, 43-63.

Tekneci; E., Zihin Engelliler Öğretmenliği 1. Ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları İle Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması. 2010, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Tokuçcu; T., Özel Eğitim Merkezleri İle Çocuk Yuvalarında Çalışan Çocuk Eğiticilerinin Anksiyete Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması ve Anksiyete Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Tespiti. 2006: İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Tuğ; S., Özel Öğrenme Bozukluğu, Özel Öğrenme Bozukluğu Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Tanısı Almış Çocuklarda Depresyon Ve Kaygı Düzeylerinin Nörogelişimsel, Eğitsel, Kültürel Ve Sosyal Özellikler Temelinde Araştırılması

Tyndall-Lind, A., Landreth, G., & Giordano, M. (2001). Intensive Group Plat Therapy wıth Chıld Wıtnesses of Domestıc Vıolence. *Internatıonal Journal of Play Therapy*, 53-83.

VanFleet, R., Sywulak, A. E., & Sniscak, C. C. (2018). *Çocuk Merkezli Oyun Terapisi.* (H. U. Kural, & B. Tuncel, Çev.) İstanbul: Apamer Psikoloji Yayınları.

Whelan, W., & Stewart, A. L. (2017). *Oyun Terapisi Kapsamlı Teori ve Uygulama Rehberi.* (D. N. Bıyıklı, & B. Tuncel, Çev.) İstanbul: Apamer Psikoloji Yayınları.

Yavuzer; H., Çocuk Psikolojisi. 1998; Remzi Kitapevi, İstanbul

Zimmerman, D. W., & Zumbo, B. D. (1993). Relative Power of the Wilcoxon Test, the Friedman Test and Repeated-Measures ANOVA on Ranks. *Journal of Experimental Education, 62*(1), 75-86

Zorlu; A., Yönlendirici Olmayan Oyun Terapisinin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Belirtileri Çocukların Duygu Ve Davranışları Üzerindeki Etkisinin Güncellenmesi. 2016; İstanbul Üniversitesi, İstanbul.